

భారతి

మాసపత్రిక

సంపాదకుడు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

జనవరి 1965

ఫిబ్రవరి 1965

సంపుటము 42 :

: సంచిక 2

అమృతాంజనం వాడి

శీఘ్రంగా నివారణ పొందండి

నిరపాయకరంగా గుండె జలుబును, పొదారణ జలుబును అమోఘంగా గుణాన్నిచ్చే అమృతాంజన 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు. కండనొప్పికి, తలనొప్పికి, దెబ్బతులకు కూడా అమోఘంగా పనిచేస్తుంది. కొంచెం కొంచెం ఉపయోగించ వలసి ఉంటుంది కాబట్టి ఒక సీసా మీ కుటుంబానికి కథా నెలల తరబడి వస్తుంది.

అవసరానికి ఎప్పుడూ అమృతాంజన ఉండుకోండి. అమృ తాంజన 70 ఏళ్ళ ప్రసిద్ధిపొందిన నమ్మకమైన గృహ ఔషధం.

అమృతాంజన నొప్పులు జలుబుల నివారణకు 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు.

అమృతాంజన రిమిడిడ్
మద్రాసు - బొంబాయి - కలకత్తా - ఢిల్లీ

1007/AM/2337

విషయానుక్రమణిక

ఫిబ్రవరి 1965

పునీతరహస్యము	శ్రీ పి. గణపతి కావ్రీ	1
బద్దెన - నన్నెచోడుల కాలము	శ్రీ దేవరెడ్డి వెంకటకృష్ణారెడ్డి	2
భాష - అలంకారము	శ్రీ ఉమావతి పద్మనాభశర్మ	7
ఒక పల్లెటూళ్ళో సంధ్యా దృశ్యం	కమ్మిశెట్టి	15
సాహిత్య అకాడమీవారి భాగవతము	శ్రీ నిడపివోలు వేంకటరావు	17
ఒక పండితాభిప్రాయం	శ్రీ మిన్నికంటి గురునాథశర్మ	29
వెలుగు చూపు	శ్రీ ఇంద్రగంటి భానుమూర్తి	33
చలం	శ్రీ ఆర్. ఎస్. సుదర్శనం	35
మిస్. భారతి బి. వి.	శ్రీ పెద్దిభొట్ల సుబ్బరామయ్య	44
ఫలప్రదర్శనము	శ్రీ దివాకరుని వెంకటసుబ్బారావు	51
శబ్దమయ ప్రపంచం - 2	శ్రీ డా॥ పోల్ సార్త్	61
టి. ఎన్. ఎలియట్	శ్రీ జుచ్చిబాబు	67
గమ్యం	శ్రీ వి. సి. వాలకృష్ణ శర్మ	82
ప్రజలు - ప్రభుత్వం	శ్రీ డాన్ స్టాన్	85
చర్చ		88
గ్రంథ విమర్శలు		93

సర్ విన్ స్టన్ చర్చిల్

జననము : 30-11-1874

మరణము : 24-1-1965

అతడొక అతి అపూర్వ వ్యక్తి. ఈ కాలానికే కాదు. ఎల్లకాలానికీ అపూర్వ వ్యక్తి. అతనిని గౌరవించటానికి మనమీరాత్రి ఇక్కడ నమావేశమైనాము.

సర్ విన్ స్టన్ చర్చిలును గురించి చెప్పవలసినదంతా ఇదివరకే చెప్పటం జరిగింది. అతడు మహాయోధుడు. గొప్ప రాజ్యతంత్ర ప్రవీణుడు. అపూర్వ ప్రతిభాశాలి. స్వేచ్ఛావాది. జీవితం అతనికి ఒక ఆనందం. భాషకు ప్రభువు. విజయంలో ఔదార్యం. అపజయంలో ధిక్కారం. విశ్రామంలో మహనీయమూర్తి. సహచరులకు నంతోపప్రదాయి. స్నేహితులందరే అచంచలభిమానం.

ఇదంతా ఇదివరకు చెప్పినదే. ఈ చెప్పినదంతా నిజం. చెప్పవలసినదంతా ఇదివరకే చెప్పారు. చెప్పవలసినది లేదు.

—శ్రీ క్వింటన్ హాగ్.

పునీత రహస్యము

శ్రీ పి. గణపతి శాస్త్రి

నీ నారహస్యమ్ము నీలోన నాలోన
ఏనాటికయిన నెంతేని వినిగూఢమై
నీరవసుమ ప్రేగంభీరాబ్ధి లోలోన
నీలాలకల వోలె నిదురించు ననుకొంటి !

తేట రేయెండపన్నీట చిరుచుక్క క
న్నీటివలె ఎడలోన నీవు దాచితివంటి !
మాట నా హృదయమణిపేటిలోన వరాల
మూటయై దాగె ! ముమ్మాటి కిది నిజమంటి !

కోపమ్ము నిను కనుంగొనలలో ముద్దాడె !
ఆ పరమభాగ్య మకటా ! నాకె కరవాయె !
ఏ శాప మే నెరుగ నెవ్వరెగించిరో !
ఆ పునీతరహస్య మలముకొన జగతిలో !

మునిమాపువేళ విరిసిన చంద్రకాంతాల
నునుకావిలోన మన అనురక్తియే నిండె !
వినువీధి నెల్లెడల వెలుగు జాబిలి బిలిచి,
కనుగీటి రిక్క లిదె వినిపించె నల్లదే !

బద్దెన - నన్నచోడుల కాలము

శ్రీ రామ తిరుమల

శ్రీ దేవరపల్లి వెంకటకృష్ణారెడ్డి

క్రీ. 1964 సం. ఆగష్టు భారతిలో శ్రీ వేటము వేంకట రాయశాస్త్రిగారు 'నన్నచోడుని కవితనం' మీద ముగ్ధులకు సమాధానము చెప్పడములో 'తిక్కన భారత రసవాదము' చర్చ సాగించి, తమకు తోచిన సిద్ధాంతము కావించినారు.

అందరి సంతోషములను కొన్నిటిని చూచి, నెహ్రూ ఇరు భారతీ 'సత్యపాట్ల'లో తెలుగు 'వేదకోణ' ప్రకటించగా మరల దేశీయ భారతీ 'సత్యపాట్ల'కు తెలుగు సత్యతర వెక్కిరిగింది. అది నవంబరు 'సత్యపాట్ల' అనుబంధముగా, కడుటికి శ్రీ రెడ్డిగారు ప్రతిపాదించినవి కుదరవు' అని తేల్చివేసినారు.

శ్రీ శాస్త్రిగారి ఈ ప్రతిపాదన సిద్ధాంతము కాదనుట కిప్పుడోక యుద్ధాచారణము చర్చించుట కవకాశ మేర్పడినది.

'ఇచ్చట (వె. శా. పుట 233-34 A. No. 25 చిరమన శాసనములో) రాజులుగాని, మనుమసిద్ధిగానిని యుద్ధము చేయుటగాని ఖాత్రా కనబడలే! ఇట్లుండగా శ్రీ రెడ్డిగారు ఎట్లు ఈ అభిప్రాయమునకు వచ్చిరో నా వ్రాసాను ఉంటుంటుంటు. ఏదో ఒకదానిని మఱియొకటి అనుకొని యుంటుంటు. బద్ధ మహారాజు పాదనా చార్య అన్నది గొల్లపూండి నాయకులకు వర్తించుచున్నది. ఈ బద్ధ మహారాజు తర్వాత మాతము. మనుమసిద్ధి మాత్రము కానరాదు గదా! (పు. 67) అని శ్రీ శాస్త్రిగారి జిజ్ఞాస. సమాధాన మిదిగో:

క్రీ. శ. 1285 తేది చిరమన శాసనములోని బద్ధము అనే బద్ధ మహారాజు కావలెనుటకు 'బద్ధ-విదే: బద్ధ, బద్ధి' పర్యాయపద సార్వత్రికము చాలా గది! వేములవాడ భీమకవి-

వేములవాడ భీమకవి, బద్ధమహారాజు-బద్దెన కాకపోదు కదా! తిక్క-తిక్కన, బద్దె-బద్దెన వంటిది.

బద్దె నీతి శాస్త్ర ముక్తావళి గద్యలో: 'ఇది లక్ష్మీ పుష్పాదా పాద పద్మరాజుక కమలావతకుల పవిత్రతన్నున గంభీరారణ రాజ మహా రాజాంక బద్దెనాభ్య ప్రణీతంబైనది. అని చెప్పుకొనబడినది. పర్యంత ముకులములో-నన్నచోడ నరేంద్ర(1-13), అను నామాంతరము కూడ పేర్కొనబడినది.

కాగా, క్రీ. శ. 1285 తేది చిరమన శాసనములో పేర్కొన్న పర్ణి(ర్ణ)న విజయ గిరి గోపాల మహారాజు రాజ్యమున-బద్ధమున రాజస్థానా చార్య నామూరి ప్రజ్ఞా కాంము మూలముగా క్రీ. శ. 13 శతాబ్దిలోనిదో అత్యుత్తముదో కాకలేవు.

29. 9-1275 తే (A. 29) కామిరెడ్డిపాడు శాసనములో 'నన్నీశ్రీ మహామహామండలేశ్వర (నావే) దేవ మహారాజులు వెల్లుగరకు సకల సామ్రాజ్యంబు జేస్తుండి సుఖసంకథా నివోంబుల రాజ్యంబు చేయుచుండగాను రాజునకు నిజ బ్రతుకందైన పాదపము నుటుంక రాజు మహానంబు శ్రీ నయార్యుడయి శకవర్ష 90 బులు 1192 వేంటియన సంవత్సరమున ఆస్థయుట శుద్ధి 10 లు ఒదివరమును ముండ్లకొండ దేవి పండుకుండనకుం పుణ్యముగాదుగనీ పరిమేళనకి నవద్యమునకు.....దామిచ్చెట్లున్నది. దుర్గామ్మ మీ అడవారగుచున్నది. కాబట్టి దిన మా పండుగలో ఇచ్చినను, విజయ దశమిలో శాసనము చెప్పించెట్లు తోచుచున్నది.

క్రీ. శ. 1217 తేది (A. 38) మహానలూరు శాసనములో 'పాకనాంటి తిరునది కవలింటిలోని తొంక కూడూరు

నాంబికి రాజధానియైన మహానెలూ (రెండు) దేవునికి భూదాని మిగ్గులున్నప్పుడు.

పై వెంట్లాంటిల్లా అక్కరూరు తాలూకా కావన చరిత్రము చిట్టే (క్రి. శ. 1263-75 మధ్యకాలములో) 'నానె' దేవమూరాలా బద్దయమూరాలా (బద్దే మూరాలా)--వెంట్లా రూరు నకల పామ్రాజ్యము చేస్తుంది' ఎట్లు వే గూహించుటలో తప్పులేదు (పే. 1).

(క్రి. శ. 1275-85 మధ్య కాలములో ముప్పావీరి కొవ్వారము తిక్క తిరుకాళ దేవరాల (క్రి. శ. 1279-81 కాలములో కృష్ణా నల్లయినందు '2 (కాపా) 120 అగు ఇరుమడి తిరుకాల్దేవ' అని తన రాజ్యకాలము చెప్పుకొన్నాడు. కాని, ఏమ్యు టింబి రాజ్య మెట్లు వాణివైననీవో తెలియదు.

(క్రి. శ. 1263 వేది కావలి తాలూకా (2-742 పుట) ముంగమూరు కావనములో 'క్రి మన్నవో మండలేత్తం మన్నసిద్ది దేవవోడ మహారాజుల మహా ప్రధాని క్రిష్ణగోత్రం .... దేవవారము' నాటి కిరిం చరిత్ర కనబడుచున్నది.

కవితిక్కన--తిక్కనాచార్య గోత్రము 'గౌతమగోత్రము.' కాని, 'మహాప్రధాని క్రిష్ణగోత్రం' మాత్రము కాదు. ఎట్లున్నానని, క్రి. శ. 1263-75 మధ్య కాలములో మనుమసిద్దికాని, తద్యంతరము కాని వెంట్లా రూరు నకల రాజ్య వేలికన్న కనబడలేదు. కావున, ఇది చోళ మన్నసిద్ది అధ్య పానకాల మనుట కాక్షేపములేదు.

కవిబ్రహ్మ తిక్కయ్యా శేనుగు భారత రచనలో అరణ్యవర్ణనా మతము విడిచిపెట్టి, విరాటవర్ణనలో భారత రచన ప్రారంభించుటకు కారణ మిప్పుడు స్పష్టమగుచున్నది.

(క్రి. శ. 1263-75 మధ్యకాలములో 12 వందల భారత పురాణ పత్రముతో తిక్కయ్యా కాలము గడిచిపెట్టి పుష్పమగుచున్నది. వెంట్లా రూ చోళ చక్రవర్తి అరణ్యవాసములో కాలము గడిచినప్పుడు తిక్కన భారతమును పదివి పురాణము చెప్పినట్లున్నది.

పాండవులు విరాటవర్ణనములో అజ్ఞాతవాసమున నున్నప్పుడు ఉత్తర గోగ్రహణము జరిగియుండుట, ఇతరులు బయటపడి ఆపులను మళ్లించుటయు భారత పురాణ ప్రసిద్ధము. కాని, అట్లే (క్రి. శ. 1275-85 మధ్యకాలములో వెంట్లా రూ నల్లసిద్దికిని-కాటమరాలాకూ మధ్య పాటిలి లింగారకొండ సంగమ తీర్థములో-యిరుగడ్డ పాటిలో ఆపుల పుల్లరి యుద్ధము జరిగియుండుట, 'ఇది

తిక్కన అన్ని ఇష్టతిక్కన కాటమరాలా యుద్ధములో పాటిలి మరణించినట్లు చాటువులును, ఆపుల మేపు తాళవోత (వతి తిక్కనలను తార్కాణించుచున్నది. శీతన తిక్కనకు అంతరిమిచ్చిన దిశకుమార చరిత్ర కావ్యములో కూడ 'పై చరిత్ర కింది విధమున కనబడుచున్నది.'

'-పిగడొంది సిద్ది సేనాని ప్రాచ తిక్కననాథ తిక్కనాణి కావ మంబయ్య.

విర్యవంశీతర రామాయణ మిట్లు వ్యంజకము చేయబడినది.

'-వైరి మనుజేంద్ర (కేటివో గంగనా నవనిం బెన్నెనియున్న యట్టి విజయ క్షాపిత్వము గనినా వేద వేదకోళన మున్నదియుని (ప్రా యుటంబ్రగడోర్దితిన్.'

అంతరము తలంగిది 2 భాగములో దీని మధ్య ఇట్లున్నది :

'ఈ విజయక్షాపిత్వము ద్వైతంబే తెలివోవలసియున్నది. ఈ వర్ణనందలి 'ద్రవిడోర్వివత గర్భముం బునెని' 'కర్ణులు, ధర్మ విభూతంబు నొనర్చి' యను విశేషములు మున్నటికి గాక విజయ భూమి కనియో యర్థము చెప్పవలయును. ఈ విజయభూమిని మనుమసిద్ది బాల్కముననే జంబులి నట్లు చెప్పయున్నాడు. ఈ కాల మెప్పుడై యుండును ? (2-237 పు.) అను జిక్కునను ప్రకటించినది.

(క్రి. శ. 1964 భారతీలో క్రి. శాస్త్రీ గారి విషయముల క్రి విదగదోలున రివిట్లు తూరవాడివారు.

'ఈ విజయక్షాపిత్వముదేవియంగడగోపిలుడు, ఇంకను ప్రభునాశ్వాససౌతమందు 'విజయవాస మర్థము దెలిపివో' అనియు, పంచనాశ్వాససౌతమున 'విజయవాస ప్రాచ బావని కురివో' అనియు తిక్కన ప్రవేయుండగ ఇంతటి అంతర వాక్యము వివర్యర్థము చిటువుకొనక పోవుట అత్యవసరం! ఇందలి ప్రాచీను లంబావూరు జిల్లాలో నుండు 'పెత్తి యార్' అను ప్రదేశము. ఇది కాదు. అచ్చట మనుమసిద్ది విజయము గాంచెను. త్రువును నుట్టు వెట్టుటకు అంత సూరము పోవలె వచ్చినది. అందుచేతనే 'ద్రవిడోర్వి త గర్భ ముండునును'వలని కూడ వచ్చినది. (పు. 30)' అని క్రి. శాస్త్రీ గారు చెప్పుట సరికాదు.

'ప్రాప్తంబు (ప్రాత + సుట)' తేనుగొనుడికారమున, అట్టి 'మిమ్మిరు' మారుపేరు కోడె అనిపించుచున్నది. కాళ్ళట్టి

శ్రీ మహావీర్య ఇమ్మడి గండగోపాల విజయాదిత్య మహా రామపాకవాటి నమోద్రతిరంజన కందుకూరు యుద్ధములో వోడంబి, రాం దూరము తరిమి బాధపెట్టినట్లు చెరియు చున్నది. చంద్రేదనుట నిర్వివాదము.

కందుకూరు తాలూకా (K D. 61 62, 63) పెంట్లాం శాసనములో కాలక్రమముగా (61) జూన్, 1259 లో 'శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర భుజవళ వీర మన్మసిద్ధయ చోడ మహారాజుకు రాజ్యాధిస్థితిగాను' అనియు, (62) ఏప్రిల్, 1260 లో 'శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర ఇమ్మడి గండగోప విజయాదిత్య దేవమహారాజుకు రాజ్యాధిస్థితిగాను' అనియు, మరల (63) (ఏప్రిల్ ?) దుర్బ (ఏ) లో—ఏప్రిల్ 1262 లో 'విజయదేవుండు శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర భుజవళ వీరమన్మ సిద్ధయ చోడ మహారాజుకు రాజ్యాధిస్థితిగా (ను)' అనియు పాకవాటి కందుకూరు ప్రాంతములోని—యొక గ్రామములో చెక్కించుట దుర్బ విజయ లక్షణములు శాసన ప్రసిద్ధి చరిత్ర నమృతము. కాగా, 'విజయనాన మన్మహా' యుద్ధ చరిత్రను వర్ణించిన వ్యవహార రామాయణ రచన శ్రీ. శ. 1262—63 మధ్య కాలములో కొనసాగినట్లు శాసన చరిత్ర చెప్పుచున్నది.

శ్రీ శాస్త్రిగారు రూపొందినట్లు శ్రీ. శ. 1260—61 గణపతి రాజ్యంతకాలములో 'గండగోపాల మనుమసిద్ధి' సుందరపాండ్య—జటావర్మచేత ముదుకూరు—ముత్తూకూరు యుద్ధములో చంపబడినచో శ్రీ. శ. 1262 తేది పెంట్లాం శాసనములో తద్రాజ్యాధిస్థితిని సూచించుటకు పీఠలేదు. దుర్బుకొరి (దుర్బుకొరి) లేక కాంధోషపునాబట్టి కాలము తెక్కించినచో, మనుమసిద్ధి రాజ్యారంభ కాలము శ్రీ. శ. 1237 ప్రాంతమునను దీని కిదిరాధానములు లేవు.

ఇక్కడ శ్రీ. శ. 1263 తేది (K, V. L. 43) ముంగ మూరు శాసనములో మన్న 'శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర మన్మసిద్ధి దేవచోడ మహారాజుల మహాప్రధాని శ్రీవల్లభోత్తం....' తిరిగి అట్టి చూచినచో శ్రీ. శ. 1263—64 మధ్యకాలమున మనుమసిద్ధి జీవించియున్నట్లు చెప్పక తప్పదు. అప్పుడ రాజా మాంత్రిని 'మహా ప్రధాని' పాకవాటిలో 'శ్రీ గాతీశ్వర దేవరకు సంధ్యాదీ చులు తెంటికి భూదానము చేసినాడనుట న్యభావసిద్ధము కాదు.

అంత్రప్రదేశ్ పాపాత్య అకాడమీ అహమతి నెండు కొన్ని—నవ్వచోడని కవిత్వములో శ్రీ శాస్త్రిగారి క్రింది సిద్ధాంతము చేయుట భాషావాద కాచర్యకు ప్రత్యక్ష విరోధము.

'బద్దెన కాలము ఇంకను నిర్ణయించామేగా నిర్ణయము కాలేదు.

'అయంతి రామయ్య వెంతులుగారు (ఆం. పి. స. ప్రతిక రాక్షస 273 పుట) ప్రకటించిన శాసనమున ఇరువురూ బద్దెన లున్నారు. తాత మనుమరు. రెండవ బద్దెన కండ్ల, మొదటి బద్దెన కొడుకుపేరు దోరయ. తాతకు ఇతము 1183. శ్రీ. శ. 1261. ఈ శాసనము దొరికినచోటు కృష్ణా మండల మున గుప్పవలూరు తాలూకా కొండవాయని వరమున (బచ్చి శ్రవస్థిని) దేవాయమున నొక రాతిపీఠ. ఈనడు తిక్కనూ నమకాలికుం దగుభువ్వబడు. ఇతనికి ముంట్లవా దగుని తెంచిన నవ్వచోడగారు, తిక్కనూ ముంట్లవా దగును (ఇట్లు చూచిన) అది రాజ్యయ వరిదామారికములచే కుడ రదు. కాబట్టి ఈ బద్దెన పనికిరాదు. అనంతరమి వెంక వలది యున్నది. పైగా శాసనోక్త బద్దెనయే కవి యనుటకు ప్రమాదమేమి? (86, 87 పుటలు)' అని నవదేహము. ప్రకటించినారు.

ఇప్పుడీ తర్కమున కిక తావులేదు.

శ్రీ. శ. 1262—63 తేది నిర్వచనోక్త రామాయణ కవి : కవి(బచ్చి తిక్కనయూ, శ్రీ. శ. 1275—76 తేది సుమతిలిత కవి : విదేశ(బచ్చి (విదేశ వరాధానమందు) బద్దెన నవ్వచోడ నరేంద్రుడును నిర్వివాదముగా నమకాలికుంట్లు కాక్షేపము లేదు!

కాబట్టి, 'అది రాజ్యయ వరిదామారికములచే కుడ రదు.' అనుట కచ్చత భాషాచరిత్ర అక్షర సుతక తప్పదు!

శ్రీ. శ. 1290 తేది అత్తకూరు తాలూకా (A. 55) రాజవోలు శాసనములో 'శ్రీ మనుమండలేశ్వర మండేన మహారాజ రాజ్యమున .... పండిత పుండరీక వంద మార్తాండ బద్దెనద్ర (హ)రాజ కొడుకు బయ్యనామది ప్రజ్ఞి' కూడ పేర్కొన బడి యున్నది.

ఇప్పు డిక్కడ బద్దె—నవ్వచోడ కవి వంశవృక్షము శాసన—కావ్యధారములలో పోల్చి చూపు టావశ్యకము.

శాసనములు.	కావ్యములు.
బద్దిగ	
(హ) డ దోరయ	
చోడ బద్ది (గ)	బద్ది నరేంద్ర
1261—75	నవ్వచోడ నరేంద్ర సుమతి
నెమ్మూరు (నవ్వ)దేవ మహారాజ	తలికము గావించిన—బద్దెన.
నియ్యన చినబయ్యన	
1275—79	

ఇప్పుడు ఈరెండు తిక్కనకు సమాకాలకుల దగ్గరవ్వాడు
'.... అది వాణ్ణియ నేనానాదికములచే కుదరదు. కాట్టి
ఈ బద్దెన పనికిరాదు. అంతరసిని వెదుకవలసి యున్నది.
పైగా కాగవోళ్ల బద్దెనయే కవి యనుటకు (సమాచారమిది ?)
అని శ్రీ శాస్త్రిగారు విశ్చింతించుట కాస్సార మెంతమాత్రము
లేదు.

ఇంకొక జిజ్ఞాస:

'ఈరసి (కవిరాజ శిఖామణి) గంధాంత జయ తైల్ర
సంపద' లో వేదో ధ్వని యున్నది గాని తెలియదులేదు. శ్రీ దేవర
వల్లి వెంకటకృష్ణా రెడ్డిగారి అక్షర సంఖ్య గణనము సరియే
గాని వారి తారీఖు (క్రీ. శ. 1054 భాషా సేనానాదిక మొదల
మొన కుదరకపోవుటచే దీని తత్వమేమో కోరించి శ్రీ రెడ్డి
గారే మున్నుంటు వివరింపగ గర్తవ్యం :- దేవం- వచ్చె
చోడుని కవిత్వము(227 పుట).'

పై జిజ్ఞాస క్షుడు సమాధానము ఇచ్చినాడో,
లేదో ! భాషానిజాను కాలతత్త్వ ప్రేక్షకులు పింజామలకనము
చేయవలసి యున్నది విన్నవించుట కంటే గత్యంతర మేము
న్నది ? కళోతర గృహవితలో గూఢోక్తిగా చెప్పిన కాలము
కాసనాదిక (కవిరాజ శిఖామణి) సమాకామముతోను, క్రిడూ
సరిణామ కాల సాధ్యముతోను సమాకాల మగుచున్న దన్నుగా
భాషాచారిత్రకులు విన్నవించకపోవుటలో అచ్చర్య మేమిచ్చి లేదు.

తిక్కన-కేతన-బద్దెనలు ముగ్గురు (క్రీ. శ. 13 వ
శతాబ్ది-ఉత్తరార్థములో సమకాలిక కావ్యకర్తలై యుండగా,
ఆ సమకాలిక కవిత్రయ కావ్యములలో భాషానిజాను కాలేది
మున్నుటనుటకంటే వివరిత మేమున్నది.

ఇప్పుడు 'బద్దెన కాలము ఇంకను నిస్పృందమేమిటగా
నిప్పుర్తి కాలేదు.' అని శ్రీ శాస్త్రిగారు వాదించుట కనకాళ
మొన్నదో, లేదో చూడవలసి యున్నది.

బద్దెన (క్రీ. శ. 1261-75 మధ్య కాలములో
నెల్లూరు వోడరాజులతో పాకవాటి యుద్ధములు చేసి గెలువ
నిదే 'నెల్లూరు-సకల రాజ్యంబు నేలు(ట)' సాధ్యమౌకట.
ఎట్లంటును, (క్రీ. శ. 1263-75 మధ్యకాలములో బద్దె
మహారాజులు (నన్నె) దేవమహారాజులు, (క్రీ. శ. 1275-79
మధ్య కాలములో అతని కుమారుడు బయ్యనయ్య
రాజ్యము నేలుచుండగా, (క్రీ. శ. 1279-81 మధ్య కాల
ములో మొన్ననీర్తి కొడుకు ఇరుగుడి తిరుకాళిరాజు బయ్యని
వోడించి నెల్లూరు రాజ్యము గెలిచికొన్నట్లు తోచుచున్నది.

కాలమెంతా కథలో పేర్కొన్న పుల్లరి కౌటుకాల మీ
కాలముతో సరిపోవుచున్నది.

'తనర ప్రాయించిరి తిక్కన యొక వి(ట)మ సంవత్సర
వెలయు కాత్తికయూభుద్ధ విధియె యులమి గురువారము.

— — — —
విజయతి మరి దైవ నట్యరామపుక
— — — —
— — — —

యలలోన సెనెన్ది రాచిచ్చన కౌం'

—(తాటియాకు 57 : అపుల మేపు.)

ఇందు తేకకాల మీయకపోయినను, (ఇద్ద) 'తిక్కన' ఏ
రిండున్నది.

కేతన దళకుమార చరిత్రలో కవి తిక్కన వంశమునకు
వర్ణించుచున్నాడు 'సిద్ధి సేవాతి ప్రోడ తిక్క, ఇననాథ శిఖా
మణి కాస్త మంత్రియై' నట్లు చెప్పబడినది. కాట్టి, (క్రీ. శ.
13 శతాబ్ది 'మొ(వ్వున) సంవత్సరము' లో నెల్లూరు పుల్లరి
కౌం ప్రాయబడినట్లు తెక్కించే విలువైనది. సంవత్సర ప్రకార
మది శా. శ. 1203 అగు నేటి వ్వున సంవత్సర కాలిక భుద్ధ
విధియె గురువారమునకు సరియగు 16-10-1281 తేది
గురువారమునకు సమకాల మగుచున్నది. కాదోన మేమిచ్చి
లేదు. అంతవరకు ఇద్ద తిక్కన-కవి తిక్కన లద్దరు సజీవులై
యుండుటనుట కాక్షేపములేదు.

ఇప్పు డీక తిక్కన భారత రచన యొప్పుదిలో శ్రీ శాస్త్రి
గారు నిర్ణయించవలసి యున్నది నా విన్నవనము.

'పైగా జటావర్మ చంపినది కాకలి గణపతిలో చేరన
(ఏరి) గండగోపాలుని గదా.

* * *

(క్రీ. శ. 1263 లో మనుమనీర్తి రాచలేదని శ్రీ రెడ్డి
గారు భావించిరి గదా ! అట్లుండవలసినదల ఈ కాలమున
రాజ్యమును మరల బయించుటకు తాను రాక కుమారుని
పంపునా? అని శ్రీ శాస్త్రిగారు జిజ్ఞాస.

కాని, గణపతి రాజ్యంతకాల మొప్పుదిలో ? శ్రీ శాస్త్రి
గారు మరచిపోయినట్లు కనబడుచున్నది.

మహాదేవరాజు (క్రీ. శ. 1195-99.
గణపతి 1199-1260.
రుద్రులం 1260-95.

—(ల. క. త. 2-47 పుట. చూడుడు.)

పై పంశ వర్ణమందలి గుణవర్తి కావము (క్రీ. శ. 1259—60 తో ముగియుచున్నప్పుడు జటావర్ణ మందరపాండ్యుని చేత మనుమనిర్ది చంపబడినచో లభయ (క్రీ. శ. 1259—60 నాటి కందుకూరు యుద్ధములో ఇప్పుడి గండగోపాల పియూ దిత్తుని వోడించి, సముద్రతీరమున చాలకావము తరిని: వచ్చి మలం పెంట్లాలో (క్రీ. శ. 1261—62 సంవత్సర మున టన 'రాజ్యాధిపత్నిగా' కావము: ఎట్లు చెక్కినచో బోధనకువచ్చిది.

(క్రీ. శ. 1263 నాటి ముగిమూరు కావములో 'మనుమనిర్ది-మహా శ్రావ' మంత్రనివేదిలో ఉప్పు:దా మనుమనిర్ది యుద్ధములో చచ్చినా దనుల కాదనెను. కాబట్టి, జటావర్ణ మందరపాండ్యుని యుద్ధములో మర టించిన 'వీరగండ గోపాల' ని మనుమనిర్ది యన విలువేదు. 'ఇప్పుడి గండగోపాల'దో, మరయొక 'వీరగండ గోపాల' దో (క్రీ. శ. 1260—61 లో వెల్లూరు ప్రాంత యుద్ధమున మరటించినట్లు పూపించుట తప్పుకాదు.

అట్లు- తమ్ము-గండగోపాల విజయాదిత్య చోడరాజు వెల్లూరు రాజ్యము నంతము జయించి, తాం కావము యిది

వట్లు శ్రీ శాస్త్రిగా రూపించుట (క్రీ. శ. 1263—75 నాటి (నవ్వు) 'నావే' దేవ మహారాజ వెల్లూరున సకల పిత్రాభ్యం జేస్తుందీ' న కావన చరిత్రను గుర్తించకపోవుచేలేనే కదా.

'ఈ జన్మ మహారాజు దేవదో జన్మత మూత' నుని శ్రీ శాస్త్రిగా రూపం 'వండిత బద్ధ-బద్ధే' రూపంతర నావము 'నవ్వు' దేవమహారాజ' దే అని గుర్తించకపోవు వచ్చనే కదా !

(క్రీ. శ. 1262—63 నాటి తిక్కన విరచనవోతర రామాయణ 'విజయమాన మార్దవ' రచనకు జన్మతనే తిక్కన తాలత రచన యుజితమైనది.

తిక్కన-కేరవ-బద్ధేవల ముగ్గురు (క్రీ. శ. 13 శరాద్ది-ఉత్తరాద్ధములో ననాకాలిక కవుల నులు నిర్వహణము.

'నవ్వు నగం వివారణ' తిరుదాంతేశుడగు వెల్లూరు వచ్చెచోడ కవి కంటే ('కందుకూరా') 'ఉదయాద్రి ప్రభు' ము నివ్వెచోడ కవిరాజ శిఖామణి పూర్వ ధనులు కావన-కావ్య చరిత్ర నమ్ముతము కాకపోదుగాదా !

ప్రతిపక్షమున వచ్చినప్పుడు 1801-02-03-04-05-06-07-08-09-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-24

భాష - అలంకారము

శ్రీ ఉమాపతి పద్యనాథశర్మ

భాలత, అంధ్రులకల ముఖమున నవిదగ్ధ కవిత్వ
 లక్షణమును ప్రతిపాదించుచు, శ్రీ శ్రీపాదగోపాలకృష్ణ
 మూర్తిగారు కవిత్వ మునకలంకారములకులక్షణములుటఁ జెప్పియున్న
 వత్తుల జూపిరి. అయినచో నీ యంశకాల్పనమునకుఁ బే తువు
 లేన్? చైత్రిక వాక్యమునుండి యారంభక కవిత్వము
 నలకును నలంకారమును వేరుచేసె? భాషకును, అలంకార
 మునకును గల సంబంధము లేన్? యిది ప్రశ్నలు దీక్షా
 ముఖుఁడు కన్నులు మూలఁచు. అలంకారమున కిందుక భార
 ముగా వేరలి భాష ప్రయోగమును వలెలింపజేసి కృత్రి
 మాత్ర విషయమున నలంకారమునకు భార వింతవ్రాతము
 దీపింపకుండయోగక, పై పేర్చు భాషయే కృతకభరమైనది తేలు
 నదము. క్షణికాపు టూపాకు వార్షింలలి భావ వ్యయమును.
 ఒక్కొక్కప్పుడు దలి విస్తృతమైన భావమునకు విలక్షణముగా
 నొక్క మాటయే సరిపెప్పును.

కావ్య శరీర గణములుగా భరత ప్రకృతిమాలగు విభా
 వజ్ఞాక్షర సంహారాది ప్రియతమ లక్షణము అలంకార గ్రాహ
 ములై సంక్షేపార్థ ప్రతిపాదక వేణికము లెట్లు ద్విష్ట
 యూలోచనమును. వేరు శ్రీపాదవారు చేయువాడమే వారు
 మమ్ములుని కావ్య విర్వచనమును తుండెఱచుచు వివరించుచుగా
 విశ్వనాథుడు చేసెను. ఎవరు చేసినను అలంకార లక్షణమునకు
 తావిచ్చు వర్తము నమసరించయే చేసిరి. అలంకార కావ్య
 మునగా సాహిత్య విమర్శనము (Literary Criticism)
 గ భావించవలెనని శ్రీ మృతానము సూర్యనారాయణకావ్య
 గారి యభిప్రాయము. కాని నిజమున కలంకారముట్లు భావించి
 రిరా యిది వంశయుని పాపము కన్నును వ్యవహారమును
 బట్టి వ్యాకరణము, కావ్య మార్గము వ్యాఖ్యించి యలం
 కార కావ్యమును వెరుగెత్తివో 'అర్హత్యభిరు' వంటివి
 రాకుండువేమా! 1 పాణినియమునబట్టి చైత్రిక భాషను,
 చిత్తయమూరిగారి వ్యాకరణమునబట్టి తిక్కనాదుని వరి
 శీలింపులు ఎట్టిది? అది కావ్యముగా రామాయణము

మండి వేటివలకును కావ్య-అలంకార కావ్య వరామృతి,
 చారిత్రిక సామ్య భుక్తమునచేసి చూచినచో నలంకార
 కావ్యము కావ్య యెడల రాని స్వకీయ మార్గమున జూచున
 దేమా యనిపించును.

కావ్య లక్షణ వివరణమున కలంకారకు టలు కవిత్వ,
 ఇటు మృదయమిది ఉపకరించజాలని కొంత సామగ్రిని
 'వ్యుత్పత్తి' లింపమున నందించెరి. దానికి వారి మత లేద
 మును, తత్కాల సంప్రదాయములును సాక్ష్యమిచ్చును.

ఒకపాటి శ్రీ కవికాండం వేంటరావుగారు కావ్యమును,
 చంద్రావ్యయమున కలువలు నిజముగ విశదించునా యని కర
 దీపికతో మహా వెంక వెలికించి యది యందముగ నవ్వెవ్వని
 లేచుకొనియు. నాటి చంద్రుడు నమ్రదమనఁజరి ఎనిది
 నట్టి యవ్యుతమూర్తి. వేటి చంద్రుడు రాత్రియు ప్రయా
 గము చేయబడదగు గోళమూర్తి. (భాగవంపు కవులు చంద్ర

1 పాణినియమున వ్యాఖ్యయందు వైదిక ప్రక్రియ
 గలదు. కాని ఈ శ్రీంది వాక్యములు గమనించఁగలిగి.

"అప్యాయుజ్జమందు 'వృద్ధి రాత్రి' మూలముందు
 టచే పాణిని యావ్యాఖ్యయందు వేదాంగ వ్యాకరణ మన్న పేరు
 వంపించినది. కాని అది యవంగతము. పాణిని వ్యాఖ్యచేసిన
 అనన్తరియందు పేర్కొన్న వ్యాకరణము పాణినియ మెట్లుగున్న?
 కాదో గోచరింపదు. పేర్కొనిన 'వేద వేదమే' వేదాంగ
 వ్యాకరణము. అదియే వేదము కావనముగ ప్రాచీనాగ వేద
 విందపడు.....కుమారంధ్రులు "పాణినియారి వ్యాకరణములు"
 వేద ప్రకాశన వర్షిత వేద సంస్కారవరములు. ప్రాచీనాగ
 ములు వేద సంహితాధ్యయనముగలి వ్యర వంద్యాధ్యయనము
 గలుటచే వివిధ వేదాంగధ్యయన అవస్థలయందునున్నది" ఎనెను."

(మల్లారి సూర్యనారాయణ కావ్య - వి. పి. పి. విజ్ఞాన
 సర్వస్వము 6 సం. 188 పుట.)

ప్రాచీనాగ వ్యాకరణము, చాత్రవ్యయ, పున్న
 కుడు, భరద్వాజము, గౌరములు మొదలగువాళ్లు.

గోళమునకు వెళ్ళి యుట నివారణ కల్గినది మొదలును తూగోళముతో పోల్చడం కావలసి వచ్చి పాపము, కృత కార్యము, కష్టమైనది మొదల (భక్తములు) మొదల (మించి) మునుపటి వంటిది వేరొందినవలెను. వాటి వాడుకలు కలిసి నుడు. మన భాగ్యులందరి లక్షణములు గలవాడు. వేరు రిక్తివాడైనను కావ్య వాడుకత్యమును కల్గించు.

వేదాంతము—లిరుగుటలు, వాటినుండి వేటి వరకు వాడని వాటి వేరొందించుచున్నది. కావ్యము—అవాలి కావ్య మార్గము నీవాడు గ్రుడ్డిగా ననుకరించుట గాని, ఈవాలి ప్రయోగమును వాటి వియమును లో తూచుటగని పాపమునందు.

కవి ప్రతిభా వంశిగ రుట్టించు కవి (Born Poet) విరచకుడుని మాత్ర మంగీకరించుచును. (ప్రతి క్రొత్తల భేదము లేకుండు ఇదివరకే ఇదే ఏ వస్తువునను అపొద్య ముగ మూలము. 'యథావై' అనే పద్యం లక్ష్యం వరి వరకే' యునున్న ప్రపంచ మిది లోకావృత్తిమయముగా మారును.

ఇక వేదాంత భక్త్యులగువాడు కృత కవి (Made Poet) ఇతని పేర్లు నిజే కావ్యములు వారించును. ఈ పాకు వేదిన కాంటి వేరినో నలంకారము కృతకమై యుండునట్లు భరణి కాంటిను నుండిన మూడు వార్తలంకారము లున్నవి. దీక్షితులవరకు వాటికలెన్నెనది. ఇది కావ్యములో నయ్యెనో, అలంకారము పుష్టినిందో, కావ్యాలక్షరములను వాని వా విష్కరించికో విరుగరాదు. ఒక్క యున్నట్లుయే తొందరి యారు ప్రియమించును. భక్త్యులను కన్గి వారి కిది యాదర్శములగును. ఇతరు. కవి ప్రతిభాకాలము కవుల రోను, ముఖ్యముగ భాషలోన ఏ యలంకార మెన్ని తోలు చేసికాము? అను ప్రశ్నకు నిర్వహించార నీజ భూతముగా తెప్పరిత దీనును పురస్కరించుకొని ఉత్తరముగా నమా ధాన మార్చించును, 'మెట్టిని యాదర్శముల'వలె నలం కారము నివర్తముగ పైత మొందగలది భావించుకములయి ప్రస్తుత వ్యాసార్థము.

కావ్యములకు అవగ్రహము అలంకారములకు వారి భావని గావున నిలంకారములకునును భాష వేరొందు గూర్చి ఇందుక విప్రులముగ వాదించినట్లును.

కృష్ణిలో వసంతములగు వేరనా వేరనములు గలవు మానవ భాష మానవ యోగ్య మర్థజాలమునకు—కావ్యము—మానవేంద్రియ గోళములకు పరిమితమై యున్నది. అది యును విష్కరి యున్నది ముగి నున్నది.

మొదటి భాగమున, వాటిలో మార్పులందు భక్తి లకును (వర్ణములకు) ఏట్టి వంశాధిపతి గలది? అ వంశాధి మెట్టి యాధారమున పుట్టించాడెను? అది నకల భాషల యందు నమాన భక్తియును గలదా? శబ్దమున కర్మ ప్రకా శక శక్తి సమానమా? అదే పితమా? (వై యాయ కలిత్యం తత్వమందురు.) ముమ్మల (వేర్లకు నమాధానము లగమ్య ములు.

ఏ భాషలోనను శబ్దములకు నమగ్ర వస్తు తత్వ విర్వచన శక్తి యున్నట్లు గన్బుడు. ఒక వస్తు తత్వమున తెట్టి నంబధమును లేని యంత భక్తి పంకెలములనుకాం మున నా వస్తువులకు పంక్తా రూపము వేరక శక్తి వాలో పించును శబ్ద పేర్లనుమార్చుచు తోచును. పూర్వముభూత తత్వము మార్చుచే, లేక వేరననే నర్థము చేసికొనదు యున్నది. కావున శబ్దములకును యర్థ వేరక శక్తి యునవలెను.

దీక్షి నంబధముగ నమర్చుట (భావములకు) గాగ్రముగ నమర్చుటలకును మార్పు దయోగికము భాష నుపేక్షించును. పూర్వోక్తమున వాని ముఖ్యమున నీక మృ విష్కరించు. "King Lear" నాటకమున పేర్చుట లోక పితవే నిట్లు చర్చించును.

I love you more than words can wield the matter,....A love that makes breath poor and speech unable." (మొదలు తన Un sung song లో నిట్లును.

"The words have not been rightly set; Only there is the agony of wishing in my heart."

భాష తొక వేపు యున్నది భావము లావంత రాతముల మ్రగ్గిపోవుచుండునో విరుగరాదు. 'మూని నీర మయము', 'మూలము వాచు', 'అనిర్వచనీయము', 'అన : నమము' వంటివి మన కనిపించుములుగావు. పూర్వ శక్తి కి గల విరచకులకర్మ ముఖ్యమునకును, అనాధానమున కున్నంత పేర్లు భాషకును లేదు. మరొకంత దోతముకు వెర్లదము. గ్రుడ్డివాని కొక భక్తియును' వర్ణించి చెప్పుటకు భాషకు నెవర్లత కాదు. 'తీపి' యనునూలు, ఆ రుచి వెరుగని వాని కా రుచి ముఖ్యములకు లేకాలదు. అనగా వారి యన్వ ల్ల తను భాష యుదగించిన జాలకున్నది.

ఇక శబ్దాలక్షరము—శబ్దములన్నియు వేర్వే వస్తువు యొక్క ఏక భర్త—లేక పరిమిత భర్త విర్వేళములే. పంక్తి

తమును నీ శబ్ద మధ్యాన భృతామయమును పరిశీలించుట అర్హముగా లేదు.

'రాత్రి' శబ్దమునకు, 'రాత్రి మధ్యాహ్న రాత్రి' అని త్యక్తులై. ఎంత రాత్రిము? - అనగా కష్టము చేయుటనని రాత్రి యనరాదు. పరదాగ్నికి 'తపో' శబ్దము గలదు. పర దామనక నింకెన్ని కష్టములు, ముఖములను ఎప్పుడెవరైనా గలవు? 'రాత్రికి' ముఖ మిచ్చు పని దక్క చేరు శక్తియు లేదును లేదా?

'పింక' శబ్ద మెట్లు పుట్టి ననుటకు 'పింక' మధ్యము' జేయుటెను. 'పింక' గలము గలవా' యను మాట నమాత్ర వాచ్యముగా జెప్పెను రెండు వర్ణముల శబ్దముల పుట్టికి చేరవలయును. 'పిం' యను మాటలో పింక' మునుండి జనించిన విషయమేమిటన స్పష్టము - అని నేర్ప వేసి? మరీ ఏ ఇతర కారణముననైన కలకున్న పలు 'పింక' న వానిని పింకకుచుంటు.

'గా' అను మాటకు 'గర్భ' గల 'గా' అని త్యక్తులై. ఇంటి విద్యార్థి మూసానిని దీక్షింప.

వర్ణాని యను నోపది గలదు. పిము కండ్లు గలది వాచ్యము. పిము కండ్లవంటి పూవులు గలది వాచ్యము పూవులక దానికి కాయ బండునో, కొమ్మగలదనో, భూమి పై మోటునో, నీటిలో జుట్టునో, దాని గురిమేనా 'వర్ణాని' వ్యక్తము చేయదు.

ఇట్లు పాఠము వెళ్లవచ్చును. ఈ లక్షణ మొక మంత్రికమునకే గలదా? యను శంకికు తావు లేకుండ మున్నది. కొన్ని పిర్ని శబ్దములు మూడటము.

'కోహక' అను మాట వెనుక 'వీర' మందు 'కోహక' అను వానికి వాయుకుల (పిమ్మ గల గలదు. (ఆ గల య(మొత్తము) కోహ - పర్వతమును, కో - కొట్టు వాడు - పట్టుదల గలవాడని భావము. కీని మీ పట్టుదల ప్రేమ సంబంధి యను సంకెప్పెనని శబ్దమున లేదు.

'వీర' అనగా పలు (త్రాసవాని యుగము, పలు (త్రాసవాని వెళ్ల వీర' అనరాదు. పరిచిలు (త్రాసవాని - శివని యర్థము. శివునియొక్క పుగలన పురాము లన్నింటిని ఒక్క మూలమున మును యూహించు కొనవలెను.

అంటి శబ్దములు కొన్ని చూడవచ్చును.

'రమ్య' అనుమాట 'రమ' (రెప్ప) అను రాత్రువు నుండి వచ్చును. రమ్య' అనగా శివువాడని యర్థము (పిమ్మ తక్కువాడో?) తగినంతని వార్తను తెచ్చువాడు.

[A Messenger of God] (పరిశీలించు) యూర క్షాంతిని పరిశీలించు గదా. ఆ వార్తకు (పరిశీలించు) పోయి దానిని పరిశీలించుటకు రమ్య' భర్తవై యున్నట్లు.

'దూర' అనుది 'దూర' (తరగ) భారమునండి పర్వతము. దూర అనగా తరగములకు సంబంధించిన వాద్యము ఏమి తరగము? ఎట్లు తరగము? కండ్లు తరగములకు సంబంధించిన వర్ణ అని తాడకి కాగ్యము.

పరిమిత దర్శి బోధకత్వమును కొంతకు దీర్చు లకే వర్ణము త్యక్తులు అర్హులైనందు. కావున వర్ణము పరములు నమాత్రాతక్కులకే కాకుండును. ఒకే పట్టపులు వంద కొది పిర్ని గుణము లుండును. ప్రతి గుణమున కొక మంజర మేర్పరుచుట ని వాచ్యమున సంబంధించినదా! ఈ విషయమున వర్ణి కావ కొంతవరకు పూర్వగమించ దనియు, అది వాని విలువ మౌను భావయనియు. దిద్దుట. గుణమునకు మాట నుండవలెనని, అది తక్కు నుండక పొందియు చేర్చ గలము. ఇట్టి భావకు పైతము శబ్ద లుక్తిలో వర్ణ యన్న తప్పలేదు.

వియతార్థ (పరిశీలించు) పిర్ని శబ్దములు కొం క్రమమును, అన్య కాని (పరిశీలించు) పరిశీలించు తర బోధకములై, శబ్ద పురూషములు మూలము, శబ్ద పురూషము సంబంధించినదియు పురూషించుటకుండునా, ఇట్టి లుక్తియనున కొన్ని యాంగ్ల శబ్దములు పరిశీలించు.

Religion అనుమాట ligar అనుతాటిన్ భావపు (To bind) నుండి జనించినది. దీనిక తలమునో కూడు కొనుట యని భావము. దీని పరూపార్థముగా 'మరలు' భిష్టార్థము గలది.

Apostle అనునది Stelle (= పంపులు) అను గ్రీకు భావపునుండి వచ్చినది. (పంపు యని భిష్టార్థము. (మొత్త (దేవునితో) సంబంధించి భావించునని భావము).

Language అనగా భాష యనిగదా! ఇది (= వాచక) అను (పంపు) శబ్దము. వాచక నామమునకు పలుక జునున కావున భాష కొ శబ్ద మునయుక్తి భిష్టార్థము భాషకు Tounge అనుటయు గలదు.

Lampoon అనగా పేను వ్యంగ్యమునకే చేర్చి రించుట. ఇది lampoon అను ప్రేరి మాటనుండి వచ్చి యు. lampoon అనగా A drinking song. (దాని మును 'విశ్రాంతముగా పరిశీలించు' పరిశీలించు పలు గావచ్చును.

Onag ఒక మణి విశేషము. (గ్రీకులో ఏ మాటకు గోరు **Nail** అని యర్థము. వాని వంపుర పంపంధము తెలివో ఎరుగరాదు.

ఇక తెలుగు వదముల పుట్టుక ఎట్టిదో ఇదివిశ్టముగా వారోచింపరాకున్నది. శ్రీ చెల్లపిళ్ల వేంకటాచార్యుని రాక మారీ విషయమున వెల్లవిరి.

"నంపల్లెత శిల్పముల కృత్యుత్తులే కొన్నియో వ్రాదయం గమముగా నుండును. అక్కివని ఏదో మాదిరిగా గవలడును. వానా గోత్రాలు కలిసి.....యంచెడి తెలుగు భాషకు కృత్యుత్తు వారోచింపవలసిన దెప్పలేదేమి?"

వారు కొన్ని మాటల కిట్లాపించిరి.

"అలు యంతిగ యల్లినట్లు చుట్టికము నల్లెడు వాడు.

పిరపాటుపారయండు పెడుట-తాడి వార్తము ప్రమాదములు. (?)

అల్పాయుధీరి కృత్యుత్తు (భాత్య వాచక హిందీ శిల్పము 'భాయి' నుండి నిష్పన్నము చేసికొనవచ్చును. (A boy కు కూడ వా మాట వర్ణిహితముగా నున్నది.)

అమ్మి+అన్న-అమ్మన్న-దీరి కవయవార్తముః తెప్ప వలన వచ్చిన నోర్తిగా కుదురదు.

(అల్పవన వలవృత్తి, నవం: ౬౪౦ 1943.)

తాత, తాం, మామ పాప, వా(య)ని మొదలగు శిశువుల యువ్వారణ నిండ్లము కొఱకే వార్తరమును తెండుసారుల గూర్చిన సంకేతములుగా వోవును. మమ్మా (Mamma) వచ్చి, తాడి, తాదా, వాదా, కాతా మొదలగునవి భాషాంతరముల యందును గన్పట్టును. అత్త, అమ్మ, శిల్పములు వరుసగా తాత (త - అంతి), మామలనుండి వీతాక్షరము దీసికొన బడి 'త' కారముతో ప్రి వాచకములై వారి యక్కలు (తెలండు) గా నర్థవంతములు. 'అక్క', 'అన్న' లట్లా పించెదాడు.

చేయునది చేయి, కనునది కన్ను, వినునది వీను, మూర్ఖమునది ముక్కగా వేర్పడి యుండును. వెట్టు, కొట్టు, గొట్టు, చెట్టు, గుట్టు, వెట్టు మొదలగు వానియందు పారవ్యము భ్రమించును. వెన్న, చిన్న, కన్ను మున్నగు వానియందు పారశ్యము గన్పట్టును. వీటికి వలసినన్ని పానా యింపులు గలవు గావ నది కేవల మూహించుటే తలంపవలెను.

బారంపాలకుండ, బూది యంటుకొనెయింజ నది.

తోగలు విండుచంబ్రుదుఃకలువవిండు వంటి కొన్ని మాటలకు కృత్యుత్తులు కొంత పుష్కముగా గన్పట్టును.

వర్ణముల కొరతచే ముత్యముగాని శిల్పములకు వాచార్థ వోదన శక్తి యొకటి గలదు. ఇది శ్లేష యుండనుకూల మైనను కొన్ని చోట్ల వర్ణ వివర్యాసమునకు దారితీయును. ఈ ప్రాతికూల్యమును పంయోగ, వివరయోగ, పిపాచర్యా యల మూలమున పరిపాలించుకొనవలసి యుండును.

ప్రపంచమున విండుమించు మూడువేల భాషలు గల వని చెప్పుదురు. 2 ఇంబు మూల భాషలే కొన్నియో! ౬౯౬వ భాషల పంఖ్యయే పెద్దది. మొత్తముమీద ఏ శతాబ్ది త్పుత్తిలోని యున్నప్పటి రిభ్యము పకల భాషలందును గల దనియే చెప్పవలెను. 'భాషా కుటుంబము' లి విషయమును భ్రవ. అరును.

సాధారణ వస్తు విశ్లేషణముననే భాషలో వెంత పుష్కల గండో చూచితిమి. ఇక మానసికానుభూతులయందు చెప్పవక్కఱలేదు.

తాత్వికవింధన, అంతర్వృత్తి, రాయావదము, అత్కే ద్రేకము, అలోచనయంటి తర్కము నభిగమించు విచిత్ర ప్రపంచములందు భాష మేము కుంటునడును. వైయక్తికము లనడగు ఏ ప్రపంచములను పార్య జనిమగు భాషలో తుల వాత్మకముగ పరుగెత్తించుట ఎట్టిదో లెట్టులకు విచితము. వృత్తువును గురించి ఎంత ఎక్కువ కాల మారోచింపగలెనో, అంతకాలమున దానిని గురించి భాషించలేము. ప్రపంచములోని దైవ్రీ భాషములను గణించెని మర్కజ్జాని గురించి వివరిం చుచు నున్నవెట్ల తత్వవేత్త జర్మీట్రండ్ లెనెర్, "మర్క జ్జాడు, 'వృత్తువు జీవితమున కధ్యుదయకారి' యని లడచు" ననిను. ఇదెట్టిదో వివరించుట ముఖ్య పాఠ్యముగదు.

కవితా జగత్తు పైవానికి తిన్నవైపదికాదు. కవికి భావరసము పామగ్ని ఎంత యవనరమా అంతెక్కుగ్నిచర మగు పామగ్ని యంతలంపె నవనరము. ఇక రెంటి మేల పింపుతో నవర్పాత్యమగు పానందము వాడట పొందున్పు, లేనిచో రవిగాంచుచు కవిగాంచుట ఎట్టిది? వేదాంతి, అత్క జిజ్ఞాసము తనలో నిమగ్నులైనగల్గువేమాకాని కవి తన పుష్టిచే నిరతుల వాడంబును భాధ్యతా విశేషమును పైలమునహించును. దీని కలనకి పై పరిమితులంగల భాషయే పాదవము.

2. There are 8,000 languages or dialects spoken through out the world (Pear's Cyclopaedia)

ఈ సమయమున భావనలో తెచ్చిన వంతు మన కందించ గల్గునో భావించుటకు మన యుక్తత వాటను ఈ ప్రక్రియలో భవ పుడయాపించుటతో సమవయగ సమర్పించు పుడయమును తాగిన పిచ్చుల తప్పు నూళ్ళు విస్తూళ్ళు విషయము తాపిచ్చు రింపజేయుచో ఒక్కొక్కప్పుడు దాతలే పుట్టెడివి. ఇట్టి యాచి ప్పిడము లేచిలో కనవీయ సామగ్రికి కొరతలు సంభవించి యూహించుచు గణిత సూత్రములవలె నియమపై యుండి పోవును. ఇప్పుడు అలంకార విషయమున నల్గురునుండలు విషయములను. సూత్రా విషయములను చేయు మనకు కను, ప్రాత వానిని విషయములకును తేటము గాదు. తేటము సంప్రదాయమునై తిరుగుటలు సమ్యక్ యని పించుకొనదు. కాగా సమ్యక్ కోక ప్రమాణము గన్పట్టుదు. ఒకరికి క్రొత్తగా రోచిన మరయొకరికి ప్రాతవివే భావించ వచ్చును. ఏకైకమును కవి, తాను చెప్పజాలిన భావమును లోక సాధారణముగ పంపియుతో ముడిపెట్టి చెప్పుటకు కాలము తాను సహజముగా నున్నట్లును. ఇట్లు గాని భావముగ్రు మెదనమున నున్నచిందిన వానినే యాలంకారింకు అలంకారమునని పేర్చి విశ్లేషించి చూచుకొనియుంటారు.

ఒక భావము వ్యక్తీకరించుటకు భావయోగ్య పను ర్చిత కుంఠనదీపముడే ఆశ్రయిత ప్రసాదన వచ్చి చేరుట గమనార్హము.

"నితోయడ మధ్య పొద్దియ్యు శ్లేశేన భావర
నీ వార తాక వత్తన్నీ పీత భావర
తస్మాత్తీతాయా మశ్యే సరమాత్మా వ్యసన్తి" అని
వైత్తిరీయమున పరమాత్మయొక్క అణు స్వరూపము వివరించెదడు.

"వ్యుత్త మివ కెయసి విగ్రాహం, భూతే భూతే వసతి విజ్ఞానం" అని అవ్యుత్త బిందూవ వివర్తనలో సర్వ వ్యాప్త విజ్ఞాన తత్వము గురించి చెప్పెడిను.

"యథా సోమ్యేషే మృత్నిదేవ వర్తం మృణ్మయం
విజ్ఞానగోం
స్వద్వారంభణం నికాతో నామశ్యేయం మృత్తికే
త్యైవసర్వం"

అని చాందో గోప సమీక్షలో సర్వ స్వరూపము వర్ణించ బడును. తివ్యావక మివ బందనా..... అమృతపక్షరణ మనీ, వంట వివర్తక వాక్యమును పెక్కులు గావు.

ఇంకొకాత్యు డర్శిత ప్రతిపాదన గావించుచు తేజ దేవ సంభందమును గో శృంగములతో నుపమించెను. పురుషు

లలో పురుష పురుషులను పేరుగా పెట్టుట తప్పు కమలం బులు నరయైనవని వేదముకు లోచనము.

ఒక అభూత కవి విశ్వా రూపములగు మరీచికలను వర్ణించెదలది

"అవి యువార అవారి యూహించరలమున

కట్టుకొను గారి మేడల పట్టుటములు" (వేముగంటి)
అని యుత్ప్రేక్షించెను.

"I shall weave a chain of pearls for thy neck with my tears of sorrow." అని రవీంద్రుడు బాప్తువాక్తికమూలము భావించి కంఠము నిలంకరించుటకు సిద్ధము చేయును.

ఇచ్చట రవీంద్రుని గురించి ఇంకొక ప్రస్తావించుట యావశ్యకమై యున్నది. శ్రీపాదవారు రవీంద్రుని కవిత నిరలంకారముగ నుండుననిరి. వెరుకనోయిన తొరకక, అను భూతిలోని కీడ్చుకొని పోగుగు సలంకారము తాడడు యో గించును. ఒక్క గీతాంజలిలోనే అట్టివి పెక్కులు గావు.

"My song has put off her adornments" అని యాతడు చెప్పుకొనెను. ఆ పద్యముననే "Let me make my life simple and straight like a flute of reed for thee to fill with music" అని తన జీవితమును మురళిగాజేసి భగవానుని పంశీతము నింపునునను. అలంకారముల గేగెలో నలది గున గునలు వినించవని చెప్పుటకు కాదోలు, "The child...who has Jewelled chains round his neck, loses all pleasure in his play" అని సాధ్యము మూపును.

అలంకారమును పేరులోనే కృత కల్పముండువేమూ కాని యలంకారమున నుండదనించును. ఈ క్రింద చూచ ఒడు ప్రయోగముల సలంకారములందులో, భావా విషయము లందులో, ఆప్రకృతములందులో వివర్తములందు—నీ మన్నను రవీంద్రుని భావముల నవి బంధించుటలేదు—నరి కదా—భావ ప్రవాహమున ముంచెత్త నెక్కుచున్నది.

"After the wedding the bride shall leave her home and meet her lord in the solitude of night" ఇందు wedding అనునది ఆయువు తీరుటను, bride తీవమును, home కాయమును, lord మృత్యువును భృవించెడియును భావ ప్రేరణములగు చున్నది. ఇది శ్రీనాథుని హరివంశము నందలి సీరియాళ చరిత్రలోని ".....మని కూరిమిపండునఁ బెండ్లి పేయగా వండుననంత రక్షణను, వైభవ మొచ్చగ ముక్తి కన్య తోన" అను పద్యమును జూచి కవి మున్ను.

"I dive down into the depth of the ocean... No more sailing from harbour to harbour with this my weather beaten boat" ఇందు భరితమున Ocean గను, harbour ను విన్నగము, భరితమును weather beaten boat గను sail ను వివేక మరల బోయెత్తమునను కవి తానించెను.

"what devine drink wouldst thou have my God, from this over flowing Cup of my life?" అని, తన భరిత పాత్రనుండి నీరవయిన జీవమునకు పాత్రమువైచి వివేకంబు ప్రశ్నించును. ఇట్లే ప్రశ్నిచుచున్నాడు? ఇది గాక

"Burning fire of desire, The morning closed its eyes, Music of the night, flood of joy, Smile of the beach, The horizon of my heart" వంటివి రచించుచు తనకు మిక్కిలి యుపయోగించి పితకుని వాదనమునను స్పందించుచున్నాడు.

పాత్రవల్ల రంగమును కించము చూడకముగ వదిలి ఉప మారత్వము వాడవలసిగలదు. మానవపురిలో మూలకంబున్నది యొక సహజాభివేది (Instinct) మన పుట్టవేళ్లందు యుద్ధిప్రాయము. ఈ అనుకరణ సహజాభివేది పాత్రవ్యాప్త్యానకు తారి పీడించి, అదియే ఉపమకు, ప్రాతి పదిక యై ఉపనివించును. ఇది పునరుపచారే 'వదిలి పోక'?

యము ప్రశ్ని పుట్టును. పిప్పలు, పెద్దలవలె మార్గము, బడి, వివిధ జీవితమున కలవాలు : డెంటు. వయోచరణిని అట్టి యాదృష్టము లెప్పుడును. సమాఖ్యను ప్రతి యొక యను తనను మరియొకనితో కొద్దిగో వచ్చుచో పోవు కొనుపించును. తిమ్మడు, గురువలె నుండుటకు ప్రయత్నించును, 'ప' వ్రాయుటకు 'మ' వ్రా కొమ్మియుండవలసి అది సంతా లక్షరములు వేర్వట్లు, భూమి, వారింజనందులై నుండునగా నుండుట మొదలగునవి విత్య జీవితమున వ్యాప్తము గురిచియే ఎన్నియో 'విచిత్ర' అనియుండుట వర్త పదిలము.

కోకమునందలి నన్ను జాలమూలు, పుడూని పుడూనను ఇట్లో వేదో యొక పదముగ వ్యవహరించు పాత్రవ్యాప్తమును పుత్ర పుత్తమున గలిగియుండును. పురి, పిల్లని పోలియుండును. నక్క, కుక్కను పోలియుండును. ఒక తెల్ల మెలియక తెల్లము, ఒక మెలిమియగునది యొకటిని పోలియుండును. ఇట్టి పాత్రవ్యాప్తము జాలి వేర్వడినది. ఇట్టి పాత్రవ్యాప్తమున భూమిలో తలారములు గలగవు. 'పరి, కైచడి, భంగ' మొదలగునవి ప్రతి భావని సందర్భానుసారముగా తొక పెద్ద సేన మూలకంబు గూర్చి. (ఈ పుట్టము వ్యాప్త లంకార సంప్రదా వ్యాప్తంబు కల్ప దురదారించెను)

ఇట్లు సృష్టిలో మానవ సామర్థ్యముతో, భావన పీ యుపమ విచార భంగముగా వ్యాపించియున్నది. ఇది భూ కావ్యరంగమున ప్రత్యేకమున సంభవించుకొని, పుష్పిచ్చి వ్యాప్త మొనరించుచున్నది. అప్పుడు దీప్తితా వాడు "ఉపమా (విక) కైలాసీ నాప్రసాదిత భూమికా భేదాన్, రంభయతి కావ్యరంగే పుష్కరాభి తద్విధానతే" అని తన ప్రత్యక్షము ముగిసింది.

ప్రసాదమునందే యుద్ధిప్రసాదమునకు, అనుభూతివలె నుండి యుపమభూతిమునకు, వ్యక్తమునందే యుద్ధిప్రసాదమునకు, దృశ్యమునందే యుద్ధిప్రసాదమునకు మెల్ల ముగిసింది. పుట్టమునకు సత్యమింతేయను మార్గముగా నుపమానము సహాయమునున్నది. కాని గమ్యమునకున్న ప్రామాణ్యమున గాన సహాయము. అనింకాలకు తీ మార్గ వివరణము చేయునంత ప్రసాదముగ 'మార్గ—గమ్య సంబంధ'మునను ఉపమానము గల్గించును. పరి యని గమ్యము కవి పీడితముగా నుండును. కవి, 'పై న విచ్చింది' ఈ మార్గమున పిలుకు రెండవ యావ్య విండును. అనింకాలకు ఈ మార్గమును కలిగి దాని దైర్ఘ్య వైశాల్యముల నొగ్గించునను. కావున జీవించి, రచించునను వాని కొంతతో, పిల్లతో ప్రత్యేక సంబంధ ముండదు. కవి ఎంత సహజముగ విడువో నరకు ధంత సహజముగ వానిని పీడించును.

'అనింకాల' ప్రియు కన్న పూర్వమే ఇద్దోత్పత్తిలో నుపమా నీలములు గల్గరము లై నట్లు గావించును. వేరే తము (ఇల్లము)నకు కొద్ది యెడల మును నుండు లేదా ఇట్టి కలంబునున్నది 'అర్థ బుద్ధ్యా క్కా రహిత' యనుట యుండుకొద!

సంప్రమా=సంప్రదా (=కల్యాణం) పియుతే
(ఉపమాయిత) ఇది సంప్రమా
గేందుక—గే (=గవి) ఇందులక గేందుక

కకాట్టె=కోకి పిర్వకకో మాంసంతయో కకు
దా రత్న కకాట్టెవృత్, అద్యోగ కకాట్టె.

తాండ్రి, మత్తకాడి, గడయవో, ముచిర, పిత్రాది
కలములు, కల్ల బంధములును పెక్కు లైచ్చివి గలవు.

తొట్టవంటి దగుటచే, ఇటువలెను, వదుకొనేయ, మాయాకు తొట్టె, తొట్ట అపి పేట్ల గలవిను. పిదగువలె కోపించేయులు పిదవలెయులు మొదలగునవి తెలుగునగు గలవు. 'వల్ల' అని నివారకములే. ఒక వల్లమునందలి ద్వవి ఉత్పాదించుట—వ్రాయుట యను పాప్రంశ్చయే వల్ల. ఇట్లే 'అచ్చ' మొదలైనవి యూహించునను.

అందు "Peacock, Cock," వంటి శబ్ద పర్యవసాయము, ఇందు పర్యవసాయ వలననే ఏర్పడుచున్నది.

జాతీయములలో, సంకులములలో, సామెలలలో
లోకములలో ను ముక్కు పిట్టము ప్రవేశముగలది చెప్పు
చుచున్నది.

ఇట్టి యువమునేక లేక పాప్యకృతికలవి శ్రీరామరా
వేదించిరి. ఇటువూ కలియజేసిన యిది ప్రసిద్ధి గాంచిన
కాళికానీ. మేము సంజీవముని యుద్ధికి తీరిన యువముదొర
కనిది "....పాప్యకృతికలవి కృతికలవి లేకలే! పాప్యకృతికలవి"
అని యువముదొర యువసంపూర్ణ పాప్యకృతికలవి కృతికలవి మేము
మంగా జెప్పాము. ఉత్తర మేముమన "పాప్యకృతికలవి లలిత,
మహా" అని శ్లోకమున మేము ప్రసిద్ధిములుకు పూర్వము
జెప్పించెను. చితకని మూలం దున్నది, శ్లోకమున నొక విష్ణు
సంకయము గలము. అది: పూర్వ శ్లోకముననే అలాగ వట్టి
అవు రెండు, మేముమయొక్క నలుపు వర్ణించబడి యుండగా
నీ శ్లోకమున మేము ప్రసిద్ధిములుకు పూర్వము ఎట్లు
పాపగని? అనింపును. కాని ఎట్లు చెప్పి "తెచ్చెన్ద్ర
శేష" అని మహాకవి మూలాన పూర్వకమైన పరిమితి
విధించెను. ఇట్టి పరిమితులే అందరి కావ్యకృతికలవి మూలం
చిరి.

ఉపమేయమునకు నవనా ధర్మములింపవలెనని గ్రహ్యమని
అనుబోధించుచు విరాజిత మధ్యరాదెని శివోపన్యసమున
నిరర్థమిచ్చుచున్నది.

“శివశా పంపి” తేలియాడుటజేసి
పైవారంతకొంతసేదవచ్చు
పుష్పపాతలంతో బోండు నల్లబుటజేసి
యొల దేవుడు కొంత ఈమవచ్చు
జంప కింపకు శేఖ గల్లి యుండుట జేసి
మినుకొ గట్టుక కొంత దినుమవచ్చు
దీనుడు నొయ్యారంగా వెంటురుండుట జేసి
దవని వలమొకంత నమచుండుచ్చు
గని పీత్యమన పరిగవు తేలియ
పెరిగెరిగి యొక్క మొత్తపై, పదులై, ద
శమ్యులై మొంతులై కలు గమ్యులున్న
విగ్ర కమలాక్షి మమ పోగ వెంటుకెక్కు

ఇన్ని 'కొంత' లైనను ముగ్ధ కుంతలమొకటి పోలిపోయినది.

ప్రతింధ యాగమున ప్రీతి వర్ణనాదికములుః రావణుని
వంది అంతర, కవి సమయాదులు మిక్కిలి ప్రశస్తి కర్తవ్యం.
కవి సమయములు ప్రతి వై సమయాదులకా వాని యుద్ధ
యసమగ్రకయాకాకా క్రొత్తగా చెప్పవలసి అంతటిగవి
కూచిమంచి తిమ్మన మీరు నిర్ణయించిన సందేహములు
తెల్పు సినను? వని యందముగా ప్రశ్నించుచున్నాడు.

[illegible]

అలాంటి ముఖా-చంద్రుడు గల సాధుశిష్యునిని గ్రహించి, "అలాంటి చంద్రుని కు క్రమపాత్యంబు నొక్కవేరి వచ్చి నొందును" అని చెప్పినాడు. అది చూచి "నీ బోధ చాలానే కఠినమై యున్నది నేను నీ యతిని మోము?" అని చెప్పినాడు. అప్పుడు,

ఉపమోన యసమృగవదో ఉల్లేఖ, మృగీకే, అరవ
యోక్త్యులంకారములు కల రీతిని, కావున నర్హులర్హ
సౌందర్య మనువులు భావ మిలంకారములకు అనుబంధము
మనువులు యందు గణిత కావ్య ములకలంకారములను ఉండ
గలవు. పూర్వయగధమంతుల మయియుండు నర్హ సౌందర్యమునను
వివరించదుల నంకమందులు. అనే క్లుప్తమైనను గణించును.
కావున నిలంకారములు భావ మలంకరిగ జూరవలయుననగాని
మత్తక ద్విష్టతో జానుల సంతాపముగలుగు. అందమైన
ముఖమందు సుష్టిగ జూరవలె యుండవలగనీ, యెంతో ముక్కు
ను గుంటుర తరబడి జూరవలె ముఖమునకు ముక్కునకు గల
సంబంధము చెగి వికారము పుట్టును.

ఉమమ్! విశాము పుట్టునుటకు (పాద వాచక
యందాహాతము నిర్మిరి. ఒక పుట్టు గుడ్డి తాతయ్య
నివరో నానా యడిగిరి. 'తాతయ్యా! పాదాడి పాట ఇవ్వ
వచ్చునా?' అని. 'పాతెలుంటాయా?' 'నీదా గుంటాయా?'
'నీదా ఉంటుంది?' 'కొంగెలుంటుంది?' 'కొంగెలుంటు
ంటుంది?' 'ఇలా ఉంటుంది' అని మోచివేసి, పేర్లనీ కొంగ
టాకరలో వంచి తాతయ్య వేరికి అందించెను. 'అమ్మో!
నమ్మ. నొంతుకరో గుచ్చుకుంటాయా' అని తాతయ్య మూ
లా మిచ్చెను!

‘ఎరెం ఉంటాయే’ (బ్రహ్మకు ‘రమి’ సహవా.
మౌనంగావి ‘రంగా కారు. అంటూను (బ్రహ్మ) విడి చెప్పా
సహవామయి కాపున చెప్పానానీ, విమవానీ అర్థం
నానానీ మమమనా వికారము పుట్టుటలో నానా వికార
మేమి గలదు?

Barbauld అను కవయిత్రి తనను, తన శిష్యులను వేరువేరుగా, వీరికనుగుణము లగు కొక ముద్రాచితము వ్రాయుకొని -

“Life! we have been long together...
Say not Good night-but in some
brighter clime Bid me Good morning”
అని కోరినది. దీనిని భావకుడు మఱుగు మఱుగు భావించి మధించి

శ్రామి నానందించాను. వివాహమేదా, 'తాను తన జీవితము శ్రుత్యముగదా? అని వచ్చురనిచి వేయించాను. ఏం త యించుచును ?

శ్రీ అక్బరాబాది ఉపాధ్యక్షులగారి విమర్శనాత్మక విమర్శనాత్మక
రూపం (ప్రచురం) భారత (స్వచ్ఛంద) 1963లో ద్వితీయ
విమర్శనాత్మక రూపం అను తన వ్యాసముని
నిర్మించారు.

"ధృవంకే రచన చెయ్యడానికి కావల్సివచ్చే ధృవం చెప్పుడానికి చెప్పాలా చెల్లెళ్ళమ్మా కావాలిను. 'తాడునమున అగి చంద్రుడు తాను చెవి యుగ్గెన్' అని విని చంద్రుడికి చెప్పింవ్వాడూ? చంద్రు డాగిడా? అంటే భూమి తిరగడము చూపిందా? అని ప్రశ్నలు వేయడ చూశాల్సివస్తే అంతముంటుందా? ఒక అంతకారం వాడా? ఓడి ఎందుకూ అంటే జవాబేమిటి? కవి రచనలో ఒక్కొక్కడు అంతకారం పెనవేసుకుంటాం. వాటిని వేరే వేరే ఇస్తే వాటి నమోత నమూనల్ల చదువరిలో అంగే భావ మేళనము ఉరుగడు.... భావేశాన్ని చదువరి కందించడానికి పెక్కులా ఉదాహరణలు (అంతకారములు) అవనరహస్యభూతాయిని ప్రపంచానికి పోషడము వారి (ఉమాకావ్యంగారి) అల్లరేశాన్నికే గురు."

కాదే ఏ సందర్భమున బిప్పిన వైనము పై వాక్యము లంబ
ప్రయోజనమును సమర్థింపగలవు.

సంఘీక దృష్టికవియొక్క కృత్యపరిపాకము, రచనకు దృష్టి యాతని ప్రతిభా విశేషముల పైము (సమరంబును, (సమీతులను, రచనలను, చేరువేయు సుదృఢముకాదు) కాని "అ కృత్యుత్తి కృత్యోద్యోగ కృత్యసంప్రదిమ కమః" అని ముగ్గు కావ్య మయమున (ప్రతిభకు గల గౌరవము కృత్యుత్తికి లేదేమో యుపించును. అనిబర్త కవికృత్యములు మెప్పుని దించుమించుగ నిలియొ కాబోలును. దీనికి ప్రతి ప్రతికముగా కావ్య మీమాంసలో "కవీః సంప్రదియతే క్తి ర్యుత్తిత్తా కావ్య పర్వైః" అని రాజశేఖరు దచ్చుమూల ప్రతిభలేని కవుల కూండింపువే దోచును. అచా సాంప్రదికమునకు క్తిప్ర సరిత్తావము దోచుకారి కావంయునవేగని అనుకు రావై నిర్వృత్తుకు కవి పూదయమునకు నిలవ తగ్గును. క్తిప్రము కాంచును. ఒక్కొక్కప్పుడు భావనా లంకా కావనమును దిక్కురించును. మేళోగరములకు గణిత, కౌతిక క్తిప్రములందే ఈ దిక్కుర ముప్పు ఉప్పుదు గిప్పుట్టును. అట్లే ఎడ లేవల మామకముకు కావ్య వ్యాపకమున సాహిత్య మేమి?

మన యలంకారమూలం పోలిక పురాణాలంకార
మూలం వ్రేల్చే శక్తివంతమవును. 18వ అంశానికి రోగద
చారికి పూర్వరూప కావ్యమంటారు. ఇదిమేమి? అలంకారమూల
వాదానికి, భాష కోక మనవలగని, పుష్పలమని పేరు.

తెలుగుగాని లేదనుకొనలేము. కావున, పరిపాలకమున నవ్వడు నమూ చేసి ప్రయోగము జరిగియున్నప్పుడు, ఇందులో ఎవరి సాంఘికముగ నిబిడితవు పరిపాలకమునకు క్షేత్రముముందు కాలి లేదు. వారి పరిపాలకమునకు నీలవకరముగా మేల్కొలుపు.

విమర్శకులు చివర వచ్చియుండుట, ఇది వచ్చియుండు
నకను (మూలముల నిర్దేశించి గణించి) ఏ ఏ విక్ర
లేర్పడుచున్నవనియును, 'ఇది ఇచ్చివేసి బాగవద్ద', 'ఇది
వలసి బాగలేదు' అను పోలికలముల పైపాఠం రాక
వ్యయమునాటి మూలం వేరకా తాత్పర్య సత్యమును
భావించేయిందుగాని ముప్పుయొక్క సత్యమైన సత్యము
మూలంకన్న సమర్థులకి చివరముగా రెలియుండు. కావ్య రత్న
మునకు వేరకా సమర్థులు వచ్చియుండు.

మనవారలు బ్రహ్మాండమునకే కొంత తీర్చుచిరి
కావ్యానందిమూలకు లేకనేవులు ఏం? యని వారి వారి వాక్యతెలు.
నమనోంది 'అనంది' మహా మహాత్మాల్లమూను చీకీసిరి.

ఒకరు కవిత వాస్తవముగ నొందజాలరు. మరి యొకరు వాస్తవమున వాచుట చేయగల్గుదు? కావునకవి యుండులెనంటారు. పోయే వీ అనఁ దగ్గునో కల్పనలే అని గురించి యూహించుచు, “నిందిత్యము, వాస్తవికత్యము నకా పేర్కవుచు ప్రసిద్ధియైతిగా నొందవలయును” అని భావించును.

విశ్వక్సేయమని, విశ్వఃపర విశ్వవీరియని, లభితృక
మని, రమణీయశాస్త్ర ప్రతిపదితమని కావ్య ప్రయోజనముగా
కావ్యమను గుర్తించబడినందునగా వివరింపబడింది. ఇట్లు మొ
దటి రచన ద్వారా పండితుల ముఖ్యమైన భావాత్మకమైన సేవ
దుంది.

అంతా 'పింపవన్నె' కావ్య మంతా భూయస్సు
మొగ్గ నుండవలయు నందుకేమో! అందర్నీయు భార
కొఱకు, లేదా కృత కళ్యా 'పింపవన్నె'ను పరిపాలించుట
కొఱకు ప్రపాదించు నిరంతర భయ చేయుచుండుట.
ఎవరేమన్నో కవి 'పింపవన్నె' భారమును గాఢుండ పూద
దగ్గును. 'పాఠశాల-నిరంతర'మూ వాదములను విప్ల
వించ గల్గుటకు సహాయ మొనర్చుచేమాగాని 'కవి' కవి యాద
ర్శములు గవు. కాకూడదు.

“చిత్రనూపంది మయ మరీచికల నీల

ప్రదయః మానందః ఛంగః మాలిశలః దేవః

కను రవానంది జవిత్రాశ్రుకణముఃసార" [దీ.క]

అది వ్యర్థంగా బాధాకరమైనది 'నన్నిటిని దురుగాక వాటిని
పిగ్న ?' అని పోషిస్తున్నందున.

ఒక పల్లెటూళ్ళో సంధ్యా దృశ్యం

కమ్మి శెట్టి

జీవనత్యాలుడిగిన వృద్ధసూర్యుడు పశ్చిమ దిగ్గేదికపై
ప్రళాంతంగా ప్రసారం చేస్తున్నాడు ధర్మోపన్యాసం
చాతీ తెన్నూ లేని చంచల మేఘుల పరంపర
స్త్రీకరిస్తోంది కామయాంబరాలతో తక్షణం నన్యానం—
ఘనీభవించిన అవసర వేదనలా నిల్చి
దూరంగా

ఎండకు ఎండి ఎండి మండిపోతున్న కొండల రాయని
ముద్దిక బోయిన మబ్బుకన్న మూతికాలి, తొలగిపోయింది.
కొండ చాటున అప్పుడే మొలిచిన ఓ తార అపహసిస్తోంది.

గాలికి చీలిపోయిన అరటాకుల గోలలో
పిచ్చి పూలు నవ్వుకుంటున్నాయి తోటలో
రెండు వైపులా నాగ జెముళ్లు మొలిచి
పల్లెరు గాయలు పరచుకున్నాయి బాటలో

కొండమీద రహస్యంగా కాచిన దొంగ సారాలా
భయంగా, మందంగా, వెచ్చగా ప్రవహిస్తోంది కొండవాగు
నిముషానికోమారు కళ్లల్లో
దుమ్ముకొట్టి పోతోంది సుడిగాలి.

కర్ణ కుండలాలు తగిలించుకున్న రసాకృతులు రాటిచెట్లు
సోకిల్యాన్ని దానశీలతనూ చప్పడు చేసుకుంటున్నాయి.
ఆకులు మేకలు గొరిగేస్తే
అకాల శైశవం వచ్చి
వొళ్లంతా ముళ్ళ మిగిలి బుర్రోడున్నా
కసిగా చూస్తున్నాయి నల్లతుమ్మలు.

కోతులు చేసిన చేష్టల్ని చూసి
గొల్లుమంటున్నాడు యజమాని మామిడితోపులో
గుండెల నిండా దిగబడిన కఠిన శిలలతో
ఎన్ని అమృత వర్షాలు కురిసినా ఆరని దాహంతో
ఎండి బీటలు వారి మొండికెత్తి
నిరాశగా పరచుకున్నాయి పొలాలు.

నింగి నీలిమా, రాగారుణిమా ప్రసరించని జడల్లో
ఏపుగా దట్టంగా ఎదిగిన వేదనా వృక్షాల నీడల్లో
కక్షలు కత్తిరించిన అనురాగ లతల మధ్య
విద్యేపాల విషవాయువుల్లో వసివాడిన పూల మధ్య
స్వబ్ధంగా పడివుంది—
పొగచూరిన మసిబారిని మొండిగోడల పల్లెటూరు
నగరకాలికి రక్తమాంసాల్ని ధారపోసి
మిగిలిపోయిన బూమికుల గూడు
నజీవ మానవ కాష్టాలు కాలుతున్న వల్ల కాదు.

పనికి మాలిన కాకులు చేస్తున్న గోలలో
డొక్కలు నిండని ఆలమండలు రేపిన ఎర్రదుమ్ములో
బండ చాకిరితో బండబారిని శ్రామికులు
అలసిన కనుచూపులు ప్రసరించినంత మేర వినిపించే
ఆశాహీన అర్థహీన మాన జీవన సంగీతంలో
కనిపించని కత్తిచోటుతో మూర్ఛన కవిహృదయం
దిగంతాల ప్రవహించిన రక్తకాంతి గీతంలో
ప్రతిరోజూ నటిస్తుంది ఆ పూల్లో ఆసురసంధ్య
అందాన్నీ, ఆనందాన్నీ పూయలేనవంధ్య.

సాహిత్య అకాడమీవారి

భాగవతము*

శ్రీ నిడదవోలు వేంకటరావు

[illegible][illegible]

తాతగారు ప్రతాప రిజర్వ్ పరిశీలించినచో ఏ భాగమున
కూడా వివిధవృత్తులనుండి 265 ప్రతాప వివరములను సేకరించి
సెట్లు గలదు. (పుట 177) ఏవో (కొను దొంగరివి కాక
మదరాసు ప్రెజ్డెంటియల్ ప్రొవైన్స్ భాండాగారముననున్న వితర
ప్రతాప ప్రసక్తియే లేదు - ఇది కేసు రిజిస్టరి చేసేటప్పుడు
విశ్చయిస్తాయనుచు ముట్టి. అది యప్పుడు సున్నును వానిలో
101 ప్రతులకు వివరణగల కేలుకానినను విశ్చయ కేంద్ర

శ్రీమదేవంజీ కృ. శ. 1915 లోనే ముద్రాపాత్ర ప్రభుత్వము వారు ప్రకటించి యున్నారు. పై 120 ప్రతులే గాక, ముద్రాపాత్ర, ఆ భాగదారిభూమి పేరికకు భాగదారి ప్రతులు గలవు. అవి ముద్రాపాత్ర విస్తరితమునా వారి మండి అంధ్ర రాష్ట్రమునకేరణమైన వెంకట ప్రభుత్వము వారు ప్రకటించి యున్న అనేక పేరికములలోనిది— వీరి పేరికము అధిగమింపబడినది—

ఇక, వివిధ స్త్రీలముఠా నుండి, సంస్థల నుండి సేకరించిన
తాళ ప్రతులముల వివరములు మాత్రమే సేకరించి బడినవి
గాని- ఆయా ప్రతులలోని విశేషములు వెల్లడించబడిన
యొందలేదని - 178 పుట నుండి ఈయనబడిన తాళ
ప్రత ప్రతుల వివరణ సాక్ష్య వివరమున్నట్టిది. అందు వేరొకటి
తాళ ప్రతులముగా వెల్లడించిన 26 ప్రతులలో, 21 ప్రతులు
కాకినాడ ఆంధ్రప్రదేశ్ వివిధ ప్రాంతాల నుండి గ్రహించినవి-
కాని 26 ప్రతుల ఇచ్చిన సంఖ్య సరికాదు- 181 పుటలో
నెం. 4200-కు గల గల ప్రతి 'ద' క్రింది 3, 5 సంఖ్యలుగా
తెందు మార్పు సేర్వోన బదులులే వివిధ యొక్కటిగానే
వదిగబడినవి. అప్పుడు ప్రతుల సంఖ్య ఇలాగైతే-
వీటిలో 2 ప్రతులు గాలియా గ్రంథాలయము వారివి- 5
ప్రతులు (3466 సంఖ్య గల ప్రతిలో కలిపి) తెలంగాణా
ప్రాంతమునకు సంబంధించినవి. కాబట్టి, ఈ విశదీకరించిన
మును-ప్రధానముగా-ఆంధ్ర ప్రదేశ్ వివిధ ప్రాంతాల ప్రతులే,
గ్రహించబడినవి కట్టిన ప్రతులలోని విశేషము లింకా సేకరించబడలేదని నిర్ణయించవచ్చును-

* శ్రీ మహాగణపత్యము — నానానా సేవలనుబట్టి. అంగురవదేళ పిపిత్త తాళామీసానా (మనఃశాంతి—సంపాదక వర్తమానః అత్యాదయోజితం మహారాష్ట్ర (అర్హత్వం) ద్వారా నివారణ వేంకటాద్వారా. ద్వారా శి. రామరాజ—కన్యకాశ్రమ— శ్రీ తామరద్యారాధన, శ్రీ దీపాంబరయ్యకావ్య.

చరి : ఒక్కొక్క పంపుటయు అయిదు రూపాయలు.

తాళవ్రత ప్రతులనే గత ఏ ముద్రణమున వింతకు ముందుగా ముద్రితములైన ప్రతులు— గూడ సంప్రదించి ఇడివట్లు పీఠిక 169 పుట నుండి తెలియజేస్తుంది. ప్రతి పుట యదగున వ్రాత ప్రతుల పితములతో పాటు, మూడు ముద్రిత ప్రతుల పితములు గూడ నియమింపబడినవి. దీనిని ఇచ్చి పిత విగ్లయ సంకల్పమున ఏ రెండింటిని గ్రహించి రసము వాస్తవము. అట్లు గ్రహించినపుడి గ్రంథముగ్రంథ ప్రధానాయమే విధిపైత ధరి ఈ క్రింది యంతము పిత ధరము చేయజేస్తుంది.

ప్రతుల ముద్రణమునకు పాటవింతమునపు ప్రకటికములైన భాగవతము ల్పొందికను దీనిని ప్రామాణిక, ప్రతిగా సిద్ధము చేయుటలే యని చెప్పవచ్చును! అట్లుగాన, పచ్చ ప్రతులలోని పితములను గూడ గ్రహించుట ప్రామాణిక ప్రతి ప్రకారికకు వ్యంతమును విరుద్ధమే కాక యదా వ్యక్తము. ఇదివఱకు ముద్రితములైన భాగవత ప్రతులలో వాయా ప్రచురణకర్తల సాధారణముగ సంకలన పూర్వము ముద్రిత గ్రంథములనే పునర్ముద్రణము చేసిరి. వానిలో వొక్క అవధముగ్రంథ ప్రతి— (తంప్రతి) యందు మాత్రమే స్వల్పాధి పూర్వముగ నపుటపుట వ్రాత ప్రతులు సూచించి ఇడివడి. ప్రచురణమున ముద్రించువారు కొన్ని తాళవ్రత ప్రతుల అనుబంధియే ముద్రించుటకు, కానివారి దృష్టి గ్రంథ ముద్రణమునందే యుండును గాని ఈ పితము ప్రామాణికము, కాదా, అప్పు నమస్కయే వారికుండదు— అక్కిన ప్రచురణకర్తలనుజే— గ్రంథ ప్రధానమే వారి మంత్యాయము ఈ కారణముచేతనే, తరువారి వారంబరి పితలేదములను గూర్చి గ్రంథ సహించలేరి. పరిష్కరణకు వట్టి యవకాశ మియ్యలేరి. దీనివలన, అచ్చ ప్రతులందరి పితముల ప్రమాణికములైనవి. సుపరిష్కృత ముద్రణములలో నీనిని గ్రహించక జెప్పుటకీయే కారణము.

ప్రామాణిక ప్రతిని సిద్ధము చేయున పుడు తాళవ్రత ప్రతుల పితములనే సేకరించి వానిని తర్వాత వ్రాత యము చేసి వానినే మూలపితములు లేక ప్రధాన పితములుగా నిర్ణయించి వక్రము వర్ణించి. పుట యదగున అక్కినవి సూచితములగును. ముద్రిత ప్రతులలోని పితము తామూతాగముగా పరిశీలనములుగా లేదనియే కాదా, తాళవ్రత ప్రతుల పితములను ప్రామాణికముగా గ్రహించుట! అట్టి పరిస్థితులతో నేటి ముద్రణము— రెండు పితములను చూపుట పరికాదు.

ఇంతేకాదు. అనపితములను తీర్చిక క్రింద ముద్రణ ప్రతులలోని పితములే చర్చించబడినవి కాని, తాళవ్రత ప్రతులలోని పితముల చర్చయే లేదు— ఇన్ని తాళవ్రత ప్రతులతో ప్రతి సంప్రదించవచ్చును పరిశీలనము చేసి, మనకు ముద్రిత ప్రతులకన్న సూత్ర పితము రెండు

విలువగలది లభించినచో, అనివలన, భాగవతమునకు, తాళి సాహిత్య విమర్శనమున కెట్టి రహదము గలిగినదో యా ము యములను పరిశీలించు, పుట వివరణ మవశ్యకము— ఈ ముద్రణమున పుట యదగున వ్రాతప్రతుల పితము లోన చూపబడినవి— పీఠికలో వాని విమర్శన మెప్పులును లేదు— చాలా చోట్ల క్రింద నిర్మిత పితములకు, వివిధ సంకలించిన పితములకూ సంబంధము గాని— నమస్కయము గాని లేదు. మూలపితము గూడ— అచ్చ ప్రతి పితమే గ్రహించి ఇడివడి— పరిష్కరములైన తాళవ్రతప్రతుల పితములు మూలమున లేనందున— దిది 'అమృత పితాంబర పరిష్కరము'— ప్రామాణిక మెట్లుగానో విచారించి వలసి యున్నది.

తాళవ్రత ప్రతులను పరిశీలించి, యచ్చ ప్రతులలో లేని పద్యములు వననములు, ప్రత్యేకముగ గణాంతులించి యాయా పుటల యదగున సంపాదకులు చూపియున్నారు. అయినను కొన్ని పద్యముల కట్టి విమర్శములు లేకపోవుటచే వాని యునికి గుఱగొనుటకు ననువు లేకున్నది. చూడఁగి క్రింది పద్యము—

క. గొల్లంకును గంజల్లను
బొట్టను గట్టంగ గజుల చీరలు వించి
మెల్లనే మేమూతాడెదో
యల్లంబున నడుగ విట్లునుచిరమే మీకున్
నాన్ వంపులుము (పుట 168)

ఇది దశమస్కంధము పూర్వభాగము. 1275 వ పద్యముగా వున్నది. ఇది భాగవత ప్రథమ ముద్రణ ప్రతి నుండి తరువాత ముద్రితములైన యే ప్రతులందునులేదు— పుట యదగున నే సూచనయు లేదు— మఱి ఇది యొక్కడ నుంచి వచ్చినది ? వ్రాత ప్రతులలో నున్నదో లేదో తెలియుట కన కాము లేదు.

దశమస్కంధము— ఉత్తర భాగము— 385. పుట 294. ఇందు అదోల్లాపితకో ఈ క్రింది పద్యములు రెండును తం. వా. ప్రతులలో నున్నవి— 'పా' ర్ కేపు. అవికలం.

1. "అమృత పితాంబరం భాగవతము ప్రామాణిక ప్రతిని సిద్ధముచేసి ప్రకటించబడినది 1961 సంవత్సరము జూన్ నెలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాదమీ నిర్ణయించి" 'విమర్శన' ప్రారంభపాత్యము.

2. 'ఇదివఱకు భాగవతముగ్రంథములం దప్పటియందా, దశమస్కంధము— పూర్వోత్తర భాగముల వివరముగా ప్రతి పుటయందు ముద్రణములు కని, ఏ ముద్రణముకట్టి మూడవ పుటపై లేకపోవుటచే, పద్యముల యుదీపి తెలి కొనుట కేలబడెనది.

క. నీల పటాంతరే మని
కాంతై వాయునిపాతం బందర్బునివా
భీమగు నతని కేతవ
మాతాన వకారణంబున వీనింగూతెన్

క. అది చూచి భవజ పాపంబు
మదకాంతకు దాడిచెట్టి మాట నిజముగా
గదనంబు గలుగు నవయోగ
వెదురెదురే చూచుచుండె వెంకయూ (బీరిన్

ఇది కావ్యకృత ప్రతులలో సుష్టవా, లేదా యను పేరితి
మారినట్లు ఇదలేదు.

కొన్ని పట్టుతి వద్యములు ప్రాత ప్రతుల పితములు
చూపబడలేదు. కాని సామాంతరములు పుట యదుగుని
విద్యు ప్రతులలోని యుద్ధానికిలే చూపబడినవి.
దశమ పూ 1364.

క. ....పువతా
హాసక వృత్తి కేటన్

పుట యదుగుని కౌలిత భావాన్విత వద్యము కీరించు.
తం. F. N. అని కలదు.

దశమ—పూ. 1230—

క. ప్రేక్షానీతి నిజకర్మ గోపములలో పిత్రాంతరైత
నృతై

పుట యదుగుని—3 వకు నిర్మ (తం. F. N.) అని
కలదు. 4 సంఖ్యకు పితాంతర మియ్య ఇదలేదు. పై వద్య
సంఖ్య కూడ తప్పదు. అది 1430గా నుండవలెను.

ఏకాదశ స్కంధము—6

నా. విధితుండై సకల మరులే గొలవ మర్మ భారమున్
మార్చిదు

కృద సేయుకై నమంధరాది వతులన్ మర్చించి
కంపించున్

దూది ముట్టువృద్ధియించి కృష్ణుడరి వండున్
తన్నుడై యున్నచో
యదు పైవ్యంబులు తూచి మోవగ నవ్యం
బయ్య మర్చియె

పై వద్యము— 'గొలవ అనుచో', 'విగద' అనియు,
'తూచి మోవగ' అనుచో 'తూచియో' అనియు, నవ్యం
బయ్య 'అనుటకు నవద్యంబయ్యె' యనియు, పిత
రేదములలో పారిళ్లు వికారక స్కంధమున నున్నది.

ఏకాదశ—96.

ఉ. దారం యందును బ్రతప్త భాగ్యములందు నవక
ధిగున్
గూరించి చేయు మర్మ క్షణది సైవార వియోగ
దూక మగ్నై

వేయి పట్టి పట్టునది పరికిరే పితామహు
మహా
భారములో కలితమరి భంగి నిజంబుగా చోపు
నవ్వెచ్చె.

ఈ వద్యమునే మార్పులు లేక పారిళ్లు— వికారక
స్కంధమున 202వ వద్యముగా నున్నది. (చూ. అంధ్ర పితాత్య
పరిష్కృతిక—4 సం. 41, 42, సం. 1-4) కాని పుట
యదుగుని నీ వద్యములు పారిళ్లు భవజముగా లెచున
బడి యుండలేదు— పై వద్యములకు కావ్యకృత పితము
లియబడి యుండలేదు—

పాత పరిష్కరణము

1. 1-1 శ్రీ కైవల్య వదంబు లేకుటకునై చింతించెదన్
లోకర

కైకారంధకు, భక్తపాలన కళా సంకలనము—

ఈ పితమున గల 'రక్కాకార' అను మార్పును గూర్చి
'అచ్చుప్రతులు— అపవితములు' అను శీర్షికలో మొదటనే
గలదు. ఇందు 'అంధందడి' కలది— (శ్రీ. క. 1920లో
"వెనుగు" పత్రికలో (9-10 పంక్తిలు) శ్రీ గిడుగువారు
విశ్లేషించి, కాని యా విషయమిందులేదు.

2. 1-2 వాచక భక్తి. పుటయదుగుని 'ప్రాలి' అను
పితము గలదు— అదే పరిష్కరించి, 'ప్రాలు' అనుక్రియ
'ర'కార పుటిత ముదుటకు నీ క్రింది ప్రయోగము గలదు
"ప్రాలియా క్రింది పలుకుటలంబు జాని. కన్. ౫ అ" క. ర.
ఇందు ప్రయోగము అనన్యమున గూడ— నేన పుటిత ప్రయో
గమే చూపబడినది— చూడుడు క. ర. పుట క 749.

3. 1-3 ఆరత సేవసేవెడ—ఇటు లాశ్విత్ ప్రతుల
పితము చూపలేదే ? 'సేవ సేవెడ' యని యుండదు.

4. 1-6 క్షోడితంబు వెన్నుడు— క్షోడితంబు
వన్నుడు సోని—4 ప్రాత ప్రతులలో నీ పితమున్నది.

ఇంత కాదు. 8 'పా. ప్రతిలో' మూలమున— వెన్నుడులు
అను పితమున్నది, ఆ వద్యములన్ని పుటకు ముందే "ప్ర
రాంధ్ర భాగవతవతన ప్రారంభమునకు ముందు ప్రతినిము
చున పంపిన ప్రార్థనా ప్రతిపాదక వద్యములయను క్రమ
జీక— "శ్రీ వద్యుని ప్రార్థన" అను శీర్షిక క్రింద క్షోడి
తంబు వెన్నుడు సోని— అనియు యున్నది. ప్రాత
దివ్యము లేకుట నవ్వెచ్చె !

5. 1-7— పుట్టుంట్టు కలంబున్ మొన—

3. పా. ప్రతి యనుగ వృంధంబయ్యగ్నికాన్తగారి ప్రతి.
ఇదియు గాక తక్కిన యచ్చు ప్రతులన్నియు నా వద్య నున్నవి
తం. తంజనగరము వారి అందరి ప్రతి.

[illegible]

ఈ కథ "అని ఇప్పటి వరకుండింది" (పుట 11) దివ్య కథ కుమార ప్రవేశించింది," యని స్పష్టమైన వేరుగా పేర్కొని యున్నాడు. ఇంటి ను, ఆల వీరమూలం గాని మున్నేటిండ్ల గ్రామం "తాళి" చక్కటిది— ప్రస్తుత ముగిసింది తాళివల ప్రతివీరము, అయితే, ఆలమో మూరింది అనిగిడు.

(6) 1-8-ಅವ್ಯಾಜ ಗ್ವಿಯುಮ್ಯಾ-ಪಿಶಾಂಕರಮೂಲ
 ಕಂ. ವಾ. ಪಿತಮಾ ಶಿಯುಗದಿವಿ. ಅಂದಾ- 'ಅವ್ಯಾಜ ಗ್ವಿ'
 ಯವಿ ಗಲರು. ಪೇಷ್ಕುಲಾ 'ವಾ' (ಪ್ರತಿ ಪದಾಂತರವಿ- ಅವ್ಯಾಜ
 ಗ್ವಿಯುಮ್ಯಾ ಪಿತಮಾ ಮೂಲಮಾ ಗಾ ದ್ವಿಪರಿ. ಈ ಪಿತ ಮ್ಯಾಮಾ
 ಶೇವಿ- "ಅವ್ಯಾಜ ಗ್ವಿಯುಮ್ಯಾ ಅನಾ ಅಂಟಾ (ಪ್ರೀತಮ
 ನಾಮಯೆ ತ್ಯಾಪ್ತು ಯ್ಯಾಪ್ತಮಾ ಪದ್ಧತು. ಅವ್ಯಾಜ ಮಾಗ
 ರ್ವಾಂ ಮ್ಯಾಪ್ತುಮ್ಯಾ' ಅನಿ ದೊಟ್ಟು ಪಿರ್ದಕ ಮಾಗಮ. ಅವ್ಯಾಜ
 ಮಾಗ ಪದ್ಧತು ಯುಂದರಾದಾ-ಅವ್ಯಾಜ ಗ್ವಿಯುಮ್ಯಾ ಅವ್ಯಾಜ
 ಅ+ಮೂ-ಅ ಪ್ಯಾಕರ್ತಾ ಕ್ವಿಯುಮ್ಯಾ. ಪಿಶಾಂಕ ಯವಿ
 ಯುರ್ದಮಾ. ಪೇಷ್ಕುಲಾ ಮಾಗಮೂ- ಅನಿ ರಾಪಿತಿ.
 ಪೇಷ್ಕುಮ್ಯಾ ಮಾಗಮೂ- ಅನಿ ಪಿತಮಾ ಕಂ. ಪ್ರತಿ
 ಗಲರು- ಅ ಪಿತಮಾಂಡು ಮಾಗದಶೇವಿ.

(7) 1-10 ఈ కవచమున వ్యాసు లక్ష్మణుల కవచము
 వ్రాసిన యీ కవచము వానికి పాముగా నీ క్రింది వాక్యము
 గలదు. "భక్తి పరీక్షిం నరమేశ్వరుండనః బ్రహ్మం నరమే
 శ్వరం బ్రహ్మలింగి" ఇట యందును "ఈ యాదిక పితము
 తంజావూరు నెడమరీ మహాత్మీ (అరీ వెం. 120 నెడమరీ
 గలదు)" అని యున్నది. ఇట్టి యాదిక పితము, అరీ అక్క
 నెడమరీ నున్నట్లుగా, దీనిని నూర్చి క్రింద వ్రాసిన నెడమ
 రీయంతి. కాని యున్నది చరిత్రలేదు. అందును నిది కవచము.

ಶಾಸನವು ಬಿ. ಸಿಂಧು ಮಂಜೇಶ್ವರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮ 1. 4.
ಬಿ.ಸಿ. ರೂರಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್, ವಾಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾ.

"విశాఖాంధ్ర కవులలో నన్నయ భట్టాచార్యుని దిక్కు సోమయాజి మొత్తమే వ్రాసిన పోయె. శంభు దాసుని వ్రాసిన గావిన కుందుల పాదని సుకల్యాదో యాచి రచనము వెల్లడికావలసి నవ్యాకామోవో యుండియుండును. వెల్లడిన పాదము:- భా. ౧. ౧. ౧౪ (1922).... ఇంటియ కళ వదిలెనని ద్రావ సుమ సోమవ కించుక యాచరిపాదం.

ಪಾಠ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಕಾಠ್ಯ ಪದ್ಧತಿ (ಪ್ರಕಾಶಿತ) ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ
ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದಿಂದ, (ಕ್ರಿ. ಶ. 1953) ಸಂಖ್ಯೆ 100/100
ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾಠ್ಯ, ಪಾಠ್ಯದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ
ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದಿಂದ, (ಕ್ರಿ. ಶ. 1953) ಸಂಖ್ಯೆ 100/100

తంజావూరి వద్దటి మహర్ తైలరి వెం. 120
 (వరి అది ముద్రించినది. కాని ఆ తైలరి కేలరానా
 బట్టి చూడగా నందు 120 వెంటలు గల (వరి, తాగకము
 పొదు - అది తాగకము లక్షణేంద్ర మును. నూదులు కేలరానా
 పులు 12. తంజావూరి తైలరి తాగకవల (వరిలు 3
 సంఖ్య నుండి 57 : అకు 56 (వరిలు గలవు. (పులు 6—
 9) దీనిని బట్టి 120 సంఖ్య తాగకము తాగనటు పుష్కము.
 అది 7 M 120 సంఖ్య గల తాగనతి (వరి నుండి మెల్లగొనిన
 అదివది, అప్పుటి తాగనతి (వరిలు పితములు వెం(వరించిన
 యెడల నీయింక కలవే నా తైలరి (వరిని పేర్కొనుట
 యందుకు ? అదొక తాగనతి (వరి క్రి. క. 1455 నటిని
 కలదు. తక్కిన (వరిలతో పాటు, ఆ (వరియు పరిశీల
 కైనదా ? తంజావూరి తైలరి తాగనతి (వరిలు వెం(వరి
 మా ముద్రితమున నుట్టుకలదు. బట్టి యావూర్
 పితము గల (వరి యుండియొక్క పితభేదమేనా ఇంకము
 లేదా ? ఆ (వరియందలి పితభేదములా మూలాగ్రముగా
 పరిశీలములైనా ?

(8) 1-11 శివార్లు, జెన్నరల్స్ కిచ్చి-3వ పాట
యదాదాని నిట్టా కలహం.

“స్వామీవసు ‘కడలా చిక్కచంద్రా’ అని యుక్తమ
పురుషుడును సమగియును చూచిరి. ఈ కథ్యయోగ ‘అమృత

4. 338 (1948)

5. మనమును వాటికి వ్యాధులను, భాగ మయినారును, వారిదము భారమి మౌఖమును పెట్టుచున్నవనియు (మనముగా) పేర్కొనినది. ఇై వర్తమాన కలది మనమును మనకు (మనక మె వలది) తెలియజేయుచు గలది.

6. 1953లో సీ నేయర్ కెవలమెంట్ ప్రాజెక్టు విజ్ఞప్తి ప్రసిద్ధి పురగా పీఠికలో ఉంది తొలుత వెలుగు వెలిసిరి.

పోతావోకెదు' అని ప్రథమ పురుషుని కనిపించుచున్నది. మరలిన వ్రాత ప్రతులన్నింటిలో నీ పద్య మచ్చటనే యుండుట చేత అట్లే యుంచబడినది" ఇదియును క్రొత్త మొదలుగా వారు, దీనిని గూర్చి క్రీ. శ. 1948 భాగవత పీఠికలో వేరెదు. 'ఇదియును ప్రతిపదము, పదములు తుది "అక్షరములైన" యను సుత్రము పురుషునియ నక క్రియతో "చెప్పెనీ బమ్మెర పోతావోకెదు భాగవతంబు బంగ్గిరంబున" అను ప్రథమ పురుష క్రియగల వాక్య మనన్వయించుటలేదు. ఇప్పుడున్న చోట మృదవతయైన యున్నది. పుట 11

ఈ పద్యము సోపానముల యని యాంధ్రలోక మాదాం గోపాల మేఘగును. అయినను పరిష్కర్త లీ పద్య మును గూర్చి వర్ణించిన రెండు. "యూచిత వ్రాత ప్రతులన్నింటిలో నీ పద్యమచ్చటనే యుండుటచేత పట్టెయుంచబడినది" అని ప్రాచీనాచార్యులకు పరిష్కర్తల మాటలందున్న వ్రాత ప్రతుల వంగలి యేమి? ఉపలభ్యమగు వ్రాతల మన్నించిన సాధన ముగ పరిశీలించి గదా ఇట్టి పద్యముల యానికి తీర్మానించ బడినది. నా యుద్ధవేదమును బట్టి కొన్ని తాళవ్రత ప్రతుల లోనీ పద్య మచ్చట నుండి యుండటం దీనికి యాదానాదము నిచ్చుచున్నాను. భారతము— "చేయక పోతావోకెదు భారత ఘోర రంబునెదు వారయబట్టు" అను పద్యము— కొన్ని తాళవ్రత ప్రతులలో గావరాదు— చూడుడు. నా వెనుగు కేపుల విరిత్ర— పుట 158. ఇట్టి పద్యములలో, తాళ వ్రతముల పూర్వ, పూర్వభర, పూర్వమే వ్రాతలను కాం క్రమము ననుసరించి పరిశీలించ వలయును— ఈ పద్యమున మఱియొక పోతము గలదు.

ఇది నవ్వుయ—

సీర నాతిం గవీంద్రులు ప్రసన్న కథా కవితాత్మ యుక్తిలో వారసే మేలునా విలర బక్షర రమ్యత వాదరించా నా రుచిదాల్ మాక్తి నిది నవ్వుయట్టు తెనుగునవ్వుచా భారత సంహిత రమ బంధురందయ్య బంగ్గిరంబునోనీ. అను పద్యము ననుసరించినది.

ఉ. ఇప్పుడు జేర్చుదలముల కిచ్చి పురంబులు వాచాంబులనో సొమ్ములు కొన్న పుచ్చుకొనీ పిక్కి శరీరము వాచికాచే నమ్మలు ప్రేమలం బడక నమ్మలి (శ్రీ హరికృష్ణ రెప్పల బమ్మెర పోతావోకెదు భాగవతంబు బంగ్గిరంబునోనీ.

"పై పద్యమున— 'నమ్మలు పాటులందక' అను పితము మూలమున నీయబడి పుట యుదగన. 'ప్రేమల' అను పితము మానబడి యున్నది.

"ప్రేమల" అను పితమునకు — తాళ వ్రత పితములాంటి యుండ నగును. మఱియు నమ్మలు రెచ్చుకా ప్రేమలములయే ననుండునని భారతము తీర్చి పద్యములో

"నమ్మలు అను తెరువోకెదు ప్రేమ, యుంబుకలంబు నూట" ప్రయోగము తెలుపుచున్నది.

9. 1-19

ఒకరినీ నవ్వుయ తిక్కనాది కవులి. . . . .
తెనుగులో నేయును. . . . .
తెనుగుం జేయరు. . . . .

ఈ మూద్రణమున విధి యొక ముఖ్య పితభేదము— "పై రెండేటికి వలత ముద్రణములో, తెనుగుం జేయరు, తెనుగుం జేయరు— అను పితములే కావు— నీని రెండింటి రెండవ దానికి మాత్రమే పుటయదగని "22.

తెనుగులో కాదుట: (క)" అని పితభేద మీయబడి యున్నది. కాని మొదటి దానికి పితాంతర మీయబడలేదు— "తెనుగులో నేయును" అను పితము "చా" (ప్రతి నుండి— అనగా నవ్వు ప్రతి నుండి గ్రహించ బడినది — ఆ పద్యమును తెలుప లేదు. దీనికి తాళవ్రత ప్రతులలోనీ పితభేదమున్నది చూచ లేదు— పరికరా. తాళవ్రత ప్రతిలోనిదిని చూచిన 'తెనుగులో కాదుట' అను పితమును — మూలమున— తెనుగుం జేయరు" అని ఇచ్చియున్నాము. అచ్చు ప్రతిపితమునకు తాళ వ్రత ప్రతిపితమీయకుండ, తాళవ్రత పితమును నవ్వులో మోర్చు చేయుటకు కారణము తెలియబడలేదు. భాగవతమునకే కాక భాషకును, ముఖ్యముగ నెట్టి రేదమును గూర్చి, పీఠిక యందుగాని యుపనిషత్తుల యందుగాని విమర్శనయే విన్నవైచుచున్నది. కాని ఇంతకు ముందు శ్రీ దీపిం పిచ్చయ్య కొన్నిగారి పాపీత్య నమీక్ష— తెనుగు నిఘంటు పుట, అమర్తీకలో నొక పద్యమును నీ పితమును గూర్చి ఇట్లు ప్రాయోగింపి యున్నది.

"(6) తెనుగు చేయు— తెలిగించు.... దీని పితభేదమున నమక, తెనుగు చేయు— అనుపద్యమున 'తెనుగు జేయరు'. అనియు కలదు." అని కావ్యాలంకార మాధావలీ నుండి ప్రయోగము విచ్చి యా వెనుక వారిట్లు ప్రాసీయవారు.

"పోత భాగవతములో— ఒకరినీ నవ్వుయ తిక్కనాది కవులియున్నందురాదావలతో తెనుగుం జేయరు మలగొరకృత తులారీకంబు దా నెట్టిదో తెనుగుం జేయరు." అని యున్నది.

ఇది పితము "తెనుగులో చేయును.... తెనుగులో చేయరు" అని యుండునని నా తుదిప్రాయము. (పుట 47)

దీనినిట్టి శ్రీ కొన్నిగారి యభిప్రాయముల ననుసరించి రెండు చోట్లను— తెనుగులో చేయును, తెనుగులో చేయరు యుగయు యుండవలెను— కాని వేటి మూద్రణమున— వొక్కచోట "తెనుగులో చేయును" అని యుండి రెండవ చోట, 'తెనుగుం జేయరు' అని యుండుట వింత నున్నది. ఇంత కను, వింత ముఖ్యముగ నెట్లున— తాళవ్రత ప్రతి పితము అనుదాహరింపక పోవుట యంత కంటె వింత !

'తెనుగు' చేయుచు— 'తెనుగు' చేయుచు అను పితముకంటె, తెనుగు లావన ప్రతులలో ముద్రాపాద, తెనుగులు— తెనుగున అమోఘము ముద్రాపాదము గూర్చి వచ్చు, తెనుగులు చేయుచును యుండెను— తెనుగుల చేయుచు, అమోఘము, 'తెనుగులకు' అమోఘములుగనా ? ఉన్నా దానికి ప్రయోగములు గలవా ? ఇక తెనుగులకును అమోఘ 'తెనుగులకు' అనియు నిర్దేశముగా, ముద్రాపాద 'తెనుగులకు' అనియు నిర్దేశముగా— వీరిని వచ్చును భాగములు చేయుచు.

సీ. పా. వృత్తిని దక్షిణ పక్షినిపు ప్రభు

యను పితములు తెనుగులకు లోకపు—

ఇటు 'స' ప్రభులము— ప. 28

తెను— పా. తెనుగులు— 22 ప. తెనుగులు గానిండు (28 ప) తెనుగులలో (29 ప) అని యుండెను నిట్లు లావన భాషలు ముద్రాపాదములో వచ్చు. 'స' వానిలో 'తెనుగులు గానిండు' అనునది 'తెనుగులు గానిండు' అనునది వచ్చును. అట్టి యొక 'స' తెనుగు లో 'తెనుగు' చేయుచు, తెనుగుల చేయుచు అని గాని, తెనుగు చేయుచు, తెనుగు చేయుచు, అని యొకటిగా పితములు నిర్దేశించుట ముద్రాపాదము— తెనుగులు, తెనుగు లక్షణముల గూర్చి నిర్దేశము లింకను వచ్చుండునుగాక.

10. 1-25—ఆ మానిన కుర్రులందరి మే మిరువు రము. పుట యందున అందుకు ప్రాత ప్రతులలో 'అ' మిరు వమునకు బుట్టిలి' అనుపితము గలదు. 'స' ప్రతిలో 'స' పితమే గలదు— ఇచ్చట వచ్చుచున్నది. పదవ్యయము చూచి కనుక 'త' ప్రతి పితమునే స్వీకరించిరి. ఈ పద్యమున మార్పు 'త' ప్రతిలో గలదు. దాని ననుసరించి తక్కిన వారందఱు ముద్రించిరి. ఈ పద్యమునకు 'స' న మూడు పద్యములలో పోతన తొలిపద్యము లక్కమాంబా తేనెము— వేరేముగా పేర్కొన బడినారు తేనెము లక్కమాంబా గేహి యని మొదటి పద్యము— తరువాత లక్కమాంబా ప్రకంపి లేండు పద్యములని కావున తరువాతి పద్యమున— ఆ విధానమునకు— ఆ లక్షణము లకు— తేనె పద్యమాంబలకు— మేము పుట్టిలిమి, అని వచ్చుచున్నది— విధానమునకు అనునదియు పరిభాగ పితము అచ్చు ప్రతిగాక నయును ప్రాత ప్రతులలో మిరువమునకు— అను పితమే యున్నది. (పుట 5)

11. 1-44— భూషణములు వాణి— దీనికి పుట యందున వాణి బదులు— "7 పెంపులకు (స)" అని కలదు. పెంపులకు అనునది యర్థము కాలేదు. 'స' ప్రతి లోని చూచి దివి. అందు పుష్పముగా "పెంపులకు" అని యున్నది. (చూ. పుట 4) ఇచ్చట ప్రాత ప్రతుల పితము చూడబడినది— 'స' పిత మచ్చు ప్రతిలోనిది— భూషణములు పెంపులకు' అను పితము ప్రాత ప్రతులలోను గుఱి ప్రతులలోను గలదు.

అందఱికి నుపరిధిపెట్టిన పితము పెంపులకు— 'స' ప్రతిలో పితము, తం ప్రతిలో 'వాణి' అని మూర్ఖు చెంది వది. ఆ పితమే ఇందు నీయబడినది. కాని ఇది పరికరము. ప్రతుల ప్రకారమున ముచ్చి ఇచ్చి పితములను మార్చుదు. 'పెంపులకు' అనే పితము భాగవతము ప్రథమంలో మూలము దు ఇచ్చటికి 'వాణి' వాళ్ళిచ్చి క్రిందట అంద్ర పండిత లిచ్చిచ్చుం భాషి భేషణములో క్రిందట వారు వచ్చించి క్రింద ప్రాత ముద్రాపాదము నందలి పితముల యుచ్చుము మార్చించియున్నారు. భాగవతమున నీ పితము 'వాణి' అని మార్పుచెందుటకు కారణ ముచ్చుచి, "మరికొ పెంపుల తొమ్మిది లెక్కలవారు". అని చేసినయనుకూలమే. దీని ననుసరించు— కాలో 'స' ప్రతిలో పెంపుల యుండగా 'త' ప్రతిలో 'వాణి' అని మార్పు చేయబడినది— ఇంత ముచ్చుపెట్టిన పితమే దివియును లావన ప్రతిలోని పితములు మూలము.

(12) 1-62. పండితము— పద్యమున "నా ప్రాత ప్రతులముల నుచ్చుకొని ముద్రించు— ఇటు 'త' ప్రతిలో "నా ప్రాత ప్రతులముల" అను ప్రాత ప్రతి పితము పుట యందున చూడబడినది. (పుట 12) కాని ప్రస్తుతము ప్రథమమున దీనికి పితమే మూలము లేదు. కాని ఇందు 3 వ పద్యమున గల "ప్రాతముల నందు మూలము" అను దానికి "ప్రాతము" అను పితము మూలముగనది. (ప్రాతములు అనుటకు ప్రాతము— అనుట తప్పని కారణము వచ్చుచున్నది) పితము వచ్చి యుంది, ప్రాత ముద్రాపాద మార్పు చేసిన ప్రాతము పితము స్వీకరించిరి. కాని ప్రాతము నందుమూలముగా నక్షము లేదు. అక్షము ననుసరించి మూలము దీక్షితుల, మరలనీ, ప్రాతములు, నందుమూలము— మూలము అని వచ్చుముగానే యుండవలెను. ఇది యంతయు ప్రాతము అను పద్యమును దిద్దుటచే వేరైనది. భాగవతము దీని మూలము గానింది. "ప్రాతముల నీ వచ్చింకనే మూల" అని వచ్చుచోడ కవికుమార పద్యము ప్రాత ప్రతిలో నుండగా వచ్చులో "ప్రాతము" అని ముద్రికపెట్టినది— "పరికరములు తొల్లి ప్రాతము కల్గి" అని అనునవికాదు. భాగవత కాల పద్య పురాణ కర్త పండిత పింగళి— "ప్రాతముల నుచ్చు భక్తులముగా లేమి" అని దీని నుచ్చుకొనినదిగా, గలదు పద్యము వచ్చుచో రోను ద్విపద భాగవతము అదిపద్యమునను పితము ప్రయోగ ములు గలవు. భాగవతమున వీరియ పుస్తకములు 2-96లో ప్రాతముల భాగము" అని యున్నది. అప్పుడు ప్రాతము లెన్న అని మూలము.

(13) 1-464 పా. అచ్చుల వేటికి లావనానినీ : ప్రతి పామున, "లావనానినీ" అని భాషము కలదు. లావనానినీ అనియు యుండును. మూడు. పా. అచ్చులవారు తెనుగు నిఘంటువులు. పుట 100-104 లావనానినీ— ఇందు వారు పుటలలో నీ కల్గి వచ్చు గలదు.

(14) 2-94. దక్షిణలో దేవతార్చన గత తంత్ర (నతో) దక్షిణ దళితులైనవారు—

ఇటు దక్షిణలో దేవతార్చనగత తంత్ర— అని వ్యవస్థలుగా ముందుగా ?

“దక్షిణ కాలిక తంత్ర చణుడ.” అని బాలసరస్వతి ఆంధ్ర శబ్ద నిఘంటువు వ్యాఖ్యచారిక.

(15) 2-95 యాజ్ఞాంగి యజ్ఞ పరిధిగడు. ఈ పాద మునుకు “యాజ్ఞాంగుడెట్ల పరిధిగడు” అను పితము. తం. ప్రతి పుట 101 అధ్యాయములో (నాత ప్రతుల పిత ముగా చూపబడినది. ఇండా పితమే లేదు— ఈ ద్విధీయ స్కంధములపై 178 వ పద్యమున— “మరిగ గుప్తముండు యాజ్ఞ” అను పాదమునకు, 6 ప్రతులలో మదిలో గుప్త డెక్కోద” అను పితము విస్తరి అప్పుడు పై పద్యమున వేల ఈయలేదో ? ఈ రెండు మట్టల అచ్చప్రతుల పితమ గ్రహించ బడినదిగాని (నాత ప్రతుల పితము గ్రహించ బడలేదు.

(16) 2-166 పీఠా విమిత్రంబున ద్విలోక కంట కుండగు దళితండు దునిమి— ఇందు “ద్విలోక కంటకుండగు” అనుదానికి— ముద్రాక కంటకుండగు. అను పితము లాటు ప్రతులలో ముప్పట్లు తెలుపబడినవి. ఆరు ప్రతులలో ముప్పాన నా పితము గ్రహించక పిచ్చుటకు కారణ ముట్టి నమనము వేటి వ్యాకరణముల నమనరించి యునిధాపు. కాని—ముద్రాక వాధులు— ముద్రాక ముందు ముద్రాక పాఠము ముద్రాక పండ్లు— మొదలగు నమనములను పాల్కురికి సోమ వాళ్ళు వాడి యున్నారు. దీని ప్రయోగములకు శ. క. యను అంశము 55 పుట చూడవలెను. ఆంధ్ర శబ్ద నిఘంటువు నమనరించి, ‘పా’ ప్రతిలోనే ఈ పితము మార్పు తెలిసింది. తక్కిన ప్రతులు దానినమనరించినవి. కాని తామత్ర పితము నుదాహరించినవి, ప్రస్తుతముండగమున యచ్చు ప్రతుల పితము గ్రహించుట సరికాదు. దళమ. పూ. 54 లో ‘ముమ్మూల విభుడయ్యు’ అని కలుదు.

(17) ఇక్కడ నవీన వ్యాకరణముపాఠ యగు మణియొక మార్పు. 2-180— “అని యాగోపమ లోక్క రాతిని...” దీనికి— “తన యా యొక్క విశేష గొ—కుల” అని యాజ్ఞా ప్రతులలో పితము గలదు. కాని బాలవ్యాకరణముగమనరించి, తల్లిమాకార పేరి దుష్ట గమనించే, విశేష—” అనునది ‘రాతిని’ మార్పు చేయబడినది.

(18) 3-414 పీ. పా. పుత్రుడి కొండ మూపుర మను వొలుగంట

వోరుక రా రాకుడు వొక్క మాటు.
దీని “పుత్రుడి కొండ మూపురమును వొలుగంట న ముటుకు రాకుడు వొక్కొక్క మాటు (పా)

అని పాఠాంతర మీయ బడినది. దీనికి తాళ వ్రత పితము చూపలేదు— “అంగురు కొండమూపురమని వోర గంట” అను వ్రాత ప్రతిపితము— ‘త’ ప్రతిలో పుట యడుగూడ గంట ఇటు మూపుర శబ్దము, మూపురముగా యిది పొన్నమున నుండుటచే— నది తప్పదుకొని ముండటి పదమును గూడ ద్విధి బంగారు కొండము— పుత్రుడి కొండగా మార్పు— మూపురమును నా కాపు వచ్చెరులు నిలిపిరి. అచే ఇందును స్వీకృత పై నది.

(19) 4-43 ధూతిలిప్తంబులూపగుడు— ముద్రితము. దూతి ల్రిప్తంబున చూపబడు— పాఠాంతరము ఇదియే సరియైనది. భవ్య ల్రిప్తంబ్రాంక నిం బాగుండు— అని పాల్కురికి సోమచ— పండితారాధ్య చరిత్ర దీక్షా ప్రకరణమున గలదు. భవ్య ల్రిప్తంబ్రాంకమునగా మూడు విధుల రేఖ—

(20) 4-113— సురదన వృత్తి. . . . . దూ పరిత కఃకర. . . . . నీ కరతమ మంచనం. . . . . ని పైట పడి వర్తి. రాత్మం వివేక విహీనతల వొంది వేడియూనీ. ముద్రితము.

పుట యడుగూడ “నవ్వులయము వొంది రాత్మం వివేకరా రహితాత్మకై కడవ” అను పదమంతయు పూర్తిగ మారిన పిత మీయబడినది. ఇదియును— (పా) నవ్వు ప్రతిపితము— తాళ వ్రతములలోనేమూపురి తెలియదు— ‘పా’ ప్రతిలో ముట్టి తాళవ్రత పితములలో నవ్వురి యము’ అను పితము కానబడుటచే, నా పితమట్లే ముద్రిత పై నది. అరువార ‘త’ ప్రతిలో ‘నీ యవ్వురియము’ అను పదము లిచ్చును కొని యూపరిష్కర్త అది ప్రాప్తివమున నుండుటచే, దానిని వివేకపడి అని మార్చిరి. ఆ మార్పులప పితమంతయును మార్చవలసి వచ్చినది. (పాన పాఠకృ ముల గలిగినది శబ్ద పురూపమున కధారపై న యిది ప్రాసంబే తామమొప్ప విశిష్టములని వానిని ద్విధిచేయుట చేతను, వానిని వరిశంబ లేయే, తక్కిన వారసనరించుట భాష చరిత్ర తెంతయో యున్నదము— ఇంతకు నిపుట— అచ్చరియము అనిరుపు గాదు— ఇది అక్కర్య శబ్దభవము. తెలుగులో దీనికి అచ్చరుపు— అను అచ్చన రూపమే గాక— అచ్చరుపు— అను రూపము గలదు— వేచ్చ-పురిపడి పిచ్చరించ ఖజానీయు. (10-124) లోను—అచ్చరుపు పితవకాంతలు పితవము లో—(11-204) లోను, కుమార పంథివమున విద్యారక ప్రయోగములు గలవు— అక్కర్యము— అక్కరియము, అచ్చరి యము, అచ్చరియము— అని రూపాంతరము లందినవి. అచ్చరియమునకు యిది విద్యారకముగా విరూపమున్నది. దీని వలన మనకొక క్రొత్త శబ్దము తెలియుటచే గాక—

పై వర్ణమున రేఖ చిత్ర పాతకము లోపము కూడ లేకుండ చేసింది.

(21) 4-690. శివమున వహించి-ముద్రితము-
శివహించి అని నామగు వ్రాత ప్రకరణం.

శివహించి యనుశ్చిము నరికాది పరిష్కర్తలు
'శివమున వహించి' అని మూల పితముంచిరి. కాని ఈ శ్చి
మును తెలుగు కవులకదాగించిరి. ఇదిగో ప్రయోగములు.

నరక భూపాలియము- "వేరి పితము ఇరిశివ
హించి నా బాదో దానంత భంగ పడక" -1-113

మిత్ర మిత్ర వేణయము- "ఈ ఇంది ఇందిగా దేం
లేని బాణంబులై ప్రార్థి శివహించి నెలంగు 3-54

రంధ్రాంగం చరిత్ర- "జులొక్క శివ శివ శివ
హించి తళుకున్ గను దమ్ములించి- 1-90

రాధాకృష్ణ పంచాదము- "వీర్యాజ్ఞం శివహించి
1-96

(22) 10-పూ. 491-ఎండవీ (వగ్గితి...
..... వేయుచుం

దండంబై విహించుచుండగ నమండ్రి పీఠి భక్తింతమే,
భక్తింతమే" అనుదాదిక-భుజింతుమే (వా. ప. అప్పిలు)

అని పాఠాంతరము గలదు. (పుట. 59). దీనినిబట్టి వ్రాత
ప్రకరణంబులు "భుజింతమే" అను పిత మున్నదని నిశ్చ
యము-కాని పరిష్కర్తల పితములు మూలముగా గ్రహించక,
పూర్వ ముద్రణ పితమునే గ్రహించిరి. ఇది పరికరము.
భుజింతు-అను క్రియ నిఘంటువుల తెక్కజొయినను నవీర
కుమార విజయమున నిర్దేశకముగా ఏ క్రింది ప్రయోగ
మున్నది.

క. ప్రాణిల్ల వృత్తి! మీరలు
భుజింతుక మున్నగాగ భుజింతువగనా
కుంజన దీపపుడు రఘువర
దంజనపురు నాదించి యోగం కనుచున్.
5-117.

ఇవల-భుజింతు-భుజింతు-రెండు రూపములు
మున్నది. కావున-భుజింతు-అనునది పరియగు పితము.

(23) 10.ఉ. 987.

తన వృధులగుచుండు-నవీరమణిల్ల వ రహితము
పొందునా, ... ముద్రిత పితము.

దీనికి పుట యనుగు పాఠాంతరమేలేదు. కాని దీనికి-

'తన "పరియంకములు" నవీరమణి" అని పితము
గలదు. ఇది చిన్నయమూరి పితము. ఈ పితమునే గ్రహించి
మా. పి. కర్తల-నిఘంటువు 5 వ పంపులమున 230
పుటలో వినియమునా-చిన్నయమూరి వ్రాతప్రకరణ ముండియి

యూ పితము గ్రహించియున్నాడు. పి.నరక వాతని కాము
నవ్యునదీని లాగనమున (పా.నరి) ఏ పట్టున- "ఈ
మృదుల్యముడు" అను పితమే కలదు-"పరియంకము."
అను పదము వ్రాతప్రకరణంబున్నది, పితపు కలదు- పా.నరి
లోని లోతుల ఏ మాత్రపు కానిపెట్టి యుండును. తరువాతి
ప్రకరణం పట్టి ముద్రితమై యుండును.

(24) తెలుగున పట్టి (ప్రచీన గ్రంథ పిత పరిష్కర
ణమునందు, శ్చిరత్నాకర పేరుంటు పితము-లో కూడ పరి
యమలు యావత్తము-శ్చిరత్నాకర కర్తలే కాక చిన్నయ
మూరియు లాగనము నుండి పదములను గ్రహించియున్నాడు.
అందుకే దానిని యావత్తము మానేయ యున్నాడు. పరిష్కరము
నకు పరియంకము అన్ని పితము గ్రహించిపట్టి 1-42 లో
-అనుటలు, ముద్రణుట్టులను వోల-"అనుపు" అను
పితము చిన్నయమూరి గ్రహించియున్నాడు.⁷

ఇక శ్చిరత్నాకరమున పితము తెల్పు మాణివో
మాపుచున్నాను.

1. సురలు-మరం-

8-294-అని వేరువృత్తి యన్నతకుంకము మూరి
తెలు వాడిది సురలు కికురు పట్టి
పువ్వుకాని యనుపులగుపు తెల్లను
మాటులేని ఇరిమి మానలేదు. ము. పి.

తెలు వాడిది సురం కికురుపట్టి
మాటులేక ..... అని శ. ర. పి.

మా. తెలు వాడుచు శ్చిరము పుట. 192.

2. 9-102. చ.... పుటెలు... వాయుశో
ర్కలు వాయువ పాత్రియులగా వానరించే నుంచె
రాజాన్. ము. పి.

అయురోళ్ళు నలమాన పాత్రియులగా వానరించి కవించె
రాజాన్. శ. ర. పి.

ఇది కవించు, శ్చిరమునొక్క గలదు. శర. పుట. 161.

కవించు. దే. ప్ర. కవించు యొక్క రూపాంతరము.
అని పై యుదాహరణ మీయండినది. కవించు ('వా) లో మున్నగు
గ్రహించకము. మొదటి దానికి పాఠాంతరములేదు. రెండింటికి
వ్రాతప్రతి పితములు లేవు-

3. కామంతిక-పేమంతిక-కామంతిక ప్రాంతిక-
10.796 ముద్రి. పి.

7. ఏనిని నిన్నటి కికురు యేలేడ క్రిందల మార్గ
రాహుండ నిఘంటు కర్మస్తానమున పెండితుడమగా మున్న
పుడు వ్రాసెనామ. వాల్మీకి-మొ మొదలైన శ్చిరములు
నేను చిన్నయమూరి నిఘంటువునుండి గ్రహించినవే-అ వ్రాత
నిఘంటు వినియము లభ్యముకాదు.

సమంతావగంధిక-ఆర. పుట. 798: ఇది వర్ణన ముదాహరణము.

ప్రస్తుత ముద్రణ సీతమంల నిర్ణయమునకు ఆర సీతము రెండు రోపుడుతో యానయింపబడు.

అటసున్నలు - శకట రేఫలు

సంపాదక వర్ణమునకు ఓకెలో పై రెండింటిని గూర్చి యిట్లు వ్రాసియున్నాడు- . . . . వర్ణప్రమములోని స్థానిక ములను మూలము సవరించితిమి. అయితే ఒక్క షడ్య మిక్కడ తప్పుక తప్పదు. వ్రాతప్రతులలో అరసున్నలు లేవు. వజరాదులలో కొన్నిచోట్ల నిందునున్న కాబడును . . . . . లేదు లేని షడ్యములు బహుశ గ్రహణముగా ఉన్నవి.

పాద్యగ్రీవాప్రీకలు తమ ముద్రణములో తొలి పేరిక అరసున్నలు కలిసిరి. కాని యథార్థిక వర్ణత్ర ఈ వియమును పాటించినట్లులేదు. వరకా దేవులు కూడా అలాగే చూపబ్బినది. కాగా వ్రాతప్రతులలో ఉన్నట్లు అట సున్నలు పరిశీలించుట, పాద్యగ్రీవాప్రీకరి ముద్రణము సవరించుటా లేక యథార్థిక అంతటను పాటించుట? ఈ విషయమై సంపాదకులకు ఏకాభిప్రాయము కలుగులేదు. తరువాతి నిర్ణయముతో కూడ ఈ షడ్యమై వసుగ్ర మీ మాంస అరిగినది. అధికారిప్రాయము స్వీకృతమైనది.

(పుట 184)

ప్రాసన సంప్రదాయము ననుసరించి షడ్యములందీ దివ్యములకు కలితములైన వాళ్ళో వ్యాకరణ లక్షణ గ్రంథాలు అప్పుయు, ఏ. రెండింటి విశిష్టతను గూర్చి పోషించు చుండగా, వసిన సంప్రదాయము చూపించి, భాషి పరిత్ర, భాషి వికాస, పైయూకరణ పరికాత వ్యాకరణ సంహితా వర్ణ స్పాడులు, ఏ. తత్త్వములు లక్ష్య లక్షణ పుట్టకముగా తార్కికత వరదాను దృష్టితో నెలకొనిన వేదేయ చేయుగా, ప్రాసన గ్రంథములు ముద్రాస్థితిములై ముద్రణమునందన వాటినుండి, భారతాని శమస్త గ్రంథములు యుండిన వియ తముగా పాటించబడ ముఖ్యముగా భావతమునే నిజ పూర్వముడైన వర్ణముల వివిధ పాటించుట ప్రత్యక్షముగా జూచియు, పరిశీలించియును కూడ సంపాదకులు పై రీతిని వ్రాయుటచేత ఏ గ్రంథ పరిష్కరణ నిరాశమునకు ప్రమాద్యతయు, గ్రంథ ముద్రణ గౌరవమునకు గణాదేవోపని యనుమానించినది వర్ణమొద్దది.

భాషి ప్రవచమున వందల కొద్ది పంక్తుగా ప్రసీ డమై నెటి రెయగునిమంటువులయందు ప్రత్యేకముగ విశిష్ట ములై, రెయగు భాషకు పుత్రంత్ర లక్షణముగ వినిరమాల ముగా, విశిష్టములై యావదాంధ్ర పండిత రోకములకు వర్ణంత పరిపతములైన యర్థము వ్యధి శకట రేఫముల గూర్చి సంపాదకులు-వసుగ్ర మీమాంస అంశపుట పంథలో

పంథ! మీదు విక్రియి ఈ మీమాంసకు విద్వాదులు గూడ గలరు! వార్తాలో ఓకెలో రెయవలయును. వారు వందల కలకంఠా లివ్వించి పై వ్రాతవలన రెయ వలయును. అర్థము వ్యధి, శకట రేఫ వియమై-రిత్రము- సంపాదకులతో- విద్వాదులు గూడ పూర్ణముగ పరిశీలించినారు! దీనివలన తేటతేట (ప్రసీ) గ్రంథ పరిష్కరణమునకు: భాగ్య ముఖ్యము లగు పై రెండు షడ్యములు విందు విశిష్టములైనవి.

సంపాదకు రీ అర్థము వ్యధి రేఫ లేమియును గూర్చి వ్రాయు పుట్టి డింకక విషయమును పూర్తిగ చూపించియు నారు. తక్కిన ప్రాసన కావ్యములకంటె, భాగవతమున ఏ రెయము తాబట్టెను దృష్టిని, మూడు శతాబ్దాలనుండియు వాక్కించు-లక్షణ గ్రంథకర్తలేక భావత వర్ణముల వివిధగూర్చి వర్ణించిరి. వర్ణముల విరామమున, వివి ప్రాయశ్చ మంథిలో ఈ శ్రీంధి వివరణముగలన రెయ గలదు.

అర్థానుస్వారము లేక అరసున్న

అప్రకటియముల క్లితయశ్చవమున ప్రాసన వివరణ మున అందాంధ ప్రాస యును వాక లేదము గలదు. అందా అంధ ప్రాస యునగా, అరసున్నల శబ్దముతో వర్ణములై శబ్దములు ప్రాస వేయుట-దీని కుదాహరణముగా ముఖవి భారతాని గ్రంథములనుండి పది లక్ష్యముల నొనగియున్నాడు. అప్రకటికంటె రెండు శతాబ్దముల ముందు అంధుడు దీని నిర్ణయింపబడు. అతడు దానికి పరిచుక విర్భిరుకప్రక మున్నాడు-అర్థాని తాబట్టెనీ ప్రాస విషయముగా రెనెరి. దీనిపట్టి ప్రాసయందు 'అటసున్న' తప్పక యుండులనని వర్ణముగదా.

ప్రస్తుత సంపాదకుల గణసున్నల సుండులుయా మామలుయా యను మీమాంసలో, విద్యమలలో, ప్రసనలో అటసున్నల తప్పుక ప్రసనము కావలెన్ని విషయమే తప్పితి రాలెదు. దీనివలన ప్రస్తుత ముద్రణమున వర్ణదీప యువన స్థితి గలవలెను.

వసవన్యభయము-పుట. 251.

క. పీఠి ఏ రావరికం

భాగవతి మొఱతప్పక లభిపు లాతురవనవో

యూటంబి లేరి దొంగం

గిలపు పెదరంగ శవము గ్రేటు మఱదెదె.

(9-407)

పై వర్ణమే శబ్దాంతమున 738 లో 'మె' శబ్దము శ్రీంధి వి ట్టరచారించినది యున్నది.

క. పీఠి ఏ రావరికము

దోటలు మొఱతప్పక లభిపు లోరని యుటకన్

వేలుల పేర్లు దొంగల గొలుపు వెలి తమము క్రియ ముండెదే.

భాగ. 9 పు.

భాగవత పంచమ్యర్థం తాత్పర్యం ప్రతి పితమునదే పరిచరించి గాని శబ్దరత్నావళియన వియ్యదియ యంద పాఠములో భాగవత పితము శబ్దమున దొంగల పేరు—
పై పద్యములకు ప్రస్తుత ముద్రిత పద్యమునకు పిత లేద ముని పుష్పముగలదు. శబ్దరత్నావళి కర్తరి పద్యపితమున పాదుగ్రీవ కాన్త్రులవారి ప్రతిమండే గ్రహించి—అ పితమిది :

క. ఏటి నీ రావరికము
బోలురు మఱియెట్లు ఇకపు బోని యఱువో
వేలుల పేర్లు దొంగల
గొలుపు వెలి తమము క్రియ ముండెదే.

పుట. 377.

ఈ పద్యమునే పంచమ్యర్థం పుట. 251 లో నడుగున నీ క్రింది రీతి వివరించి:

క. ఏటి నీ రావరికము
బోలురు మఱియెట్లు ఇకపు బోని యఱువో
వేలుల పేర్లు దొంగల
గొలుగునపు వెలి తమము క్రియ ముండెదే. (ప)
‘ప’ యుగా పాదుగ్రీవ కాన్త్రుగారి ముద్రిత ప్రతి.

అందున్న విషయమున పాదుగ్రీవ కాన్త్రుగారి ననుసరించుట, మఱియు యిది విషయము చేతన పంచమ్యర్థం, వారి ప్రతితో లేని /యల వచ్చి—అందున్న ముద్రానుబంధం చేయి ముద్రించిరే తెలుసుకొనెదే.

ఈ పద్యమే తం. ప్రతిలో విల్లువైది.
క. ఏటి నీ రావరికం
బాటుని మఱియెట్లు ఇకపు బోని యఱువో
యఱువని లేని దొంగల
గొలుపు వెలి తమము క్రియ ముండెదే.
భాగ. 9—408.

దీనినిబట్టి ‘ఏటి’ లో నరమున్న యుండవలెను. శ్రీ తన పైయున్నాశ్చర్యంబు లే. భాగము, కాలినికర్తవ్యం, పరిశీలించుచున్నది పేరిలో ‘ఏటి’ శబ్దమునందలి యరమున్నును గూర్చించి చెప్పింపును—పై భాగవత పద్యమే గాక మంజున కేయూరదాహా చంద్రమండే కూడ వోక పద్య ముదాహరించి, యిట్లు ప్రాసముపాదించెను—

“ఏటివీ—ఇది “ఏటివీ” అని నదిందుకముగానె యున్న గ్రంథమునకుండును గానె విల్లువైది. ఇది “ఏటివీ కిన్” అనుచు పంక్తివై కూడవచ్చె యుండలి మరలకమునకు నానక క్రతుకి మాటగా ననువర్తకము వొందియుండునని తోచుచున్నది”.

పై పాఠ్యములనుబట్టి ‘ఏటి’ శబ్దములో నరమున్న యుండవలెను గూ. కానీ, ప్రస్తుత ముద్రామున లేదు. ఈ యవర్తక మంతయు 109 యొక్క క్రిందల ముద్రించిన ప్రతి పాదమున చేపకొని, నదివకాన ముద్రామున అందలి విషయములను పరిశీలించి, ఇందు పంక్తిసంకేత పాపుననే చేర్చివేసితి.

(1) పై పద్యమునందే గాక, ప్రథమస్కంధము 486 పద్యమున ఏటి శబ్దము మూడు పాదములలో నున్నను పరమస్మరముగా నున్నది—

ఏటికి—గావేటికి—వేదేటికి—దాటగదా—ఏని యున్నది యందు—నరమున్న యందవలెయును—

(2) అచ్చము—31.

క. వేల యొకటి యొరు ప్రయతము
మూటికి మాటికి వాగి నది జంగంధం
లేటికి తచ్చ వొండెడి
బోటికి నందిచ్చు నిందు బోలుదనమున.

ఇది క. ర లో బోటి శబ్దము క్రింది నీయుండెడిది. ఇందును—ఏటిలో పదమున్న లేదు.

బోటిలో నరమున్న యుండవలెను. చూ. అచ్చకవీరుము అందొకంద ప్రాస. పుట. 169.

బోటి యొకర పెండ్లిపాట పదగం బోచ్చె—
పోతన మతము ననుసరించి మాటికిలో కూడా నరమున్న యుండవలెను. అచ్చుడి పద్యగుంజయు పిర్మామస్మరప్రాసము. పంచమ్యర్థలో తిరిగి పదము 523 లో బోటి శబ్ద మరమున్నతో ముద్రించినారు.

(3) ఇట్లే అచ్చమునందము 188 పద్యమున—
ఏటికి—అనునది నాయగు పాదములలోను నిరనువర్తకముగా నున్నది.

(4) అర్థమస్మరములైన శబ్దములలో నరమున్నులంద ప్రాస పాంక్తియు చేపిది పట్టణు నున్నది.

నవన. 131.

ఉ. ఏకటి వాపుకువో
క్రిమల.....
వాకున.....న
స్తోతము—

ఏకటి శబ్దములో నరమున్న లేదు. చూ. సూ. ఏ. త్రితీయ పంపుటయు. ఈ గ్రంథమందు, ఏకటి పద్యమునెక్కడ వందర మున్న యుండవలెనది—అది నెరికాదు.

(5) కొన్ని శబ్దముల నరమున్న యున్నచోట్ల లేవు—
పితము తప్పినది.

క. పాదపుటలు అంతపుటలు

.....
.....

(రచయితలు పేట వోపు పిట్టలు లక్ష్మి—

ప్రభు—420.

ఈ పద్యము క. ర. 726 పుటలో పేరుపడినది—
అందు పై పాదములో "పేటవోపు" అని యరమన్న స్త్రీపేరు
మొదలై ఉన్నది. భాగవతము చరిత్ర—4 అ. ౮ "పేటయం
బును తరుము డిక్తి పేటవోపు" — అను పుట్టిండు నిట్లు లక
రూపము గలది.

(6) పుత్తడికోడ పాదపుటము నొకటం—

3—413 లో

మూపుర శబ్దమున నరమన్నయందువలెను. (చూ. ఇదే
పేక పరిష్కారము)

(7) 10, పూ. 886. పాదసంబంధము నవపూంబులు

పైదపు బిండినంటు. ఇందు పైదపు—అనుచో పైదపు—
అని యరమన్న యుండునట. చూ. క. ర. పుట. 799.
పైదపు అను శబ్దము క్రింద పై భాగవత ప్రయోగమే
యాయుడినది.

పై వానినిట్లు తెలుగుభాష ప్రత్యేకత నిరూపించు
నీ యరమన్నుల విషయములో నీ ముద్రాణముని నింకను వేరెక్కి
రము కావని యుద్ధరి.

రేఫ అకార భేదములు

భాగవతమున యరమన్నులకన్న, పాద శబ్దరేఫం విషయ
మైన విమర్శ చంకో గ్రంథముల నప్పకవి కాలమునుండి
యున్నది. భాగవతము లాక్షణికమునా కాదా యని మొట్ట
మొదట విమర్శించినవా డప్పకవీయే— అందు మొత్తముగా 'రేఫ
అకారము' విషయమై యాల దిట్లు ప్రాసయిచ్చాడు.

ఉ. అపొకర పేతల అకృత భాగవతంబు పల్కెఁబంబుగా
కిమ్మపాదమునం గొరకు యెంతయు వాడని చూ
గాను రే
పమృదులు తొలనుం గలిపి ప్రాసములైన కరం
బులం గదా
యమృదువాది లాక్షణికై లెల్లరు మాని బదరా
రింపవ. 2—234.

పై పద్యము ననుసరించి తక్కిన విషయముగా యం
టిల్ల భాగవతము పల్కెఁబంబు యనియు, వాళ్ళ. రేఫ అకార
విషయ సాంకర్ష్యము చేసిందని యలాక్షణికమైన యాలని
యధిప్రాయము. అప్పకవి యీ సాంకర్ష్యమున నిందాపాదము
లెందునీ యుత్తము. రేఫ అకారములకు లక్ష్యము లేకుం
చెయినను భాగవతము నుండి యొక్క పద్యపుట్టి లక్ష్యముగా
మదాపాదించినవా డప్పకవీయే. (చూ. 46, భాగ. 2—210 వ)

అప్పకవీ సూత్రంబు వెనుకనున్న కూదమంద రిమ్మ
కవి తన పద్య లక్షణసార సంగ్రహమున నప్పకవి యధిప్రాయ
మును అందించి, పోతలాపట్టి సాంకర్ష్యము చేతులెదిసి, అట్టి
సాంకర్ష్య వితరణలు పూరించిన భాగవత భాగములలో
మూలము యున్నవి చెప్పెను. వితరణ కవులు పూరించు
నే తున్న పద్యలక్షణమునను వితరణియైనది కాణమున గలిగిన
శైలిపద్యములు ప్రాస—తన యధిప్రాయమున ముదాపాదముగా
నిదాపించునను భాగవతమునుండి యుత్తియిచ్చారు.

ఇట్లు లక్షణ గ్రంథములలోని రేఫ అకారములను
గూర్చి తల్లవ భట్టము అయినగా, ప్రస్తుత భాగవత పరి
ష్కారంలో విషయమై ప్రస్తావించి వర్ణించిన ట్లు. వరికదా
యీ విషయము వాయుగ్రాహకప్రకరి ప్రతివే ప్రధానముగా
గ్రహించి.

రిమ్మకవి యీ రేఫ అకార విషయమై భాగవతము
నుండి యార్జనంబు తెందు పద్యము నిదాపించి యుచ్చాడు.
ప్రస్తుత పరిష్కారము దీని గమనించినట్లు లేదు—
యాడికి క్రింది వివరణములు.

1. ఉ. పిఱుడు రేడి చిక్కులకు. . . అంధురాజులో
దూఱు పూరకృత్యము. . . పులకరమున
జేందు మోపునమేము. . . లోనికిన్
దూఱు. . . కంటియెలబిన్.

పద్యమునంబున. 194 వ.

ప్రస్తుత ముద్రాణమున 'తేరడు' అని పాదరేఫము
గలదు. ఇందు ప్రస సాంకర్ష్య మున్నది. కాని రిమ్మకవి పితము.

భాగవత మార్పవంశము—అని. కలకరే. 'పిఱుడు'
అను పద్యముని పాదరేఫ లేనట్లేదు—

2. పంజరము టివవచ్చును... ..చాధున్
దరిండు . . . . పిక్కిరిన్
పెరియుచు . . . . వే
తెలుగునూ ద్రుంతు.... 202 వ.

ఇందు సాంకర్ష్యమే. రిమ్మకవి పితము—అందు.
సాంకర్ష్యము లేదు.

3. పితలేని పిల్ల యుమునకు రిమ్మకవి లక్ష్యములు
తోపుదునంటు కొక యుదాహరణము మూర్ఖమునాడు.

క. పితలేని మర్రిరమ్మ ! తండలేక గొల్లిపూదొంగ
యీతాడే

గణాంతుగలట్టి పంపుర దతి పూర మిచ్చిండులు
వోరే వేలములో

తెలుక బాకీ వోరు మెలరింపక ద్విరుక వత్తు
నంబున
య్యముని వేపురు ప్రితకలాములనులో భుజించి
దాయుచున్. 9—206.

4. వర్ణమునకు ఏ (కింది పితాంశము లియందీ యున్నది.

4. "గుణ్యపుటంగ కంఠుః పిః అభుగిః అట్టి చంద్రుడతి పిరు మువీండుడు వరే (తం. వా).

5. తెలఁగనాన్నయన దలన దెవుని ఇవిత పట్టి రంతుడును (వా)

ఇటు రెండును వర్ణులతోట పితములే గొప్ప గని వ్రాతప్రతిని పితములు లేవు. కాని, యీ వర్ణమునే (క్రి. ౪. 1740 లో తిమ్మకవి యివర్ణముగా వివరించిన దో చూడు—

౪. పితగతి వార్ధిరయ్య తదవేటి గుణ్యపుటంగ
అభుగిః అట్టి చంద్రుడతి పిరుమువీండుఁడ
వరే పేతముల్
దలఁక బొప్పివరకు వెదలించ బడక వెట్టి
యంచున
య్యలువది వేపురుం బది కరాయుండునల్ రుం
పింది దాయఁచున్.

వర్ణులైన పితమంగ్రహము. 264 పుట. (1901 ముద్రణము.)

పై తిమ్మకవి పితము వ్రాతప్రతి పితము—అదేయే గ్రంథము. ఈపట్టున వ్రాతప్రతిని పితము చూపిన— ఏ విమర్శన కవకాశము లేకఁడెడిది.

ఇట్లు రేప అకార పాఠ్యములులేని వర్ణము లింట్ల మానబడినవి, పట్టి పాఠ్యము గలది భాగవతమున లేక పోలేదు. అయినను పట్టి పాఠ్యము మున్నదా ? లేదా ? అట్టి యెడల వెంటఁజూచి రేప అకార ద్వైరూప్యముల వలన వారి వెంటఁజూచి వవరింపవచ్చునో ? అను విషయముల వివరణ మునకు మునుపటికన్న పక్కముగా ఏ నడవకాదు యున్నది.

ఏదవగా, మన ప్రచీన లక్షణ గ్రంథములలోని, రేప అకార వర్ణయ గ్రంథములలోని వర్ణములు కూలంకషముగా పరిశీలనకు లెచునవి. అవి లక్ష్య లక్షణ సమ్యయపూర్వక ముగా వర్ణించబడినవి. అంతయు గత నేడు భాషా తత్వ శాస్త్ర ములముగా గణితములైన ద్రవిడ కల్లాటాది భాషలలో గల ఏ 'అ' అను ప్రత్యేకకర్తల తత్వముగ గూర్చి ఆ అవ్యక్తికి విశవసము గూర్చి వర్ణించు బడిగి, వారి నిర్దాంతులను ప్రకటితములైనవి—అవి భాగవత వర్ణముల మునకు ఏ పట్టున వెంటఁచునో సహజములందు కావలెను.

మూల భిన్న పాఠములు

ఈ ముద్రణమున పూర్వ ముద్రణము లన్నింటికంటె పెంపున భాగవతమునందలి భాషయ నెంతో గూడ—

వివరము లియబడినవి. ఇవి అతివర్ణమును నింత జాగ్రత్తతో దీనిని మూలమును పరిశీలించెదను. అయినను పట్టులకు యందు మూలానుసారముగాని తిప్పిపితములుగాని వర్ణమున్నవి వానిచో రెండింటి వివరించబడుచున్నాడను.

(1) 1—99. వచనము. పుట. 21, 22— 'దానం జేసి బ్రహ్మపూజక వర్ణులము దిగుదున్న జీవులకు వర్ణులది పిండూ దిట్టి మేలు పిర్దింతు (కాము) పొరసేవ సేయవలయు.'

పై వచనమునకు పుట యయగన ఏ (కింది పితాం శరము లియందీ యున్నది.

1. యుగ్యవర్ణులనం (బ్రహ్మ వర్ణులంబు (కింద ప్పివర వర్ణులంబు. (వా. తం. వా.)

2. జీవులకు మఱుంబు లట్లు మఱుంబులు (పితృత కర్మాధీంబులై నిర్దింతు. (వా. వా).

ప్రధాన పితముగా నిర్ణయ పై వచనము తం. ప్రతి నుండి యథావశాత్తుకముగా ముద్రితమైనది. ఈ వచన పట్టు మూడు పంక్తులుగా ముద్రించి, యీ వచనముతో కలఁడగి యున్న వాక్యమునకు, పోల్చిపాఠములో పితాంశరముల క్రింది వివర్ణుల యంతమాత్రము పరికరము—ఆ వచన మీ క్రిందిరీతి ముందుకెను.

"దానంజేసి యుగ్యవర్ణులనం (బ్రహ్మ వర్ణులంబు గ్రింది ప్పివరవర్ణులంబు దిగుదున్న జీవులకు మఱుంబు లట్లు మఱుంబులు (బ్రాహ్మత కర్మాధీంబులై నిర్దింతు, వెద్యుది వండుదా దిట్టి మేలు పిర్దింతు (కాము) పొరసేవ సేయవలయు.'

పై పంక్తులకు మూల వ్యాఖ్యలు పరిశీలించి, ఆ ఆ వచన మట్లా రీతిగ ముద్రితము గవలెనానో తెలియ గలదు.

శీరసీయ వ్యాఖ్య 5-18—లో.

"యటానరి (బ్రహ్మవ్యాసంతు అభిప్రాయక వర్ణులంబు త ప్రమాణ్య. త్తై నిర్యతే పక్షీ తు పూర్వతో తత్తు జెయ నుంతు అత్యంత ఏవ ప్రచీన కర్మదా సరకాదానీ లక్ష్యతే. దుఃఖనత్ —యథాంబు ప్రయత్నం విపానీ లక్ష్యతే తట్టత్"...

విశిష్టాద్వైతక వ్యాఖ్యలో "అనియ నిశ్చయ సమ్య ప్రచీన పుణ్య పాన పుణ్యతావాత్" అని కలదు.

దీనినిబట్టి—పుట క్రింద నిర్ణయ రెండు వ్యాఖ్యములును మూలములో చేర్చుకొను "ప్రచీన కర్మదా" అనుదానికి చెప్పిన "ప్రకృత కర్మాధీంబులై" అని ముద్రితము— అది యుద్బంధనాదు పితృత కర్మాధీంబులై" అని యుండదగును.

(2) 1-400—వచనము. 4 వ పంక్తి. ఇటు "లక్ష్య కార్యవేదా దక్షత్యంబులంబు, త్స్పృశియంబు అను చోట మూలమునకు తిప్పిముగ నున్నది. అందు(17-28లో)

శ్లాసం నిరక్తి రైశ్యర్యం చేకోవలం వ్యవహరించి కలదు. ఇందు వేల అనా పదిమూడు 'నభా' అని శ్రీరధవ్యాఖ్య. కనుక నిచ్చుట 'నభా' కాక నభాన అని యుండవలయు.

పాటిపురాక వ్యాసుడుగా ప్రసిద్ధాంత గ్రంథ పరిష్కరిణ సంభవమున జూదవేషన యంతములలో నొప్పించి నింట జూపితిని. ఇంకను, యజ్ఞము గూర్చి-భాషివ్యాకరణ త్పందో విశేషములను గూర్చి, యొప్పియేని విషయములు రచింపవలె యున్నది. ఓకెనో యతులను గూర్చి కొంత వివరణ మున్నది. కాని, యంతవచ్చు పురుషులుగా నుండవలయునని వలనగా యతిప్రసంగ మనము సాధారణముగా భాసించు నట్లుగా నొక్క చూడక్కర్తవ్యమునకే సంబంధించినది కావు అని వ్యాకరణశాస్త్రమునకు, భాషిశాస్త్రమునకు సంబంధించినది. ఓకె 91 వ పుటలో మీ ప్రస్తావన యుండుటచే నీ విషయమును గూర్చి రెండు మాటలు.

ఇది స్వర ప్రధానముగా సంజీవనమునకు వర్ణప్రధానముగా సాహిత్యమునకు వైశ్యతను సవహర్చించి, అక్షర ప్రధాన

ముగా గావమును, తెలుగుభాష నీ యతిప్రసంగ మనమును సుదృఢ మొనరించినది. ఇది తెలుగుభాషకు సాహిత్యము అగుటచేతనే, మహాకవుల వియతముగా వీనిని పాటించి యున్నాడు. దేశభాషలయందు తెలుగు రెప్పు యిట్టిది; సంస్కృతభాష కన్న తెలుగున కొక విశిష్టత వాసించినది యతిప్రసంగ వైశ్యతములే—ఒక మహావి యిట్లు చెప్పియున్నాడు.

గీ. దేవతల భాష గావున దేవములకన్న
సంస్కృతము మిప్పియో యుక్తి నీ యె పట్టి
రూపాదగువాడు తనకు జాతు మీదనే
తానీనే యందుకొనెనె బాజుల వెంటుదె."

అంతర్భాగములలో విశేషమునకు సంప్రదించి యుండువాడ మును మునుమునలో నామూర్త్యులుగా వలరీరించి, పుర పీఠములను వెలయుచునది, సంపాదకవర్గమువారి కాంత్ర విద్య భాగము కృత్యతాదర్శనై యున్నది.

ప్రథమముగా దానినెల్ల విశేషములలో మహా భాగవతము వాంఛితమున కందించిన యిట్లు—అంత్ర సాహిత్య ప్రదేశ అకాడమీవారిచే యగుట విధులయ్యును.

ఒక పండితాభిప్రాయం

శ్రీ మిన్సికంటి గురునాథశర్మ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ శ్రీ మహాభాగవతమును ప్రకటింపవలె. 26 మంది పండితులు భాగవత ప్రతుల ప్యాంప్రతిపద సమగ్రముగా జరిగింపించెను. మిక్కిలి తెల్లని కాగితమును, కాళ్ళ ప్రేళ్ళు విఱుంగని సుందరములైన యుక్తర మాలు. చక్కని టైండు. పుస్తకమును తెలుపటలోదనే అకాడమీ పుష్కలంత చిహ్నముల వెంట్రులు విఱుపిల్లు గొప్ప యందు. చదువుకొనుట కుమారులముగా దేరికగా నుండుటకు 4 సంపుటములుగా విభజింపబడినది. ఇందు 184 పుటల అచ్చుపాఠ్యంక కలదు.

అన్నియు బాగుననే యున్నది. కాని వెంట యెక్కువ. రూ. 20-00. రెండువేల ప్రతులు ముద్రించిరి. రూ. 10 వెల చేసి గ్రంథమును బేవ్యాప్తము నొందిన వాంఛనమే గాక స్వర్ణమంటువు పోవుయు సంతసించును.

మన తెలుగునకే యీ ముద్రా రాక్షసులు జయగోరుదురు. ఇంకలు పండితులు కలిసియు వీరిని పట్లగొట్టి రేకపోయిరి. వ్యాసము పెరుగునన్న భయముచే వే నింటు జరిమికులుచే యుదాహరణము రిచ్చెను. 'వ్రక్కరి సంబంధములు దీప్య విష్య' (10 వ్యం. 986 వ) 'వ్రక్కరి సంబంధములు పానీ

భృగవిష్య' అని యుండవలె. వంటియు 'సహసా కి:మ్య', నిలిపి, పుల్లిద్రుక్తి మొదలైన వెగ్గియో కలవు.

ఈ పుస్తకము నింద సవరింతలె. ప్రతి పుటలోను వ్రాయున గాంత్ర ప్రాంతం వెల్లి చూపిరి. అందువలన ప్రయోజనము లేకపోయినావుకము వందము గూడ జెడిసిరి. చూడఁడు, వీరు అప్పుల వొప్పులుగా దిద్దిన బాగుగా నుండులగాని, అప్పులు గాని వానిలగాద దిద్దిరి. "నివ్వలేము మీకు గూరిమి యొప్పెనై" అని వాచిక్క ప్రతి. దీని "నివ్వలేము మీ కూడవి యొప్పెనై" (10 వ్యం. 831) అని మార్చిరి. 'మామోటమియు లేక' దీని. 'మామోటమియు లేక (10-824) అని మార్చిరి. "మావలనలాంధ్రుల నీ చేటికి జుచ్చుకంటెన" అని వాచిక్క ప్రతిలోను లేక నాదము వారి ప్రతిలోను నుండ దీని "మా వెలువల తానవనమున" (10-826) అని మార్చిరి. "ప్రథము వలము మీరు వలెన" అని. తం. వా. ప్రతులం దుండ "మీకు వలెన" అని మార్చిరి. "మీల జోరునునె" అనువానిని "మీలు వోరునునె" అని మార్చిరి. "తిప్ప" (11-97) దీని "తిప్ప" అని దిద్దిరి. క్షంతకం గాని యోగం వికాం సహజి సర్వ ప్రతిభారంతం" (1-31) ఇట్లు పాదుగ్రహిస్తే, తం. వా. ప్రతులు, వాచిక్క వారి

యొక్క ప్రతులలోను, వంటియు: అ, ద, డ, జ, య, ర అను వ్రాతప్రతులలోను గలదు. అట్టి "కళావతి" యందు పిత మును "పితృ" అని వ్రాసినది. ప్రతి పుటయందు చిట్టు పెట్టు కలవు. తప్పులు చిట్టువలె కనిపెను కదలు వచ్చి యుండిన నన్నిచోటో చెప్పి యట్లు చిట్టవలెనేమో కాని చిరకాలము నుండి చేతవ్యాప్తముగా నున్న భాగవత పితములను మార్పులు మార్చుము ననినముగా లేదు.

సీ. పితృవతయ కల్పవ .... భాగవత వత్స .... వైదం పితృవాసురి భాగవత (10.766) ఇట్లు వా. తం. ప్రతులందు గలదు. వీరు దీనిని "వైదంపితృవాసురి కల్పవ" అని వ్రాసినది. వీరి ప్రతిలోనిది 761 వ పట్టపుపది. పూర్వపు ప్రతులలో రెండువారులు "భాగవత" పదము వర్ణించి కాబోలు వీరు రెండవ 'భాగవత' పదమును కల్పవ పదముగా దిద్దిరి. అప్పుడు తమకును కల్పవ పదము రెండువారులు వర్ణించి 101 'రామపు ష్యోగవాద పరిష్కా. గలవో ధ్యుః' అను మూల శ్లోకమునకు అర్థములలోనికి దిగి వారధ చేతాయలకు గలదు. ఎవరి పనికింబనినా నుచోయెడిది గదా.

'అపహ పత్యులగుని నుదిసింబు" (1-32) ఇట్లు వా. వా. ప్రతులందుండె. దీనిని "అపహ పత్యమయని నుది సింబు" అని వ్రాసినది. ఇది సంస్కృత భాగవత ప్రాంత శ్లోకమునకు దెనుగు పట్టము. "పత్యం వరం దీపా" అని మూలము. ఈ పదములు గాయత్రీ మంత్రమునకుఁ బ్రతి పదములు. పత్యపదము పదప్రాప్తముయొక్క స్వరూప లక్షణమును బోధించును. పదోదయ మేతద్ప్రాప్తమును బోధించును. ఈ పదములు బీజాక్షర ప్రాయములు. గ్రంథ మునకుఁ బ్రాణప్రదములు. క, డ, బ అను వ్రాతప్రతులందును "వాద్యులగుని పత్య" అని వర్ణిని పితమ గలదు. ఉచ్చారణ మార్తమున పంపియిచ్చ వా పదముల లాగిని నెయ దంతముని విత్తమయ పదము పీఠీకించిరి. ఈ పద్య ప్రారం భముచే, "పిత్తక స్థితి వియంబు లెన్ని పలవిచ్చెడు" అని కండు. మరల పిత్యమయ పద మేల ? ఇట్లెం దర్థవత ? మేము దిద్దిరెడు. వ్రాతప్రతులలో పితమున మే పిత్తకంబి నుండుత ? వీరే వ్రాతప్రతి వేంటకు గ్రహించిరో యు త్తయింబిలిరి ? మీరు పీఠికలోనే, య వ్రాతప్రతి ముపరింప దిద్ది యా భాగవతము వచ్చెత్తించుమంటేరో వ్రాయవలెనది.

"అదరీపని పీఠక నీ వలగుమని" అని వాచిత్య. వీరు 'అదరీ వన ముకు న్నానోహ్యుడును వెంజుగినియ (3142)' అని వ్రాసినది. 'నీ క' మాత్రము వెంట గొట్టుటకుఁ గలదు. "వయలంబి వియలు లెప్ప (4-70)" అని లేదన గలము. వాచిత్య, పితములు ప్రచారమందుండ 'వయలంబియ యది లెప్ప" అని మధ్యను పెట్టి పీఠికకు వేది లేకుండ చేసిరి. 'పూర్వక క్షుము (11-53) అని తం. వా. ప్రతులందు

నోరి గురులింగోన్నెంబారి. (ప్రతియందొని నుండ దీనిని 'పూర్వక' అని దిద్దిరి. "ఉత్త్యులెచ్చె యుండంగ వత్తలేతవ వంజావంగ" అని పూర్వమున్న దనిని "ఉత్త్యులెచ్చె యుండంగ వత్త లేతవం గంపువోదో" అని యుద్ధంక మునట్లు వ్రాసినది. ఇది యేమి వ్యాయమా ! "పూర్వ క్రిత వారిం నేలే" అన్న పూర్వ పితమును "నానవారి ధరిలనేలేదో" అని వ్రాసి సంస్కృత వ్యాకరణము మీదికి దండెత్తిరి. "వం పీఠికవారి గీతని వ్రాసి పుత్ర దీపియ్య రైవదీ" (10-278) అను దానిని "కీదాని వ్రాసి పుత్ర దీపియ్య" అని వ్రాసినది. "కీ" భవ విత్త్యులెచ్చె బీజ్యభావమునకుఁ బట్టి ధ్వని" లాల్ (10-445) అని వాచిత్య ప్రతిలోనే గత, క, డ, బ, వ, గ, ఖ. అను వ్రాత ప్రతులలోను నుండెను. దీనిని "కీదవ రై వ్రువో చరవ" అని యుద్ధంక మునట్లు వ్రాసినది. "పం పాదులు ద్వి యాటలును జంపత వొడెదా పెట్టి తీపులా పెదంబునుండి పూర్వమును పాప వంబు భుజంబు నెప్పుడు" (12-27) అని ప్రథము లెప్పుయొగ్గుది. పీఠికలో 'అపత్తి' తమము 'అపతి' అనిరి. కాన 'అపతులు' అని వ్రాసి నను వ్రాగము నుచోయెడిది. కాని వీ రట్లు చేయక చేయవలె ప్రతిలోని "జీవులని పరంబు జూర్య కల్పవత వేదవ లొందుమో గుండు నెప్పుడు" అన్న పితమును గ్రహించిరి. ఇదియుఁ గొంత ముంజే. మఱికటి, వీరుగన, పూర్వలుగాని, ఈ పట్టమంది మూడవ పాదములోని యది గది విదా రించక పోయిరి. వీరే 'సంహితకుండు' అని వ్రాసెనందు. భూషణియిరి కాబోలు. పుండరీగేశ్వరి పీఠికను వైభవ మున్నవ తప్పిపోయియూర్చిపో." (10-1314) అని చేయారి ప్రతి; పాదుగ్రహితప్రతి ప్రతి, వాగ్యులెచ్చెగారి ప్రతి చూపుతుండ వీరు "నే క్రుని నీజాధా వైభవ విచ్చి ద్విత్" అని యుద్ధంక పితమును తెచ్చిపెట్టిరి. మధ్యభాగ గొప్పంటిఁ జూపిరి. పిల్లలెచ్చెరి పీఠ భాగవతం పిల్లల తయాల చేసికొనవలెనది ? "మేము వ్రాతప్రతుల పితము లను పరిష్కరి ద్విచ్చిలో మార్పులుకు పూనుకొనెడు. వానినే మేము నీర్వరించింపి" అందురా ?

మి రప్పితాపు వ్రాతప్రతులం గైకొనెరెడు. ఇచ్చి వచ్చునున్న చేసిరి. "కన్న వనీవే వ్రాతపు పత్తవ హిలో ద్వ్యగమిల్లుతుండ" (3-665) అన్న వ్రాతప్రతుల పితమును గైకొనక" విజ్ఞాపిత ప్రద్యోగ లుతుండ" అన్న. తం. వా. పితమును గ్రహించిరి. 'దుష్కృతులం ద్రోలురు కావేత్ర మహితామ్రుందు' అన్న వ్రాతప్రతుల పితముగొనక పాదుగ్రహిత వ్రాతమెరు వ్రాసె "విజ్ఞాపిం బట్టి" అన్న పితమును గ్రహించిరి. "పా ద్యులెచ్చె" భాగముల మున్నవ వత్తము (10. 4. 853) అని దానికి "పాద్యం అదియను తావుల వోన్నత" అని వ్రాసినది వాచిత్య ప్రతిపితము గ్రహించిరి. మఱియు మీరు జూచి కాం

అది పరిష్కార మొనర్చుకొని ప్రాసీకోంటో 165 తర్వాత వెళ్లి చూసి దిద్దితీరి కూడ. ఇట్లు చేయు వారల "ఇతర పరిష్కరముల పరిణామము ప్రాచీనతమందలి పితృముఖం దిద్ది మార్చిరి. ఇందా పద్ధతి 'స్వీకరించలేదు' అనియు ప్రాసీకోంటో. ఏ ధార ముగియకపోయెనా నున్నది.

మీ అనుపాతాంతర పరిష్కరములో జేరిన పద్ధతయొక్క అనుకూలత కంటే బద్ధకమునకు గూడ మార్పు దిద్దితీరి. "రాజా బలా వాక్యంబై శతపాతాని సమకాలం జేసిన (10 ఉ. 560) 'మా యం' 'చిత్తం' జేసిన యతి భంగము లేకుండెడిది. పితాంతరము కొడలేదని పండితీరి. ఇట్టిది కొన్ని కవులు. మీ కంటే అమెరికాయా మతీకొన్ని కవులు." అన్నమా నువు (8. 413) అని పడినది. ఈ నువు నింక నజాకత్వము జూడలేదు. ఈయన మనువుగాడు' మనువు "అన్నమా నువు" అని యుండవలె. 'గుణయోద్ధీప్తి గురుమానమనకు పంపిత్త కర్మ నిర్వర్తకుఁడు (8-81) 'తత్త్వోద్ధర మిష్టాత్త మానసాయ' అనుమూలమునకు 'గుణయోద్ధీప్తి' అనిపడినది. 'గుణయోద్ధీప్తి' అని యుండవలె. 'వైష్ణవ్య దాసేన వివర్తరామః' అనుటకు 'పంపిత్త కర్మనిర్వర్తకు' అనుట సరిగదు. 8. 447 వచనమున రంజ నరము వారి ప్రతిరోజు మీ ప్రతిరోజు "తాతార మణి శిలా" అని పడినది. "తారకార మణితా" అని యుండవలె. మతీయొద్దొని గంపు. మహాభావరము మహానము ప్రభుగదా.

పితకు పురస్కృతి లేనియదా ? కొమ్ము (కార తిలుగదా : యాత్య పాటుగదా : "ప్రసాదా భాగం వుండు చూడెనుట (10 ఉ. 1266) లుప్రసాదాంతరి పత్యునిముఖం బైయుట (10 ఉ. 1267) ఈ రెంటిం జూరి ద్రు-దే ప్రైతి పితన కిష్టమనుట యింత సహజము! దశమభాగమే చూడగదా. ఏ ద్రు-దే...చూ... (1012) ప్రాంతుమే... దోలకుమే (169) భూ... చేలో (10 పూ. 1780) తల్లిం...యం... భోత (976) క్రూర... గో (479) క్రూ... స్త్రీ... (1186) ఏ... క్షణీ (1253) వక్త్ర... సు... (914) ఏ... కృశీ భూ... (976) ఇది చాలదా ?

ద్రు-దే ప్రసాదాంతరి అని ధాతువు వాడ ద్రు-దే ప్రసాదా శబ్ద మేర్పడి ననుకొని పితకు ద్రు- ది యతి ఇష్టమనవే ? భూ సుద్ధా, భూ సుద్ధా అను రెండు ధాతువులును గలవు గదా. వానివలన భూదా శబ్ద మేర్పడును. అనురూప అంపువాడను వర్తము గల ద్రు-దే శబ్దము కంటే మర జ్యేష్ఠుడను వర్తమున్న భూదా శబ్దము సరవలనగా లేదా ? కాన 'భూదాతమా తవుండు' అని ప్రసాదించిన మంచిది.

ఇక రెండవదియో ? అది పరిపాలనాని దిద్దివలె. పురస్కారము ప్రభుగదా దిద్ది అదియే యున్నది. అది మనది యతిభంగం దిశమును ముద్రించుట లేవుగదా. అట్టి యతిభాగవత కవుల కిష్టమనుటయూ బాధిగదా.

దొడ్డికృతులం ద్రోతురు కాలవక్త్రము పితావ్రుండు (10 ఉ. 1330) ఈ యొక్క ప్రమాదములంబున గుండుకొని పితన కీయతిష్ట మనుట భావ్యముగదా. "కృష్ణ. క్రిద (10 పూ. 137) కృష్ణ వాసుదేవ కేశవ నరమాత్మ (473) మీ కృతులు... శేరి (343) క్రేపులు... కృష్ణుని (481) భృంగ... పంక్తి (1456) పులివీడవులు మాతన ప్రయులుగదా (1463) ఇది చాలదా పితన పురస్కృతి భావమునా.

పురుషం పద్ధత్యై భోజనములను మన (11. 74) ఈ యతి చెల్లునది పీఠిలో (ప్రాసీ పుస్తకములో) పేయారి ప్రతి నమనంది 'పురుషం పద్ధత్యై' అనుట దానినగ గో' అను పితముం గై కొని ముద్రించెదరి. ఇట్లు చేయు యు-ద" యతి పితన కిష్టమనవే ? నీలమునకి ప్రమాదము అన్నియు చాచుటగదా.

సేవారికల అనుటకు కొనా పింతలో అనియు, సేవారిక అనుటకు కొనా పింత అనియు నిట్లు కొన్ని తప్పులు ప్రాంత ప్రతుల మీ కంటుబడినవి. అవిపు ర్వముద్రణ ముం దిద్ద అదియే యున్నది. ఇప్పుడు పీద లేకుం ప్రాంతం జూచి "భాగవత కవులు వాదక భాషను ధాతవలన నున్నయో గిండుకొన్నారు. —చందో బద్ధము కూడ చేసెవరు. అది యా కవుల పంప్రదాయము" అని పీఠిలో ప్రాయుట యింత సహజము ! మన చేతికి భాగవతము వచ్చినాటికి యెంతో చేతులు మతీయదో మానకవందా ? నమయము దొకినదింటే చాలుని యట్లు ప్రాయుటయో ? భాగవతము ప్రాంత ప్రతులు ప్రాసీన వారు కొండలు నడుపుట ప్రాయుట మాత్రమే జేర్చుకొన్న వారై యుండుట. కొండలు కవులయ్యుండుట; కాన యొక ప్రాంత ప్రతి యున్నట్లు మతీక ప్రాంత ప్రతి యుండులేదు. పంచమ స్కంధమందాశ్వన విరాగము తాళ ప్రతులలో లేదుగదా తదా త్వసాద్యంత వర్తముల నెవరు రచించి యా పని చేసిరి. అయో త్వన విరాగ పాపటి మండి ప్రాంతభాషనది ? కొన్ని ప్రతులలో నిండుమస్కంధాంత గ్రంథము పితన పేరిట మండి. అట్లే 6.11.12 స్కంధాంతగ్రంథమును తొలిన పేరిట మన్ననలు. వీనిని నమనంది? దశమోత్తరభాగము "కామక నెలయంగ— అను 237వ పేన చతుర్థ పాదము మండి వారవరా కవిత్వముని బండి గోపము ప్రతిలో ముద్రి టలు. అక్ష్వివ ప్రతులలో లేదు. కాంటి కీయ్యగదా "పితృ జరా సంధ.... అను 235వ. పేన చతుర్థ పాదము మండి వారన చిత్తముని యాంధ్ర కవిత్వంగి 6 వం. 208వ

పుటా (వారి, వాళ్ళ నతో జూరినా, తొలియ న్నందము
అట్టియనంత తీ... అను 93వ పద్యము నుండి వారయ
కవిత్వమని క. త. బ అను వ్రాత ప్రతులందుండ, ప—
త—ప—ద—ద— ప్రతులందు లేవేమి. దేని నమ్మక
వలనా పురాణ మట్ల్య పురాణముల రచించిన మహాకవి వా
తల్లు రచించిన పరమహంధ యుగముందలి 10 పద్యములు
మనయొకడ ద్వాదశ స్కందములలోకిక్కొక్కాన్ని ప్పని. ఈ
పనియేమి చేసి ? వెళ్ళకు ముందు పుట్టానని గ్రీకులకు
అలా రాయం దిస్తానీ” మున్నగు పద్యములను గొప్ప వాక్యము
అను గొప్ప పేరిములను రాక ప్రతులలో లేక యెప్పు ప్రతు
లలో నున్నది. ఇది వావరి పని ? ఇన్ని విధముల పుని భాగ తరలు
వారలచేడి (అది) బయలుబడ్డది. దానిని విన్నవ్వుముగా—
జేసికొని యా వాగదామృతమును గ్రోలియారనిగలవలయును
గనిబట్టు చేయబడరా ? లేరలల వ్రాత తప్పుల ప్రమాణ
ముల ? అది పాతాంతరమునా ? విన్నవ్వుమును పాతాం
తరములగునని యుక్తులులను పాతాంతరముగనా ?
లేరలల తప్పులను భావం కపుల కంటఁ గట్టుటయో ?
అది గోచరము వ్రాత ప్రతులము 1749 నాటి.
తప్పిన పన్నియులు దిరువాతినే. అందులో మార్పులేయో ?
పులిక లేయో ? పోతన వేలివ్రాత ప్రతి దొరకలేయి.
దా పులికలెము 15 16 శతాబ్దం నాటిం యొక
తీయ. 18వ శతాబ్ద తప్ప పులికలె రియాలే పని ? అ
దిగిన్ని తప్పులు మొన్నలు చేర్చులు పన్ని దూరినా ? అట్టి
పులిక వ్రాత ప్రతుల సితములు ప్రమాణములనా ?
వాని వని విన్నవ్వుయోజున్నె నను గదా ? వానిం బున్నవము
లోని తెప్పెయులు ప్పెన్నము గదా ?

వంశము వ్యంధమున వెండుకొనములు గొప్ప. ఓం
వ్యంధమున వెండు భాగములు గొప్ప. వెళ్ళి వంశ్యము వెళ్ళి
తూగా ముప్పది. కావల బులుల పై భాగమున 'వంశము వ్యం
ధము. ప్రతిమాతృవము, వంశమువ్యంధము. వ్యంధకా
వ్యంధము' అనియు, 'వంశ వ్యంధము— పుట్టుకము, దం
వ్యంధము— ఉత్తర భాగము', అనియు మంచి వాగ్దా
మందిరి. కుంధరికల వెట్టివాని కుంఠ: బడిదో యాచార్య
గ్రంథము 12వ పుటలో ప్రాచీనాది యుద్ధుని తని తని
కీకర్ మంజునాదినది. కీకర్ నెచ్చిన పద్మ వంశ్యునిగా
గ్రంథ మంది: పద్మ వంశ్యునిగా వేమోతము వంశంధము
తని. కాపు పుట్టలో పుట్ట ముప్పగు గుర్రులు గలకొన వెళ్ళము
కడ గొప్ప గాని వాని వివరణ మ:కో కావలలో నీయంది

తెలుగు 'అభినవీ' (1-61) క. ప. జ. క. క. యు" (నటా
లయ" ముద్రాపాదు ముద్రా 'అభినవీ' లో 'య' (నటలయ" ముద్రా
యినది, ఇట్టి పాఠములు ముద్రాపాదు గలవు.

అవధము వారు వారిళ్లు (వరిచి గవి వేమూరి (వరిచి గవి చేరువైన నాక అది నమనలించి వర్ణముల ప్రసించి దురిత వర్ణములు వర్ణిస్తును పుటల యుద్ధమున వే. వ. బాగుగా ముండెడిది. చూడండి. వారిళ్లు (వరిచి 3వ వర్ణముల 1054 వర్ణములందు వీరి దానిలో 1045 కలవు. (వరి వర్ణముల ముందెట్లు యొక్కనావో తొక్కనావో వర్ణ వంశ్య యందు శేషము గలదు. అవత (వరాహములన్ని భావత గ్రంథమున కిట్టి శేషములుండరాదు. 26 నుంచి వందకులు (వారి ప్రతుల నన్ని ప్రతుల వర్ణం లెక్కించిన గావే వర్ణ మెందు బుట్టిందో తెలికొనరాదు గుట్టు లయినా తెట్టిన భాగం ముండెడిది.

ఈ భాగవత పరిశీలనమునకు బాహ్యమున్న విశ్రు
తాకూ నాకడకు వచ్చుచున్న మేమి వాగ్ విల్లరతి. నే నేకాద
ద్యుత సమంధముం నాంధ్రీకేంద్రములకు ముందు తోతన
భాగవతముం పదువును సంస్కృత భాగవతద్యాయ సంఖ్యనా
బద్ధముము పరిష్కృత శ్లోక సంఖ్యను నేనె యుండెడిని. మన
మీకు దానియెద. శ్రీ వేదము వేంకటాచార్యప్ర గట
త్యుగార వైషమము నా రీతిగా నెచ్చు వేయుచిరి గదా వానికాదు
గూలనల్లె తన తానా యన ముంటిచిరి. మీలాదు భాగవతము
నా రీతిగా నెచ్చు వేయుచుండెని. వారు నెచ్చుచుం
డెడిచిరి. ఇప్పుడకాదు గ్రంథమందేద్యాయ సంఖ్య కదలు.
దాని యచియః పుటపై భాగమును జూచుచుండెద. మఱియుం
బద్ధముము శ్లోక సంఖ్యయు లేదు. శ్లోక పట్టలు లోతయ
దాని యట్లు దేసిక బోతన ప్రతిద యదాదాగున విశ్రు
నెచ్చుము కొలు దుండెడి.

టి.కె. "పరిశుభ్రతయును క్రైస్తవమైనది" అని
 ప్రశ్నించి, "పరిశుభ్రతను లోపించి 'పిట్టు' అయిపోవా ?"
 అని అడిగెను. అప్పుడు ఆ క్రైస్తవుల యభిప్రాయమును గాక
 తానైతే వాదనయు చేసెదనని చెప్పెను. మఱియు టి.కె.
 కే. "లోపనాశాత్మకమైన ఖిస్తి ప్రకటించును "అయిన
 కనుక దోషము వెలికి దోషించునాము. అందుకు మఱియు
 అందులను అంగీకరించి" అని అతడును సందితుల సల్యము
 వాక్కునుగడులకు వారికి ఒకవేల వనస్కృతములు చేసెను.

శ్రీ జంద్రగంటి భానుమూర్తి

సాంబ నదాశివ, సాంబ నదాశివ

సాంబ నదాశివ, సాంబ శివా—

పాపహారా భవ శాపహారా, సం

తాప హారా, హర కృపాకరా!

నర్పమాని నేత్రాంగణవర్తీ

బిల్వపత్ర సంశోభితమూర్తీ

చంద్రఖండ ధర, ఫల నయన వర

సుందర శివ, శివ శివా శివా—

లోకదానవత దూనే అలుగొ

చీకటి కావల మొలిచే వెలుగొ

మనస్సుకా! సుమనస్సులకే

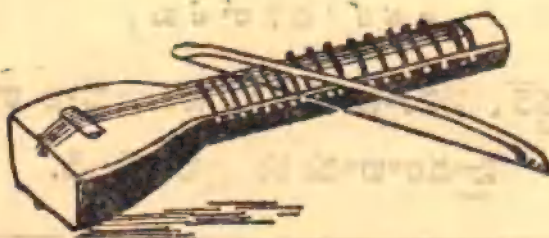
మరుగై అందని పరిమళమా—

నిండుగ నవ్వే పువ్వు వంటి ప్రతి

గుండె కూడ కైలాసమ్మే—

మరుల దారి బడు చీకటి కళ్లకు

‘వెలుగు చూపు’ విప్పుము దేవా!

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

సచిత్ర మాస పత్రిక

చదవండి, ప్రకటనలు ఇవ్వండి :

అనేక క్రొత్త శీర్షికలతో ఆకర్షణీయంగా వెలువడుతున్న
యా పత్రిక ప్రతి కుటుంబం చదవదగింది.

ప్రతి నెలా 35,000 ప్రతులకు పైగా అమ్ముడవుతున్నాయి.
తెలుగు, ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ, హిందీ భాషలలో ప్రచురించబడుతున్నది.

విడి ప్రతి వెల : 25 పైసలు మాత్రమే

ఇతర వివరాలు :

డైరెక్టర్, సమాచార పౌర సంబంధాల శాఖ,
హైదరాబాదు కు వ్రాయండి.

చ ల ల

శ్రీ ఆర్. ఎన్. సుదర్శనం

“మీ కథల్లో ముఖ్యమైన అంశాలపై తి.కవి....
వా కథలూ, వా శైలి తగలదునా... వా అమీవా!
వా అమీవా!” (అమీవా—3 వ భాగం)

‘అమీవా’ చలం ప్రాచీన మన ‘పేరే కాదు, ఆ మనలో
అమీవా పాత్ర చలం అంతరించకుండా కూడా....

ఇవారే సాహిత్యవరంగా 1 చూస్తే చలం రచనల్లో
వైరుష్యం శైలి, అయిన వెరిబుర్నిన భావాల నాటికే చేపట్టి
తర్వాన్ని వైరుష్యం చేసే ఇష్టవిష్టాంతం (predilections
and prejudices) వైరుష్యాలతో (Contradictions)
అప్పించి ఒక ‘దృక్పథం’ గా మూర్తీకరం చేయడానికి
అసాధ్యంగా కనిపిస్తాయి. అది దృక్పథం కావడాదు,
ఒక చిత్తవృత్తి.... ఇలా చెప్పొస్తే చలం.....
“వా కథలూ, వా శైలి తగలదునా!... వా అమీవా?
వా అమీవా పంజేయిటి?” అని ప్రశ్నిస్తాడు. అప్పుడు
కోరుగా చూస్తే తరంగిలిపై న ఆ చిత్తవృత్తికి అలంక
మైన అంతరితం ఒకటి ఉన్నది. చిత్తవృత్తికి వలంబించిన
యిష్టవిష్టాంతం, విరుద్ధభావాలూ దాటివే విశ్రుత్యం
దానికి ఉన్నది. దాన్ని గూర్చి చలంలో అడిగిన అనేక ప్రశ్నలు
ప్రతిబింబిస్తూ రచనలో చలం రచనల్లో సాహిత్యవరంగా
కూడా ఎన్నడనిపి కావడం ఒక విశేషం. అదే మనం గుర్తించ
దగిన దృక్పథ వలంబం కూడా.

అదేమి మందుకు? అనే ప్రశ్నకు చలం యిచ్చే ముసలా
తనం : ‘అవధిదానికి—పెళ్ళి ద్వారా కలిగే అవధిదానికి—
‘స్వేచ్ఛ’ పెళ్ళి ద్వారా కలిగే అవధిదానికి’ అని మూడు
అంటే ఒకటి ఉంటుంది. ఈ దృష్టిలో సమాజంలో స్త్రీల
పరిస్థితుల్ని చలం వివరించాడు. భావ మార్పానికి కారకం
దయ్యారు. స్వేచ్ఛ ప్రయత్నాన్ని పెంపొందించాడు. చలం

చేసిన ప్రతి రచనా మూలంగా పై సినాదాన్ని ముద్దించేది!
చలం చేస్తున్న విమర్శ, కలిగిస్తున్న ఉద్వేగమూ విశ్వాదాత్మ
కంగా లేవనీ, కేవలం విశ్రుత చర్యగా ఉద్వేగమూ లేవనీ
వచ్చాయి. ఆ రకం అక్షేపణల్లో కొంత అర్థం లేకపోయి
విమంసే ‘స్వేచ్ఛ’ కు చలం వాస్తవికత దృష్ట్యా (స్వేచ్ఛలో)
ఉండే వైవిధ్యం, పరిస్థితుల్లో ఉండే భిన్నత్వం అంటే
మృగమైన, రాత్రివేళ వైన వ్యాఖ్యానం చెయ్యటానికి
ప్రయత్నించలేదు.

“స్వేచ్ఛ” అంటే మూలంగా (1) విశ్రుతత్వము (ఉన్న
శ్రుతిలన్ని విధాలా వలంబం) అనీ, (2) వైవిధ్య కేవలం

1 చలం దృష్టిలో, పీఠేరింగంగానికి ఎంతో, ఉద్వేగం
ప్రదానం, సాహిత్యరూపం అందుకు ఉపకరణం మార్చలేదు.
పీఠేరింగంగాని స్త్రీ మోక్షం అనే ధ్యేయాన్ని అతివాదంగా
స్త్రీకి ‘స్వేచ్ఛ’, ‘పెళ్ళి’లో ‘స్వేచ్ఛ’, కేవలం ‘స్వేచ్ఛ’
(absolute freedom) అనే వివాదాలూ రూపొందించాడు
చలం. “పీఠేరింగం వివాదాల పీఠేరింగం, స్త్రీ
నీతి జట్టాల్ని పెట్టించిన చలానికి spiritual father

“..... పీఠేరింగంగాని పాపిరత్యమో అని అంటే
లాభంలేదు.... ఈవారు ఆ పాప వేదాంతాన్ని అంతా తప్పి
మారి కాదనీ తోచినీ, ఈశ్వరుడు కర్మ, నీతి, మోక్షం, ము
ల్యముల ఈ అధిప్తాయాల్ని మరీపెట్టేవనని ఇంటియా
మందుకు పోయి” (మ్యాటర్స్—4 భా) ఇలా ప్రచారం
దాగా, సాంఘిక భావాలూ చలం చేసిన రచనలో (స్త్రీ,
‘దివ్యం శక్తిల’ పెంటి వ్యాపారా, ‘వైద్యం’, ‘ప్రచారా’
శక్తి పెంటివలంబా, కథలూ) వికాసం ఉన్నాయి. వాటిలో
సాహిత్యవరంగా తక్కువ, పరిస్థితుల్లో ఉన్నాయి. ఇక్కడ
పరిస్థితులూ సాహిత్యవరంగా ఎన్నడని రచనలో పరిమలం
చెయ్యబడింది.

(సమాజానికి, దీని, యింకా, మర్యాద ఎక్కువ (ఇంకామెన నాగరకతకు దూరంగా లేవన) అని రెండు అర్థాలు మూలమే యుద్ధాదు. మైదానం, కళ్యాణ, అర్హుల వంటి కథలు అందుకు మంచి ఉదాహరణ. సంఘ సంస్కర్త పై రెండు అర్థాలు మూలమే చెప్పి పూర్వకవచం దార్యతాపాత్యమే! కాని, పై రెండు అర్థాలూ కల్పనిక వాదానికి చెందిన కవులు (Romantic Poets), తాత్త్వికమైన పుష్పిలేని కవులు, తమ రచనల్లో 'స్వేచ్ఛ' కు అపాదించినవే! చలం కల్పనిక వాని అనలానికి పందేపాలేదు. అయితే ఏ కల్పనికవచి యుద్ధవచం ప్రామాణ్యత (ప్రతి పురుష సంయోగానికి (Sexual act) తుం యుద్ధాదు—సంయోగంలేని కథ చలం వ్రాయలేదంటే అతికయోక్తి కాదు! ఏ కల్పనికవచి లోనూ కనిపించని సంఘ సంస్కరణాదిరాషి తీవ్రత, అచ రణగా చలంలో రూపొందింది. ఈ భేదం ఉండటంవల్లే చలం కల్పనికవాడి, కవి, అన్న విషయం మొన్న మొన్నటి దాకా గుర్తించబడలేదు. 2 వలం యొక్క సంస్కర్త రూపం క్రమంగా కమమరగిలే తప్ప కనిగ అయిన పురుషం ప్రస్తుతంకాదు!

విశ్వాసానికి విచిత్రతూ పురుష చలంలో కనిపించదు. 'స్వేచ్ఛ' నెక్స్ డ్యూ కలిగి అనందం' మీదే ఆయన విశ్వాసం. ఆ శ్లోకానికి వివరాలిచ్చి కలిగించే ప్రతి విష యమూ అది అర్థాత్మకమైనా, అది తొలికమైనా, పాతూ ఇచ్చివైనా కాకపోయినా, విచిత్రతకు పాత్రమే! అందువల్ల చలంలో వివరకుని కత్తి వ్రాసిన అవేక్షణ దర్శనంగా రచ విశ్వాసాన్ని తమ అర్థించేమొకటంగా, తమ అంతఃకలన స్వరూపాన్ని తమ దర్శించుటగా రూపొందించారు.

'అమీనా' నవల వాలుగు భాగాలు. మొదటి రెండు భాగాలూ 1926 లోనూ తర్వాతి రెండు భాగాలూ 1942 లోనూ వ్రాయబడినవి. పదం పూర్వార్థానికి 16 ఏళ్ల వ్యవధి తర్వాత ఉత్పన్నమైన వ్రాయటంకోడే రచయిత ఆ నవల కీర్తిని ప్రామాణ్యత వ్యక్తపాతించి. అది రచయిత అత్యుత్తమ.

"అమీనాని తలుచుకున్నప్పుడల్లా, అహ్లాదికమైన ఉపయోక్తాపానికి తోడ్పడే పట్టిక పువ్వు మార్గమైన పరి మళం జ్ఞప్తికి వస్తుంది. అదే నాకాకు, అదే ముండితనం, అదే 'స్వేచ్ఛ' అంటూ ప్రాంతమోతంది నవల. నాకాకు, ముండి తనం, స్వేచ్ఛ—ఇవి కథానాయకుడైన రచయిత వ్యక్తిత్వం తాలూకు అక్షరాలు. ఇవి అమీనాలో అతనికి గల సంబంధం లోనూ ప్రతిపాదించు, పరిణామం చెందుతాయి.... మొదటి

పాఠి అమీనాను చిట్టకట్టన చూచి 'దిలకవ్యుత్' స్వేచ్ఛ' కోరుతాడు. ఆ అమ్మాయి 'ఏం యిచ్చేక్కడ?' అని ప్రతిస్పే "మొండిగోడల నెయ్యి" అని సమాధానం. ఇది ఒక చమత్కారం, సంతాపేంద్రించిన మొండితనాన్ని సూచించటం. "అంటే?" అని అడిగిన అమీనాలో "ఏ ఇందుకు?" అంటాడు. అమీనా తను వచ్చి అతనితో ఉంటానంటుంది. "అమీనా కళ్లు మూరినాయి. ఆ 'మీలోనే ఉంటా' నమ్మకాలని మార లేదు అమీనా, నువ్వు! నిర్యాపక వా అభ్యున్నమే నిన్ను జార విడిచింది. నా లైసెన్సుమే, నా పందేపామే, నా లోక వలత్తుమే, నా లాభమన్న గణితమే నిన్ను తలచి మాయం చేశాయి" ఇది రచయిత ఆచీదన. తీవ్రత అకర్మణ్య అడిందుకున్న తమ విప్లవాత్మక 'అమీనా'ని (అంతః కలనం) విశ్లేషించాడో, అమీనాకూ తనకూ గల సంబంధమేమిటో దృవపూర్వకంగా చిత్రించేకాన్యం 'అమీనా'.

'నేనే వోడ్డు తీసుకువెడతాలో' అంటాడు అమీనాలో కాని సుల్పారావు ఎంతో పాటల్నిపెంటూ, అమీనా జ్ఞానకం వచ్చినా, స్వేచ్ఛతలం అలవంతం వల్ల సమయానికివెళ్ళడు. చిక్కవల్లెల్లతో అమీనా యింటలో వుండడం! ముందుపాఠా శ్రీమన్నారాయణ అనే అతను విమల (రచయిత స్వేచ్ఛతలం) కోసం వస్తాడు. కాని అసంగతి చెప్పటానికి సిగ్గుపడి చివరకాదు "ప్రేమ, కామం, అన్నీ తుచ్చమూ, పిగ్గా, భయమూ నడవలిన విషయానికాగా అంతరాత్మలో నాలుకుని పోయినాయి, ఈ తలమున రికి. ఎప్పుటికోవిముక్తి?" అనుకుంటాడు. ఈ విషయమై లోకంలో తమ మధురమైన పురుష గుర్తుకు రావటం, అమీనాయుంటిచ్చే పువ్వులం, అక్కడకేకలూ, తగదా, అప్పుడు అమీనా 'చిగినుకురికి, నురికి వోడ'తో దర్శనమివ్వటం—దీని బొదిట్టం, మూర్తి గ్రహ్యము. ఇందుమించ, వనం ముగింపులో అయ్యడనా యితనే ద్వంద్వ ప్రావ మైన కవిత్యమూర్తివుంది. 'రావెడదాం' అనిపింపాడు అమీనాని..... " 'చక్కడికి?'—'ఇంటికి?'—'ఎందుకు?' అత్యర్థంకోచూకాదు. నిజం. ముగ్ధకం చే. అమీనాకూడా అందులోదే. అత్తమండింది....చచ్చిన వెనక్కి. తిగి రోడ్చెక్కాను..." శ్రీమన్నారాయణ మూలతో ప్రవర్తనతో పేరిగి కోమలంకుకున్న చలంలోని అంతఃకలన విడిచిస్తూ నేనీ ప్రశ్న 'ఎందుకు' అని. కాని అతడు అందాడు. అమీనా అనే

2 ఎటో బ్రూమాన్ చలం వలన కవితాన్ని, కలూరి వెంకటేశ్వరరావుగారు అకాడమీ నెడ్య సంకలనములో చలం రచనగా ప్రచురించేదాకా.

వచ్చింది ... 'మరికీ వీరిని అక్కవిచ్చిరానికి మార్చింది, బాబ్బా కొంత వచ్చింది. 'ఏం?'— 'వస్తున్నాను.'— 'ఏమవుతుంది? ఇంకా ఏమున్నా? అవిధంగా ప్రశ్నించడానికి అందానివచ్చింది. 'వెళ్ళగలో' కాబట్టి వెళ్ళిపోతున్నాను అనిచేయడమే అవుతుంది. ఏండుకు క్షణంలో రక్షణరూపమివ్వాలి అని? తీవ్రప్రయత్నంగా ముట్టడానికి, భూమి నమస్తమిగా అనుభవమైతేనేమి వరలవేమోనన్నంత వర్షం మూడు వినిపిస్తే చెరిచి వివరణబట్టి ఎండకాయల మెండుకు? ఒకదేక వీరీకాణం చెప్పినా అది అబద్ధం. అమెకే తెలియ ...' భక్తి అంతిమకాగా (ప్రీ) పరివర్తనకు అందగింది.

నవం రెండోదాగం అమీనా పిలుతో ప్రారంభమవుతుంది. అమీనా పిలు ఎక్కడ వచ్చింది? "అయ్యో! వెళ్ళు చెబుకుని కూర్చుని, దాగంతా పడతారు. నేనా వింటాను. నాకు వచ్చింది" అంటుంది అమీనా. అదవుల్లోకి వెళ్ళు మెండుకుంటే "మానాల్లమీద కోపం వస్తే పోలితాను" అని నమోదానం. చలం తన నాయక నాయకుల్ని మృదానా కో, దీపుకో, అదవులకో వీకంలవానికి వెంటించే కారణం ఇక్కడ తెలుస్తుంది. తర్వాతి 'మొదటి గోడల' మధ్య శ్రీమన్నారాయణ విమలా భవాన్య ప్రవర్తన, శ్రీమన్నారాయణ విమలని చేమీదగా, విమల అత్యుపాత్య, విమల తనని నవోయాం కోర లేదే అని చలం అనేటనా—ఈ వ్యవహారం చలం అదర్శానికి ఒక ఎదురు తిప్పి. అమీనా కనిపించదు. రచయిత అమెకానం చెడుకుతాడు. వివరకు అమె కనిపిస్తుంది : "తోటకంకె వెళ్ళిన పగ మొదటి కంకెలో మోకాలు రోతునెలకు దిగి బుడదంతా వెలికి చేర్చి చెడుకుతాంది అమీనా!" అట్లున అమీనా బుడదలో దిగి ఉండటంతోనే అర్థమృత్తిగ్రాహ్యం. 'అమీనా ఇదేమిటి?' అంటాడు: 'అమీనా వచ్చింది' అని నమోదానం. రచయిత విమలని రక్షించాలని ప్రయత్నిస్తాడు అమె మనసు వీల్చి మాట్లాడదు. 'నేనెప్పుడోతాను' అని భయపడుతుంది. రచయిత పిచ్చియ్యంతో అమెకు తల్లి లేదు. అమెకు కావలసింది శ్రీమన్నారాయణ అయితే ఒక్కటే! రచయిత చేసేదిలేక 'అది తీయి' అనుకుని పూలుకుంటాడు. ఇక్కడ చలం ఆదర్శం (ప్రీ) స్వేచ్ఛ. విమల తనని మోసగించిన శ్రీమన్నారాయణ మోస వలెపెట్టి తన కాళ్ళ మీద తన నిలబడలేకపోవడం రచానికి తన ఆదర్శం దుష్టి అనుభవం కలిగించే విషయం. ఈ మట్టున 'విమలను వెంటి అమీనాకోసం వెలికించటమో' అమీనా అర్థి అమీనాకూ 'తీయి వెంటి' అని ప్రశ్నించటమో, విమల ఉపతానికి న్యాయప్రాయంగా ఉన్నాయి. 'తీతమో ఇప్పుడు ఏమీ ఇప్పుడు' అంటాడు చలం. తర్వాత చలం 'పేదపాతరాలు దాక్కులుగారి రాక' "దాక్కులుగారు బాధనం రాగానే నంకోష తరంగామీద తుక్కుకే వైపు తేలిపోతుంది నా మనసు" అంటాడు. ఈ రచయిత. దాక్కులుగారి గూర్చి కంకెలో తేలిపోగానే అమీనా అదృశ్యమౌతుంది. అదను అమీనాకోసం వెళ్ళదు, వెలికిదు

దాక్కులవల్ల వెళ్ళిందా! ఇది విషయాలవత్వంతో అంటి కరణను గూర్చి వుండు. దాక్కుల వల్ల వెళ్ళిన తర్వాత "ఎక్కడి దాక్కుల ప్రయోగం—అమీనా తప్ప" అది నవం పూర్వ ర్థం ముగించు. చిత్తవృత్తి ఏ పోకడల పోయినా అమీనా అంతిమకాగా ఉంటుంది అన్న విశ్వాసం.

పూర్వార్థానికి అంత ఉత్పాదకంలో రచన పరిణతికి వచ్చింది. మూడోదాగం (ప్రీ) ఆకర్షణను గూర్చిన చక్కని ముద్ర వ్యవహారంలో ప్రారంభం అవుతుంది. రచయిత శ్యామం అనే వ్యక్తి అకర్షణలోనికి అమీనాకోసం ఆ పూలు వెడతాడు. శ్రీ తీ ఈ భాగంలో తీవ్రవంతంగా రూపొందింది. ఇది చలం వదన రచనలో అందుకున్న ఉత్తమస్థాయి. రచయిత శ్యామం వల్ల భంగపడతాడనే మూలము— అగా వదన వత్త వచ్చిల్లా, 'మల్లీ తిరిగి వస్తారా' అని నందేహించే అమీనా—మూల మూటికి ఎదురొచ్చా అకర్షణకు లొంగి అలో వెడతాడు. తీరని కోరికతో, ప్రలంబైన అకర్షణతో భాధ వడే రచయిత దాగి విడదేసి పిరిక్కిరా, అర్థి పిరిక్కిరా :—

"నేనూ మోసపోయాను. లేక వెనక పడ్డాయం' విశ్వాసం, ఉపాయని, ప్రేమ చంచలత్వాన్ని వసుర్చించే వేరు.

ఏది జంధులాల తెంచుకుని పిచ్చులం నామీద చాలితే 'స్వేచ్ఛ' అయి. వాగ్దానబంధం తెంచుకుని నానించి గంటలో ఎగిరిపోతానంటే పిచ్చురానికి రెక్కలు పెట్టిన వాడికి బుద్ధి లేదని విశ్వాసం.

అర్థరాత్రి.
వళ్ళరాలు. మెట్టుమీద అరిగిన పాదాలు. చీకట్లో కట్టిల్లే తడిన మూలుగు. నా భావాలమీద చిప్పు తేలులు—వత్తని.

"నేనూ వెళ్ళిపోయాను"
విమలనా?
జావులమని ఏడుపు.
ఎంత అభ్యున్నం! వెళ్ళిపోగడం!
అట్లా నుఖంగా ఏడవడం నా చేతకాదు. నీకోసం, నాకోసం, నత్తా!

... ..
వెళ్ళిపోయే రైలు, చీకట్లో ఎగిరే రృచ్చి ఎర్రదీపంతో కలుపుకుంటే... అ చీకట్లో వత్త—వెన్నటికి యిత మాట్లాడకుండా.

... ..
అమీనా! సిగ్గు ఎందుకు అమీనా నాకు? నాయాకు పట్టలు తగిలించడానికి ఎట్లా చూపను వదిలిపోయిన నా మోహాన్ని!

అంటేంటి.

నన్నది దీని వెంటాడుకుంటున్న వర్ణం చూస్తూ అల్లుకుంటున్న అంతు మల్లే, ఒక్కమీద అన్ని వేపులా వరుసుకొన్న జాబ్బు, వెళ్ళకండి చెడలే చంపుకూడా ముక్కలవై వరుసుకుంటే జాబ్బు చివర మోసే గోళ్ళు, ఏవ క్రూరమైన జ్ఞానకాంత భయపడుతూవు 'చెడమం చిల్లె, చిల్లె' అంటున్న అంటుకు అవలెమ్మన్న ఏదే కుచ్చెళ్ళమీద వాడూ— అట్లానే క...వడకూడదూ, కళ్ళ మూసుకుని—అల్లరులు మానీ తర్చునీ మోచి, త్యాగం!

అన్ని దీని చూస్తూ తిడిగే పుడుగు వేసు.

కదూరం.

ఏకం ప్రపంచం ఉంది. దేదీ యైన వక్రతాలూవూయి, కాని అది పు నీకం అంటాలిచ్చు మీది అందపు అన్ని తెక్కల ఆవక్షికి." .....

త్యాగం, రచయితలో అశని స్నేహితుడై కలిసి వాళ్ళ పూరు పెట్టుంది. రచయిత అశని తీసి తిస్తుంది. 'అమీనా ఎవర?' త్యాగం అయినా అంది. 'స్నేహితులు ఒకరి మొహాలు ఒకరు చూసుకుంటారు, పెడలంటితే. "ఏళ్ళేడు అమీనా.....ఈ రాత్రికి ఏళ్ళేడు" అని విల్లయింటు కుంటాను రచయిత. ఏడుగురు లావలెప్పంపంపు అంటికితెలు కొరగావెత్తే చేతుంది....."చూడలో గుండెల్లో రిల్లలు వేసే త్యాగం, గొంతులకన్న జువెలిన చేయల త్యాగం— మనమల్ని పెడమేసుకునే ఉక్కు తీగ త్యాగం—వెలి అమీనా, వీళ్ళ అమీనా, తురక అమీనా, చింతి అమీనా.....రకవేరేమో?" ఆ రాత్రి రచయితకు జాగరణ. త్యాగం పొయగ విడిచేతుంది. రచయితలో సంఘటన దొడ్డొచ్చేమన్నే? మువ్వా, మువ్వా దొడ్డొచ్చా? కాని 'పెంకోకం—ఇంత త్వర? నహ—నీ అత్తగౌరవం. ఏమిటి గౌరవం? మాయ—అపారాధం. (స్త్రీ అరిగడం—వాస్తవం—అపరాధం—మాయాత్మం—అయం—భువ్వు—నిద్ర.....వీళ్ళేడు. వీళ్ళేడు, ఏమి మొహి, నీ అవర్ని మొహి (స్త్రీ—మత్త అంత క్రింగ కామం చిన (స్త్రీ.....కాని వీళ్ళేడు అని గట్టిగా చెప్పుకుంటే కళ్ళూ, తొడలూ, చేతులూ, చిగుళ్ళీ మంచంమీద పడ్డై రకీ, మువ్వనించి మంచానికి చూస్తే జాగరం....." రచయితలో అంతకడగణ అయిస్తుంది. దానికి మాయగా రిల్ల వాగినా అమీనా ప్రత్యక్షమౌతుంది. అమీనాలో రచయిత మంచం : అమీనా అడుగుతుంది : 'అమ్మగదా?'—'కాదు' 'అయితే ఎందుకు?'—'ఏం?'—'వల్లె'..... 'చుందివారు'... మంచివారా? నీకం మాట్లాడు. మంచి అంటే ఏమిటి?..... ఏం మంచి? నీవ్వు పీలి, ఏదీపీలి నివ్వించి—'ఏమింది నీగ్—చింతి—ఇలాంటి మంచియో?.....కాని నీకేం తెలుసు? నీ బార నీకు తెలుసు. అమె కాలం నీకేం తెలుసు? అమెకేం తెలుసు? అమె కాలం అమెకేం

తెలుసు? అమె బార అమెకేం తెలుసు. నీ చేతులు కలిసింతు కోగానే, అమె వరాల్ని బార.....ఏదీ మంచి, ఏదీ చెడ్డ?..... మనసు ఇంకోలో, దేహం నీతో—ఈ సమస్యనుంచి తప్పించు కోదానికి అమె కదే బార నీకేం తెలుసు? మనసు ఇంకోలో ఎందుకు కావాలి? నా తీర్పు మనసు? మువ్వా, మువ్వా మత్త కూడా. అంటున్నావా?.....కాదు. నా మనసుకాదు, నా క్రింగ—భూమికింగ నా క్రింగ, నా గుర్తి క్రింగ అంటుంది ఆ మాట.....తన్ను, అయి, నీ క్రింగ వోయింయ్య... నా తరంకాదు.....ఏదీ మంచి? ఏదీ చెడ్డ?".....ఇది చాలా చేసుకున్న అల్లుచిల్ల. అలా కోకె రెప్పగొట్టి చేతికండక కట్టించే (స్త్రీ మనస్తత్వాన్ని గూర్చి కూడా అని అల్లం దొడ్డొచ్చి పొందూతులో అల్లం చేసుకుంటుంటు (చదువ్వు ప్పెడు. అయితే త్యాగం గూర్చి అనే చెయ్యాలి..... అదనికి జ్ఞానం ముంది 'అమీనా స్నేహ' ఏడుగురు. అమీనా 'దాంతుకాని' త్యాగంలో చెప్పింటుంటారు. దాని కాకపోతే ఇంకెవర?.....ఏదీ అల్లం : త్యాగంకు తన స్నేహమే చెయ్యవచ్చుంది అదని జ్ఞానం. కాని ఆ 'స్నేహ' కోకెకు నాకు కాకపోతే మరెవర? మల్లి అల్లంకు లోలీతాడు. అల్లమీద పొవ్ (అల్లం) మోలిపోయింది....."దీనిగా ఒక్కొక్క పెడతే ఏడుకుంటున్నా.....అమీనా కల్ల వేగేతో Trim గా అయ్యారైంది"..... అంతేకాదు, అందరూ అమీనాను జాబ్బు కలిగించుకోవ్వంటారు.. 'ఒక్కొక్క వానికే మోలిపోయింది' పాట...మీం జ్ఞానం పెప్పెడి... రచయిత తన అంతకడగణ, త్యాగంపంపు త్యాగంకోసం (కోరిక తొంగి), అమె ఏమింపుకునే వాగరక ఏమిలో నిచ్చింటారు. కాని ఫలింపుడు. అలా 'స్నేహితుని ఇంటికి అంటూ ఎందుకు చెడతా—అమీనా తన్ను. రచయిత మన మ్మో అమీనాను గూర్చి మ్మహి, కాని అత నివ్వించుంది. త్యాగం పోలిస్తుంది పెడతెట్టుకుంటా—

".....అమీ.....

త్యాగం వక్రతాంది.

'నా' వివరాలేడు ఆ మత్తలో. మల్లి చూసే మత్త! ఇంకేం—అకావే, ప్రపంచం వది.

అమీనా? చూద్దాం తరవాత.

ఈ రాత్రికి—ఈ రోతుల సింబల్స్, నా వక్రత అవ్వనిస్తోంది.

అ....చేపు....మీ.... తయారే....నా.....చూద్దాం రహం..."

త్యాగంకొత్తలో కలిగిపోయిన అమీనా మ్మహి తీరా త్యాగం మోసం చెడిన వక్రత భంగపాటు ఫలితంగా మల్లి అమీనా అవ్వడంగా వక్రతమౌతుంది. "త్యాగంలో మోసా

వంశంలో పుత్రుల అవినాది మాత్రం వాకు నిలుపుకొన్నా
గ్రామంలో అనుకుంటూ 'ఏకట్లో' ఇంటికి ఇయలుచేరు
రాదు. రాత్రో "దగ్గ-అద దగ్గ-రమ్మద దగ్గ-దమ్మ
కావాలని అదిగే దగ్గ"....."ప్రే జాలమీది (కొక్కం ఈమే
మీద చూపితే....." అనిపిస్తుంది. కాని "రం పెట్టు
వేదాలమో-అట్లంకరా-అవ్వల-అలిగవల"- అ
నిజాదు ప్రేమ కాదు ఇంటికి వదిలిపెట్టాడు. "స్వేచ్ఛని ప్రేమించే
మనిషికి ఎప్పుడు బంధువారి గట్టు లేదని స్వేచ్ఛలేదు. అంత
లేంది మగతం లేదు. దేనికి స్వేచ్ఛ-దేనికి కాని స్వేచ్ఛ మహా
భారం. ఇప్పుడి, స్వేచ్ఛకి చాలా దూరం....." అని ప్రేమ
పెట్టాడు చలం. ఏకట్లో తాళం వేసిన గుమ్మం ముందుండి
ఉంటుంది. అమీనా! "అమీనా! అమీనా! ఏమిట వలెనే వేచే
మైదాను అమీనా! వంటకు వదిలిన ఏకటి మృత్యుకి
అందమైన క వెరకి, గుండెలను గుంటు దగ్గరకు! అమీనా!"
అని అక్కరిస్తాడు.

దమి భాగంలో ముచ్చట, రచయిత భావ్య ప్రవే
శంలో అమీనా మళ్ళీ అప్పుడృష్టమౌతుంది. "నిమిషాలు, గడి
యలు, దినాలు-రాత్రులు-ఎక్కడా ఇంట్లో గుడిసెలో
రోడ్లలో, చెట్లలో-ఎక్కడా, ఎక్కడా లేదు అమీనా.....
తల్లి నన్ను అమీనా ఏది? అంటోంది. తల్లికాని తల్లి! తన
మిచ్చుని వాళ్ళాకాలు లేనే తల్లి! ఎంత ప్రార్థించినా ప్రత్య
క్షర మిచ్చుని వేరే తల్లి" అమీనా తల్లి "నేం తల్లి" అని.
రచయిత అమీనాకోసం అన్వేషిస్తూ ఉంటాడు. ఏమిట
"వారి వారి దేవాల ముడి-ఇల్లని ఏకగ్రీవి ముడి కాలం-
లోట-రోడ్డుకి మధ్య-దండ్ల పిల్లలు-చేత్త బుట్టలు"
కనిపిస్తాడు. సత్య చాలం జాతెప్పిలో, కృష్ణం రిప్పిలో.
మరలకు, మమ్మ, దుమ్మిలో బుర్రడిని చూస్తున్న కళ్ళలో
కనిపిస్తుంది-గతాన్ని జ్ఞాపకం చేస్తూ. "అమీనా" అని పిలి
స్తే రాదు, రచయిత బుర్రలోకి దిగటానికి ఉద్వేగం జోరడు
"వచ్చేనుగా. వెళ్ళండి ఇంటికి" అంటుంది. వచ్చాక "అమ్మ
ఉంటే వేరు రాదు. ఎవ్వరికీ రాదు, నన్ను కొట్టింది"
అంటుంది. మమ్మలు రోకలికి, నంమాళ్ళే ప్రతిపది. "ఏం
చెప్పాను? ఎప్పుడొచ్చి ఏం చెప్పాలిగదా? నా తీవ్ర
మార్గమంతా చేసుకోవలసివచ్చింది, నమ్మకంకోసం, మరణంకోసం
స్వేచ్ఛకోసం, ప్రేమకోసం-త్యజించింది, వదిలివేట్టాడు-
ఏకాంతం, ప్రమాణం, తీర భారం, మహాభారం-
ప్రతి అడుగునా త్యాగం-అపరాధం..... అమీనా, నావైకు రా
కోరుతున్నావు-అని, అమీనాని. ఏం చేస్తావు? నన్ను అమ్మ
నాదికాదు, మమ్మ నా నాకలికాదు, వేస్తాననికాదు. మమ్మ
ఏది చెయ్య నాకలిలో ఒక రానిది, ఎప్పుడో అలి కలి
తీస్తావు. అలి కలికలిస్తే, మృత్యు సీమిపొంగి పట్టా

వస్తావు?.....నామీద ప్రేమ కుడికొట్టి, నా మృత్యుకంటే
మంచి, అహం నైవేద్యంపై కోరుకొంది. ఏదోనికాక.....తల్లి
చేతులలో ఇంటికి వచ్చావు. మమ్మలు దగ్గరికి, దగ్గరికి,
దగ్గరికి, దగ్గరికి, దగ్గరికి, దగ్గరికి, దగ్గరికి.....ఏ
ప్రేమ వంటింక కడుక్కొనునని, మమ్మలనుంచి వచ్చే రోగ
మని, అల్లి పిశాచం మృత్యుకొనునని, ఏ కాలం. స్వేచ్ఛ
"మార్గం" నాకు 'అవ్వల' అని.....ఏ అలిగవలలో నీ
గర్వంలో, నీ మరల రక్షణ విశ్వాసంతో నన్ను నింకరించి
తీర్చివేస్తావు....." రచయిత రోకలికి అనిపిస్తే వలెనే అం
దొరుకుతా కావాలి. అమీనా ప్రతిక (రచయిత అంకీకరణ)
మామవులపట్ల స్వేచ్ఛగా, తీవ్రతలో స్వేచ్ఛ ప్రయత్నగా
ప్రతిక దశలో భాగించినా ప్రేమ వలెభావంలో రచయిత
తీవ్రతానికి గుయిరాయిగా, మంచి చెడ్డల విశ్లేషణ, భాగ
శ్రేయాలకి అభివేషణ మర్చిపోయి, ఏమిట రోకలిలో రచ
యిత వంశంభావే సదరించే చిత్తక 'మార్గం'గా, అక్షయంగా
కనిపిస్తోంది! రచయిత ఏం చెయ్యాలి? కర్మ సమాధినికీ
అంగీకరించాలి? "నా ప్రేమ వంశంభావే అమీనా, కాలం
గట్టికింద పిల్ల గట్టిరూప అమీనా అంటుంటుంది." భావ
నిమిషంబు కావాలి? కాని ప్రేమ, రోకలి అక్షయతలం
మోవలేదు రచయితకు, నయమృత్యు అమీనా. అమీనా అంక్ష
అమీనా. 'మృత్యువాడిలో' అమీనాకు పట్టి, ఏదా మమ్మంది
అంటుంది. అమీనా తల్లి. ఇందులో మృత్యువాడికి ప్రేమ
కలాపానికి కుట్రపడి కాటాం ద్వారా తీవ్రతకు అనాది మందు
తుండ రోకలి అమీనా వచ్చి రచయితని జాతరంబుకొని ఏదీ
"నాకు ఏదా కావాలి, కాని పెట్టండి" అంటుంది. నంమా
నంమాగిలు, ప్రేమవోర్తలకు, తన విజ్ఞాన భావంలో కలి
తైలే అల్లగలదని ఈ 'అంతరంగం'కు తన విడిదంగా
దూరం ఇచ్చాడు? ఏంయిట, ఏ ప్రయోగం అతింది
ఇవ్వాలి? అని కూడా ప్రశ్న. "మృత్యువాడు కర్మ, అమీ
నాకి?"....."మృత్యువాడు, మంచి అంక్ష, అంక్షలో
కుండా, నెలకొని, అంక్షలో నెలకొని వాం పిల్లలో-ఏదీ, ఏదీ...
నా తీవ్రం.....ఇచ్చండి" అంటుంది. అమీనా. అక్షయం పీసం
రచయిత తన అత్యంతగా, అంతరంగంలో అదనికి గంభీరం
భావి గూర్చి ప్రాయశ్చిత్తం అని. రచయిత తన రచనా
కాటాన్ని ఉపయోగించి (ఏమిట ముందు కాలం-అంక్ష-అంక్ష
తన-మార్గం కనుక-అంటుంటాని-మేల్కొన్న ఏం
వైద్య రక్షణ ఉపయోగించి) అమీనా 'తీవ్రం ఇస్తాడు'. అదే
అమీనాను గూర్చి చలం ప్రాచీన నెలకొని ఉత్పాదకం అన్న
మాట.....మీ రిచ్చిన ఉత్పాదకం.....కన్నాదు. రెండు

గజాల్ వచ్చింది.....మీ తావనానీ.....కొద్దామ.....తలెందు...
 రెండు గజాల్....." అంటుంది ఎమీనా. అంటే దవక
 తాలెంది ద్వని. అమీనా తల్లి వల్లగొట్టింటుంది అంతేకాదు,
 "అది నా అమ్మకాదు" అనే నర్త్యాన్ని ఇటులు పెడుతుంది.
 అమీనా....."అమీనాకి అమ్మేలేదు, ఇల్లలేదు, ఎవరూలేదు."
 అమీనా చెల్లిపోతోంది. రచయిత ఆమెని "అను" అంటాడు
 తాని అందుకోలేదు. "గడ్డిబండి అడ్డం-సర్వార్ల కట్టుకున్న
 నా కళ్ళే అడం. చదివి చదివి గుడ్డిచైతన్యం కళ్ళే అడ్డం-
 సర్వార్ల కడుకున్న నా చేతులే అడ్డం.....జన్మానికి ఆశలు
 నా చిన్ని అమీనా. ఎడమ పువ్వు నా అమీనా" అని ముగి
 స్తాడు రచయిత.

'అమీనా' సవ్యాంధ్ర సాహిత్యంలో ఒక విశిష్టమైన
 రచన. కావ్యమైన సవరి ఈ మఱిలో చలం శ్రేణి పోయిన
 పోతలు, చూచిన పెరుగులు వేటి అనింద కవితానికి వర
 ప్రదాన ఉన్నాయి. అంతకంటే చలం చూచిన శిల్ప వైద్యం
 అమీనా పాత్ర చిత్రంలో అమీనాను ప్రాచుర్యవ్యాప్త క్రమిక
 (Emergent Symbol) గా తీర్చుకుంటే ఖచ్చితమైంది.

చలం తాత్త్వికుడుకాదు. తార్కికుడుగా వర్ణిం
 చెందిన కాలానికవాది. (Not a philosopher but a
 romantic maturing in to a mystic) ఆయన
 దర్శనము (స్త్రీకి సంబంధించినది. స్త్రీ ఆయన
 ఆరాధ్యదేవత. అందువల్లే ఆయన అంతఃకరణకు,
 ఆత్మకు ప్రతీక అయిన అమీనా (స్త్రీ-కాదు ముగ్ధ
 బాలిక! "ఎడమ పువ్వు నా అమీనా." 'అమీనా' సవరిలో ప్రతి
 పరిమిస్తూ అనేడు (ఈ విశ్వాసాన్ని తను గుర్తించటం, తన
 అంతఃకరణ స్వరూపాన్ని తను గుర్తించటం) యొక్క మృశ్య
 మైన అర్థం ఏమిటి? అని పరిశీలిస్తే మూడు మెట్లుగా
 కనిపిస్తుంది ఆ అవ్యవస్థ. చలం 'స్త్రీకి స్వేచ్ఛ' అన్న ఆదర్శం
 తో ఇయలుచేతాడు. 'అమీనా' పూర్వార్థంలో వచ్చే విమల
 ఉదంతం ఒక కను విస్తృత. తను కోరిన మనవాడు తనని దగా
 చేసినప్పుడు, అతనినిద మనకారం వదలకోలేని స్త్రీ విష
 యంలో 'స్వేచ్ఛ'కు అర్థమేమిటి? ఆ దగా అరగటానికి కారణం
 నీతి మార్గం, వ్యవస్థ అవే, 'సెక్స్' విషయంలో స్త్రీ
 పురుషులకు కలిగిస్తున్న అంరోపమే అనిపించి, 'సెక్స్'లో
 పంపూర్ణమైన 'స్వేచ్ఛ'-(స్త్రీ పురుషుల రిల్యంకి ఉండాలి
 అన్న ఆదర్శం చలంలో రూపొందింది. 'అమీనా' మూడో
 భాగంలో శ్యామల ఉదంతంలో పర్య ఉదంతంలో పై ఆదర్శం
 అన్ని పరీక వెదుక్కొన్నది. ఆక్కడ సమస్య-'సెక్స్'కి
 'స్వేచ్ఛ'కి పానగమములు చేసిక ప్రాముఖ్యత అని! చలం
 సెక్స్ కి ప్రాముఖ్యత నివ్వటానికి ప్రయత్నించి (శ్యామలను

వార్తనంగా-శ్యామల 'స్వేచ్ఛ'లో ప్రమోదుం లేకుండా-
 అనుభవించాన్ని పూర్తి దానం, అమీనాను శ్యామలకు వాత
 రుగా తయారు చేయటం మొదల) వివరకు తలచి అంతా
 కరణ పొందిన విషయం ద్వారా సెక్స్ లో తనకు కలిగిన భంగ
 పాలు ద్వారా 'సెక్స్' కంటే 'స్వేచ్ఛ'నే ప్రాముఖ్యత ఇచ్చి
 పెట్టం కట్టాడు. 'గుట్టులేంది స్వేచ్ఛలేదు. ఇన్ఫెక్టి, స్వేచ్ఛకి
 చాల దూరం. చేసిక కాని స్వేచ్ఛ మనో బాలం' అన్న బలమైన
 విశం చేర్చుకున్నా, సెక్స్ అనందాన్ని కోరే చలం 'స్వేచ్ఛ
 వై సే మోగాదు' 'కేవలం స్వేచ్ఛ' (absolute freedom)
 అనే ఆదర్శానికి, తన అంతఃకరణకూ గల తారాత్మ్యం గుర్తించాడు.
 అందువల్ల 'అమీనా' ఎవరి వాటాకో భాగంలో అమీనా
 (అంతఃకరణ) చలంనుంచి త్యాగాన్ని కోరుతుంది-మృత్యు వంగ
 పరిత్యాగాన్ని కోరుతుంది-కమిం తన 'శీత' విమోక్షింబుంది.
 అమీనా చివరి స్వరూపం 'కేవలం స్వేచ్ఛ'-అమీనాకి అమ్మే
 లేదు, ఇల్లలేదు, ఎవరూలేదు! ఈ అమీనా లోకాన్ని దాటి,
 చలంకి అందమందా ఎక్కడికో వెళ్లిపోతుంది 'కేవలం
 స్వేచ్ఛ' అనే తన ఆదర్శం ఈ లోకంలో 'ఎటుని పువ్వులో
 అది ఒక్క పసి పిల్లలోనే కనిపిస్తుంది. మళ్ళీ దాన్ని అందుకో
 వాంటే పర్య వంగ పరిత్యాగం చేసిన యోగంకో పాద్యం.
 చలం దాన్ని అందుకునే ప్రయత్నం మానేలేదు. అందుకే
 రమణాశ్రమం చేరాడు. ఇది చలం అవ్యవస్థ పరిణామం.

'అమీనా' ఆర్యత చలం రచనల్లో సాహిత్యవరంగా
 ఎన్నిగానవి 'అదాని' అనే మఱి, 'పురూరవ' అనే నాటిక.

అలాగ చలం దర్శించిన స్త్రీత్వమనకు (ప్రాచుర్య
 వాత్మక ప్రతీక; ".....అలాగ చర్చిపోలేదు. నాకు తెలుసు.
 ఇంకా ముప్పంలో, విన్న విద్వంశం లేత మడమలపిద, కండిన
 ప్రయురాలి పెదమీద, లోకా పువ్వు రేకుల్లో, సర్వాల
 రేకుల నదులు, తాగిన మా కళ్ళ కొలకుల్లో, ఎరుపు తీరలు
 నశించలేదు. తీవితంలో ఈ దేహానికి వాళ్ళుగారా బావానికి
 ఎట్లా స్వర్గ ద్వారాలు తెరిచిందో అట్లానే నా ఆత్మకి, నా
 ఆధ్యాత్మిక సందేహానికి ఎప్పుడో, ఏ ఆశ్రమంమించో కైలాస
 ద్వారాలు తెరుస్తుంటు నా నమ్మకం" ఇది 'అంబా' మఱి
 సూగించు వాక్యాలు. రచనాకాలం 1935. అనాటి నమ్మకం
 ముసూరు 20 ఏళ్ళకి ఎలా విలసిల్లింది లోక విలసిమే!

సవరిలో అలాగ ఒక స్త్రీ పాత్ర. కథా నాయక,
 దైని రచయితకు ఒకవంటి (చేయని. అంతేకాదు. స్త్రీ
 త్వంలో, స్త్రీ ఆకర్షణలో పురుషుల్లే కనిపించే 'అర్థంకాని
 తనం', పురుషుడు పొందే దివ్యానుభూతి అధిష్టక
 దృష్టింతము చేసే (Archetype) కూడా అలాగ. ఆ

అనుభూతి శారీరకమా? మానసికమా? అధ్యాత్మికమా? అని జిజ్ఞాస. ఆ జిజ్ఞాస, దాని తాలూకు మధుర వస్తుం ఒక వైపు, సంఘం (ప్రీతి విర్భవదిన' బాధ్యతల, కట్టుబాట్లు కర్మక వాస్తవికత మెల్లవైపు—ఈ రెండింటిమధ్యా నిలిగి 'ప్రీత్యం' నిరాశ్రయమై, నిరాధారమై అధ్యక్షునితుంది. కాదు, ప్రేగా అధ్యక్షునివా (వ్యక్తిత్వ) పొంద్య భావన కలిగి ప్రతి అంశంలో ఆ 'ప్రీత్యం'—అరుద—మృదు జీవించే ఉంటుంది. ఇది 'అరుద' ను అదే దృవించే ఇతివృత్తం.

"ఎక్కువైంది వచ్చిందో ఎంతదూరంనుంచో, పాదం, మీదనన్నా దుంబురేదం. పాదామిది బీదాడే పట్టుకుంటుంది తలపైను, విగవిగదాడే తాట్లు పాసిడి వరకు చూస్తే మంచం వాస్తూ. అప్పుడే గదిలో అలంకరించుకుని దైటికి వచ్చి దాని మళ్ళీ ఉంది. జీవితమంతా, ముగ్ధులైంది, దుంబురైంది, ద్వేషి రోంది, నిండ్లైంది, అనినిండ్లైంది అంత విశ్వరూపా నడిది, పవిత్రంగా ఉండకలిగేవారు అరారు. తానుతానుమీది నీటి బొట్టు, అకుండ్లైంది కిందికి తాతే వచ్చిందే! నిడివిన చోడతల్లి పూర్వయామిది అదుగులు పెడుతో వెడుతోం దంటే ఒక నింతా!....." "వడిపే వేళ్ళ కిందికి నవ్వు ప్రేమిం చింది, ఆ నది రోజులా—కాదు ఆ మూడు రోజులే. కాని అప్పుడైతా ప్రేమించిందా?....." "మంటే నింటి?..... ఇంకోర్ని కోరడమేగా ప్రేమ!...మిది ప్రేమ, ఎవరిది ప్రేమ? ఒక్క రాత్రి తృప్తిపెట్టే తర్వాత, మళ్ళీ రక్త కణాల నిర్మాన్ని మరకూర్చిందాకా, చచ్చిపోయ్యేది ప్రేమా!!" "కాని—మనము— ఇదంతా మనము కల్పిస్తున్న ఇంద్రజాలం—కాదా అనినకి తెలుసు?....." "ప్రేమ ఎట్లా పోయింది? కలిగి నిండగలదా? గుణాదా? ఏమి ఆకర్షిస్తాయి? ఇక్కడ జీవించగలవా గుణానా అన్నీ అట్లానే ఉన్నాయి. అక్కడ మాయమైంది. వాతేనా? నానంటి దుబ్బాకూడేనా?...." "అందరికీని ఎన్ని కోపాలు, అందితేనా—అని ఎన్ని కలిపి... ఈ నవంమైన ఆనందంకన్న ఆ తీసి వేదన ఎక్కువ వాంఛియమేనా!....." "మరి రూఢి నేనం నిజంగా ఆ భేసం ఉందా? అనందం దొరకగానే, ఎన్నోళ్ళ పడ్డ బాధలలా వెడుతట్టే తోస్తుంది. కాని ఆ అనందం ఇట్లా వేళ్ళందరినీ తాని, ఇంతేమింది బాధ కాక, అనిపిస్తుంది." "ప్రీత్యంలో, ప్రీ ఆకర్షణలో పూనుకు పొందే దివ్యత్వ చూతే, పురుషాల్ని కన్పించే అర్థంకానితనం అభివ్యక్తంచేసే దృష్టాంతము అరుద.

తర్వాత అరుద ప్రేమికులు 'బీస్ట్', 'నాన్' ప్రవేశిస్తారు. వాటిలో రచయిత కలిసి, ముగ్గురు ప్రేమికులూ ఒక ప్రీ—ఇది ఒక రావలి! ఈ పుట్టానికి సంధన వంధ వాంతో నిమిత్తంలేదు. 'బీస్ట్', శారీరకానుభవానికి, 'నాన్' మానసికమైన హోర్తికమైన అనుభూతికి, రచయిత అధ్యాత్మికమైన అనుభూతికి ప్రతినిధులని గ్రహిస్తే ఈ 'రావలి' అర్థమవుతుంది. "నాకు దైత్యం లేని నీది, నేను నీ ననిది

చెయ్యడానికి సిగ్గుపడతావో, ఆ ననిది యాబీస్ట్ చెయ్యరాదా అని పిస్తోంది" అంటాడు రచయిత. "రాక? ఎన్నోసార్లు చెప్పింది? నన్నే ప్రేమించిందో, నాలో నీమి గొప్ప లేదా? అయినా—మరి ఎట్లా ప్రేమించిందో నన్ను. నేను తిరుండా అతుకలేదు" అంటాడు బీస్ట్. "భావా, అరుదే నమీద కాళ్ళపైను, అధ్యక్షునిపైను ప్రేమ ఉండటాదా? లేదంటారా?" అంటాడు నాన్. "—రెండు గంటలపై అన్నీ వైరాలు మిలిచి, నవ్వును మృగాలవలె అమెతుట్టా అదాము. అమె కన్నెత్తి చూడకపోతే పిరాం, చూస్తే రాగి! చా వైరాగ్యాల ఇంతే."....."ఏమిటి మిలే కళ్ళమందో. మనకి కావాలి కోర్కె వుట్టించాకా ఎంత విలపిస్తా నిరాశ మైతేనేం మనకేం గొప్ప!....." "నేనా ముట్లాడలేదు నా అలోచనలో. నీ ఇద్దరూ ఎవరు? అరుద నాదీ అనుకుంటున్నావో "ప్రీతి అనకపోయి" అని రచయిత (అధ్యాత్మికానుభూతి) ధీమా ఈ జిజ్ఞాసలో. దానికి అనుసరింగా "నన్నే ఉదయించం. నేను అరుద కీరణాన్ని, వెన్ను చురలత 'నరా'ని చేస్తాను" అని రచయిత "అల్లో" విడుతుని వాడిమీద చేతులెత్తే తనివతంది ముట్టు పెట్టుకుంటుంది అల్లా. కనీ ఆ రాత్రి అరుద బీస్ట్ తో గదిలో వెడుకుంటుంది. "నిజమా?.. అంత కళ్ళు కూడమి కావమా? వున్నట్లుకన్న మృదువున అరుదా? బీస్ట్?!"....."నాకే చేతనైతేనా? పిల్లల్లోని రింతుకుంటే మృతం? అరుద—ఎవరిది అరుద? ఈ రోజులో అందు ఎవరికి హక్కు? ఈ విశ్వ నిండద్యాన్ని మరల రాముకో గలరా?"....."అదేకదు. ఒక్కళ్ళే ప్రేమించి, వాటిని నమ్మికడే మునికాదు. పురుషులు అమెకి అటు వస్తువులు అమె తృప్తికి ఉపకరణాలు." అని రచయిత (అధ్యాత్మిక దృష్టి) చివరి నమస్కారం.

ఈ జిజ్ఞాస తాలూకు వ్యక్తిం భగ్గువోతుంది. అరుద భర్త బదులూపూ అతనివెంట అని బిల్లి, ఒక పంగనాహం ఆచార్యులూ ప్రవేశించుకుంటే. "భర్త! ఆ హాలు ముందు ఇస్ట్రా, థర్మాటా, పూర్వయానా, స్వేచ్ఛలా, ప్రేమనా పాపాల—అన్నీ తలచింది తప్పుకోవాలిదే!" బీస్ట్, నాన్ భర్త అధికారాన్ని మన్నిస్తారు. "అదే మొగళ్ళకి మొగళ్ళ కి ఉండే Convention అదే Fair play & Play లో అదది చేరదు. అన్నీ మొగవాళ్ళ క్షణాలు" అని వ్యాఖ్యానం కాని ఆ Convention అటువంటి వ్యవస్థ అనవరమనే గుర్తింపు కూడా ఉంది : "ఆ భర్తా, పిలిచుకోర్కెడా ఉండలట్టేకది అమె ఆ అటాడింది!...." స్వేచ్ఛ, స్వేచ్ఛ అంటాంగని, మనవి బంధించి నిలబెట్టే ఈ దేశం, నంఘం కట్టుబాట్లు, మర్యాదలు.....మరిగ నీది చేస్తున్నారేమీ మన స్వేచ్ఛ వాదనా, ప్రయోధానా—అరుద వరిగ్గా నని చేస్తున్నారంటే అవధ్యలు....."

మూలశంకకు త్వరగా నమ్మకమైన హెడెన్ సాతో చీకీత్వను పొందండి -శస్త్రచీకీత్వ అవసరములేదు!

సహించలేని బాధ ఉందా! తీవ్రంగా దురద
వుందా? మంటతో నెత్తురు పడుతుందా?
అమోఘమైన చికిత్స ఎంతమాత్రము కాల
యాపన చేయవద్దు! ఉపేక్షిస్తే తీవ్రమైన పరి
స్థితులకు దారితీసి, శస్త్ర చికిత్స తప్పనిసరి
చేతుంది. సకాలంలో హెడెన్ సాతో ఉపశమ
నాన్ని పొందండి. ఇది నమ్మకమైన జర్మను
మూలశంక విలేవనము, 108 దేశాలలో వైద్యు
లందరూ శిఫారసు చేస్తున్నారు. హెడెన్ సా
శీఘ్రంగా గుణాన్నిచ్చి బాధను దురదను
శమింపజేస్తుంది—విలేవనము ఎంతమాత్రము
కష్టమనిపించదు. హె డెన్ సా లో ఉండే
అమోఘమైన మందులు సామర్థ్యంగా
గుణాన్ని కలిగించిర క్షణకాలము ముకుళింప
జేసి ఆరోగ్యకరమైన బిస్కూ రంధ్రాలవల్ల
ద్దికి సహకరిస్తుంది. గమనించండి. మూలశంక
లకు సకాలంలో హెడెన్ సా చికిత్స చేసుకుంటే
ముమ్మందు శస్త్ర చికిత్స అవసరముండదు!
హెడెన్ సాలో మత్తును కల్పించే మందులు
వినియోగం లేవు.

అనర్థన అక్కర మాత్రాలకు అనుగుణంగా
ఇండియాలో ఫీలిప్ కయాది ప్రేమజుడిచివ్వతి.

ది డాలర్ కంపెనీ

337, కంబెల్స్ ట్రిబి మైదాను-1.

(ప్రసిద్ధి పొందిన కెమిస్ట్ అండ్ సర్జన్ లెబొరేటరీ).

స్వీట్ 'కేవలం స్వేచ్ఛ' (Absolute Freedom)

అదేది గుర్ర కుసుమం. ఈ రోకంలో, ఈ రోకపు పంపంద
బాంధవ్యం దానికి అస్తిత్వంలేదు. ఈ పత్యం గ్రహించాక
భౌతిక తీవ్రత అభ్యర్థం గలదవుతుంది. అలాగే రచనాబలం
చెప్పి అలరు నాలు: ".....వేగించవలకు ఎవరినీ ప్రేమించ
లేదు.....నా హృదయంలో గొప్ప ప్రేమ ఉంది. ప్రేమించా
లనే ఆక అపారంగా ఉంది. అందరికీనే ఇవ్వాలి. కానీ నా ఆద
ర్శమే అతి ఉన్నది.....ఈ మనముట్టు మోస్తే వాళ్ళ రోపాలు
మో రోపాలా అన్న కనుపదతాయి.....నాకు మౌనంగా ఒక
రికీ ఒకరికీ భేదం జరిగింది. అందరూ అంతే. ఏం చేస్తారు.
నాటి అందరికీ చేతకాదు. మువ్వకాన్ని అతిక్రమించా
అని ప్రభుత్వస్థలూ, కొందరు వీడియో వాళ్ళు. కానీ, పాపం
చేతకాదు. ఆరేం ఒక్కటే ప్రేమ పారవం. ఏ ఏదైతే
వేం? భక్తి అంటేవేం, ప్రాణాధైర్యేవేం, ఆ మహిమ
దీయి. దైతేవేం? ఏదో కాంక్షే పాటి! ఎవరికీ ఒకరికీ తప్ప
తీవ్రదం. కానీ ఈ మౌనాన్ని—మోకాపుగా రాత్రి? ఒక రకం..
వేరించా కొంచెం ప్రేమించా అంటే—ఏన్నే అందుకనే
ఏ పాదాలదే నిద్రామిస్తున్నాను." కేవలం స్వేచ్ఛ, అనంత
మైన ప్రేమ కాక—అదాని. కానీ ఈ అదానికూ స్త్రీగా ఈ
రోకంలో ముగియలేదు.

ఈ రోకపు అందరికీ చాలా పంకి అందరూలా ఎక్క
డికో వెళ్ళామని అపీధా. ఈ రోకంలో ముగియ వంతునిత
త్వపు అభ్యుత్థాన్ని భరించలేక అభ్యుత్థమైన అదాని, ఏకమై
అరోకంనుంచి దేవతామూర్తియై ఏ "పూర్వరూప్ర" ప్రత్య
కమై తనం "అధ్యాత్మిక సంరేఖాకు, కైలాస ద్వారాలు
తెరిసే" ("అదాని" ముగియ వాళ్ళు) రచన "పురూరం".
'పురూరం' నాలుకంకాదు, గుర్రముగ్ధం గలవాడే. ఆం
లౌకిక భక్తి అంకితమై ఉంది. "స్వేచ్ఛం అం
మోకరించడం చేద్దామని చెప్పి ఏం తెలుసుకున్నాను! ఏం
జేపించాను? ఏ ఏదో అందుకనే తెలియకాను" అని ప్రాం
ధిస్తుంది పూర్వరూప్ర తన తత్త్వంలో. అందులో మొదటి ప్రత్య
"చివ్వులు?"—దక్షాన తెలుసుకుంటుంది పూర్వరూప్ర. కాలం,
ప్రేమ, మరలం, సైతికవ్యవస్థ, కామవాదం, నింద్య తాన
ఈ ముగియాలకు గూర్చి క్రమంగా వ్యాఖ్యానిస్తుంది పూర్వరూప్ర.
కానీ తోడ్కొంటే సాంత అమోఘం ముఖ్యం అంటుంది.
"క్రమంగా కాలంలో సాంత అమోఘం తోడ్కొంటే వేరించే.
మూలంలో చేర్చుకునే ముగియాల వారి అభ్యుత్థ ముగియాల,
వేరిగని విశాలంగా తెలిస్తాయి. తెలియమంటే అర్థమేమిటను
కున్నాను. అమోఘమే అర్థక కలగడమవుతుంది".....మంభో
గొప్ప గూర్చి పూర్వరూప్ర వ్యాఖ్యానం ఉత్తేజించబడింది: "నంద
రూనికి ఆ కంబంకీ సంపదం మేమిటి? అది కామం, అం,
స్వేచ్ఛ, చేతిలోకి వీడుకుని, అదిమి, తాగి, కళ్ళు అనే
కంభో, రక్త నిర్బంధంలో ముగియ పారం కన్నీ—ఆ విమి

షివ బొందర్యంతో ప్రవక్తి ఏమంది? బిందర్యాన్నే అనిపి
 విందడం వేర్వేరుకాదు. వ్యర్థమే నీ కరణాలమలకం.....
 అరిగిపోతే అప్పుడే దేవ రుద్రాన్నే కాదు. గొప్ప సంస్కారాన్ని, విశాల విజ్ఞానాన్ని, అధ్యాత్మిక శక్తిని నీమకుంటున్నావు. నీ ఆత్మ వికసించకపోతే, ఈ స్పృహ పీల అర్థ ప్రజ్ఞానం వ్యర్థం.....మఱుకానీ, కష్టంకానీ ఏ స్థితికల్గి ముగియకపోయినానీ తోవ కలగదో అది పుణ్యం. అందులో ప్రేమ శృంగారంవల్ల, ఏమీ అధికంగా విజ్ఞానం తెచ్చుకోలేదు వారు చెప్పి రొచ్చారట. ఈ రోజుపు వెలుగులోకి బహుశాకాదు, ఆ రోజుపు వెలుగులోకి బహుశా కూడా ప్రేమే ద్వారం. కాబట్టి మోక్షగామి కావడమంటే, భోగి యోగి కావడమంటే, అర్థం ఇదే! తన దగ్గర దీక్ష పొందిన పునరావృత్తి రోక వ్యర్థం కానీ, ఇతర ధర్మాలుకూ స్వల్ప చెల్లమంటుంది. "ధర్మం అంటే ఆర్థం చెబునా? మన వివాదమైన వాదన, మన వ్యభిచారికాన్ని మించిన ధర్మం చైత్ర ఎక్కడా లేదు." తర్వాత పూర్వక పునరావృత్తి రుద్రానికి చెప్పింది—వాగద కర, కవిత్వం, శిల్పం, గానం, విజ్ఞానం, యుద్ధం ఏమన్నీ మ్నంది. ఏవరకు ప్రేమయితే అట్లు అట్లు ధర్మాన్ని గూర్చి "తన ఆత్మ వైకారానికి అనుగుణంగా ప్రేమయితే అటు స్థిమిస్తుంది.....ప్రేమయితే కాదు మిన్ను విస్మయించుటే అంటే, నీ ప్రేమమ" అంటుంది. అదేమిటో పూర్వ బంధనాలను, వానరాలను వదలుకోవమంటుంది. అప్పుడే 'సేన్' 'నీ మన వనదీ వేరుకాదు. నీ మనమే వెయ్యి దిక్కుల వెయ్యి మనుష్యుల్లో ప్రతివరినీ చేసుకుంటావు. ఎప్పుడు మనుష్యులతో ఏదో మిన్ను అన్వేషించుకున్నావు శృంగారమే ఇదివరకు అనేక ప్రేమకావాలి, ఈవారు నా రూపాన నీ చేరుకోవక పోయినా అనుభవమైతే. అంటే—వేమ—యూగాల ఫలితమైన శృంగార వాంఛ నా రూపం ధరించి వచ్చిందేమోనా.....పునరావృత్తి ఆత్మ స్వరూపమే పూర్వక!

మరి రుద్రానను గూర్చి, సంయోగ వియోగాలను గూర్చి పునరావృత్తి జ్ఞాన వేరేం చెప్పింది పూర్వక. "అంటే ఈ జీవితమంతా కలిసిందా?" అంటాడు పునారపుడు. "అవునోదాకాదు. అంటే. జీవితమంటే ప్రతి అడుగుకీ కదిలిక. కలితక అంటే త్యాగం, తోవ పాపగణావళి రుద్రం. అందులో ప్రేమ జీవితమంటే వారి వేగమైన కదిలిక. క్షణ క్షణానికి నీవమైన వరి త్యాగం." అమలత్యాగం చెయ్యలేక, అపాపింద ధ్రాంతి వలంలేక, పునరావృత్తి ఎవరి పరికరం వ్యర్థకపోతాడు—పూర్వకతో ఇక్కడె అమలతో దివి లేలేక, అమల వియోగాలతో రుద్రుని భూమిమీదే ఉండి పోతాడు. పూర్వక చలం బహువిధ ప్రేమయిత్తు వియోగార్థి. ఆ మూర్తిలో రుద్రం కావడానికి అయిన తర్వాత పాదన.

చలం పూర్వక బహువిధ కల్యాణానికి అర్హత వేదాంతానికి అర్హత లేదు. వైయక్తికమైన మార్గ లేదు అన్నది. కాబట్టి వియోగార్థి చలం ఏవరకు దానికన్నా తన గమ్యాన్నే తమ ముఖావళి అనిపి ఉంది. అంటే సంస్కర్తగా అదివారిగా అయిన చేసిన రచనల మూలమిది? రోక వ్యవహారానికి, సమాజానికి సంబంధించిన నీరీ, ధర్మం ఎలా విజ్ఞయం కావాలంటాడు? తన రచనల ద్వారా అన్వయమై ప్రాప్తిపొంది, ఏవరకు తన నీరీ వాద్యత లేదంటాడు? దీనికి సమాధానం చలం 'శకం' రో మూలంకాదు.

గతమయ్య : ఇంక నీరీ, దుర్బీరీ, విజ్ఞయ లేదా?

పునావృత్తి : ఇతరుల జీవితంలో నీరీ, దుర్బీరీ అన్నవి నిర్ణయించే వ్యాయాధికార పీఠానికి విన్నవించుకోలే చేసేదెవరు? ఆ విజ్ఞయ నీ జీవితాన్ని నిర్ణయించేందుకు ఉపయోగపడాలి రోజున్నీ నిర్ణయించుకుంటాడు.

గతమయ్య : తాద్య, రోజునూ అలా?

పునావృత్తి : నీ తాద్య ఎవరు, నీవెవరు? ఇంకా మన వారం వదలలేదా అన్నా?

జీవితాదు : తమ కీ భేదకాలంలేదు. కానీ అమల జీవితానుభవంకూ, అజ్ఞానంకూ కూడా అదే ధర్మమో?

పునావృత్తి : నీ ధర్మంలేవు, పాపానుభవంకానీ ఇంకెవరు కానీ, ఇంకెవరి ధర్మం నీవు నిర్ణయించడం మూర్ఖం, సాధనం.....పాపానుభవం వారికి తోచినట్లు వారు ప్రవర్తిస్తారు. ముగించుకు?

గతమయ్య : యమకం. మనం రోకం అత్యాధిన్యత కానం, ధర్మ బోధనకై—

పునావృత్తి : గతమూ! అజ్ఞానంతో, దుర్బంధంతో, మూర్ఖత్వంతో, సమస్త రోగ, ఈతి వాదలకూలోనై, కర్మ వశానీ ఇలా ముగియడమంటే వియక్తి గానక, అంధకారంలో మూలకే ఈ ప్రాణకోటికి ధర్మబోధన చేస్తావా? గతమూ, వారి అత్యాధిన్యత చెయ్యాలనే సంకల్పం వాస్తవంగా నీ కుందా? ఉంటే ప్రేమించు. సమస్త జీవితాన్ని ప్రేమించి అధికంగా ప్రేమించు.....అందరినీకూ, శక్తింకీకూ.....

ఈ దృక్పథం, చలం సంస్కర్తగా ప్రేమకూ కర్మ వ్యోధిష్టగా చేసిన రచనల రోలు పట్టకూ, వాటి వియోగా ప్రాపంచేందుకు చక్కని గీటురాయి. పోతే, వేద పాపాశ్వాదో (సమృద్ధ మౌనాన్ని అన్వేష వాద దృక్పథానికి ఇది చేరువో ఉంది.

శ్రీ పెద్దిబొట్ల సుబ్బరామయ్య

“శ్రీ లక్ష్మీకూ సురేష్వరకూ మహా వైభవంగా వివాహం లభి
 గింది. పెద్దలందరూ వధూవరులను అభివర్ణించారు.”

అధివాక్యం చదివి మునులో వున్నాన్ని పేరి కొట్టింది భారతి. లేచుచును ఏక కుచ్చెళ్లు పడుకునుకుని పళ్లు ముసుకున్నది. తర్వాత మౌనంగా నడుచుచు అద్దంలో ముహూ చూసుకున్నది. ఒక్కడైనా తర్వాత మళ్ళీ అడ్డున్నాడనిపించి కిటికీ వెళ్ళిన కుంగ్లో కూర్చున్నది.

కెటెగోరీనుంచి వెళ్లని వంశరంజనం కమిస్తున్నది. ఎందు రింటి అవధిగతున్న కొద్దరి చెల్ల అకూడేటది చెప్పాలి నెండ్లి ముఠానా ముఠానైది. ఎవడో బిచ్చుగారు ఇంటిముందు నిల ఉడి ఎంతో నేటినుంచి కేకలుమే మోగియి కడిరి చెల్లి పిఠాడు. వీరి చివర చెల్లివారి ఇంటిగోనుంచి వచ్చాయి వాళ్ళిం గారి విమరుకు ఉండి ఉండి ముళ్ళెనెందిరి దురిగి న్నట్లు మువ్వారంగా వివరమున్నది.

భారతి నిట్టూర్చింది. మొన్నటి రాత్రి ఎనిమిది గంటల
వరకూ విన శబ్దంతలున్నట్లు తన పేపరులారా— తనకన్నా
చిన్నది— అప్పుడనుంచి మిగిల శబ్దంతలూ ఆధురాలిగా మారి
పోయింది. మరొకరిని రోజంతా భర్తతోనేను రిలయ్ చేశా
నెరుంది. తర్వాత ఎంపారం, పిల్లలూ బాదెడితో పడిపోయి
న్నాడై నా సంవత్సరానికో రెండు సంవత్సరానికో ఒక్క పుట్టిన
నాడు మరీ పుట్టింటికి వెళ్ళింది కాబోలు!

దాని కుట్టవలసి తిరి విమగ్న అయి యి
వలసి వేసింది. గొడవలు అమె నిక చిత్రంగా కడులుతూ
వుంటే అటే మామూ వీధి అవలంబించి తలా చాసేవు
వలసి వేస్తూ ఉండిపోయింది. అమెకు క్రితం రాత్రి పెళ్లి
పూడేందుకు గుర్తు వచ్చింది. తక్కువల తల్లి దండ్రుల నుంచి
నిజంగా అమె వారికి అక్కరలే అవదెళ్లి. పెళ్లి వలదు అట్టే
దొడ్డి. అందువల్ల వారి దంపతి విరజిల్లి ముచ్చటగా వేయి
కలూ ముంగి అరిచింది. ఒక కాలము పుట్టిగా పులెలో
నిండిపోతూ ముందు యూనిఫర్లం దరించిన బ్యాండ్ వేళమూ
వెనక నవ్వులు మేళమూ తల్లవ వధూవలలు కూర్చున్నావు

కాగా, తన వెనుక వెనుకగా నడచుచు బంధువుల
అలా వేరవేరంగా ఆ పూర్వీకపు తమ ఇంటినుండిగా
సిగిపోతూవుంటే చాలతే కష్టమింకలూ చేసుకుని రెన్నెవయ్య
కుండా చూస్తూ వెంటబడింది. ఆ పూర్వీకపు తమ ఇంటిని
దాటి ఎంతో ముందుకు వెళ్లి చంద్రమలాపు తిరిగివెళ్తూ
అలా గుమ్మారి కామింకని అమె కళ్లన్నుండా చూస్తూనే
డిండిపోయింది. తర్వాత తండ్రిలూ మాన రోషంతో వెళ్లి వెళ్లి
మీద వారి వీడ్చిపోయింది ఎంత వ్రేలుతుంది చేసా అమె
కళ్లలో చాలా మేటివంకూ ఆ మనోహర దృశ్యమే వింటి
పోయింది.

తాళి తన విదనా చూచుకుంటూ వెళ్ళా వెళ్ళిపోయింది. అమె శివునిగా గోడమీద పడింది. ఎ. వెళ్ళా (వైశాఖాశాస్త్రి). అమె తండ్రి డిగ్రీ కాయతం దాగిన వెళ్ళిపోయింది తాళి (వైశాఖాశాస్త్రి) గోడమీద పడింది ఉండదు.

భావిత ద్విగతావృత్తి ద్వైతైకమని క్రిందివా చది
 వించి. తర్వాత కొద్ది క్షణాల అగి మళ్ళీ చదివించి. తన పేరును
 మళ్ళీ మళ్ళీ చూపుతున్నది. అట్టిగి తనకు జన్మించినదేమో
 తేలిక మృంద. అంటే అయిదేళ్ల క్రిందటి పంపిణి అది.
 అప్పుటికి చదువూ, కాలేజీ, ధ్యానంనూ తలకు మరేమీ ఉండేది
 కాదు. తోటి అదవ్విధంలో కాలేజీవల్సి క్రెడెన్స్ పత్రాల
 వి చేరుగా ఇంటికి వచ్చేయటం, ఇంటి ముందు తల్లికి
 పాటుంచే పింగివన వ్యవధిలో తన పునరీకార ముందు చేసుకుని
 క్షాంత్యవటం. అంతేకన్న కాలేజీ పిల్లలు గుంపులు గుంపులుగా
 తమ మొక నరుమూ కుండరూ, పైకెళ్ళిపీడ కొండరూ,
 పాతలుచేమూ వ్యంగ్యంగా మూట్లారుకుంటూ నమూనూ
 పట్టించుకోవడం జరిగేదికాదు. అప్పు యప్పు దామె తల్లి
 మాత్రం “విద్యపీయిని పిల్ల పిదా విన్నాళ్ళని ఇంట్లో ఉంచు
 కుంటామని ఉపి వక్కదన్నా పంపించా వివారించండి” అంటూ
 ఉండేది. అందుకు నమాధానంగా అమె తండ్రి నన్ను పూరు
 కునేవాడు. తుక నమాధానం చెప్పినట్టి నర్మపుష్టా మాత్రం

"అబ్బ! పూలుకోనే! దాని పరిక్షలు కాకుండా ఎలాగ? అయిన తర్వాత మార్తాలి" అనేవాడు. తర్వాత తన పరిక్షలైతే యాయి. అప్పుడొకరు పెళ్ళి మామలకు వచ్చారు. చూసుకుని పెళ్ళిపొయ్యారు. వారి దిగ్గరినుంచి వెంటనే ఉత్తరం వచ్చింది. తన పిల్లవాడు మ్యాట్ పై ఎత్ మూత్రమే పోవలసివాడని, వాడికి డి. ఏ. పిల్లను చేసుకోవటం తనకు ఇష్టంలేదని, పిల్ల. డి. ఏ. పరిక్షకు పెళ్ళింపపు వెంగలి చేయకు మామలకు చెప్పి ఇచ్చింది కలిగిందినందుకూ క్షమించవలసిందని ఉత్తరంలో పొరావం. తర్వాత పరితాప భరికాయి. తన ఆస్తి పిచ్చులోనూ పోవలసింది.....గ్రామంలో నెలకొని వాసు..... మరొక నెల రోజులకు మరొక పంపిందిం చెప్పింది. కష్టం పడియంతో తాము తూగలేకపోయారు. మరొక పంపిందిం. వరుడు వచ్చివాడు. అతనికి తాను చెప్పలేదు.....తర్వాత మరొక పంపిందిం..... వరుడు ప్రియం.....అప్పుడు మహిమం అవుతుని పెళ్ళిపొయ్యారు.....అతర్వాత క్రమంగా కాలం గడిచే కొద్దీ 'ఇంత తొందరైనా పెళ్ళి కాలేదంటావా.....' అనే ముషతో పంపిందిం సంతోష తీసిపొంది. పంపిందం క్రిందట తానీ ఉద్యోగంలో చేరివచ్చునుంటే ముచ్చటైనా ఎవరూ రాలేదు. తండ్రికి చెప్పిస్తే పెన్షన్ రొట్టె పన్ను చేత ఏ ఆదాయమూ లేని తన ఇంటి పరిస్థితి తాను ఉద్యోగంలో చేరిన తర్వాత చెప్పిస్తే తంభయ రూపాయంతో కొంచెం కుంటు పడింది.

భారతి ఇదే ముందుకు చేసుకుని చివరకు పిచ్చి పెళ్ళి అయ్యకుంటూ అటు ఇటు తిరిగడం ప్రారంభించింది. ఇల్ల వీరు తెచ్చిన కవల కనిపించేవరికి పెళ్ళి దాన్ని చేతిలోకి తీసు కుంది. ఆ కవల వాటకు మూలాలు నమోదు పూయడం ఉంది. రోపం తెచ్చి ఆర్థి పేరుమీది భుభుభు. మామయ్య కూతురు. ఆ పిల్ల.....మొన్నరాత్రి ఇక్కడ కుంటలకు ఏ ముచ్చా ర్తంలో పెళ్ళి అయిందో నచ్చి అదే ముచ్చా ర్తానికి నంద మెల్ల భూరంలో మామయ్యగారి ఇంట్లో ఆ పిల్ల కూడా అదిగి ఉంటుంది. ఏమీ ఆనీ.....మీసేన్ ఆనీ రావడం ప్రమాదంగా మారిపోయింది. పెళ్ళాదిగళ్ళ ఆనీ.....పోయిన సంతోషం ఇక్కడికి వచ్చివచ్చుడు తన చెప్పి చెల్లెలుల తిరిగి ఆ పిల్ల కూతురై గృహిణి అయింది!

భారతి కవల మళ్ళీ అల్లవీడ నడచి తల్లిని తలుచు కుంది. ఆ పిల్ల కుంటల రోగం ముందు తమంబునూ అయిపోయి వెళ్ళింది అప్పుడప్పు తల్లి. భారతి ఒక్క క్షణం అగి తం పూవుతూ 'నేను రావడం అమ్మా!' అన్నది. అమె అక్కర్లేపోయి "అదేమిట మా పిల్ల, అలా అంటావు? వాళ్ళ

మైవా ముకు పెరాయివాళ్ళా? ఆ పిల్లకి పెళ్ళికివేటం ఏమిటి? పెన్షన్ వీకు అంటే అదిమానం కూడా కదా?" అన్నది. భారతి "అదికాదమ్మా....." అంటూ ఏదో చెప్పి తోయి మామకుని చివరకు లేచి వెళ్ళిపోయింది. అమె తండ్రి అమె మును అర్థం చేసుకుని ఏమీ మాట్లాడకుండా కూర్చుండి పోయారు. తల్లి వెనుకలో "ఏమిటోవాళ్ళా! ఈ పిల్లతో వేగం కష్టంగానే ఉంది....." అనుకున్నది ముచ్చా ర్తానే తర్వాత పిల్లకి తల్లి తండ్రి ఇద్దరూ ప్రయాణమై వెడతూ ఉంటే భారతి "దావా! మామయ్య అడిగితే వాకు చెప్పి వారకలేదని నచ్చివచ్చు....." అన్నది. అమె తల్లి "చేరే అమ్మా! వీకు రావటం కష్టమై సంతోషాతండ్రి ఏదో ఒక పాకు చెప్పి తప్పుకోవడం మాకు కష్టమవుతుందా ఏమిటి?" అన్నది. అమె అమామకురాలు. ఒక్క భోజన ముషి.....

భారతికి మనస్సు కలుకున్నది. కళ్ళ ఎదురుగా మన మును రంపు కోత పెట్టి భుక్యం. తన తల్లిని పెళ్ళికి వచ్చిన వారడరూ వంటల ప్రకారం ఎవరి తెలియాలే వారు కావాలి వంకరిస్తున్నారు. "ఏమమ్మా! పిల్ల పెళ్ళి ఎప్పుడు చేస్తావు?" అని ఒకరూ, "ఎదిగి అంపిల్లను ఇంట్లో ఇంకా ఎలా ఉంచుకున్నావమ్మా? మా లచ్చికి తొమ్మిదోదే.....నా కష్టం కళ్ళకింద మంటలు పెట్టిపెట్టుగా ఉంది. పంపం తంకోపం మావారు కలికి అంపాలు కట్టుకు తిరుగుతున్నారంటే నమ్ము....." అని ఒకరూ, "ఎదిగి పిల్ల గుండెమీది కుంతటేమమ్మా....." అని ఒకరూ, "ఏది ఏమయినా పెళ్ళి, దాని అచ్చటా ముచ్చటా చెప్పితనంలో చేస్తేమేమీ! ఎదుర్ ల్లాగా ఎదిగక ఏం పెళ్ళిళ్ళి? ఏం చేడుతుంటే?" అని మరొకరూ అంటున్నట్లుగా, అమె తల్లి ఏ ముచ్చా ర్తామూ చెప్పలేక అమానంతో ముఖం కండ్లగద్ద కాగా పెక్కి మాత్రం ఎప్పుడూనే ప్రయత్నిస్తున్నట్లు పూపించుకుని భారతి నిలవెల్లా నడికి పోయింది.

తర్వాత అమె కాస్తేపు కిటికీ ప్రక్కనే కుట్టిలో కూర్చు న్నది. మొదటి అలు పినినూ వదిలిపెట్టువారు పిరిలో గా. గిమని శబ్దంచెల్లా ఒక క్షణ పెళ్ళిపొయింది అందులో ఏ పిల్లవాణ్ణి వోళ్ళో కూర్చోలేట్టుకుని ఒకరూ కూర్చుని ఉంది. ప్రక్కనే ఉన్నది భర్త కాకోలు. అతడేదో చెబుతూవుంటే ఏంటూ అమె వేపుతున్నది. తర్వాత ఒక ముషి ముషి కేక చేసుకుంటూ నడిచిపోయింది ఆ తర్వాత ఒక్క నిమిషంపేపు ఎవరూ పిరిలో కనిపించలేదు అంతలో తెచ్చిని నెంచని రీతి కట్టుకున్న పెట్టెనిగిడేళ్ళ యుంటి, నల్లని నూలు చేసుకున్న

పాతకయ్యలు యువకులూ చేతులు జుట్టుకుని ఏదో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ గుంజు పిచ్చుకుంటూ నడిచిపోయారు.

భారతి తేలింది. కిటికీ తెక్కులు తెండా మూడు వీధి గుమ్మం దగ్గరికి నడిచింది. వీధి తంపులు తెండా బాల్కనా తీసింది. గదిలోని కాంతి తంపులు తియ్యగానే తెండు గీతం గీచిపెట్టి పెంచో కోంత మేర నడిచి అంబాలో తుపిద ... తలగతికి పయిలకొంగు మొద గుట్టు చుట్టుకుని నమి తన కదలి విడలూ చూపుకుంటూ కొద్ది క్షణాల నిలబడి పోయింది.

వీధిమధ్య అడుగుపెట్ట అంతవరకూ వెళుకుని ఉన్న న్యక్తి అరికిడి వీధి తల తీసి చూశారు. అరికిడి పెంచో కోంత మేర వెళ్ళగా, అంబాలో భారతి వీధి కనిపించి ఉంది. భారతి అరుగుపీడ ఎవరో ఉండటం గమనించి కూడా 'ఎవరో తెచ్చి' నుకుని వెనుదిరగలేక అంబా అన్యాయం అయ్యిందా అని అనుకుని "ఏమండీ... మెరితంగా దాచి వేస్తావు. కానీ మంచి క్లిష్టస్థితి" అని అడిగారు.

భారతి రోపకి నడిచింది. వెలు యంతిలో నంది మర వెంటాడే నీళ్లు ఒక గ్లాసు తీసుకుని చెర కొంగు మొద గుట్టు చుట్టుకుంటూ ముందు గదిలోకి వెళ్ళేటకే అన్యాయం గుమ్మంలో నిలబడి ఉన్నారు. అది కొద్ది దూరంలో వీళ్ళ వెంట ఉండగా దాన్ని తీసుకుని వీళ్ళ గ్లాసులోకి వంటకాని అతడు మూడు గ్లాసుల నీళ్ళు త్రాగాడు ఎంతగా దాచాలో తానుకుతున్నాడో మర. కష్టతలూ గదిగది మూడు గ్లాసుల నీళ్ళు త్రాగి అప్పుడు తేల్చుతూ "తీయి ప్రణామం నిలబడి పట్టుకుంటుంది..." అన్నారు.

భారతి ఇంతవేళా వెలిచిలా కదలకుండా నిలబడి పోయి అతన్ని పరిశీలించింది. అతడు తనకు అందరినాడు కడు. ఎప్పుడో ఏ సందర్భంలోనో తా మిద్దరికి పరిచయం ఉంది. ఎక్కడ ? ఎప్పుడు ?

అతని గడ్డం మోసింది. రింపిపుచ్చ పైజమా చొక్కా కొద్దిగా మోసిఉన్నాయి మొదలో ఒక ముక్కుపీడి రంగు ముగ్గులు ఉంది. క్రాఫ్ రేగింది. రైలు ప్రయాణం చేసి వచ్చినవాడిలా ఉన్నాడు కొంచెం చలన అద్దాల కళ్ళతోనూ ఒక చేతిలో ముక్కుకుంటూ మరొక చేత్తో నీళ్ళచెండా, గ్లాసు అమెకు చేరువలో ఉంది అతడు తలయెత్తి చూశాడు.

అతడు ఉన్నట్టుండి "మీరు భారతి కిదా ?" అని అడిగాడు. అది తం పూసింది. కానీ అత మెనో అమెకు ఇంకా గుర్తు చాలేదు.

అత దామెను చూసి వచ్చుతూ "ఎప్పు గుర్తుపట్టు లేదా ? మీతో ది.వి. చదువుకున్నాను. నామో విశ్వకరంపు... 'విశ్వం' అంటూ ఉండేదా రందరం..." అన్నారు.

అప్పు దామె గుర్తు తెచ్చుకుని "ఓహో ! అలా చెప్పండి. మీరు ది.వి. మొదటి సంవత్సరంలో నాలుకంటే కాతే ఉత్తమ మొదటిగా చెప్పారు కూడా .... ఇప్పుడు గుర్తు వచ్చింది." అన్నారు.

అతడు ఏవో "అందుకే ది.వి. వరకే చూస్తూ వుట్టింది. అప్పు దంబిలా వెచ్చే గిచ్చ యాళ్ళ రమకుమారు అమెకు నామో అనే అవారు, కూడా. దానితో కళ్ళ వెలికెక్కి చంపు ధ్వజ ఒలిచి వరకేలు చెడగొట్టుకున్నాను" అన్నారు.

భారతి కుర్చీ కొంచెం వెక్కుకు ఒడిసి "ఇలా కూర్చోండి" అన్నారు. అక్కడ ఒకే కుర్చీ ఉండటంతో వందే పొన్ను అతి చూసి "ఎరవాళేం. మీరు కూర్చోండి... నే నిలా నిలబడి మోట్లాడుతాను అట్లు పీచిచ్చులెం చేస్తూ వారు ?" అని అడిగింది.

విశ్వం కళ్ళతోనూ తన చొక్కా చెవరంతో తుంగు మోట్లాడుతూ "మద్రాసులో ఒక ప్రయోగశాలలో ఉంటున్నాను. నాకు తెలుసుంది తీసికొని వా తాళ్ళ ఒక మూతల్లో పీచు... అమెకు నాలుక అరిచే వచ్చియి" అని చెప్పింది.

తర్వాత ఒక్క క్షణం అని మళ్ళీ "ఈ పూరికి చాలా ప్రయోగశాలలో వచ్చి విశ్లేషించేయాలి" అంటూ జేమోచించి ఒక ఉత్తరం తీసి "చూడండి. 'జనకా వెలుతు' అనే నాలుకమూతం ఉంది యా పూలో. వారు యా రాత్రి మేం వ్రాసే ఒక నాలుకం వ్రేదరిస్తున్నామని పిలుచుకుని వస్తే అందిస్తామని ప్రాకారం ఆ ప్రాయశం కేవలం మొక్కు తీసికొన్నట్లే ఉంది గాని రచయిత తప్పక వచ్చి చూడాలి వా రమకున్నట్టు తోచడంలేదు. కేవలం ఒక ఉత్తరం వ్రాసి పూలుకున్నారు. ఎంతయినా నాలుకం వ్రాసివాళ్ళే కదా ? వ్రేదరించి ఏలా ఉంటుందో చూద్దామని కోరిక చంపుకోలేక వాళ్ళు పెట్టుకుని ఇయలందేరి వచ్చేశామ. తీరా స్టేషన్లో దిగి తర్వాత ఆ జనకా జనకా ఎవరూ ప్లాట్ ఫారంపీడ కనిపించలేదు. ఇది నాకు కొత్త పూలు. పైగా రెలిసివా తెలుగు లేదు. పిరుగిట్టి గంటవరకే పోయింది తిరిగి తిరిగి ఎక్కడికి చేరుకున్నాను" అన్నారు.

భారతి "మరి మీ తోజం..." అంటూవుండగా అతడు అక్కర్లేలో అని చెప్పుతూ "అ దిగు లక్కరలేదు తెండి.... మోటార్లో భోజనం ముగించుకునే వచ్చాను" అని

చెప్పాడు. ఆపూత తిడియబడుతూ "మీరు నిలబడే ఉన్నారు" అన్నాడు.

అదే "పరవారెందుండి .... అయితే మీరు నాలుకలు వ్రాస్తూవుంటారా ?" అన్నది.

విశ్వం కళ్ళతోను మీరు మళ్ళీ చొక్కా కుంజులతో దాన్ని తుడుస్తూ వెళ్ళుచున్నా "అ! ఏదోలేండి .... ఉంటుంది పోతూ తిరిగి తిరిగివున్నాడు ఏదో గిలుకుతూ ఉంటాడు అని ఏదయినా పెత్తికలలో అచ్చయితే అలాగే నాలుక మూతల వారు అప్పుడప్పుడు తాము అక్కడ ప్రదర్శిస్తున్నామనీ, యిక్కడ ప్రదర్శిస్తున్నామనీ ఉత్తరాల వ్రాస్తూ ఉంటారు. పొడవైన వేరు ఎక్కడికీ వెళ్ళదు. ఇవారే మీరు ప్రదర్శిస్తున్నామని వ్రాసిన యీ నాలుకల వారు చాలా యిష్టం.. దాన్ని చాలా కష్టపడి వ్రాశారు. వేరు. అందుకే అది ఎలా ఉంటుందో చూడండి కోరిక అగత యిలా అయితేదిరి వచ్చే కొను" అని చెప్పాడు.

తారతి నవ్వి "అలాగే గాళ్ళు కేవలం పొర్లలోగా ఒక ఉత్తరం వ్రాసి వెళ్ళి ఉంటారు 'మీరు అంతలాగుం నుంచి రావోయారా ?' అని అనుకుని ఉంటారు ఆ ఉత్తరం నమ్మకుని మీరు వచ్చేతారు.... అన్నిటూ కనం చలుపుకునే రోజులో క్షేమతయిస్తోనే గోపాలాననే అయిన ఉండేవారు. గుర్తుందా మీరు ? అ రోజులో అయిన ఏద్యాలూ, కథలూ వ్రాస్తూ ఉండేవారు కొన్ని పెత్తికలలో అచ్చపుతూ ఉండేవి కూడా. ఈనాళ్ళ అయిన 'వీరే కనిపించడంలేదు' అన్నది.

విశ్వం గుర్తు తెచ్చుకుని నవ్వి "మీరూ! మా గోపాలం మాటల మీరు చెప్పిరి ? వారు మన క్లాస్ మేల్ మాత్రమే కాక మా రూమ్ మేల్ కూడా. మీరు చెప్పినట్లు ఆ రోజుల్లో వారు కథలు మంచివే వ్రాసేవారు. వాడి క్లిష్టం పెళ్ళయింది .... ఇద్దరు పిల్లలు కూడా మనుకుంటాను. వాడిప్పుడు రైల్వేలో గార్డు .... ఒకసారి ఎక్కడో కనిపించారు కూడా. ఆ డ్యూటీకినే వాడి కంం వెళ్ళమారివేళ్ళున్నది. ఇక కనిత్యమూ, కథలూ ఎక్కడ ?" అన్నది ఒక్క నవ్వుపూరిం పెట్టి పూయకున్నాన" ని చెప్పాడు... పదం ..." అన్నాడు.

తారతి నవ్వి పూయకున్నది. విశ్వం ఒక్క క్షణం అని "అన్నిటూ మా మొత్తాన్ని రాబట్టారు కాని, మీ నంగతు లేని చెప్పారుకాదు. మీరు ఫిల్లి అయిందా ? పిల్లలారా ?" అని అడిగారు.

తారతి పిలిచెను మెడనుట్టు తాట్టుంటూ "నాలుగే తల్లియిందిండి .... యింకా పిల్ల నీమూ లేదు ... వారు యిక్కడ

దొక దివ్యతతో నడక ఎదిరితగా ఉంటున్నారు. ఇవారే వారికి వైద్యుర్యులు .... పిల్లలను నిలిపిది గంటలకు నాని రారు. మా అత్తగారు పెద్దది. అచ్చయినది .... రోజుం గదిలో నడుకుని ఉండివున్నాడు. అదిక పెండ్లిలో విడిచిపోతారు...." అన్నది.

విశ్వం నవ్వుకుని కూర్చుని పెండ్లి ముగ్గురి పోయి తాగుతూ అన్నాడు, "ఏమిటోనండి.... ఆ చెయ్యకునే రోజు నాటి కవితం ముగ్గు రారు ... అప్పుడు ఏ అర్థమూ, బాధ్యతలూ లేకుండా పోయినా నవ్వుతంగా ఉండేవాళ్ళం .... అన్నిటూ మీరు మన యిష్టమే తెచ్చుకుని గిరింగారు గుర్తు వుందా ? అయిన అసెసిరా వెళ్ళి పూమధ్య .... ఎవని మిక్సేలో ఒక నల్లని తావుపాటి తెచ్చుకుంటేవారు .... అయిన పేరు గుర్తు రావడంలేదు.... అయిన నమ్మక ప్రాధాన్యత పెళ్ళి ముగ్గురి చెప్పిపోయారు."

తారతి పిసి మాట్లాడలేదు. విశ్వం వెళ్ళుచున్న "మీతో కలిసి కాలేజీకి వస్తూవుండేది కోమలి .... ఇప్పుడు వెళ్ళుతుంది ?" అని అడిగారు.

తారతి కదిలింది. రోజుం గదిలోకి నడుస్తూ "మీకు తెలిదా ? ఆ అమ్మాయికి రెండేళ్ళ క్రిందట పెళ్ళయింది. కాని, మూడు నాలుగు నెలల క్రిందటనే నేనొక పనియం విన్నాను...." అన్నది. అదేమి అన్న విషయాలూ గుర్తు వచ్చాయి. కాలేజీలో చదివి నెలవెళ్ళుంలో ఈ విశ్వం, అ రోజుల అనబడి పిల్లను ఎన్నో రంగాలగా చాటిపెట్టాడు. అపిల్ల కుండ పిల్ల బొమ్మలా ఉండేది. మృగ, తెల్లగా నడకూడుతూన్న వచ్చెం తిగతా ఉండేది మెత్తగా ముఖంలాగా మాట్లాడేది అపిల్ల విలడు ప్రేమించాడని.... అలా అని ఉత్తరాల వ్రాశాడు. పెంటుండి గోం చేశాడు. నెలగురిలో ఆనెల పిల్ల చేశాడు. ఇప్పుడా దీనితరిని గురించి వకటా చేస్తూ వున్నాడు. ఇదివరకే ? మువ్వలలాగా పెళ్ళిచేసుకుని మంచి ఉద్యోగం చేస్తూ న అనక. ఉన్నాడు. పిసిం! ఆ అమ్మాయి గది చూడరాదు, ఏమయిందో !

ఒక్క క్షణం అని రోజులనుంచే పెద్దగా "అదే అత్త వాళ్ళ చేసుకుందిని విన్నాను. ఎందుకో మరి ...." అన్నది. ఆ మాటలూ అని కొద్దిక్షణ తాగి ముందు గదిలో వెళ్ళింది. విశ్వం కుర్చీలో దిగాలు నడిపిట్టా కూర్చుని ఉన్నాడు. అతని చేతిలో కళ్ళతోడున్నది. కళ్ళతో ఎక్కడో పీట పీర ఒకటి దీనినె వెలుగులో తళుక్కు వెచ్చింది. ఒక్క ఏమయిన కర్వత విశ్వం నవ్వుకుని కూర్చుని మళ్ళీ కళ్ళతోను తుడుకుకున్నాడు. ఏమి మాట్లాడలేదు.

అల్లమీది అతారం గడియారం టిక్కటిక్క మంటున్నది. ముట్టుపక్కం అంతా ప్రకాంతంగా విబుధంగా ఉంది. చల్లని గాలి తెరలు తెరలుగా విసున్నది.

భారతి మళ్ళీ "కోవూరి ఎంత మంచి కథలు వ్రాచేదో తెలుసా? విన్నోసాక్క పత్రికలో ఆమె వ్రాసిన కథలు చదివాను. అన్న కొత్త కొత్త కథలు .... ఆమెను నే వెప్పుడూ మళ్ళీ కంసుకోలేదుకోండి ... అంబా అంబా పేరుతో అప్పయిన ప్రతి కథనూ వేసు మళ్ళీ మళ్ళీ చదివాను. ఎన్నో సార్లు ఆమెకు ఉత్తరాలు వ్రాద్దామనుకున్నాను కాని ఆమె అద్రుం తెలియలేదు. అంబా వాడుగైందిపార్లు పత్రికల వారికి ఉత్తరాలు వ్రాసే గిర్తెకత్తు చేయించి కోరాను. వారలా చేసే ఉంటారు. అంబా వాకు పదాధారం రాలేదు. ఎందరూ చేతవో ము" అంటూ అగి మళ్ళీ "పైగా ముక్క వితం విడిచింటి ఆమె వ్రాసిన ప్రతి కథనూ ఏదో ఒక పాత్ర అర్థపాత్ర చేసుకుంటుంది. ఒక్కొక్క కథలో ఒక్కొక్క పాత్ర ఒక్కొక్క పద్ధతిలో అర్థపాత్ర చేసుకుంటుందన్నమాట ఒక కథలో నాయకుడు రైలుక్రింద పడి అర్థపాత్ర చేసుకున్నాడుకోండి. మరో కథలో మరో అమ్మాయి ఉలిపోసుకు దుప్పిపోతుంది .... మరో కథలో పంటినిందా ఉపహాసాలు పోసుకుని విప్పంటింబాకోవడం .... అలా అన్నమాట...." అన్నది.

విశ్వం ఉదాసీనంగా నవ్వు పూకుకున్నాడు. భారతి మళ్ళీ ఏమీ మాట్లాడలేదు. క్రమంగా విసుషాలు గడుపుతున్నాయి వెకండ్లముల్ల టిక్కటిక్కమని ధ్వని చేస్తూ నిర్విరామంగా ముందుకు వెళుతో పోతున్నది.

భారతికి ఏద్ర పున్నది. ఆమె లేచి "మీరు ఈ గదిలో పడుకోండి వేం వెకండ్ల పూ అత్తగారి గదిలో పడుకుంటాను" అన్నది.

విశ్వం "మీకు యిబ్బంది కలిగిస్తున్నట్టున్నాడు. ఓ చావ యిస్తే చాలు యిలా వెళుతుకుని వెదుకుంటాను" అన్నాడు.

భారతి వాన వరిచి ఒక దిండు పడే ముందు తొలుపు గడియారం రోపతి వెళ్లవోతూ "మళ్ళీ మీకు దూర మవుతుంది వెమో, యీ పిళ్ల వెంబా ఇక్కడి ఉంటున్నాను" అని చెప్పింది విశ్వం వానవీడ కూర్చునిఉండి తల వూపాడు.

మరొక పాపుగంట తర్వాత భారతి రోపతికి గదిలో వెళ్ళగా దుప్పటిలో ముడుచుకు వెడలించి ఉంది. తాను ఒంటరిగానే ఉన్నప్పటికీ యిప్పుడొక్కటే భయపడిపోయింది. తాను కల్పించిన అత్తగారి పాత్ర యిప్పుడు తనకు రిక్షణ యిస్తుంది.

హాయిగా నిశ్చంతగా నిర్భయంగా విభ్రాంతిగా ... అమెకు మౌనముగా విద్రుదుతున్నది.

నిద్రలో వెంటరంగుల కల.... విశాఖపై న అవలలో వెంకటా మున్నెనెన యిల్లు .... అవల నుండి రంగులంగుల పూలయిల్లు .... వేంవీడ ఒత్తుగా అందంగా ముట్టువలె వెలిగి ఉన్న ముదిరైన వెల్లిక .... దానిపైల తలెత్తిన తివాళి వరుణు కుని కూర్చుని తాను ఏదో చదువుకుంటున్నది. ఆమె భర్త వెళ్ళిన వెల్లికిలా వెదుకుని గుండెపీడ రెండేళ్ల పనివాళ్ళ కూర్చుంటున్నామని అదేప్పున్నాడు. తాను చదవటం అని తల పైకెత్తి చూసేవనికి అకాలంలో రంగు రంగుల ఇంద్ర భామ్యు....వెనీల్లలా కనకంబాదాతూ భర్తను చేత్తో తట్టి "అదాగో .... అటు చూడండి ..." అన్నది తాను.

దాని వెంటనే మరొక కల.... దిగంతాలను ముంటిస్తూ రోద చేస్తున్నది. ముందరిం. తెల్లని వెండి పల్లెలలో వెలుగు లను విడుపుతున్న చంద్రునింబం ఆ అవల వెలరాళికి పాత్ర విడిచిపెట్టిన రంగులను చేస్తున్నది. రింద తా మిడ్లకూ ఎన్నో అన్నింటా విడిచే కంబుల్ల చెప్పుకుంటూ అటు యిటు తిరుగుతున్నాడు.

ఆ తర్వాత కూడా అదే తరహా కలలు భారతికి వోరెదు వెచ్చాయి. అంతే తగ్గవారి వెలకున పల్లెన తర్వాత అని అన్నీ గుర్తు లేవు. మొదటి రెండు కలలూ మూత్రం ఎన్నాల్లకూ ముచ్చెరవంత గాథలూ ముచ్చెరు పాత్రకూచియాయి.

ఆమె లేచి కొక్కళ్లతో తల మరలించుకుంటూ ముందు గది గుమ్మం దగ్గరకూ వచ్చి చూసేవనికి విశ్వం ఇంకా ఏద్ర పోతూనే ఉన్నాడు. అతని కళ్లకోడు కుర్చీమీద ఉంది.

భారతి తనలో తాను నవ్వుకుని రోపతికి వెళ్లి వచ్చ అలో నిమగ్న పైపోయింది. కానీ కుంపటి వెలిగించి పిళ్ళ పడేసి ముఖం కడుక్కునేవనికి ఎండ వచ్చింది. పిళ్ళ దింపి కానీపడి వేసి పొగిన్నెకు కుంపటిలో ఉంచి ముందు గదిలోకి వెళ్లి చూసింది. విశ్వం అప్పడే లేచాడు కావోల. కళ్లకోడు, తడవి తీసుకుని ముహూనికి తగిలించుకున్నాడు. ముందు ఆమెను చూసి వచ్చి తర్వాత పేలికమీద గడియారంవైపు చూపుతూ తప్పి "అర .... చాలా పై ముంటింటిందే .... నాకు ఎదిసింది గంటలకు బండి ...." అన్నాడు.

భారతి పిళ్లవెంటా వెళ్లిపడి ముందు గదిలోకి రెచ్చి ఉంది "ఇంకా వ్యవధి ఉండేరెండి .... ముహూం కడుక్కుని కానీ తీసుకుని వెళుతుంటానని ...." అన్నది.

అతడు కళ్ళతోడు మళ్ళి కుర్చీపీట ఉంచి పెళ్ళిపిడి కొద్దిగా చేతిలో వేసుకుని నిశ్చలంగా తీసుకుని వెళ్లి అరుగు మీద కూర్చుని ముఖప్రకృతినే ప్రారంభించాడు.

భారతి కాసే జరిగి తాను తాగి అతివివేకం కలుగజేసి నిద్రించి ఉంది తనలో దాసు "మరి ... అత్తగారే కాసే .... మీరు అసలే బుద్ధిమంధి.... పైగా పెద్దతనం కూడా" అనుకుని నవ్వుకుంది. తర్వాత "ఎనిమిది గంటలకు (లేదా తరువాత) అప్పటికి నిద్రించి కాసే ప్లీజ్ మీరు ఉంచవద్దు" అనుకుని మళ్ళి నవ్వుకుంది.

విశ్రాంతి పొందిన చేతి కుమారులతో మోహం తుడుచుకుని కళ్ళతోడు పెట్టుకుని కుర్చీలో కూర్చుని ఉన్నాడు. భారతి కొంగు మెడనుట్టుకుని నవ్వు అతని చేతుల్లో ఉంచి "తీసుకోండి" అన్నది. అతడు తిడుతున్నాడని అనుకుని చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. తర్వాత ఒక్కసారి కాసే చెప్పింది తన పైకెత్తి చూసి "మరి .... కాసే మీకో ?" అన్నాడు.

"నే నవ్వుకు దాగుతుంది.... ఎవరిది దాచిన తర్వాత వారు దూకుతే మించి వస్తారు. అప్పు డిద్దరూ ఒక్కసారి తాగుతారు. ఏమిటో! ఇప్పుళ్ళనుంచి అలాగే అవలంబం పోయింది.... మా అత్తగారికి యిప్పుడే యిప్పు వచ్చాం ...." అని చెప్పింది భారతి. మళ్ళి ఎదురుచూసేమోనటుల్లా తాముంటూ పైగా ఒక్క క్షణం అగి "మీరు ఎనిమిది గంటల బంధితే వెళ్లిపో అంటున్నారు. లేకపోతే అయిన రాగానే వదిలయిం చేద్దామి" అన్నది.

విశ్రాంతి పొందిన భారతి ఉంచుతూ "అ! ఎందుకు రెద్దురూ .... ఇప్పుటికే మీకు చాలా యిబ్బంది కలిగినానా. ఇక సెంపు తీసుకుంటాను" అంటూ లేచాడు. తేజువో వెయ్యి పెట్టి కాని చిల్లర రూపాయివట్లు యిబ్బందికి తీసి రెక్క పెట్టుకుని 'చాలా' అని గొంతుకున్నాడు. తర్వాత చేతులు జోడించి 'సెంపు' అన్నాడు. అయి కూడా తల వూపుతూ చేతులు జోడించింది.

అతడు నెమ్మదిగా అడుగులువేస్తూ పీడి వాకిలరాకా వెళ్లి 'ఎందుకో' ఒక్క క్షణం నిలబడిపోయాడు. భారతికి అనుమానం వేసింది. అతడు తనను గురించి తాను జల్లించి చెప్పుకునే నమ్మకాన్ని విడిచివేసి ఏమిటి? నెమ్మదిగా వచ్చి "ఎందుకో అన్న అబద్ధం చెప్పారు : నేనంత నమ్మకాన్ని వాళ్ళ దుర్మార్గుత్వం అనుకున్నాడా ?" అని అడుగుత దేవా! ఒకవేళ నిజంగా అలా అడిగితే ఏం చెప్పారో తోచలే దమకు.

విశ్రాంతి పొందిన అవసరం చూశాడు. అతని కళ్ళ ప్లీజ్ తో నిండుతున్నాయి. అందు ఒక్క అడుగు

మొందుకు వేసి అర్థవేగంతో "ఈ దిక్కులేని వూళ్లో నమ్మక పోవలె అడరించారు మీరు. మీకు నమ్మక గురించి అంతా నిజమే చెప్పడం ముఖ్యమనిపిస్తున్నది. ఇప్పుడుగా ఎందరి దిక్కులో ఎన్నో అబద్ధం చెప్పారు. ఎంతమందినీ కేవలం మోటులు చెప్పి మోసం చేశారు. కాని మీ దిక్కుర అలా చేయలేక పోతున్నా వెంటా! మీరు నమ్మక అడరించడమే గాక కొరతని గురించిన మోసాం అందించి పుణ్యం కట్టుకున్నారు. నేనూ, మా అదే ఉద్యోగాలు చేస్తున్నామని చెప్పుకుంటా! అది అబద్ధం. నా కనం పెద్దకాలేం. నేనూ చేసుకోలేదు. కోపంతో నేను (ద్రావిడ) చేశా వదిలింది. అయిన నేను ముసాదా (ద్రావిడ) దాని. అది వాస్తవం. అయి (ద్రావిడ) కూడా పోదాను. కాని అదే నా దౌత్యం. అనేక కారణాల మూలంగా అయిన మూత్రం పొందిపోయాను. అందుకు పెద్ద అయిందని, అత్యుపాధ్య చేసుకుంటే మోడలిసారి యిదే నేను గొలుబ .... నా కీలక వలకూ అయిన గురించిన ఏ నిమిషంకూ తేలియదు. నమ్మండి" అంటూ అగడు. మళ్ళి తిబ్బ తాను సంతోషించుకుని "కానీ తిని పొందిన నా బంధువులకు (ద్రావిడ) అత్యుపాధ్య చేసుకుంటా నమ్మకున్నారు. ఎన్నోపాళ్ళ ప్రయత్నించాను కూడా. కానీ రైగ్లం చాలేదు. వాకుంటే నివాసం కూడా కుప్పి. అందుకే అయి అలా దాటిపోయింది. అత్యుపాధ్య చేసుకుంటా చనిపోయేస్తున్నాడని అని అందులో నమ్మక విద్రోహం వూహించుకుంటే అవిద్రోహ అత్యుపాధ్యక, పాపులెయిటీని దృష్టి చెందేవాళ్ళే. ముందు కోపంతో పెద్దలో చిరిగిన అతన్ని నేనూ (ద్రావిడ) మీ ఉత్తరాల కూడా నాకు చేరాయి...."

భారతి గుక్కొని కాసుకుని నిలబడి నింటున్నది. అతడు మళ్ళి "నేను చేసే ఉద్యోగం ఏమిటో చెప్పా ? చాలా పీడి నాలోగ్ల యిద్దరు దృష్టా లంటాయి చూడండి. రాజులకోపాలు నాటిలో ఎవక పొట్టాడుతూ ఉండేందుకు ఎందరో మును మును కాలం నవ్వులు. ప్రతి పీడినాలో అమీనలో రెగ్లం లోగా పోగ్ల మేవల్లో వే వాళ్ళే. రోజూ యింటిని తీరం యిస్తారు. అది నా ఉద్యోగం. దిద్ అలా గడిచిపోతున్నది జీవితం...." అంటూ కళ్ళ తుడుచుకుని "ఎందుకో అన్న వాస్తవ విషయాలు మీముందు మునుపే పేర్చి చెప్పినవేనంది. చెప్పారు. మున్నంపండి.... ఏటిని మునుపే ఉంటుకోకండి. తక్కుగా నివాసం చేసుకునే ముఖంగా ఉన్నారు మీ మునుపే ఈ క్షుద్ర విషయాలు నిండుల నా అభివృద్ధి కాదు .... సెంపు...." అని గొంతుకున్నా వెనదికి పెద్ద పెద్ద అంగుల వేస్తూ పీడినాకి నిద్రిపోయాడు.

పెళ్ళిలోయి తలావరిమలా సందడిపోయింది. మళ్ళి భారతి ది. 5.

1964-65 బోనసు వత్సరం!

ఎల్లవని వారి ఆస్తుల బడవ మదింపు 1965 మార్చి 31వ తేదీకి జరుగుతుంది. ఆ మదింపు తేదీనాడు పూర్తి బీమా మొత్తానికి ఆమలులో వున్న లాబాలతోగల పట్టాలన్నీ లాబాలలో భాగం పంచుకోనుటకు అర్హత కలిగి వుంటాయి.

1963 మార్చి 31వ తేదీకి జరిగిన నాల్గవ మదింపువల్ల ప్రకటించిన హెచ్చు బోనసు రేట్లు యీ క్రింది విధంగా వున్నాయి:

పూర్తి జీవిత భీమా:	ఎండోమెంటు భీమా:
రు 17.50 వెయ్యికి సాల్సుకి	రు 14.00 వెయ్యికి సాల్సుకి

1965 మార్చి 31వ తేదీనాడు పూర్తి బీమా మొత్తానికి మీ పట్టా ఆమలులో వుండేలా చూడడం మీకే లాభదాయకం. ఆ తేదీకి ముందుగానే లాబాలతోగల పట్టాను తీసుకోనడంకూడా ప్రయోజన కరం. ఎందువల్లనంటే, యీ క్రొత్త పట్టా ఒక సంవత్సరం బోనసుకు అర్హత కలిగి వుంటుంది.

మీరు భీమా చేసిననాడే మీకు రక్షణ

లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా

ASP/116/AS-12 TEL

ఫలప్రదర్శనము

శ్రీ దివాకరుని వెంకటసుబ్బారావు

ఫలప్రదర్శనమునకు మూల పద్ధతి, మూర్ఖపద్ధతి, గణిత పద్ధతి ప్రధాన మార్గములు. ఇందు మూర్ఖ గణితములు ఉత్తమము. ఆ యా విధముల వెనుకనుగ వెనుకనుగని ఫల మెక్కుముండును. గాని ఈ వ్యాఖ్యమునందు ఫల విశ్లేషణ విధానములను చెప్పుచున్నాము. దానికొకముదిరేంద్రమున, కోణమున, త్రికోణమున త్రిషణ్ణమున మొదలుగల పేర్లలో వ్యవహరించబడుచున్నవి. అట్లే గ్రహములు శుభమున, పాపున, క్షయమున, యోగకారకులన, యోగహారకులన వ్యవహరించబడుచున్నారు. శుభస్థితియును, పాపస్థితియును భాగముల వ్యవహరించబడుచున్నవి. ఆ యా లేలముల వెనుకను ముఖ్యము: 1, 4, 7, 10 - కేంద్రములు, 1, 5, 9 కోణములు, 3, 6, 8, 12 త్రికోణములు, 3, 6, 11 త్రిషణ్ణములు, 1, 4, 5, 7, 9, 10 శుభస్థితిములు, 3, 6, 8, 11, 12 పాపస్థితిములు, 3, 6, 10, 11 ఉపయోగములు. దీని, కుంభ, తల, రాహు చరణాశీతర కేతువు పాపులు. క్షీణ చంద్ర, పరయంత శుభుడు పాపుడు. పూర్ణచంద్ర, బుద్ధ బుధ, గురు, శుక్ర, చరణాశీతర కేతులు శుభులు. శుభులుగాని, పాపులుగాని, కేంద్రముగాని, కోణములుగాని ఇతర స్థితిములుగాని సమావలంబు గలవిగావు. "ప్రతితా ఉత్తరోత్తరం" అను క్రమము సమవలంబి ఉత్తర భాగములు పొందిన స్థితిములు ప్రతిలములు. ప్రహస్త్యుల మొదలైన గ్రహసంబంధములను వ్యాఖ్యించుచు చెప్పియున్నాము. దీని, చంద్రులకు ఏకరాశి మాత్రము అధిపతి మున్నది. ఇతర గ్రహములకు రెండు రాసుల కొద్దిత్యమున్నది. శుభులు కేంద్రాధిపతి పాపులగుచో కేంద్రస్థితిచే అభివృద్ధిముల నీయగలరు. పాపులు కోణాధిపతి పాపులగుచో కోణస్థితిచే అభివృద్ధిముల నీయగలరు. సహజముగా కేంద్ర కోణముల గురి ఫలములు, పాపస్థితిగలముల పాపములు నిత్తురు. ఒకే సమయమునందు కోణ త్రిషణ్ణములకు ఉదయముల గ్రహములు పాపములు నిత్తురు. త్వరితము లాభాధిపతిముగల కేంద్రాధిపతిలు పాపములు నిత్తురు. అన్ని సమయములందు

అకు, చతుర్థ దశమార్థముల కవిభావ సంబంధ మున్నది. త్రిషణ్ణయాధిపతిముగల 4, 10 అధిపతిలు, కోణాధిపతిలు, 1, 7 అధిపతిలు పాపుని గ్రహించుటెను. త్వరితయాధిపతిము గల కేంద్రాధిపతిలు అర్థపాపులను యోగ మొందుమున శుభులగుచున్నారు. లాభాధిపతిముగల కేంద్రాధిపతిలు యోగ మివ్వజాలరు. వీరికి వ్యర్థ శుభత్యముని, అధిక పాపత్యముని గ్రహించుటెను. దీని అర్థపాప, కుంభాధిపతి, తల రాహులు పూర్ణ పాపులు. బుధుడు అర్థశుభుడై దీని సమాను యగుచున్నాడు. చంద్రుడు దీని కలెనై వారానది శుభశుభత్యముల నొందుచున్నాడు. శుక్రుడు త్రిపాప శుభుడు. గురుడు పూర్ణ శుభుడు. కేతువు కుజుడగుచున్నాడు. కేంద్ర కోణములు ఉత్తరోత్తరముగా శుభఫలముల నిచ్చును. త్రిషణ్ణయాధిపతిలు గూడ ఉత్తరోత్తర బావలంబులు. నిమ్యముల కేంద్రాధిపతిలై వ్యక్తేంద్రములందు గాని, కోణములందు గాని స్థితిచేచి శుభఫలముల నిత్తురు. భిన్న కేంద్రములందుగాని పాపస్థితిములందుగాని యుండి పాప ఫలముల నిత్తురు. క్రూరులు కేంద్రాధిపతిలై కేంద్ర స్థితిచే పాపములము, కోణస్థితిచే శుభఫలములము ఇతర స్థితిములందు మిత్రము ఫలముల నిత్తురు. వ్యక్తేంద్రములగు సామ్యము శుభఫలములను, అట్టి క్రూరులు పాపఫలముల నిత్తురు. 2, 12 అధిపతిలు వ్యతంగముగా ఫలప్రదముగారు. వీరున్న స్థితివాదియులను, సంబంధించిన గ్రహములైన వారాలచే ఫలముల నిత్తురు. త్వరితము లాభాధిపతిలు సమాన భక్తులగుచున్నారు. అట్లే అన్ని సమయములు, చతుర్థ దశమములు, ద్వితియ వ్యయములు, చలనము సమానములు, సప్తాష్టమములు, త్వరితము లాభములు ఏకభక్తులగుచున్నై సమానభక్తులై ద్విత్వ కర్తృత్వము వొంది శుభశుభముల మూలధిపతిలై ప్రతి ఒక జెయించుచున్నవి. ద్వితియ వ్యయాధిపతిలై సమస్త సంబంధముగాని, వ్యయా ద్వితియపాప చలనల స్థితిగాని పాపాభ్యవంతులగుచు మూలము. వీరిలకు రెండవ అధిపతియు 12గ

స్వక్షేత్రములైన పంచాక్షరములు 1, 4, 5, 9 అది
వతలు అష్టమూర్తివర్ణముగలిగి గని, అష్టమూర్తిని సంబం
ధము వొందిగని వ్యవస్థకుఁబ్రాంతముల మూత్ర మిత్తులు, నీయ్యులు
కేంద్రాధిపతియై వారిచే పితృతములైన నారాధి దీక్ష
యొక్కరై మారకము చేయుచున్నారు. ఏదను యోగకారకు
అనుట శాస్త్రమువలన గడు. కేంద్రాధిపతి దీక్షముగల
గుంజుకలై ననగా, స్వక్షేత్రములైననూ, త్రికోణములం
దున్ననూ, త్రికోణాధిపతులతో కూడినను, సంబంధించిననూ
అయినా పితృతముల సంబంధముగల యోగముల నెప్పు
చున్నారు. ఇందు గురు, బుధులు చతుర్థ మస్తమూర్తివర్ణముల
గని, మరల దశమూర్తివర్ణము గని పొందినపుడు
అభిముఖులు. అక్రమము తృతీయ రాజ్యధిపతివర్ణము
గని, చతుర్థ రాజ్యధిపతివర్ణముగని వొంది కేంద్రాధి
పతి పొందుచున్నాడు. రవి, చంద్రులు అష్టమూర్తి
దీక్షము లేరు. బుధ, చంద్రులు కుభవము ననుసరించి వారి
దీక్షనిర్ణయము చేయవలెను. కుబాదు తృతీయ రాజ్యధిపతివర్ణము
గని చతుర్థ రాజ్యధిపతివర్ణముగని పొంది పాపి యగుచున్నాడు.
ఇది కుంభ, మకర అగ్నిములకు ప్రాప్తమవును. ఇట్టి పాపివర్ణము
వారక దీక్షములకు ప్రాప్తమవును. యోగభావములకు గడు.
కుజ అనుట కేంద్ర కోణాధిపతియై కుభులగుచున్నాడు. రవి
కేంద్రాధిపతివర్ణమువొంది కుభు దగును. ఇట్టి పాపియిత
బుధుని క్షీణ చంద్రుని కూడ చూడవలెను. ఏ గ్రహమైననూ
కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణము గలిగియున్ననూ, కోణాధిపతిగని, కోణాధి
పతి సంబంధముగని వొందిననూ కుభవముల నిత్తురు.
కేంద్ర రాజ్యధిపతి పితృతముల మూత్రమే విచారించవలెను.
వికారాధిపతివర్ణము రవి చంద్రుల విచారించిన రవి ఉత్పన్నునొంది
కర్కశు లగ్నమునకు కుభవముల నిత్తును. స్వక్షేత్రములైన
ధనవృద్ధి చేయును. తృతీయ పితృతే ధనప్రాప్తి గలుగును.
అష్టమూర్తితే ధనవృద్ధి మొనరును. షష్ఠ పితృతే శత్రు
దోగని మూలములను ధనవృద్ధిము ప్రాప్తించును. ఏదాము
నకు చంద్రుడు తృతీయ, రాజ్య, చతుర్థములందున్న ధనవృద్ధి
మైననూ ధనము పితృతే నీవన రాజ్యము, చతుర్థ పితృతే గృహ
క్షేత్ర రాజ్యముల వొనరును. లగ్న అష్టమూర్తివర్ణములగు
కుజ, అక్రమల లగ్నములకు పిచ్చుగారు. గురు, శుక్రులు
కేంద్రాధిపతియై అష్టమూర్తివర్ణముల మారకముల గడు. ఏద
ద్వితీయ మస్తమూర్తివర్ణము మారకము. కన్య లగ్నమైన బుధు
నకు కేంద్రాధిపతి దీక్షములేదు. విశ్వములైననూ బుధుడు
స్వక్షేత్రములైననూ కుభవముల పిచ్చుకారు. కుంభ
లగ్నమునకు కుబాదు యోగమగుచు గడు. పుష్య తులకు
కుబాదు కొంచెము పాపి. మేష, పుష్యములకు రవి-బుధ, పుష్య

ములకు అది లుగును. సమమూర్తివర్ణము మూర్తివర్ణము సంబంధము
దశమూర్తివర్ణము రాజ్యధిపతి సంబంధము ప్రాప్తించిన యోగ
భంగ మగును. ఇట్టి సమమూర్తివర్ణముల పితృతముల సంబం
ధము యోగభంగమే అగును. కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణము పితృత
గతులైన యోగప్రాప్తి లేకున్ననూ పితృతములందువు. ఉత్తమ
కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణముల రెండవ పితృతాధిపతివర్ణము సంబంధ
దీక్షముగలవారైననూ రాజయోగమే అగుచున్నాడు. అక్రమ
నకు కుంభ మీన లగ్నములకు తప్ప వ్యయపితృత దీక్షము లేదు.
కోణాధిపతివర్ణము ద్వితీయ వ్యయపితృతాధిపతివర్ణములైననూ పితృత
అగుచున్నాడు. ఏదీ పితృతాధిపతివర్ణముల ప్రాప్తించిన కుభులు
మూత్రమే విచారించవలెను. చతుర్థ దశమూర్తివర్ణములకు
ద్వితీయముగ తృతీయ రాజ్యధిపతివర్ణము ప్రాప్తించిన పిచ్చులై
సంబంధపితృతల ననుసరించి యోగకారకులు లేదా కుభులు
యగుచున్నాడు. సమమూర్తివర్ణముల ద్వితీయ వ్యయపితృతములలో
నొకటి ప్రాప్తించిన కుభులుగడు. గాన ద్వితీయ వ్యయపితృ
వర్ణములు లేని కేంద్రాధిపతివర్ణము గావట్టి కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణము,
కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణము గల రవి, చంద్రులు మూత్రమే పితృ
కుభులై యోగకారకు లగుచున్నాడు. కేంద్ర, త్రికోణాధిపతివర్ణము
ఇతరధిపతివర్ణముగని, ఇతరధిపతివర్ణముల గలవారైననూ యగు
చువును సామాన్య కుభులు. కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణములకు ఒకే
గ్రహమునకీ మూర్తి మున్నయింపదు. ఇట్టి పితృత రాజ్యవర్ణము
లకు అనిక, కర్కశులునకు, కుజునకు మకర కుంభములకు,
అక్రమముల ప్రాప్తించును. పితృత కుభవములు ప్రాప్తించ
వలెన్న కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణముల గల రెండు గ్రహములు
ఇతర పితృతవర్ణము లేనపుడు సంబంధము వొందవలెను. ఇట్టి
వారు పితృత యోగకారకులు. కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణములకు రెండవవరు
వరకు అష్టమూర్తి రాజ్యధిపతివర్ణముల సంబంధ మేర్పడినపుడు ఏదలకు
వరపుర సంబంధ మేర్పడిన యోగకారకులు మూత్రమే
భావించవలెను. లగ్న మస్తమూర్తి కేంద్రాధిపతివర్ణముల కోణాధిపతివర్ణము
కూడిన సమమూర్తి యోగము ప్రాప్తించదు. లగ్నాధిపతి తనకు
సంబంధించిన రాజ్యధిపతివర్ణములైన నారాధి పితృతల పితృత
యగుచున్నాడు. ఉత్తమ కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణము కేంద్రకోణ, పాప
పితృతవర్ణములైననూ సంపుర సంబంధములే కొంత యోగము
విభజించునాడు. ఏదీ సంబంధము కలుగు కేంద్ర కోణములు
ఏదొకరను కుభులని చెప్పవలెను. ఏద, శత్రుక్షేత్రములు
గావట్టి పితృత సంబంధము ప్రాప్తించును. ఇట్టి చతుర్థ సమమూర్తి
వర్ణము సంబంధము యోగకారమున విలసిల్లవలెను. ఈ భాంశ
ముల చతుర్థ సమమూర్తివర్ణముల సంబంధములకు సందేహ
రాజ్యధిపతివర్ణముల సంబంధమునకు సరిగవు. అనగా అట్టి సంబం
ధములే అధికయోగ ముండదు. కేంద్ర కోణాధిపతివర్ణముల పరి

తల్లిని చెందిననా, తను వ్యక్తైతములందున్నది యొగ కారకు అగుదురు. ఇందు కేంద్రాధిపతిగాని, కోణాధిపతిగాని వ్యక్తైతములున్నమా యొగము ప్రాప్తించుచున్నది. త్రికోణాధిపతుల మధ్యనున్న బలియున్న నేంద్రాధిపతి ఇతర ఇతరగ్రహ సంయోగము నొందినమా రాజయోగ కారకు డగు చున్నాడు. అట్టి గ్రహములు నై నర్హక పాపులైననూ యొగము విత్తురు. ఇప్పుడు యోగకారకుల దశల మధ్య ప్రాప్తించు తుల కారకత్వము గల గ్రహ దశయందు కూడ రాజయోగము ప్రాప్తించును. ఒక గ్రహమునకు కేంద్ర కోణాధిపత్వములు ప్రాప్తించిననూ, కేంద్ర కోణాధిపత్వములో నొకటి రెండవదగు 3, 6, 8, 12 స్థానాధిపత్వము ప్రాప్తించిననూ తుల కారకు డగుచున్నాడు. గ్రహములు పంచలమునకు కారకు లైననూ యోగకారక గ్రహ సంబంధ మొంది కొంతవరకు యోగ మిచ్చుచున్నాడు. ఇట్టి పాపులు యోగకారక గ్రహ దశలందు తమ అంతరములందు యోగము కలుగును. రాహు, కేతులు కేంద్ర కోణ తల్లితల్లి కేంద్ర కోణాధిపతుల సంబంధమొంది రాజయోగ మొనగుచున్నారు. కేంద్రకోణ గతులకు ఈ రాయా గ్రహములకు కేంద్ర కోణాధిపతుల సంబంధ మేర్పడకపోయిననూ అట్టి కేంద్ర కోణాధిపతులు యోగకారకులైన రాహు కేతులు యోగకారకులు కాకున్ననూ తులకలై తులభముల నిత్తురు. భాగ్య రాజ్యాధిపతులు అష్టమ రాజాధిపతులైన వీరి సంబంధము యోగప్రదము కాదు. భాగ్య రాజ్యాధిపత్వములు లేని అష్టమ రాజాధిపతుల సంబంధము తులము. అగ్ని అష్ట మూధిపతి, నవమూషాధిపతి, అష్టమూధిపతి, అష్టమ రాజాధిపతి, తులీయ అష్టమూధిపతి, అష్టమ రాజాధి పత్వములు లేని భాగ్య రాజ్యాధిపతులలో సంబంధ మొందిన పూర్వ ప్రాప్తముగు యోగము తింగము నొందదు. అష్టమ రాజ్యాధిపత్వము నొందిన గ్రహము భాగ్యమందున్ననూ, రాజ్యమం దున్ననూ, రాజాధిపత్వముగల రాజ్యాధిపతి భాగ్య రాజ్యములందు టున్ననూ పాపూర్వ యోగము ప్రాప్తించును. చతుర్థ సంవ మూధిపతులు, చెడిపోయిన నవమ దశమూధిపతులు, భాగ్య రాజ్యాధిపతులు, చెడిపోయిన చతుర్థ సంవమూధిపతులు, చతుర్థ నవమూధిపతులు, చెడిపోయిన నవమ రాజ్యాధి పతులు, సంవమ రాజ్యాధిపతులు, చెడినచతుర్థ భాగ్యాధిపతులు యోగకారకు లగుచున్నారు.

రవి, చంద్రులకు కేంద్ర, కోణ, పాప, ద్వితీయ స్థానాధి పత్వములు వివిధ లగ్నములకు ప్రాప్తించుచున్నవి. కుజులకు ప్రభమును కేంద్రాధిపత్వము అనంతర పాపాధిపత్వము వేష, వృషభ, పుల్లక, మకరములకు ప్రాప్తించును. క్రతువులకు పాపాధిపత్వము అనంతర కేంద్రాధిపత్వము కుంభమునకు

ప్రాప్తించును. కేంద్ర కోణాధిపత్వము సింహమునకు, కోణ కేంద్రాధిపత్వము కర్కటమునకు ప్రాప్తించును, కోణ పాపాధి పత్వము ధనుస్సునకు, ద్వితీయ కోణాధిపత్వము మీమునకు, ద్వితీయ కేంద్రాధిపత్వము తులకు, ఉభయ పాపాధిపత్వములు, మిథున కన్యకు ప్రాప్తించును. మహా పాపియగు కుజునకు ప్రథ మమున కోణాధిపత్వము అనంతర కేంద్రాధిపత్వము ప్రాప్తించిన పాపత్వము తగ్గి యోగకారకు డగును. అప్పుడు కేంద్ర కోణ గతులైన తులభములను, అందునూ వ్యక్తైతగతులైన కేంద్ర మందున్న అత్యంత తులభముల నీయగలదు. అగ్ని సంవము అందు పోషింపు మీయజూడు. పాపస్థానములందున్ననూ పాప ఫలములు ప్రాప్తించవు. ఇట్లే వృషభమునకు భవ చూడ వలెను. దాడక భవి తులుడు. కేంద్ర కోణాధిపత్వము సింహము నకు ప్రాప్తించును. అప్పుడు కోణాధిపత్వ పాపి యగునని గవి కేంద్ర కోణగతులైన తులభముల నీయదు. వ్యక్తైతము లందున్న పాపల మధికమగును. ద్వితీయమందు గవి పాప స్థానములందుగవి స్థితివొందిన పోష తులభముల నీయ గలదు. ఇట్లే తులా లగ్నమునకు కేంద్ర కోణాధిపత్వముగల భవి గూడ ఫల విషయమున చూడవలెను.

కేంద్ర పాపాధిపత్వముగల కుజుడు కేంద్ర కోణగతులైన యోగప్రదు డగుచున్నాడని ఈ కేంద్ర కోణములందు ఉన్న నొందరాదు. వీరయగులు అధిక తులప్రదము. పాపస్థానము లందుండి యోగించెడు. ద్వితీయ వికారభములందు ధమమునకు తులులు. తులభముగనే మేష, కర్కట, కుంభ లగ్నములకు భవి చూడవలెను. పాపాధిపత్వము ప్రభమును అనంతర కేంద్రాధి పత్వము ప్రాప్తించిన మహా పాపగ్రహములు కోణ స్థితిచే తులభములను, కేంద్ర స్థితిచే అత్యంత తులభములను, పాప స్థాన స్థితిచే పాపఫలములు నిత్తురు. ఇట్లే సింహ, పుల్లక లగ్నములకు భవి చూడవలెను. ఉభయ పాపాధిపత్వముల నొందిన పాపగ్రహములు పాపస్థానగతులై యోగప్రదులుగారు. అచట వీరు ఉన్న నొందుల అధిక పాపకారము. కోణస్థితిచే అత్యంత తులభములను, కేంద్ర స్థితిచే కొంత తక్కువ ఫల ముల నివ్వగలరు. మీన లగ్నమునకు భవి ఇల్లు చూడవలెను. కోణాధిపత్వము ప్రభమును, అనంతర పాపాధిపత్వముగల కుజుడు ధనుర్లగ్నమునకు, భవి కన్యాగ్నమునకు కోణములందు గవి, పాపస్థానములందు గవి యుండి యోగ మివ్వరు. కేంద్ర స్థితిచే అగ్ని రాజయోగ మొనగుచున్నారు. ధమర్లలగ్నములకు కుజుడు పక్షిష్టమములందున్న కొంతవరకు రాజయోగ ముండును. కన్యాగ్నమందున్న భవి అతి స్వేచ్ఛ ఫలమును, దశమ మందున్న మౌన యోగ మిచ్చుచున్నాడు. ప్రభములను పిపి

వత్సము అనంతర కేంద్రాధిపత్యము యిది మిథున లగ్నమునకు ప్రసించును. ఇట్టి యిది పాపస్థితిములందుగాని, కోణములందుగాని స్థితివొందిన అవయోగము. కేంద్రగతులైన కొంతవరకు రాజయోగము నిష్పగించు. ధన కేంద్రాధిపత్యము కుంభము లుండు, ధన కేంద్రాధిపత్యము మిథునమునకు కుంభము ప్రసించును. భూరాగ్నిమునకు కుంభము కేంద్రస్థితి వొంది అత్యంత రాజయోగ మిచ్చుచున్నాడు. కోణములందు కొంచెము ఉత్కృష్ట మకరముందు ఎక్కువ యోగ మిచ్చును. ద్వితీయ లాభములందు పాపస్థితిగతులైన పాపము, ఇట్లే మిథునమునకు కుంభము చూడవలెను. ధనలగ్నమునకు యిది ధన తృప్తియూర్ధవత్సములు ప్రసించును. ఇట్టి యిది పాపస్థితిములందు యోగ మిచ్చుక, కేంద్ర కోణములందు యోగ ప్రసించు చుండును. ఇట్లే మకరమునకు లగ్న ధనాధిపత్యము గణి కేంద్ర కోణము లందు యోగ ప్రసంది, ద్వితీయములందు ధన ముండును. పాప స్థితిములందు యోగమిచ్చుక, పృథ్వికములందు పాపము విచ్చును.

శుభము ఉభయ కేంద్రాధిపత్యము, ఉభయ పాపరీ వత్సము, కోణ పాపరీవత్సము, పాప కేంద్రాధిపత్యము, ధన కేంద్రాధిపత్యము, కోణ ధనాధిపత్యము, కేంద్ర కేంద్రాధిపత్యము, కోణ కేంద్రాధిపత్యము, కేంద్ర పాపరీవత్సము, పాప కేంద్రాధి పత్యము, భూరాగ్నివత్సము, ధన కేంద్రాధిపత్యము ప్రసించును.

మర గురులకు మిథున, కన్య, ధనుర్వీణములకు ఉభయ కేంద్రాధిపత్యము ప్రసించును. ఇట్టి నైసర్గిక శుభము పాపస్థితిములందుండు అత్యంత శుభము. కేంద్ర కోణము లందున్న అవ యోగము మెప్పుడయినప్పటికీ ఇది జరుగుట లేదు. పుష్కేత్రములందున్న పాపము లుండును. ఇట్టి స్థితి మారకపోతమగును గాని యోగభంగముగదు. కన్యగ్నిముందు బుధుడు, ధనలగ్నముందు గురుడు అధిక శుభముల నిచ్చుచున్నాడు. ధనుర్వీణ గురువు 6, 8, 12 లందు అందు పరిషింపి 6 నందు అధిక రాజయోగ మిచ్చుచున్నాడు. వీరు కుంభక్షేత్రములం దున్ననూ యోగము నిచ్చుచున్నాడు. శుభము ఉభయ పాపరీ వత్సములు గురునకు, పునర్భ, తుల, మకరములకు, బుధునకు మేష, కర్కట, పృథ్వికములకు, శుక్రముకు ధనుర్వీణములకు ప్రసించును. వీరి శుభవత్సములు సుమత్సము లేవలదు వీ రొకరు పాపములు కూడ నవనాన ప్రతిపత్తి వొందజాలవు. వీరు పాపస్థితిముగా కేంద్ర కోణములందున్న మూల యోగ మిచ్చురు. అందు కేంద్ర స్థితి ఉత్తమము. పాపస్థితి స్థితి వొంది అవయోగ మిచ్చురు. ఇది మకర లగ్నమునకు ఉభయ పాపరీవత్సము ప్రసించిన గురునకు వలెండు. లాగ్య ముండున్న గురువు అంత యోగ ప్రసంది గాదు. గురు, బుధులు

పాపస్థితిగతులై యోగము నిచ్చుచున్నాడు. నైసర్గిక శుభములలో కోణ పాపరీవత్సము మేష పాపములకు గురునకు, ల. త కుంభములకు బుధునకు, మిథునమునకు శుక్రముకు ప్రసించును. ఇట్టి అధిపత్యములు గల శుభము వీరు కేంద్ర కోణ ములలో ఎవరు మిథునూ యోగమిచ్చురు. పాపస్థితి స్థితి అవ థము. పాపములకు గురువు ఉత్తమ ద్వాదశములందున్న శుభ ఫలముల నియును. మేష తులలకు గురు ల. తులలకు వ్యయధిపత్య దోషములేదు. కుంభమునకు బుధుడు పాపస్థితిములందు యోగించక అందు ఉన్నవొందిన అత్యంత పాపముల నిచ్చు చున్నాడు. పాప కేంద్రాధిపత్యములు గురునకు, కర్కటమునకు బుధునకు మకరమునకు ప్రసించును. వీరు కేంద్రగతులు, దున్న ఉత్తమ ఫలములను, కోణములందు పాపస్థితి ఫలముల నిచ్చురు. పాపస్థితి స్థితియే యోగ ప్రసందిగారు. కేంద్ర కేంద్రాధిపత్యములు శుక్రముకు మూలము మకర కుంభములకు ప్రసించుచున్నవి. మకరలగ్నమునకు ఉత్తరాధిపత్యము కేంద్ర ముండు గణ పంపించునందు మూలము యోగించును. ఇతర కోణములందుగని, కేంద్రములందుగని యోగించు. పాప స్థితిములందు శుభము. అందు అష్టమమును అధిక ఫలము యగును. ద్వితీయ లాభములందు పాపస్థితి ఫలము. కుంభము నకు లాగ్య కోణముందు పాపస్థితిములందుండి శుభఫలముల నిచ్చుగదు. ద్వితీయ కేంద్రాధిపత్యములు బుధునకు వ్యయమునకు, గురునకు పృథ్వికమునకు, శుక్రముకు కన్యకు ప్రసించును. ఈ స్థితిలో శుభము ద్వితీయములందున్న అత్యంత శుభయోగ మిచ్చులందు. కేంద్ర కోణములందు శుభఫలములను, పాప స్థితిములందు పాపఫలముల నిచ్చురు. గురు, శుక్రముకు కేంద్ర స్థితి ఉత్తమ ఫలముల నిచ్చును. ద్వితీయ కేంద్రాధిపత్యము నేషమునకు శుక్రమునకి ప్రసించును. ఈ శుక్రము కేంద్రము లందున్న పాపము. ద్వితీయములందు అవ యోగ ముండును. కోణ స్థితియు పాపస్థితి స్థితి శుభ ఫల ప్రసంది. ద్వితీయ లాధి పత్యము గురునకు కుంభమునకు, బుధునకు పాపములకు ప్రసించును. వీరు కేంద్ర కోణములందున్న రాజయోగ ప్రసించును. పాపస్థితి స్థితి పాపఫలముల నిచ్చును. కుంభము నకు గురువు ధనములందుండు శుభము. లాగ్య పాపస్థితిము. కేంద్ర పాపరీవత్సము శుక్రముకు వ్యయ, కర్కట, తుల, పృథ్విక ములకు ప్రసించును. ఇట్టి శుక్రము పృథ్వికములకు శుక్రము కేంద్ర కోణ స్థితియే శుభఫలముల నిచ్చును. పునర్భగ్నిములకు శుక్రము తులలగ్నిముల కొమరి ఫలముల నియును. కర్కటము నకు పాపస్థితి స్థితి వొంది శుభఫలముల నియుగదు. ఉత్తమ ముందు ఉత్తమ ఫలములను, వ్యయములందు అంతముల ఉత్కృష్ట ఫలముల నియును. ధనములందు పాపస్థితి ఫలము ప్రసించును. పంపించునందు కోణ శుభము. లాగ్యములందు గని కేంద్రములందు గని స్థితివొందిన పాపముల ప్రసించును. భూరాగ్నిములకు కేంద్రములందు కేంద్రములందు కేంద్ర

ಮುಂದೆ ಈ ಯೋಗ ಮಿತ್ರರೂ ದ್ವಿತೀಯ ಮಂಡಲದಿಂದ
ವಿವಾಹವು ಉಪಮುಖವಾದುದು, ವಿವಾಹವು, ಕಾಣಿಸಿದ ನದಿವೆ
ವಿವಾಹಮುಖ (ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು, ವಿವಾಹ ಕೇಂದ್ರದಿಂದಲೂ ವಿವಾಹ
ಕಾಣಿಸಿದುದು (ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರದಿಂದಲೂ ವಿವಾಹ
ಮುಖ, ಅಂದರೆ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ವಿವಾಹ, ವಿವಾಹವು
ರಂದಿ ಕಾಣಿಸಿದುದು ವಿವಾಹ, ಕಾಣಿಸಿದ ನದಿ ವಿವಾಹವು.

రచి చంద్రుల విద్యములందు కేంద్ర నిర్మాణము వలనముగ
 చూచుకొనవలెను. మేషములకు రచి త్విరియ లాభవ్యముము
 లందు, భవమృతము మిష్టిస్థితిములందు శరీర వలముల
 విచ్ఛేదము. మేషములకు కేంద్రములందుగని, పంచమముల
 గని స్థితివలె అత్యంతములగుచున్నను. కన్యకు, రచి, చంద్రులు
 కేంద్రగతులై లంఛనముల నీయగలరు. పి ద్విరూ కేంద్రము
 లందు కలియరాదు. పాపస్థితిములందు కలిసిన అత్యంత శుభము.
 మిథునములకు రచి కేంద్ర కోణములందున్న శుభము.
 మీనములకు మృదుస్థితి లనికి పాపస్థితిము. ఇతర కేంద్ర స్థితి
 శుభము. పాపస్థితి స్థితి నొందిన యోగ మివ్వదు. పంచము
 నకు రచి ప్రాప్తించు కోణాదిత్య పాపము స్వప్రములగు
 లగుము లన్ని ఇతర కేంద్రకోణములందు శుభము. పాపస్థితి
 స్థితి పాపము. శుభ చంద్రుడు కేంద్రాధిపత్యము నొంది పాప
 యగును. క్షీణ చంద్రుడు పాపాధిపత్యములే పాపముగను. శుభ
 చంద్రుని బుధుని కల, క్షీణ చంద్రుని కుశునికల మానుకొన
 వలెను. మేష, కర్కట, తుల, మకరములకు పూర్ణచంద్రుడు
 కేంద్ర కోణములందు యోగిండు. పాపస్థితి స్థితి శుభము.
 మీనములకు పూర్ణచంద్రుడు కేంద్రకోణగతుడై రాజ
 యోగిండుగనగును. మిథునములకు ద్విపర్యాయతయై కేంద్ర
 కోణములందున్న శుభిండు. పాపస్థితిములందు యోగ
 మివ్వదు. పంచములకు వ్యయధిపత్యము నొంది కేంద్ర
 కోణములందున్న యోగమిచ్చును. వృషభములకు కేంద్రస్థితి
 నొంది శుభఫలముల నీయగలదు. ద్విపర్యాయ స్థితి పాపాభ్య
 వలించును. భవమృతము అష్టిమాదినియై కేంద్ర
 కోణములందుండి శుభఫలముల నీయగలదు. ద్వంద్వ స్థితి కూడ
 పంచీది. కుంభమునకు పక్షిధినియై కేంద్రస్థితి నొంది
 యోగమిచ్చును. పాపస్థితిములందున్న అప యోగమని లాభింప
 వలెను.

అధియోగములు

అధియోగములకు కారకై న గ్రహములు పై విప్పి
అక్షప స్థితి ఫలముల నిర్ణయించి బుధాది భవముల నొనగ
గంతు. సామాన్యముగా అభించి వ్యక్తిష్ట గ్రంథములందు
చెప్పబడిన అధియోగములకు సంబంధములు తెల్పుచూ, అభించి
గ్రంథములందు చెప్పబడిన కౌశ్యముల ఇంటి చెప్పబుచ్చును.
సంబంధవ్యక్తిగములయొగములు, సంధియోగములు అంధ

ప్రతియుండూ లోకం వివరముగా చెప్పియున్నందున ఇవల
మరల చెప్పబడలేదు.

1. చంద్రాది యోగము :

ಸಿವಪ್ರಿಯಾ ಪಾಪಾಂಶಿ ರವೇವ್ಯದಿಶಾಂ ಕಂದೆವ್ಯ ಪಿಂವ್ಯ
 ಮುನಿ ಮದಾಪ್ತಿಲಿ ಪಾಪವ್ಯ
 ನಂದಿಲಿ ವಿಶ್ವ ವಿಭವಾಲಿ ತ್ರಿವಿಧ ರಿಪ್ಪಾಯಿ ಮೇವಿ
 ಮಿಲಿವೆನಿ ಕುಯಾಳಿ ಪಾಪಿ

ಪಂ.ರಾ.ಪು. 6, 7, 8 ಸ್ಥಿತಿಮಾಂವು ಉಳಿಸಿಟ್ಟು ಅಂದ
ಕುಳಿಸಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಲೈಟ್ ಗೆ ದಿ ಕುಳಿಸಿಟ್ಟು ದಿ ಕುಳಿಸಿಟ್ಟು
ನಂತರ ಗುರುತಿಸಿ.

ద్యునిం వచ్చి మధ్యాహ్నముం జరిగె. (ప్రప్తి సమస్త
 భుటాః క్రూరాదాం యది గోరణేన తాః సూర్యా యో
 ద్రా రణః తాపాః ప్రత్యేభ్యున్మేషణగోర్యేనాం తోర్భున్మేషా
 సత్ కరిం ద్రానవనిం భుంక్తే ద్యుః పాః ఏయతః అమితం
 జామితం నిద్రమదనా శిలరచితో గిరాపురే నిమ్నాన్త
 మిహావన దేముర్భురచివో మున్మలేహాసేనం గణవతి నిమ్నాట
 వయః తో ప్రతాపిన్య ర్భున్య క్షుం తో హ్యయో శత్రున్మ భున్మో
 మూంధన్య వచనము.

అధియోగః పంచమః ॥

6, 7, 8 స్థానములందు గాని ఏ శబ్దమును గాని లేక
 ఏ ఒక స్థానమందు గాని శబ్దమున్న చోట అధియోగము
 పోసి చెప్పు.

జాడరాయణ పెరశిక్కులు—

పట్టాభిషేకమునకును - శ్రీమద్రామాయణమునకును
 సంబంధములు. పాఠ్యము

ప్రశ్న : పరిశోధన విశ్లేషణ విశ్లేషణ దృక్పథం .

ఈ కుటుంబ ఆధినితలులైన, మధ్యమ బలమైన, సామాన్యబలమైన క్రమముగా వాటకుండా రావడంగా, అమోఘ యోగ, సేవారిత్యయోగ మనుకరణింతురు.

పాఠిక—6 అధ్యాయము—42, 43 శ్లోకములు.

శిల్పర కలావృత్తము—చతుర్థాప భాగ వంశాదము
— 66 కీ.కము.

2. అన్వేషణయోగము—

[illegible]

అగ్నితా 6, 7, 8 లందు పాప సంబంధములేని కుటుంబులను లగ్నదియొకము ప్రాప్తియగును. అందు పాపు బుండిన జాతకులకు ఏ సుఖము లుండవు.

జాతక పరిణామము—అధ్యాయము 7— శ్లోకములు 114, 115.

లగ్నది యొగా జాతా మంత్రి పుతనాపతిర్థరస్యమా
అపారాధా విధిలో దీర్ఘాయుర్భర్తనాన శత్రుః

లగ్నదియొకముందు జన్మించిన జాతకులు అపారాధ వలనగని, సేనానాయకత్వముగని, మండలాధిపత్యములు గని పొందుదురు. అనేక భార్యలు గలిగి మగులవంతులై శత్రు వీర లేక మరీతులు.

పారాధ-34 అధ్యాయము—13 శ్లోకము.

35 అధ్యాయము—21 శ్లోకము, 22 శ్లోకము.

3. ఉపయ కుంభితి యొగము:—మమమలయొగము.

లగ్నదీపక మమమాస్య సమమంశుకంక పిమ్మ
గ్రహై రుపయోగవై స్మమై
త్యధ్యం పద్యాల పమమాంశుత యువతాయా
మవ్యేషు పల్లవీపరీష్యుడ ముక్కటిన.

జన్మలగ్నమునకు కుటుంబ 3, 6, 10, 11 అగు ఉపయస్థితి వేలించిన ధనవంతు యగును. ఇది వంధ్రు లగ్నాత్మ వర్తియగును. రెండు కుంభగ్రహములు ఉపయయుండుంట్లు పాపాభ్యధవవంతుడు. ఒక కుంభగ్రహమున్న స్త్రీ రునింతుడు.

పారాధ-35 అధ్యాయము—67 శ్లోకము.

13 అధ్యాయము—32 శ్లోకము.

జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—11 శ్లోకము ఇందు కొంచెము మార్పున్నది. కుటుంబ ఉపయయుండుంట్లు పాపులు లగ్న దిశకు కేంద్రగతులైన క్రూరుడగు రాజగుని యున్నది.

జాతక పరిణామ వ్రాత ప్రతియందు “సర్వవోపయస్థితాః శుభాః సిన్యా విలగ్నస్థితాః”. పాపులు ఉపయయుండుంట్లు, కుటుంబ లగ్న దిశపై పాపులైన క్రూరుడగు రాజగును. గాన పాపులు 3, 6, 11 లందుండవలెనని భావము.

మాండవ్య జాతకముందు—

సకల దీప్య భాగ్య నివోద్యుగవ మరవాల్ కుఱ
దీప్య గతామవాః

అది పరాక్రమ లాభగతాః భవో విలయతే జగతిం
పరమాయుషః

ఈ భావమును పారాధ 35 అధ్యాయ 16 శ్లోకముందు చెప్పబడిన పాశముతో సమన్వయము చేసిన యధార్థస్థితి వెలుగవగును.

కరో త్యుక్త్యుక్త్య ద్యుక్త్యుక్త్య దమృతాతీత మోహ
న్మితస్త ద్బ్రహ్మసం సకల వయసానంద జననః

అపారాధ-యం స్మృత్య వయస జనకై
నితం

పుస్త్రీ శోకగ్నీర్జ్వలంతి పృథ్వీయైతేన సుతరామ

పై ప్రకారము ఉపయయుండు కుటుంబుండి లగ్న మున రవి చంద్రులుండితే సకల జన్మల నానందించేయు వట్టియు, శత్రువుల వలెంజేయువట్టియు రాజగును. పం దీపక అధ్యాయము 6 శ్లోకములు 19, 20.

4. స్వక్షేత్రగ్రహ ప్రాప్తి యొగము:—

కుఱ నమకుఱ ముఖ్య జగదాపూజ్య ధని మతి లోగ
స్వసృష్టైక స్వర్ణ

పర విభవ సువృత్త్య సంతుల్యేష్య, గణన విలే
స్వపాళ్య ములేష్యు.

జన్మకాలమున స్వక్షేత్రమందు ఒక గ్రహమున్న స్వకుఱ జన్మలో ఏమాయుడు, రెండుస్వస్వకుఱ ముఖ్యుడు, మూడున్న ఇందుపూజ్యుడు, నాలుగు ధనవంతుడు, అందున్న మఱి ఆరున్న రాజలోగ, ఏడున్న ధానియు. అట్టి మిత్రక్షేత్రము లందు ఒక గ్రహమున్న వలభవ భీమము, రెండున్న స్వేహితుల మూలకముగ భీమయును, మూడున్న జ్ఞాత జన్మంచే పోషిం జయును, నాలుగు ఇందుపోషక వర్గమందుండును, యింపు మూజారినతి, అందు సేవానతి, ఏడున్న రాజ.

జాతక పరిణామము—8 వ అధ్యాయము—106 వ శ్లోకము. ఇందలి 105 వ శ్లోకము భావము వివిధ గ్రహ స్వక్షేత్రస్థితి ఫలముల వివరులయ్యింది. మిత్రక్షేత్ర స్థితిఫలము 107, 108, 109, 110 శ్లోకములందు చెప్పబడియున్నది.

మానసిగిరి పల్లలి:—

స్వగృహస్థి రహోకే మహాగ్రామ పదోద్యమి
రంధ్రే కర్మరతి పాపుర్యన్య రూపవాసి
స్వగృహస్థి కుతి . . . చురో భవవాసి
బుద్ధనార కథాభిజ్ఞః పీఠో ధనవాసి.
దహిత: కృతార్థ: సర్వేష్య: స్వగృహ గుర
స్థితిః కృషివ: కుతే నేమాన్య: సురోచనః

పారాధ-35 అధ్యాయము—38 శ్లోకము. ఇందు అంతంగత్య దోష ముండరాదని చెప్పియున్నాడు. ఇదే భావము కొంతవఱకు 44 వ శ్లోకముందున్నది. 44 అధ్యాయ 32 వ శ్లోకము మొదలు 38 వ శ్లోకము వరకు వివరములు చెప్పబడి యున్నవి.

ఉత్తర కాలవృతం—చతుర్థంబ 41 వ శ్లోకమందు కొంతవరకు చెప్పింది యున్నది.

5. ఉచ్చక్షేత్రస్థిత యోగము :—

అవయులి స్వమేకోఽప్యైశ్చ గోమిత్ర యుక్తిః
ప్రచూర ధవ వమేతం మిత్రయోగచ్ఛ సిద్ధిం.

అర్జునుండు గ్రహమున్న వొంది మిత్రగ్రహముల భృష్టి వొందిన ప్రజానాయకుడుగని, రాజుగని యగును.

జాతకరత్నముండు మహాదేవుడు—“కోఽప్యైశ్చగోమిత్ర భృష్టౌ భూతలిః” యని, “ఏకావృత్తి వ్యవృత్తి మిత్రే ప్రచూర ధవః పిత్తిః” యని చెప్పియున్నాడు.

ఇందు అర్జునుండు ఉచ్చగ్రహమునుండి వైశిష్టిక మిత్ర భృష్టి వందుట ప్రధానము. తత్కారిక మిత్రభృష్టి శం మియ్యది భారమని, ఇందు ఉచ్చవొందిన చంద్రుని రవి, కుజ, బుధులు పక్షిందిన బుధుల మంతవరకు ప్రాప్తించునను విషయ మున నందేహ మున్నది. ఈ యోగము కుజ భుచ్చవొంది కర్కట రవిని, గురు భుచ్చవొంది మకర రవిని, శని ఉచ్చవొంది మేష రవిని పక్షిందినపుడు రవికి మిత్రగ్రహ యుత గణింప ప్రజా నాయకత్వముగని రావలెదనిని ప్రస్తావించును. గవి, ఏలు దీర్ఘ వ్యాసంకు గురియగుదురని యుక్తిప్రాయమున్నది.

జాతక పాలిజాతముండు “ఏకేష్విన్ సరవోచ్చ గైరితి సమృద్ధిభృష్టి యదిక్ష్మావతిః” యని చెప్పబడినది. అధ్యాయము 7 శ్లోకము—10.

రవ్యాది గ్రహములు ఉచ్చ వొందిన ప్రాప్తించు ఫలములు జాతక పాలిజాతముండు 8 అధ్యాయమున 100, 101 వ శ్లోక మందు చెప్పబడియున్నవి. 102, 103 వ శ్లోకములందు 1 నుండి 5 గ్రహములు ఉచ్చవొందిన ప్రాప్తించు ఫలములు చెప్పబడి యున్నవి.

కాం ప్రకాశిక :—

సూర్యోచ్చస్య గతే జాతః సేవాఽత్య మహన్నయాత్
సోమోచ్చస్య గతే జాతః ధాన్యాది పిశాచే
కోవేం స్వస్యగతే జాతః వనరాజ భిష్యతి
శివో స్వస్యగతే జాతః అశ్వశ్రీయ మహన్నయాత్
గురౌ స్వస్యగతే జాతః ధని, రాజ్యాది పిశాచే
బుధే స్వస్యగతే జాతః రాజాశ్రీయ మహన్నయాత్
బౌ స్వస్యగతే జాతః రాజ్యాధిప యోగవత్.

ఫలదీపిక—7 వ అధ్యాయము 21 శ్లోకము, 9 అధ్యాయము 14 శ్లోకము.

మానసాగరి పక్షితియందు :—

ధీరః ప్రచంద కుశలో గౌరః భారః కలనిధిశ్చతురః
రంజుపత్ని నయూక్తః ఉచ్చస్థి భాగ్యుః కురుతే

విశ్వావధివ సమేతో హిత్ర. వివేకంబ కామిని విరహ బహు జనితా జనవల్లభ ఉచ్చస్థి హిమకలః కురుతే.

ఉగ్ర భుద్రప్రహరం క్రూరం శస్త్రం వజ్రం బహు విధితం

స్వయంకం వల్లభ భూతో ఉచ్చస్థి భూమతః కురుతే
విత్ బుద్ధిలిలిష్టౌ మంత్ర రక్షః క్రియాలో

నిరః అతిమతి విధవో బాకో పాపియమక్త ఉచ్చస్థిః కాలిః
స్వరాః కుభయుక్తః మందిత వదనాశ్ర మందరో

ముదితః బహుభిర్య భూతుజాహం న మరమంత్రిత ఉచ్చ
గోయవ్య.

దేవత్వావోకురో యంత్రతంత్రిత చ గాయత్రీ కవీః
ఃవరావిహకురాదై త్య గురు రుచ్చః కురుతే

సంప్రక్కాల్పక భృత్తి ర్విత్తాత వశం వాచనా భూః
మంత్ర సేవాన దైత్యమాయాపి ఉచ్చః పిరి.

6. అమలయోగము :—

యవ్య జన్మి వమమే శశి లగ్న సేద్యహూయది చ
జన్మిని వంశ్యః

త్య కీర్తి రమణో భాసిరిష్టి రామమోత
మవిహాన వంశ

లగ్నాద్య చంద్రలగ్నాద్య భవే భుభవంయుః
యోగ య మనువాచామ కీర్తనా వందతారతే.

జాతకలు జనవకాలముండు అర్జుమునుండి గవి, చంద్రు నిుండి గవి, భవమహి నమన కులగ్రహములన్న అట్టి వాని విరుషమాసికీర్తి అవంత్రార్క ముందును. ఈ జాతకము అఖండ సంపద సమభవించును.

ఫలదీపిక—6 అధ్యాయము—19, 20 శ్లోకములు.

7. మహాధాన్య యోగము :—

పుం నక్షత్రే రిహపుంసం పుంసే లగ్నార్క వంద్రభే
మహాధాన్య భిత్తాతో యోగః ప్రేదాం వివిర్యయః

పురుషులు వగటవేళందు పురుష నక్షత్రములందు లగ్న మొండునుపుడు లగ్ని, రవి, చంద్రులు దేనిరాసుండున్న మహాధాన్య యోగము ప్రాప్తించును. ప్రేదాం ప్రే నక్షత్రము లందు రాత్రిండు జనన మొందిగా లగ్ని, రవి, చంద్రులు సమరాసుండు దుండవతము.

ఫలదీపిక—అధ్యాయము 6—14, 15 శ్లోకములు.

కాం విధానము—

హస్తీదిత్య క్రమ మలితీర్త్య పైత్రాశ్చిహిం
పుష్పావై త వృక్ష మథ త ప్రాప్తి పాద్యయంబ

మూలం నిమగ్నం శతవిగతి (నీటి నా పుంసాని
శిష్యాత్ పుష్కలినిదిత్ యాపిత్ శ్యాపిషత్ ౧.

హస్త, పుష్కలి, క్రమణ, అభిజిత్, పుష్కలి, అమారణ
అభిని, పుష్కలి, ఉత్తరాశ్వాది పుష్కలి వర్తమానం. మూల
పుష్కలి శతవిగతి ముగ్ధం వర్తమానం. మిగిలిన (నీ
పుష్కలి ముగ్ధం గ్రహించుట.

మూలాగ్ని భిక్షాత్ పుష్కలి ముగ్ధం మూల
మల నిష్కయం తే గీ రీత్యయః పండితయో.

మూలాగ్ని యోగముందు జనన మొందినవారు రాజ
పూజలు, భవంతయః, పుష్కలిశుభంతులు, భాగ్యం, రీత
యపు గీతి, విద్యావంతులై జయము నొందుతారు.

8. వీరభంగ రాజయోగమును గురించి అంద్రమిత్ర
యందు చెప్పియున్నందున మరల చెప్పవలెదు.

9. పర్యవయోగము :-

ఉదయాస్త కర్కహ బుధ గ్రహయోగిః పునై రవే
శుక్ర
యః కర్క పుష్కలితో యోగో యం పర్యవయోగము.
పర్యవయోగే జాత భాషితో దర్శనాత్ పితృ
గ్రహ పురస్కం కర్తా శే శుభవాంశ్య గాన్తి పీఠః
స్వీత్.

ఈభూం కేంద్రములు కాగా, భాగ్యకోణమును గ్రహ
ముందే పుష్కలియును గ్రహ పుష్కలియైన పర్యవ
యోగము ప్రాప్తించును. ఈ యోగ జాతకుడు భాగ్యవంతు
పునఃపండితుడు రాజులై, పట్టాభి, గ్రామాభిషిక్తి చేసి ప్రత్యేక
నొందుతారు.

జాతక పరిజాత 7 వ అధ్యాయముందు 128, 129
శ్లోకములలో చెప్పబడిన పర్యవ యోగముందు కొంత మాత్ర
పుద్రి. పుష్కలియును ముగ్ధంతులు ఈభూంతులైన పర్యవ
యోగము ప్రాప్తించును. ఈ యోగ జాతకుడు భాగ్యవంతు
పునఃపండితుడు రాజులై, పట్టాభి, గ్రామాభిషిక్తి చేసి ప్రత్యేక
నొందుతారు.

అగ్ని మేమాలనః (పాపి) పర్యవయోగ
ఇహ దేవతా.
ఈ పర్యవం విద్వి అభిజిత్ నాం పుష్కలి
పర్యవయోగి.

పై చెప్పబడిన రాజయోగము, జాతక పరిజాత
ముందు చెప్పబడిన పాపిశ్య యోగము భాగించుట.

ఈ యోగము ఈ కేంద్ర విధముల ప్రాప్తించును :-

కేంద్రముందు ఈభూంతులు 6, 8 పాపములందు
గ్రహములు లేకున్నను, ఈభూంతులైన భాషితయోగము.
ఈభూం 6 పాపములందుండును పండితుడు. గాన కేంద్ర

మందు ఈభూంతులు 6, 8 అందుండుటాదు. ఇది భాషిత
యోగము.

కేంద్రములందు ఈభూంతులు, భాగ్యముందు ఒక గ్రహమున్నను
భాషితయోగము ప్రాప్తించును.

అగ్ని ద్వాదశాంశులు పర్యవ కేంద్రములైన
గ్రహాభిషిక్తియుగాని, పట్టాభిషిక్తియుగాని ప్రాప్తించును.
ఇది పాపిశ్య యోగము.

అగ్నిదిపతియున్న పాపిశ్య పాపిశ్య నొందిన, లేక
పుష్కలియున్న, అట్టి పాపిశ్య కేంద్ర కోణములైన
పర్యవయోగము (పండితుడు—6 అధ్యాయము—35 శ్లోకము.)
పట్టి జాతకుడు భాగ్యం కీర్తిపంతులైన ముగ్ధం భాగ్యము నొందుతారు.
ఇందు రాజ జగదుడు.

10. పుష్కలియోగము :-

అది మిత్రయోగి కేంద్ర అగ్నిదిపతి రిష్టయోగి
యక్షః
పర్యవయోగి పుష్కలి అగ్నిం పుష్కలియోగి.
చంద్ర అగ్నిదిపతి కేంద్రములలో నొకటి యదిమిత్ర
పాపిశ్య అందు ఆ అగ్నిదిపతి, అగ్నిదిపతి అగ్నిదిపతిలో జేరి
పర్యవయోగి అది మిత్రయోగి కేంద్రములలో అగ్నిదిపతి
మూలం పుష్కలి యోగము ప్రాప్తించును.

పుష్కలియోగి పుష్కలిశాసనం భూమి పాపిశ్యం
మిత్రం క్రమం పాపిశ్య గణ మధ్యం శేవ వాత
దిగంతః.

ఈ యోగ జాతకుడు భాగ్యము పండితుడు. రాజ
పండితులైన శత్రుహంసయు రాజును.

పండితుడు—6 అధ్యాయము—19, 20 శ్లోకములు.

రెండవ పర్యవయోగ అగ్నిదిపతి చంద్రములలో నొంది, చంద్ర
అగ్నిదిపతి అది మిత్రయోగి కేంద్రములందుగాని, కేంద్రములందుగాని
యందు అగ్నిదిపతి పండితుడు. అగ్నిదిపతి అగ్నిదిపతి
ఈభూంతులు ముగ్ధంతులు. అట్టి జాతకుడు రాజును. కుంభ
అగ్నిదిపతి గురుడు, పర్యవయోగి చంద్రములు (అగ్నిదిపతి
ఉన్న చంద్రములలో యుద్ధి), పర్యవయోగి ఈభూంతులు (చంద్ర
అగ్నిదిపతి అగ్నిదిపతి), ఇది కర్కపాపిశ్య ఈ యోగము
ప్రాప్తించును. ఇది అది శత్రుహంసయోగము.

11. శంఖయోగము :-

కేంద్ర మిత్రయోగి పర్యవయోగి యదీశే చరా.
యః కర్క పుష్కలియోగి పుష్కలియోగి ఈభూంతులు.

గ్రహములన్నియు కేంద్రకోణ గతులై అందు ఒకరు
ఉన్ననొందిన శంఖయోగము ప్రాప్తించును.

శంఖయోగి పర్యవయోగి రాజావ శత్రుయోగి
దేవతావ్యయోగి ఇది పున పయోగి.

శంకరశాస్త్రము

ఇట్టి జాతకులు రాజులుగని, రాజభూమిలుగని యగుదురు. దేవతలకి భోగము లనుభవించుదురు. రాజావతరణంబులను చేయుదురు.

ఈ యోగము కొంత మార్పుతో జాత పరిణామమున 7 వ అధ్యాయమును 138, 139 శ్లోకములలో చెప్పబడి యున్నది. ఫలదీపికయును 6 వ అధ్యాయమున 37, 38 శ్లోకములందు చెప్పబడినది. ఇందుకూడ కొంత మార్పు గలదు.

శేంద్ర కోణావతరణంబు శుభస్థానములైన శంఖయోగమున, అట్టి జాతకులు సర్వ భోగముల ననుభవించగలవని మంత్రేష్వర మతము. వేదము వశ్యుధివతలు వేదమంత్ర శేంద్రములందుండగా అగ్నాధిపతి బలవంతు డయ్యునని శంఖయోగముని భావము. అగ్నాధిపతిగని, రాజ్యాధిపతిగని చరభావ ముండుండగా భాగ్యధిపతి బలవంతమై మరొక శంఖయోగము ప్రాప్తించునని మంత్రయోగిలెల్ల ప్రాయము. ఈ యోగ జాతకులు సర్వ శుభముల ననుభవించుచు 81 సంవత్సరములు జీవించగలరు.

12. లక్ష్మీయోగము :-

శశి మంగళ సయోగే యన్య జన్మని నిర్దిశే
విముంచతి ఏ తం లక్ష్మీ జ్ఞా కులవరూహితీ.

ఏ జాతకుడు కుజ శేంద్రుడు యుతి వొందుడురో అతనిని లక్ష్మీదేవి విడువదు.

పరమార్థము గత శేంద్ర భాగ్యవా ధోబిక్షతే
అగ్నాధి పి బలాధిపత్య లక్ష్మీయోగ ఇ రితితః.

భాగ్యధిపతి శేంద్రమందు పరమార్థము వొంది, అతనికిగల వొందురుండగా అగ్నాధిపతి బలవంతుడై ప లక్ష్మీయోగము ప్రాప్తించును.

జాత పరిణామము- 7 అధ్యాయము- 152, 153 శ్లోకములు.

ఫలదీపిక- 6 అధ్యాయము- 21, 24 శ్లోకములు.

ఇందు భాగ్యధిపతి, శుక్రకుడు శేంద్ర లేక కోణములను తమ పుత్రేష్ట్రమందు గని, ఉత్పయించుగని యుండునని చెప్పబడి యున్నది. ఇవిగత,

1, 9 అధ్యాయములను సంబంధమున్నను, భాగ్యధిపతి శేంద్ర కోణములై ఉచ్ఛవంది బలగ్రహ పీక్షణ వందిమను, శుక్రకుడు వర్గోత్తములై భాగ్యమందు ఉచ్ఛవందిన వేంక గ్రహయుతుడై ము రేదా ఉచ్ఛగ్రహము 3 వందున్ను లక్ష్మీయోగము ప్రాప్తించును.

13. రామరయోగము-

పూర్వపక్షే దివాన్య అగ్రేత స్తవ్య భూతే
రవ శేంద్రునై జీవే యోగ్యా-తి సంశ్చిక.

యోగిన్ రామరే జాతోద్భవయ్య కర్మభావనః
బహు దేశాధిపతః స్వాధ్యక్షిష్టా వేదపాఠకః.

అగ్రోత్తముందు మంగళవే జననమొంది, అగ్నాధిపతి ఉచ్ఛవందిగా, గురువు ద్విశ్రియమందుగని, శేంద్రమందు గని, పీఠి వందిన రామరయోగము ప్రాప్తించును. ఇట్టి జాతకులు దీర్ఘయువు గలిగి శుభకృత్యముల చేయుచు సర్వ సుఖముల ననుభవించు దేశాధి పాలకులుగుదురు. వీరు సందీతులు.

జాత పరిణామము- 7 అధ్యాయము- 136 శ్లోకము ఇందు అగ్నాధిపతి శేంద్రుండు ఉచ్ఛవంది గురుపీక్షణ వందిన, ఏదో ఒక శేంద్రమందు ఇర్వరూ శుభులుండును. ఫలమందు కూడ స్వత్యవ మున్నది.

14. వర్గోత్తమ గ్రహయోగము :-

వర్గోత్తమగతే చంద్రే అగ్రేవా చతురాధిపః
గ్రహై ర్విరీక్షితే లక్ష్మీన్ జాతో నరసి భువతే.

చంద్రుడుగని, అగ్రముగని వర్గోత్తమములై నాల్గవని అంతకున్న ఎక్కువగని గ్రహములచే పీక్షించబడిన ఈ యోగము ప్రాప్తించును. ఇట్టి జాతకులు రాజయోగ మనుభవించుదురు.

పారావళి- 35 అధ్యాయము- 11 శ్లోకము. ఇందు కొంత మార్పున్నది. ఇది 44 యోగములు.

బృహత్పత్రము- 11 అధ్యాయము- 3 శ్లోకము.

జాత పరిణామము- 7 అధ్యాయము- 5 శ్లోకము.

జాతకారణము :-

వర్గోత్తమై వ్యుత్తరే యదీవా శరీరే సంపీక్షితే
తేచ చతురాధిప రిందిపిక్షై.

స్వా వింశతి ప్రవితయః శని సంభవంతి
యోగః సమంద్ర వలయస్థితి పాలనామ్.

మాండవ్యుడు :-

విలగ్భవనం గతే బియ్యులే వర్గోత్తమే
(1 విధమున్నది)

చతుః ప్రభులిర్గ్రహైః శనివాన మార్గితే
స సంభవతి పిర్వైః శని భృషినిపిక్షితే
కదా దిదన్ పీక్షితే వైభావో న యస్మాననం.

బృహత్పత్రా జాతకము :-

అగ్రే వర్గోత్త మాంశై ర్భుజమానే సమగ్నైః
చతుః సంభవః పీక్షణి చే రిర్వ వింశతి.
చంద్రే చ శాస్త్రకే వేదం రాజయోగన్ సమావతః
జానపాథో నిన్య చతుర్న త్పారిశ రిందిపి.
వక్త్రయి అగ్నయోగిషు సంభవః స్వైరై వాన్యై
చంద్రః పశ్య తుకామం ప ద్రష్టైర్వే నగ్నైః.

15. భాగ్యగ్రహయోగము- జాత పరిణామము- 7 అధ్యాయము- 67 శ్లోకము.

- 16. ఇంద్రయోగము—జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—68 శ్లోకము.
- 17. మూల యోగము—జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—69 శ్లోకము.
- 18. బాధయోగము—జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—70 శ్లోకము.
- 19. వీరయోగము—జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—121 నుండి 126 వరకు.
- 20. కర్మయోగము—జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—127 శ్లోకము.
- 21. కారకయోగము :-

ఇందు రెండు స్వభావకావ్యయోగ కేంద్ర మూలకై
 లగ్నాదికా అంతరి యోగః కాలం సంభవతః
 విద్యా విషయ సంభవో భావనాస్య జితేంద్రియః
 అజ్ఞాతవో మహాభోగో యోగోన్యత్కామో వేదః

పరమార్థ భాగ్యదీపతులు పరమార్థ కేంద్రగతులై లగ్నాది పరి అవంతి: ఇది కాలయోగము ప్రస్తావించును. ఇట్టి జాతకులు పదునై సంవత్సరై భోగించు అగుదురు.

జాతక పరిణామము—7 అధ్యాయము—130 శ్లోకము. ఇందు మూడు విశేషాలు చెప్పబడినవి. పృథ్వీ: గాని, సృష్టేత్రముగాని పొందిన చతుర్ముఖులను దేవదాతలను కూడినను ఈ యోగము ప్రస్తావించునని చెప్పబడినది. ఇట్టి జాతకులు కొంత సైన్యము కలిగి కొన్ని గ్రామముల పాలించు నని యున్నది.

ఫలదీక—6 అధ్యాయము—35, 36 శ్లోకములు. ఇందు కాలయోగము వేరొకరకమున నున్నది. లగ్నాదిపతి యున్న రాశ్యునికి ఉచ్చగని, సృష్టేత్రమును పొందినను అ స్థానములు కేంద్ర కొణములైన కాలయోగము ప్రస్తావించును. ఇట్టి జాతకులు పదునైయులు గలిగియుండును.

వ్యతిరేకత నవనీతము :-

అదేర నుండి స్వల్పస్వీయ మధ్యమే త తతోదకః
 అంతే తదధిక స్వీయే యోగః కాలవశానకః.
 జాతస్య కాలాని యోగే అదో స్వల్ప సుఖం భవేత్
 మధ్య మధ్యమ విజ్యం స్వీయంతే రాజ్యమభం భవే.

(నభవంబుండుండువులు (అన్యత్కర్మమందు) స్వల్పము మధ్య ముఖంబు అంతకన్న ఎక్కువ, అంతకంటె దిండువులు అంతకుండు వెక్కువైన కాలయోగము ప్రస్తావించును: ఇట్టి వారికి అదితో స్వల్ప సుఖము, మధ్యకాలమందు మధ్యమ సుఖము, అంతకుండు రాజ్యములు ప్రస్తావించును.

- 22 శేష 23 మృదంగ 24 శ్రీపాద 25 శరణ 26 మృత్యు 27 కూర్మ 28 ఇంద్ర 29 కుమారు 30 పరిణాత 31

కలాపి 32 అంబరక 33 పరిపూర్ణ యోగములు జాతక పరిణామము 7 అధ్యాయములు చెప్పబడియున్నవి. ఇందు ఎక్కువ మార్పులు ఇతర గ్రంథములందు జేపండును మరల చెప్పబడినది. గ్రహపరిణామములు, నిధాపరిణామములు వివరముగా జాతక పరిణాత మందున్నందున తెలిగ చెప్పబడినది.

అశుభముల, అశుభముల, గౌరి, వరపురి, క్రితంక, క్రింది, క్రితంకంబులక, యోగములు ఫలదీక 6 వ అధ్యాయ మందున్నవి.

పరివర్తన యోగములు 66. ఇందు 30 చైన్యయోగ ములు 8 అంబరకములు, 28 మహాయోగములు. ఇందు చైన్య యోగము వివరముల నున్నవి. అం యోగములు కష్ట సేవ ములకు కాలవశంబు, మహాయోగములు శుభవశంబులు.

చైన్య యోగములు—12 అధిక ఇతర 11 భావది పత్రులతో పరివర్తన పొందిన, పసిద్ధిపతి ద్వారము తప్ప ఇతర భావదిత్రులతో పరివర్తన పొందిన, అన్యమారిపతి పసిద్ధి స్వయూరిత్రులతో తప్ప ఇతర భావదిత్రులతో పరి వర్తన పొందిన ప్రస్తావించును.

అంబరకములు—అశుభయోగముల 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11 అధికములతో పరివర్తన పొందిన ప్రస్తావించును. ఇతర భావదిత్రులు 3, 6, 8, 12 భావదిత్రులతో తప్ప ఇతరులతో పరివర్తన పొందిన మహాయోగములు ప్రస్తావించును

సంఖ్యయోగములు ఫలదీక 6 అధ్యాయములందు చెప్పబడి యున్నవి. 39 నుండి 41 శ్లోకములు. ద్వాదశభావములకు ద్వాదశయోగములు గలవు. భావములకు అత్యంత సంబంధము గలిగియున్న అయా భావదిపత్రులు అభిప్రాయములందు అన్యం గతము పొందకగని, ఉచ్చయముగాని, సృష్టేత్రముగాని ప్రస్తావించును. ఇందు భావం, శేష, కాల్య, జలం, భక్తి, భాగ్య, భక్తి, పరిణాత, యోగములు శుభవశములు. అప్రి, అమర, ముఖం యోగములు పాపవశముల నీయును. అప్రి యోగము పశ్చిమమును, అమర యోగము అన్యము భావ మును, ముఖంయోగము స్వయమును మోరించును.

భావదిపత్రులు 6, 8, 12 అందున్న 12 యోగము లెప్పుడును. ఇందు 6, 8, 12 ప్రిపాదిపత్రులతో వేర్వేరు పార్శ్వ, పరిత, విమల యోగములు మూలము శుభవశముల నీయును.

సై దిప్తిబడిన అరియోగములు గాక రాజ, మహారాజ, భాగ్య, ధన నిభరయోగము లున్నవి. ఈ యోగముల ఫలముల పరిశీలించిన మూక్త్య పద్ధతిని జాతకులకు ప్రస్తావించు ఫలముల వెలుగనగును. మూల పద్ధతిని చూపుచున్నది గ్రహముల సంబంధ విశేషముల విచారించి ఫలముల నవ్వ యుంపవలెను. ముందు చెప్పినది విశేష గ్రహములు వివర భావగతులను నవ్వదనగు ఫలములని తెలియవలెను.

శబ్దమయ ప్రపంచం-2

శ్రీ జా: పోల్ సాక్స్

తైబ్రీస్ ప్రాంత గ్రంథాలు ఉన్నాయి. ఇర్మన్ గ్రంథాలు ఉన్నాయి. అన్నీ ఉద్గ్రంథాలు. క్లాసిక్సులు. ఇవికాకన్న గ్రామీణులకూడా ఉన్నాయి. కొన్ని నివేదికలు ఉన్నాయి. ప్రసిద్ధమైనవి. మొదటిసారి కథలు సంకలనం చేశారు. క్లాంట్ సిక్స్టీవలది. అది ఉంది. శిష్ట కలకు సంబంధించిన గ్రంథాలు ఉన్నాయి. రూబెన్స్; వాన్ రైక్; డ్యూరెర్; రేంబ్రాంట్; ఇట్లా. ఇవి మా లాటిన్ లు. అయినా ఇవి అర్థం అవుతున్నాయి. అవి ఒక్క ఉంది. రోజు ఇచ్చారట. ఇదో విన్న ప్రపంచం. రింగింగు పంటి. నాకు ఇది పెట్టలేదు. ఈ తైబ్రీస్ 'గ్రా లాహాన్' ఉంది. పెద్ద నిమిషపు. అది నన్ను అక్రమించుకుంది. నాకు నెర్వమూ లేదే అయింది. ఇంకోటి పెట్టలేదు. పెట్టనిచ్చలేదు. తైబ్రీస్ "డెస్" ఉంది. దాని వెనుక 'షెర్'లు ఉన్నాయి. చివరి 'షెర్'కు క్రిందిగా పుస్తకం 'షెర్'లో ఈ "గ్రా లాహాన్" సంపుటలు ఉన్నాయి. వేమి అట్లాపోయి, వాటిల్లో ఒక సంపుటాన్ని చూసి చూడ నట్లు ఎత్తుకుంటారు. చివరి అందినదాన్ని ఎత్తుకుంటారు. ఆ సంపుటాంకు - A-BELLO: BELLOC - CH: CI-D; MELE-PO: PR-Z ఇట్లా గుర్తులు. ఈటకంగా అక్షరాలూ డిక్ నాకు ఏమీ అనిపించేది. అది అన్నీ నానుచాచకా అవుతున్నాడే. మా నవ్వుని వెళ్ళా నంపునా, అనిష్టానాన్ని విడచురది చెప్పే శ్లోకాలు అయితున్నాడే. అందులో CI - D శ్లోకము, PR - Z శ్లోకము; ఉన్నాయి కాబోలు. ఆ శ్లోకాల వెల్లు ఆ శ్లోకాలకు, ఆ శ్లోకాల పూలు ఆ శ్లోకాలకు; ఆ శ్లోకాల తిరుగులాగులాదులు ఆ శ్లోకాలకు; ఆ శ్లోకాల తిరుగు సంధాని పోషిలు ఆ శ్లోకాలకు ఉన్నాయి కాబోలు. వాటి పెట్టడాలు వాటి ఉన్నాయి కాబోలు. ఆ శ్లోకాలలో గూడా మహాపురుషులు ఉన్నారా కాబోలు. వారి యుద్ధాలు వారు చేసుకుంటూ ఉంటారు—కాబోలు. అనుకున్నాడే. మా లాటిన్ లు ఇల్లి ఉంది. ఆ ఇల్లిమీది ఆ సంపుటాంకు పెట్టుకున్నాడే. తెలిసేదాడే. ఈ సంపుటాంకులో అవతే న వెళ్ళుకు ఉన్నాయా? వాటి గూడా అకాశం పెడికేదాడే. అవతే న పీతాకోక చిలుకలను వెంటబడి తరిమేదాడే. అది ఏమి పీతాకోక చిలుకల! అచ్చమైన పీతాకోక

చిలుకలు. అవతే న పూవులమీది వారి ఉండేది. ఆ సంపుటాంకులో ముప్పయ్యేకా ఉండేదాడే; ఇంకొక్కలా ఉండేది. ఇంకొక ఉన్నట్లు ఆ ముప్పయ్యేకా ఉండేదాడే; ఆ ఇంకొకలా ఉండేది. వాటిలో ముప్పయ్యేకా వారి తిరుగు, వ్రాసేదాని అట్లు. వాని యొక్క పీతాకోకమైన పతాకం; ఇట్లా వాటి వేరే, అంతమిందుకు ఈ తైబ్రీస్ గోడలు వాటివే, వేలకారాలు మనక మనకగా కప్పించేవి. వాటి ఒక ముప్పయ్యేకా ఉండేదాడే. ఈ పుస్తకంలో అంతా ఎట్లా ఉంటే! ఇటు ఒక్క ముప్పయ్యేకా, ఒక్క ఇంకొకలా, ఒక్క పురుగుకు, ఆ ముందా, ఆ పుష్టి, ఆ అక్కరి పీతాకోకం—మచ్చుకైనా ఉండదు. ఉన్నట్లు కప్పించారు. ఇంకొకలా ముప్పయ్యేకా ఉన్నాయి. అందులో కోటలు ఉంటాయిగా! ఒక్క కోట కోటలాగా కప్పించారు. చివ్విం బర్గ్ గార్డెన్స్ కు తిరుగు చూస్తే, అక్కడి ముప్పయ్యేకా ముప్పయ్యేకా ముప్పయ్యేకా కూడా ఉండరు. వేమి నోటింగ్ 'షేట్' అంటే విశ్వాసం కలవాడేది. అయిన పీతాకోకాలు వా పీతాకోకాలు. వేమి నవ్వును తిరుగు, తద్వారా విశ్వానాన్ని పొందలేదు, అది నావెట్టికాదు. ముందు వెళ్ళానం. ముందు ప్రము. తద్వారా నవ్వు చిచ్చుము. నవ్వు నెరమార్చు. ఇది నా పద్ధతి. నవ్వులు ఉన్నాయి. చిచ్చులు ఉండి. అంటే లాపం. నాకు నవ్వులు ఉన్నాయి. చిచ్చులు ముఖమివ్వించింది. అనిపించడంకాదు. ముఖమివ్వించుకున్నాను. ఇందుకు కారణం ఉంది. ముందు నాకు లాపం ఇంకొక పతాకమివ్వించింది. చిచ్చులూ శిక్ష అందరింది. నవ్వుకానం అందినట్లు అది నా ముప్పయ్యేకా అందాయి. నాకు అచ్చు పెద్దాయి. వెళ్ళాన్ని వేమి పుస్తకాల్లో దర్శించాను. పుస్తకాల్లో విశ్వరూపాలు నాకు పెట్టుపెడినాయి. ఎవరినో కలుసుకున్నట్లు. వాటిని కలుసుకున్నాను. జీర్ణించుకున్నాను. వర్షాలు కురుచుకున్నాను. నానుకానం చేశాను, అర్థమివ్వించి చేశాను. ఇంకా అది గొప్పగానే ఉన్నాయి. పుస్తకాలు నదిని వేమి పంచించిన ఈ అనుభవం—అదో అవ్వ పన్నె. ప్రపంచం అట్లా ఉంటుందా? యుద్ధం అట్లా అక్కడందేదు. వేమి వేళ్ళ దానిని భూతార్థ జాతులో చూడదోయి తిరుగు పెద్దాయి. యుద్ధం జాతులో పెద్దయిరుగువారి కన్న భూయస్వంగా ఉంటుంది. పుస్తకాల్లో

ఉన్నట్లు ఉండరు. మరి నాకు ఈ భావగద్దాదాన్ని, విషయవాదాన్ని వదులుకోవాలి అంటే ముష్కలం వంపల్ని రాని వెట్టింది అంటే అందులో అత్యర్థం ఏమి ఉంది!

ప్రతి దిన జీవితం ఉంది. అది కళ్ళకు కట్టినట్లు చెబుతూ ఉంటుంది. మా ఇంటికి రోజూ ఎవరో వెళ్తు ఉండేవాళ్ళు. వార్లంతా బుద్ధిమంతులు. ముష్కల తూకం కంపాళ్ళు. ఒక్కడూ నమకురూ మాట్లాడేవాడుకాదు. గట్టిగా, పట్టుగా మాట్లాడేవాళ్ళు. వారి నమ్మకాలు వారికి ఉండేవి. వారి నిర్మాణతలు వారికి ఉండేవి. వారి నమ్మకాలకు అవి అధారాలు. వారి రోకళ్ళు గొప్పది. దానిపట్టే గూడా వారి మాటలు తూకంగా ఉండేవి. మా మాటలు ముష్కల్య త్వాగ ఉండేవాళ్ళుకాదు. వారికంటే మేం అట్లు ఉండే వాళ్ళు. అదో పెద్దమైన గడుసు అక్షణం అంకోపేనాళ్ళు. అది వారి జీవ అక్షణం. దానికి మేం అలాంటివి చేద్దామ. వారు అట్లా మాట్లాడితేవారు, నాకు అదే యదార్థమనిపించేది. యదార్థమే అయ్యేది. స్వచ్ఛము, అశ్చర్యము అంబున వ్యతర్జిత అవభాసించేది. వాళ్ళు ఏమైనా చెప్పామనుకున్నాం; అది విగం అని చెప్పామనుకున్నాం; అందుకు అక్కో ఎన్నో ఉపసంకల్పాలు మానిపేవాళ్ళు. దుష్టాంశాలు కొట్టిపారేసేవాళ్ళు. ఎవరెవరికి నాకు వెనుక ఉండేది. ఉంటే ఏమి? ఆ చెప్పింది నిజం కాక ఏమోతుందని అనిపించేది. నిజం అయి తీరా అనిపించేది. నీతి విషయం ఉంది. వాటిపుట్టి విక్రమాల వాటి ఉన్నాయి. అందులో వాళ్ళకు అర్థమంది విషయాలు ఉన్నాయి. వాళ్ళు ఒప్పుకునేవాళ్ళు. అర్థం కలెదని చెప్పేవాళ్ళు. అందులో దాతరికలెదరు. అది నాకు కన్నీం కల్గించేది. నాకు వాళ్ళ అ మాటలు వింటుంటే అదోపధంగా ఉండేది. గొప్పగా ఉండేది కాదు. ఏక్కున బాధ కల్గించేది. అవి అన్ని కృత్రిమమైన అప త్తలు. ముందుగానే వాటికి ప్రతిక్రియలు కూడా కుదిరి ఉండేవి. ఏమైనా ఒక్కవిధంగా ఉండేవి. వారిలో దోషం ఏమన్నా ఉన్నదే అనుకుందాం. వారు దోషాన్ని గుర్తించాడని కూడా అనుకుందాం. వారికి అది పట్టడే కాదు. తేలిగ్గా ఉండేది. వారి వివక్షలతో కూడా నాకు కొన్ని బాధకాలు కల్గించాయి. అందులో తొందరపాలు ఒకటి. ఇంకోటి ఏద్రు మర్రు మువదం. అట్లా ఏద్రు మర్రుమమం వహణమే కావల్సి. కాని ఇక్కడ 'అతి'కి దగ్గరగా ఉండటం నాకు వచ్చలేదు. అప్పుడేం కలిసి వచ్చింది. ఈ దోషాలు ఉన్నట్లు వారు గూడా గ్రహించు కున్నారు. కొన్ని దోషాలు ఉంటాయి. అది తీవ్రమైనది. అవి క్షుంతవ్యాధులుకాదు. ఇంటిదగ్గర మాకు ఎవరినీ రుగ్ధే అల వాలులేదు. అది కన్నమే అవండి. ఇతరులలో తప్పులు ఉంటాయి. ముఖ్యంగా శిలానికే పంజరించి. వాటిని గుర్తించ కును తప్పదు. పూలుకోకను తప్పదు. వేసు వివదం వేర్లు కున్నాను. వివేచాళ్ళి. అర్థం చేసుకునేవాళ్ళి. ఒప్పుకునేవాళ్ళి. ఈ అన్నింటికీ మేం అలాంటివి పెద్దాము. అది నాకు నచ్చేది. నాకు దైర్ఘ్యం కల్గిస్తున్నట్లు ఉండేది. అది అట్లా ఉండాలనే

వాళ్ళు మాట్లాడేవాళ్ళు. అది నాకు చెలియకాదు. ఆ పిలవీలు మేం ఎప్పుడూ చెయ్యలేదు. దాగనాచరి అను కోవాలిగని ప్రపంచంలో బాగుపరచబడింది ఉండదు. అంత లాంతలాలో ఏదీ చరియదు. స్పందనం అన్నదిలేదు. మని దాగిపోయిం ఒక్కటే. అది మృతావంతో వైత్తర వంటిది గోరం దొడ్డిలో కాంతివంటిది. తార్కాటికంగా కాలంపే అటే పెట్టేచోటులు ఉంటాయి. అక్కడ చలనము, స్పందనం ఏమీ ఉండదు. అటువంటిది ఇది. మని భాగిపోయిం. పై ఏదో స్పందిస్తున్నట్లు, చలన చెల్తవ్వతేలి వివక్షమంది. అది వృధా స్పందనం. అది వ్యర్థమైన కలంక.

మా ఇంటికివై అతిథులు ఉన్నారు. వారు 'వెళ్లి వచ్చాము' అని చెప్పి వెళ్ళిపోతారు. మేం ఒక్కళ్ళే అయి పోతాము. అంటివాళ్ళే ప్రతాపం. ఇదో వ్యతావం. వలసే మెనుగ్గా ఉంటుంది. అందులోంచి తప్పించుకుపోతాను. తై అతి ఉంది. పుస్తకాలు ఉన్నాయి. అది జీవితం. నిజమైన జీవితం. తేలిగ్గా ఉంటుంది. వైత్త ఉండదు. మేం అక్కడికి వెడ తాము. అక్కడ చేయవలసిన పని ఒక్కటే. ఒక పుస్తకం పుచ్చుకోవడం. రెకవదం. ఎన్ని అందోవలం. ఎంత అడుర్లులు అన్ని ఆ పుస్తకాలలో ఉంటాయి. మావపుంము ఉన్నామా? ఆ మావపుం చేయని భావ ప్రపంచం వాటిల్లో గోరని స్పంది. ఏమీ అదంతరం! ఏమీ మునుక మునుక విదం గున గునం. ఆ పుస్తకంలో భావాలు, పూవాలు అట్లా ఉంటాయి. అవి నాకు అందవు. అతిమెట్టట్లుగా ఉంటాయి. ఒక భావంనుంచి ఇంకో భావాన్ని అంటుకొవడం--అది నడక! నడకకాదు. నెరుగు. టూడం. అక్కడ రుగ్ధితిస్సాస్థి గొప్పది. త్వురుండి. ముష్కల పట్టు పదలక తప్పదు. తప్పింది. ఒక్కొక్క పుట ఒక్కొక్క వంపనిర్లు తిరుమేస్తాను. అంతా పడితేరా? ఏద్రుమగ్రస్తున్నానాను. పడితేతాను. ఆ పుస్త కాలలో చెప్పబడిన పంకతులు, అవి ఎటువంటిది? మా రాతయ్య అది అట్లా జరిగేందుకు లేదని తప్పుకుండా అంటాడు. కాని అవి ప్రాపి ఉన్నాయి. శిరాక్షరాంకుమల్లే ఉన్నాయి. వాటిని నిజం కావడం ఎట్లా! పుస్తకాలలో మునుష్యులు చెప్ప కుండా చెయ్యకుండా పతాత్రుగా వస్తారు. ప్రేమలు చేసు కుంటారు. రేగాలాలు పెడతారు. ఒక్కొక్క ఒకరు చలపుకుం టారు. కాదు. పాత్య చేసుకుంటారు. వాచకుండా మిగిలిన మనిషి ఏడుపుతో కొట్టుకుపోతాడు. అదైతే కేట్లుకుపోతుంది. ఇప్పుడేదా తంపుకొన్నది! అంతలో మగవాడైతే ప్రేయఃతారిని కలసుకుంటాడు. అదైతే ప్రేయఃల్ని కలసుకుంటుంది. గోరం దొడ్డిలో గోరీలో, మేం ఏమి చెయ్యాలి? పెట్ట వాళ్ళైతే తిడతారు? మెచ్చుకుంటారు. క్షమించి పడితి పెడతారు. అట్లా చేయడమా? ఈ పుస్తకంలో మునుష్యులు మువవంటి మునుష్యులుకాదు. మునుక విదో పెద్దలి ఉంది. వారికి అదిలేదు. అది పట్టుదు. వారికి ఏదో ఉద్దేశాలు ఉన్నాయో అందాము! అవి ఎప్పుడూ నాకు అంతాపట్టలేదు. తప్పించుకు

అనియ. 'బ్రూస్' తన కుమారుణ్ణి చంపిడు. 'మాన్యోస్కోప్' కూడా అంతే. కొడుకును చంపిడు. అది మామూలుగావుంట్ల అప్పుట్లు ఉంది. నా చెయ్యి మూడు కుంటాను. నా ఎదిగిన వాళ్ళి ఎవ్వరూ అట్లా చేసిన వాడ తోచదు. "మ్యూరే"తో ఒకపరి తారయ్య, మామయ్య పోల్లాడుకున్నారు. తోటలో పోల్లాట ఒరిగింది. నాకు వాళ్ళ కేసు విప్పించాయి. అయితేమాత్రం! తారయ్యకు మామయ్యను చంపినచే పూపానా వచ్చి ఉంటుందా? నాకు వచ్చిందని అనిపించలేదు. అయినా నాకు అ భయంలేదు. నేను తిండి తేవడాణ్ణి. ఈ తర్దివస్తే చావులు నాకు వచ్చుగా ఉండేవి. కథలో ఈ చావులు ఉన్నాయి. చావులలో అల్లివ కంట ఉన్నాయి. అక్కడ వాటికి 'కాన' కాని, 'లేదు' చెప్పేవళ్ళు వచ్చింది. అదే వచ్చి తికమక పెట్టింది. 'చారే' ఉన్నాడు. 'కామియే' ఉంది. అతడు అమెను చంపుతానని వెంటబడ్డాడు. 'చారే' తంపిడ ఒక పార్లర్. చేతిలో ఒకలోంది గిసిన కత్తి. అట్లా 'చారే' 'కామియే' వెంటబడ్డాడు. పుస్తకంలో ఆ పోయ్ ఉంది. ఆ పోయ్ ను చూడగా, దానిమీద అంజా కృతి చేర్చుననిపించింది. కాని నిల్వ ప్రోకుకున్నాను. పట్టు అందరికాన నిల్వ ప్రోకుకున్నాను. కరలో అచ్చందన్నాడు పిడుతూ ఉండేవాడు.

"అప్పుడు చెల్లిమీ మధ్యన మిలిచేసే
బంధము చెల్ల, దృఢమైనై సభము—
మరియు బంధము లితరమూర్తెలములెల్ల
సోదరుల నడిమి బంధంపు చొప్పుగాను"

ఇది నాకు ముఖ్యమైన కలిగింది. ఏదో అప్పుడు కొట్టుకువచ్చి నాకు ఒక చెల్లితో ఉన్నానుకుందాం. అప్పుడు ఆ చెల్లిలు నాకు "మీ—మారీ" కన్నా దగ్గరగా ఉంటుందా? మన్నిపాటావుతుందా? తోచలే 'కాంమూ' ఉంది. అమె కంటే కూర్చుండోతుందా? దగ్గరకొంటుందా? అప్పుడు అది నాకు ప్రేయసరాలు కావరి. ఉంపుడుకె కావరి. ఈ ప్రేయసరాలు, ఈ ఉంపుడుకె అన్న మూటలు అప్పటికి ఇంకా నాకు కొత్త. మనక మనకగనే ఉన్నాయి. సర్తాదేని నిడ లకు మళ్ళీ, 'కామియే' నాకుకొత్త ఈ మాటలు తగిలడంతప్ప నాకు అట్లే తెలియదు. ప్రేయసరిఉంది. ప్రేయసరు ఉన్నాడు. ఇద్దరు ముద్దులు పెట్టుకుంటారు. ఒక్కమరలంపించినా కుండామకుంటారు. ఒకరికి ఒకరు మూల ఇచ్చుకుంటారు. (ఇది ఏదో కొత్త అవరం. నేనా మా అమ్మ నేను నేరు మంచం మీద పడుకునేవాళ్ళం. అట్లా పిల్ల ఎండుకు చెయ్యటం) నాకు ఇకొంచెం తెలుసు. అది ఏదో మనక మనగగా ఉండేది. అదుగన అంతా దిబ్బలు అట్లు కట్టుకుట్టు కొడుకుడు వడేసికాదు. ఏదో ఉట్టిట్లు కట్టించేది. నేను అప్పుడు. అటు వంట పనిచేస్తే తప్ప అనేవాళ్ళు. అవరం చేసిట్టు దొరికి. సగ్గర వ్యవహారం అయ్యింది. ఎప్పుడూ నేను దానిని గూర్చి

కలుకంటూ ఉండేవాడిని. మూలం? కొన్ని అంతరిక (వచ్చుటలు ఉన్నాయి. అవి విషిద్దలు. ఇది వాటిని దాచు కొనడం? విప్పించడం? కావచ్చు. నాకు ఒక అప్పుగా ఉంది. మా అమ్మ. నాకు చెల్లిలు కావాలని ఉంది. ఇప్పుడు ఈ 1963 లో కూడా నా మమ్మకు సర్వీస్ అందుతుంది ఇది ఒక్కటే. నాకు తరచు ఒక తప్పు చేయడం ఉంది. చాలా కాలం అట్లా జరిగింది. నేను (సరి ప్రేయస ఈ వా చెల్లిని ఈ వా సోదరిని విడిచిస్తూ వచ్చాను. అమె ఎప్పుడూ కప్పించ లేదు. ఎక్కడా ఇప్పించలేదు. కొట్టడం ఉన్నా మేముంటే ఆ అప్పేలు ఇద్దరు ఇప్పుకొనని కొట్టేమెట్టుయింది. అయినావరే, ఈ వెంకులు వ్రాస్తున్నప్పుడు నాకు కమియేని చంపేవాడు అప్పకం మమ్మన్నాడు. కొంచెం రుణులుపెట్టించింది. అది కొత్తగా ఇప్పుడు అట్టిట్లు ఉంటుంది. లేవ సర్తా కలిగి ఉంటుంది. నాకు సై వికల్యం నడిచిదు. అందుకు ఈ "చారే" ఓమాయిత్తం ఒక కాలంకాదా అనిపిస్తూ ఉంటుంది. సై వికలు తమ అక్కలను, చెల్లిల్లను చంపుతారు. నేను ఏదైనా చేస్తున్నా. ఎంతైనా చేస్తున్నా. చెమలు ఓబడుర్లును. ఎందుకేనా? అప్పకులెట్టే కొట్టడాళ్ళకేనా, 'చామియే'గా ఆ ప్రేయసర గుండెలు తూట్లు కొట్టించుకు. నేను పుస్తకంలో చేతలు తిప్పుతాను. అవి అప్పుడేన చేతలు. ఆ అప్పు లో తిరిగిన మూలతో ఏదైనా నా తప్పును చూపిస్తుందో! నేను పిలుచువాని నిరూపిస్తుందో! ఈ సోదరసంత చెల్లిల్లను, అక్కలను పాత్య చేసేవాడు. దేవు నిర్ముక్తుడు, తేర విముక్తుడు కావరి. కొద్ది క్షణాపిలు నేను నానా పాంగమా చేశాను. గంతులు చేశాను. అంతేతు ఉంది. అది మూసిన బదులుంది. అప్పుడు అది ఎట్లా గోం చేస్తుంది. అట్లా గోం చేశాను. అంతలో కొవచ్చి గడమాయంతుకున్నాను. అది అట్లావుంది. అట్లా జరిగింది. నేను ఏదో ఒక నైపుకువంగి పోవనింది. వచ్చిపరిం మూలభానింది. నేను వట్టి పోవాణ్ణి. నేను నరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేనాయాను. నరిగ్గా అర్థం అంపు ఉండదు. వచ్చులు వ్రాడందలో ఒక భాషాన చంద్రు ఉంది. దాన్ని అలెగ్గాం(రైవ్ చంద్రు అంటారు. ఈ పుస్తకం ఆ చంద్రుతో ఉంది. ఆ చంద్రుతో బంధించబడిన మూల లలో ఎక్కడో ఈ వేరమిమిక్తి నేంబంధించిన రూపం దాగి ఉంటుంది. అది నాకు పట్టుపడలేదు. అది నాకు అందకుండా ఉండియైనా ఉందలి. లేదా నేను చేతలను తోడలలో తిరిగివేయడంతో, వెంకులను దాటవేయడంతో తప్పించు కునిపోయి అయినా ఉందలి. ఏమైనా ఆ కలికలలో ఎక్కడో ఈ వేర మిమిక్తియొక్క అవరం నిర్దాకతం చేయబడిఉండి ఉంటుంది. దాని పెంపించం ఏమిగాని అది నా కళ్ళకు కప్పించ కుండా, మమ్మకు అందకుండా దాక్కుని ఉండిపోయింది. ఇది ఒక అనిశ్చయక ప్రితి. నాకు వచ్చింది. కథ నాకు పట్టు బడబడినదంతో కూడా ఒక వర్తి ఉంది. అది కూడా నా

మనస్సు వచ్చింది. వచ్చిందిచే నేను అనుకునేవాణ్ణి. ఇది కూడా ఒకరకంగా దాగవే ఉంది. ఇది ఒక కొత్తదాగా ఉంది.

'గుస్టివ్ ఫ్యూరేర్' ఎవరి ఉంది. 'మదర్స్ బోవర్'. అ డ్రజంట్ డివర్ సేతు చేతు చేతు కంట్ పితం చేశాను. కనీసం ఇరవై పార్లర్ల వంది ఉంటాను. అక్కడ అ కథయొక్క విద్య వాని నంది నిర్వహించబడింది. ఇప్పుడు పదిని ఇంత కంట్ పితం చేశాను, అందులో 'విరుగుడు'—ముందుమాటినాడ— ఉన్నాడే, నాలుకం ఏమిటో నాకు అంటు నున్నాడు. వాడు చేసిన మమల విదమరపుగా ఉన్నట్లు కన్పించలేదు. వాడికి కొన్ని ఉత్తరాలు దొరికాయి. దొరికాయనలే! వాడు గడ్డం పెంచుకోవడానికి అది ఏమన్నా కారణమో? నాడు రోదార్ఫ్ వంక రూక్షంగా యాచాల్తు? ఎందుకు యాచాల్తు? వాడంటే వాడికి ఈర్ష్య వుట్టించింది. వాడంటే కోపంగా, చేదుగా ఉన్నాడు. ఎందుకుంటే? అ విరుగుడు అక్కడ కొన్ని మాటలు అన్నాడు. "ఏమంటే నాకు కోపం ఏమిలేదు." ఈ మాటలు ఎందుకు అన్నాడు? రోదార్ఫ్ ను వాడు పర్యవేక్షణగా అదే విధంగా కన్పించాడు. హింసగా కన్పించాడు. అవస్థగా కన్పించాడు. ఎందుకు కనిపించాల్తు? ఆ తర్వాత రాగ్లేన్ బోవర్ చనిపోయాడు. ఎందుకు చనిపోయాడు? దుఃఖించేత చని పోయాడా? ఉబ్బితేత చనిపోయాడా? అంతా అయిపోయింది. అప్పుడు దాక్షరు అతని తోదాన్ని కోశాడు. ఎందుకు కోశాడు? ఇందులో పెంజీతనం ఉంది. ప్రతిఫలనం ఉంది. దానికి అంతం లేదు. నాకు ఇది అంతా గుర్తొచ్చేమధుకొంది. అయితే ఏమి? నాకు ఇదంతా అదో ఇదిగా ఉండేది. మనస్సుకు అలపు కూడా కల్గేది. అయినా నాకు ఆ పెద్దత వచ్చింది. సప్రసిద్ధినించింది. ఇందుకు కారణంఉంది. ఇక్కడ అర్థంకావడం ఉంది. అర్థం కాకపోవడమూఉంది. ఈ దృష్టాంతమన నాకు ఒక విధమైన అవంతం కల్గేది. అటు అక్కడ రోపున్న పోషమే ఇది. అది క్లిష్టమైంది. జటిలమైంది. మా తాతయ్య ఇంట దగ్గర ఎన్నుకూ మావన పుడయాన్ని గూర్చి ఉపన్యాసాలు కొట్టిపోవేవాడు. పిమ్మట చేవేవాడు. ఎక్స్ పికం లేకుండా మాట్లాడేవాడు. స్వేచ్ఛగా మాట్లాడేవాడు. నాకుమాత్రం ఆ మావన పుడయం నల్ల వరుకులేని సంగతిగా కన్పిస్తుంది. తూర్పుమైనదన్నట్లు నిరాశక్తికమై కన్పిస్తుంది. దానికి ఒక వైశిష్ట్యం అంటూ లేదని అనిపిస్తుంది. అయితే ఇందుకు ఒక అవకాశంఉంది. ఇట్లా అనిపించేది మామూలుజాతులో. పుస్తకా అలోకాడు. శిల్పరాయ ప్రవచనంలోకాదు. మామూలు జాతులో శిల్పరాయానికి రుచిలేదు. రుచి ఎరుగదు. పుస్తకంలో అట్లా కాదు. అక్కడ పేర్లే ముక్తు ఎక్స్ ప్లా ఉంటాయి. వా అంతాకరణప్రవృత్తినించి ఆ పేర్లు ముక్తుమందు రుక్మ లాయి. అప్పుడు నాకు అనిర్వాచ్యమైన పర్యవేక్షణ, శిల్ప వర్ణించగలది దుఃఖమో కలుగుతుంది. "చార్ బోవర్" అని నేను రోపం అనుకున్నామనకొంది. ఎక్కడినుంచి వచ్చిందో వాడో, నాకు ఒక గతి రూపంలో మోసిన గడ్డమూ, పీఠిక

గుడ్డలు—వాడూ కళ్లముందు అదేవాడు. ఆ దృశ్యాన్ని భరిం చడం ఎట్లా? అది నిర్భయం. దుర్భయం. అట్లా అనిపించేది. ఒకవిధంగా ఇది వాళ్లను కల్గిస్తున్నా సంతోషాన్ని అనందాన్ని కూడా చేకూర్చేది. అందువల్ల కలిగే అనంద ఏదో అంత ర్పాదనంచలనం చెంది ఉండేది.

ఇది ఇట్లా జరగడానికి రెండు భయాలు కారణం. ఆ భయాలు పెద్దపర్ల విరుద్ధాలు. వాటికి వికాశకృతేలు. సంపాదించేది. ఈ పుస్తక ప్రవచనం నల్ల కార్మిక జాతు. అందులో "చార్ బోవర్"లు, "చార్ బోవర్"లు ఉంటారు. వల్లతో కలిసి ఎల్లకాలం తిరుగడం నాకు ఇష్టంలేదు. భయం కూడాను. అందువల్ల ఆ ప్రవచనంలో తం ముందుకునెట్టి పెండులోవో దూకేసట్లు దూకడం అంటే నాకు భయమైపోయింది. ఆ ప్రవచనంలో "రూ దా గోవ"గాని, "కార్లే మాణి"కాని కన్పించరు. మా అమ్మ కూడా కన్పించింది. మృదువూ నాళ్లు కన వడరు. ఇంకోవిధంగా అలోచిద్దాము. పుస్తక ప్రవచనంలో శబ్దాలు స్వారసేవులు వచ్చున్నట్లు వస్తాయి. ఎరువగా వస్తాయి. పెద్దవాళ్లు ఉన్నారు. వాటికి అది ఏమేమో అర్థమవు ఇస్తాయి ఏవో విశ్లేషణలు చెబుతాయి. ఆ అర్థాలు, ఆ విశ్లేషణలు నాకు మున్నవయ్యాయి. తప్పించుకుంటున్నాయి. నాకు కళ్లు ఉన్నాయి. ఆ కళ్ల ద్వారా శబ్దాలు మనస్సులోకి అక్కర్లు న్నాయి. ఆ శబ్దాలు విషదీగ్ధాలై నున్న ఉన్నాయి. నాకు వెలిసిన దానికంటే అది ఎంతో విశ్లేషణం ఏది ఉన్నాయి. నాలో ఒక కొత్త శక్తి, విశ్రాంతి వైత శక్తి, అదృశ్యమైన శక్తి ఏదో నిర్మించి పొందుతోంది. నాకు మాటలు వేర్లు వేర్లుతోంది. వాచారాలెలాగై కల్గిస్తున్నవి. వాక్కుతో కరణ అలగ్నతోంది. ఆ కరణో విశ్రాంతి వ మనస్సులు ప్రాచూర్యం చెందుతున్నారు. అంతా నల్ల కోపిష్టి మనుషులు. ఉగ్రులు. వారిలో నాకు పిత్రేమిటి? ఎటువంటి విశ్లా లేదు. ఆ కథలో ఒక దుఃఖం ఒక కీచితం వాటిం కావడం; ఇట్లా ఉంటోంది. అందులో వచ్చే మనస్సులు కూడా అట్లాంటివాల్లే వస్తున్నాడు. ఇది ఏదో చేదు! ఇషి! ఈ చేదు నాకు పోలి, ఆ ఇషి నాకు అగిరి, నేను చచ్చిపోతే? అమ్మో శబ్దాన్ని నేను మ్రొంగుతున్నాను. శిల్ప శిల్పవల విరుద్ధ పర్యవేక్షణం నన్ను మ్రొంగుతోంది. ఈ రెండు లక్షణాలు పితరన కుడ రడంలేదు. ఇది యుగదుగ్ధా వస్తున్న ప్రమాదం. వాటిలో సంపాదించే కారణం ఉంది, నేను అందుతోంది, చిట్ట చివ రకు ఇటులు వద్దాను.

అప్పుడు పాదుంగ్రం అవుతోంది. పాదుంవేళ మార్కానై మయ సంరంధంలో అంధంఅయ్యే కౌసుంభకాంతులు సంద భిస్తున్నాయి. నేను శబ్దమయ ప్రవచనం అనే అదవిలో విక్రమిడిపోయాను. దాని వెలియక కొట్టుకుంటున్నాను. ఇట్టే అరిగి అయితే చాలు. నాకు పుట్టుకొస్తోంది. ఏమాత్రం చచ్చిందా ఏదో అనిపిస్తున్న అవధానిస్తున్నది.

మనస్సుని పడ, మనస్సుని వాచు లేకుండా తానయిక్క అది వ్యూహాన్ని అవంతుక్త ప్రితిని అందుకుంటున్నావనుకున్నాను. నెట్టుకుంటున్నావనుకున్నాను. మా అమ్మ వచ్చింది. నేను చూడలేదు. "పిచ్చివాడ? ఏమి పడుతుంది? కళ్ళు పాళవం అవుతాయి" అంది. దీపం మేసింది. నాకు ఊరట కలిగింది. అవంతుక్త రేకలిగింది. తిరిగి కుటుంబ జీవనం అనే విషయం లేని విమర్శతో వచ్చాను. నా ముఖం మండిపోయింది. నేను ఎగిరి గంతుచేశాను. తాను ధూమంబు చేశాను. అదిచాను. ఎగిరివచ్చాను. తమాయంబుకున్నాను. ఇదంతా ఏదోగా క్షుప్తమైంది. నరసింహ, కుటుంబ, అవగతంగా ఉన్నట్లు క్షుప్తమైంది. నవ్వు చెప్పివచ్చింది. తిరిగి నేను తిలుపుచేసాను. శ్రేణులతో వచ్చాను. ఇది తిరిగి సంపాదించుకున్నట్లు ఉంది. అప్పుడు గూడా నాకు బాధ తగ్గలేదు. మధ్యవర్తిత్వం. ఈ పుస్తకాలు చేయిగొన్న మాట్లాడుతున్నాయి? ఏమి చెబుతున్నాయి? ఎవరు వ్రాశారు? ఎందుకు వ్రాశారు? ఒక్క రోజున నా ఈ ఆధుర్యం తాతయ్యమ్మండు వెళ్ళకమ్మకున్నాను. ఆయన అలోచించాడు. ఇక వీడికి విముక్తి విద్యుత్, తప్పదు—అనుకున్నాడు. "పేర్లుగా ఉండనివాటి. మరో మార్గం లేదు—అనుకున్నాడు. అనుకున్నంతవేల చేశాడు. ఆ చేత వచ్చితి గొప్పగా ఉంది. ఇప్పటికీ ముగ్ధ నాయుండు ఉంది దాని చెబుతుంటుంది.

తాతయ్యకు ఒక అంశం ఉండేది. నన్ను కాళ్ళ మీద నేనుకుని ఉయ్యాల పూవుతూ పడేవాడు. నాకు నవ్వు వచ్చేది. నవ్వుకాళ్ళి. అందులో మధ్యది రేకపోవచ్చు. అయినా అప్పుకని అప్పుకని వచ్చేదాళ్ళి. తాతయ్య పాట అనేవాడు. నన్ను ఒడిలో కూర్చోమెట్టుకునేవాడు. కళ్ళు కళ్ళు పెట్టి చూచేవాడు. "నేను మనస్సుకల్గి" అంటూ ఆ పాట అర్థం చెప్పేవాడు. కంఠంలో ధిక్కరం. మూలలో దర్శనం. అట్లా చెప్పేవాడు. "నేను మనస్సుకల్గి, నూపన సంబంధ వైద్యం చేసి నాకు విజయించాను" అనేవాడు. తాతయ్య దగ్గర అతిశయోక్తి కొంచెం పెంచు పాటలో ఉంది. "పేటోకి కవులంటే మహా వైద్య రోగం. వాళ్ళను తన "రివల్యూట్" రోగం అనిపిస్తుంది. కారణం ఇంజనీర్లంటే గిట్టుదు. వరకుంటే గిట్టుదు. ఉద్యమంను కూడా గిట్టుదేమో! వీళ్ళందరూ తన "రివల్యూట్" రోగం వలెవేశారు. కుట్ట విజ్ఞానం ఉన్నదనుకొంది, అందులో విద్యుత్ తాతయ్యకు ప్రధానం విజ్ఞానం. ఆ విజ్ఞానం తాతయ్య అవలంబించేవాడు. "గోప్య" అనేవేల మాకు కార్యాచరణ ఉంటాయి. మామయ్య తానీ అప్పుడప్పుడు మమ్మల్ని అక్కడికి తీసుకుపోతూ ఉండేవాడు. జాతీయవాదంలో ఎప్పుడూ రెండవత్యాన్ని మేము అక్కడే గడిపేవాళ్ళం. అక్కడ వేదిగా ఉండేది. నరసింహ ఉండేది. నవ్వుక క్షుప్తమైతేకాదు. మనస్సులు అదే రకంగా ఉండేవాళ్ళు. ఏమిగన గుడ్డలు, వాళ్ళును. వాళ్ళ చిట్టి భరించలేక పోయేవాళ్ళం. వాళ్ళ మమ్మల్ని ఒకటే వేదించేవాళ్ళు. అచ్చో అక్కడి

మాత భరించడానికి ఉండేది. చెప్పు విల్లులు పడేవి. కియం నేనీది. ఏమిగు వున్నది. చచ్చిపట్టు ఉండేది. తాతయ్య ఈలా వేసేవాడు. యంత్రాలలోంచి కలిగి రోగం ప్రవహిస్తుంటే "గోప్యా" అనేవాడు. ఇదంతా నలవ. మర్యాద కొనం చేసేవాడు. మామయ్య ఏమన్నా అనుకోనిపోతేమో మన నలించేవాడు. కాని ఆ కళ్ళు తాతయ్యకు పెట్టి ఇచ్చింది. చాలిల్లో చైతన్యం ఉండేది కాదు. ప్రాణం ఉండేదికాదు. అప్పులో "వోల్టేజీ" కి వెళ్ళేవాళ్ళం. అక్కడ చూడాలి తాతయ్యని. గంతులు వేసేవాడు. గ్రహాణం కలయ తిరిగే వాడు. పాత భవంతులు కనిపిస్తే చాలా తక్కువ అనిపించే వాడు. "నాయనా! ఇది చూశావా! ఇది పాతకాపు ప్రాపులో రోగివల కట్టిన గోడ, ఇటుకలతో కట్టారు. అనేవాడు. అయినా చేతికర ఒకటి ఉండేది. దానితో ఆ గోడను తట్టి చూపిస్తూ ఈ మాట చెప్పేవాడు. "చచ్చ" అని నిర్ధారించే ఒక పద్ధతి కల్గింది ఉంది. తాతయ్యకు అది అంటే ఇష్టం. పొపు అనుకుంటుంటే అయిష్టం. అయినా ఒక చచ్చ గమక ప్రాపు చేపు చేపు కల్గి పంప్రదాయకం అనువదించి నిర్మించి ఒడిపైలే చాలు. అయితే, ఈ అయిష్టం అట్లు వచ్చేదికాదు. అయిన ఆ చర్చికి వెళ్ళేవాడు. అదే విధానంలో ఏ ఇతర ప్రాంతాలలో మర్యాదలును అంటే కాలంలో ప్రచారం అయివున్న కల్గి పంప్రదాయకం అంటే నిర్మించబడడం కోరింది. అప్పుడు అటువంటి "చచ్చ" కి వెళ్ళడం తాతయ్య ఇష్టం ఇష్టంలేదు. "కా వెళు" పడడం అధారం ఉండేది. పాట కచ్చరితం వెళ్ళడం అందు, వెళ్ళకుండా ఉండేవాడని కాదు. తాతయ్యకు "లిథోపీ" అంటే ఇష్టం. ఆ అదం బంబం, ఆ అంత్ర వాద్యం తాతయ్యకు నచ్చేది. "దాలో" అన్నా ఇష్టంలేకపోలేదు. ఉత్సాహంనూత్రం తక్కువ. ఒక్కొక్కప్పుడు తాతయ్య ఏయూవో వాయిస్తూఉండేవాడు. కూర్చునేవాడుకాదు. అట్లా పిలవడంలేక దిగముఖంయిట్లున్న ప్రేక్షకులట్లా "ఏయూవో"మెట్టును తోలేవాడు. అప్పున్ను నవ్వుంది. "చార్లెస్ పిలులు కడుతున్నాడయ్యా" అని. మామయ్య—ముఖంగా జాతీ—కూడా సంగీత ప్రీయం. వాడికి "లిథోపీ" సంగీతం అంటే మాత్రం గిట్టుదు. అనుభవించుకునేవాళ్ళు. అప్పున్ను వ కేరీలు అభిరుచుండేవి. అవి అంటే వాళ్ళకు ఇష్టం. ఈ అప్పు కచ్చరితంలో తంత్ర వాద్యం అట్టి ఉండవు. మహా ఉన్నా; వదిలి మించవు. ఇటువంటి ఇళ్ళలోనే ఉరిగేవి. చాలిని మామయ్యలు నాకు వేసేవాళ్ళు. ఇంట్లో అభిరుచులు ఇట్లా ఉండేవి. తాతయ్యకు ఇది ఏమీ పెట్టి తెళ్ళకాదు. ఆయన వెట్టించుకునేవాడేకాదు. కాని అనేవాడు. "స్క్విట్టర్లు ఉన్నాడు చూశావా. వాళ్ళంతా సంగీతంమించు, తర్వాత వాళ్ళు వుట్టారు" అని. నేను స్క్విట్టర్లను; అప్పటికి స్క్విట్టర్ల వారం రోజులొకటేమో! ఒక గమ్మత్తు జరిగింది. ఇంట్లో పిడో గంట గంటగా తాడెంటు. నేను తలవెట్టి అటు చూడనట. అంతే. తాతయ్య మనుషుడి జాతకం చెప్పేవాడు. వాడికి

కూడా మంచి చెది ఉంది. ఏడు కూడా పంగిల(పియూజ్)-
అని నిర్ణయించాడట.

చదువులో కొన్ని చదువులు ఉన్నాయి. అవి భగవంతుని దిగ్గజం దారులు. పెద్దలలో కవిత్వ పద్ధతులలో విద్యార్థులు చేయడం, గృహ చుట్టరి ప్రాకారాల విర్మించడం, శిల్పపు పనిలో తోటాల్ని రచించడం, దారులవలెనే ఆత్మములవలెనే (కీమత్తు శిలువచేయటమనే పుట్టుకను శిల్పించడం ఈమొదలైనవి) నన్నింటికంటే విద్యలు. ఇక్కడ శిల్పపు పనితీరులో అయోమయ భావానికి మాత్రమే న, వివర్ణమైన ప్రకృతినిర్మితమైన పరిణత్యం అపొదనం చేయబడుతుంది. అందుచేత ఈమధ్యలు తక్కిన విద్యలలో మిగిలి కనిపిస్తాయి. భగవంతుని సృష్టి ఉంది. మానవుని సృష్టి ఉంది. ఈ రెండు సృష్టయందు నిజం అంటున్న ప్రాణికి ఒక్కటే. లేదంటేది. కొందరించి తిప్పుకుంటూ అంజంగా బాలవారే పరిచీతంలో ఇంట్లో ధనస్సు పుష్కల కీమతిరంగా రితకతలు పోతుంది. ముగిసిపోవుతే వ్రాతంతో రెండ్రాండ్ల బొమ్మలలో అవారకాల్గవు తరతరాలు, కొత్తం చెందడం లేదనడం ఎట్లా! 'శ్రీమత్' ప్రాణం అన్ని పెంకుల మధ్య ఇంట్లో ధనస్సులు ఉన్నాయి రెండ్రాండ్ల గీత ప్రతి బొమ్మలోని బంధుమధ్య నిద్రాధార్య ముఖం కలకలాల అడుతున్నాయి.

ఇక్కడ 'శ్రీ' ప్రతిపత్తి లేదు. దాన్ని ఏమనాలి? 'అధ్యత్వ' అనాలి. ఆ 'అధ్యత్వ' భగవంతుని మనస్సుల పంతులు చెబుతుంది. మనస్సులకు భగవంతునివలె సృష్టిభూతమైన సృష్టి పరార్థ కల్గి పరిధివిస్తాడు. తాతయ్య ఉన్నాడు. అతని పరార్థ అమూల్య పరిధ్యం అంటాడు. పరిధివిస్తాడు సత్యమయి యొక్క మూలస్థితి అంటాడు. సత్యమైన ఉన్నత శక్తి లకు, భావాలకు, అవస్థలకు అని జనిపానం అంటాడు. కొన్ని అపొధాని పరిస్థితులు ఉంటాయి. పెండ్లిలు ఉంటాయి. మర్యాదలలో మేములు పగిలి జడి వానలను తెచ్చి గాల్గలతో ఈలలు నేకయవకండి. విత్తర్ హ్యాగ్ ప్రాధిభిక్షా ఉమకండి. అయినకు దిక్కుపై న అవేం వచ్చుందిమకండి. ఇవన్నీ అపొధానిపై న పరిస్థితులు. సంచలనాలు. అప్పుడు సర్వ రసమూలు, సర్వ భావమూలు ప్రియాస్థితిని పొందుతాయి. ప్రియాభావాన్ని ధరిస్తాయి. అక్కడ సర్వము, జీవము, సుందరము, ఏకం అవుతాయి. అక్కడ అప్పుడు దైవర భావం అన్నదే ఉండదు. అదైవరపద్ధి కల్గుతుంది.

నానాతం ఏమిటో, నాధర్మం ఏమిటో నాకు తెలిపి పోయింది. పుత్రక ప్రసవంకన్నా నాకు మేం ప్రసవం లేదు. మేం మరించేది. పుత్రకంమొందు అన్నీ జీవితం. ఏదీ ముఖ్యంకాదు. రైజర్ నాకు దేవాలయం. మేం ఒక మతాధికారి మనుష్యాగ్. ప్రపంచయొక్క శిశుస్థితిలో నా నివాసం. మంచి ఆలోచనలు, అది కేంద్రస్థితిలో మన

పుత్రం వంటిది. అక్కడ మేం చెట్టుమీద పక్షి కూడు చేసుకున్నట్లు పిదగా పిదగా చేసుకున్నాను. చివారు కొమ్మ మీద వారి కూర్చున్నాను. ఈ చెట్టుకు కూడా కాండం అంటూ ఉంది. అది మనస్సులను సృష్టి తీసుకుపోతూ, కిందికి దింపుతూ ఉండే యుల్లముగ దాని కాండమూను. సామాన్యం అదికాదు. మేం బాల్కునీమీదగా వచ్చాను. బాల్కుని మీదగా పోతాను. దానిపైవాళ్ళమీద అట్లా దృష్టుతి పోస్తాను. మా ఇంటి ప్రక్కవాళ్ళ అబ్బాయి ఉన్నాడు. బానెట్ మార్కో. వాడి వయస్సు వా వయస్సు ఒక్కటే. నాకు మళ్ళీ వాడి అట్లు కూడా గరితాం తిరిగి ఉంటుంది. ఉండరాం ఉండరాం ఉంటుంది. 'తై'ను దిశలోపున్న పిల్లవాళ్ళలో కూడా ప్రతి విధానమైన పెత్తని లక్షణం ఒకటి ఉంటుంది. అది ఆ వయస్సులో నాకోనా ఉంది. 'మార్కో' రోనా ఉంది. వాడిని చూసి మేం అట్లా చెయ్యి ఉన్నాము. తిరిగి నా గూటిలో ప్రవేశించింతే. కిందికి దిగిరావడం అన్నది ముందు లేదు. మా అమ్మ నమ్మి 'అగ్గంబర్న్ గార్డెన్స్'కు తీసుకుపోతూ ఉంటుంది. ఇది విశ్వమూ అలాగే నవే. అప్పుడు మాత్రమే మేం అతడు రోకలలో అడుగు పెట్టడం. కాని వా కాయం మాత్రం అక్కడే ఉంటుంది. 'చెట్టుమీద చివారు కొమ్మమీద' ఇప్పుడు గూడా అక్కడే ఉండిఉంటుంది. ఉండి ఉంటుంది నమ్ముతున్నాను. ప్రతి మనిషికి సహజమైన స్థితి, సహజమైన విధము అంటూ ఉంటాయి. మరియూ మనస్సి బాష్పత్యం, అభిమానం వంటి యివమందల్లా విలువవంటి సమ్మతులన్న విశ్వయంకాదు. అన్నింటిని 'తై' శవం నిర్ణయిస్తుంది. అందరి బాతకాలు అక్కడే తేలుతాయి. అప్పుడే తేలుతాయి. నా స్థితిని పాలెవో ఆరో అంతమ్మో. అక్కడినుంచి ఇళ్ళ కప్పులన్నీ కప్పుస్తూ ఉంటాయి. గాతాంబరకూ నాకు తిరి బేకాంటే ఉన్నది దిక్కిరి అయిపోయింది. మొదల ప్రదేశాలు నవ్వు క్రుంగడమేది. భుజగమం చెట్టు మేం కాయ ఈమధ్యకుంటూ పరిధిమించేవాళ్ళే. ఆ ఒత్తిడి కూడా ఎన్ను క్రుంగడమేది. అదిమమేది. ఇప్పుడు నాకు ముఖం లతుందంటే ఏ అల్పపు పుట్టుకో మానుకోని, దాన్ని అధిగోపించాలి. అప్పుడు నాకు తిరిగి నా చెప్పే ఆరో అంతమ్మో ఉన్నట్లు ఉంటుంది. ఇంకోపరి శ్మశ్మములు ప్రపంచపు అవురూకపు వల్లని గలి అప్పుడు నా సావరంద్రంలో విదారుల పోతుంది. అప్పుడు దిక్కు యావత్తు నాకు పాదక్రాంతం కావనిందే. మేలుకోవడం ప్రతి తీవ్ర, ప్రతి సమ్మతు చేపుల్లాడవనిందే. ఆ సేరు పెట్టడం సృష్టివంటిది. అది వారంభమున్నా వచో స్వీకరమున్నా. ఇది ప్రాణి అంటారు. మాయవంటిది అంటారు. రెవరే వివర్ణతో అంటారు. అనండి. కాని అది సరమార్థం. అది నాకు లేదో అన, శిల్పములు ప్రపంచంలో మేం సృష్టికర్తలై ఉండేవాడేకాదు.

"ఏకాంత" నిజస్వం

ఎలియట్ రచనలలో నేను మొట్టమొదట చదివిన గ్రంథం 'కవిత్వప్రయోజనం, విమర్శప్రయోజనం' అన్నది. 1942 లో ఎమ్.ఎ. డిగ్రీ పరీక్షకి సిద్ధమవుతున్న రోజులు. విశ్వభాగం, అంగ్లసాహిత్యం—రోమాన్ బిక్ కవులుగా ఎంత చదివడం, వర్డ్స్ వర్త్, షెల్లీ, ట్యూ కవిత్వాలను ప్రభావపడతాయి. ఈ కవులగురించి, ఎండరెంబర్ విమర్శకులు ప్రాసించాలని అనిపిస్తుంది. అదిట్టాల్ టి.ఎస్. ఎలియట్ లేదు. విశ్వగ్రంథాలలో, పత్రాలైన నవకాలినిపు విమర్శకుల ప్రస్థావన లేక పోవడం ప్రాసించాలి. ఈ రోమాన్ బిక్ కవుల ప్రభావం, అలాగే భావవిస్తూన్న ప్రభావంతోకీ తెచ్చుకున్న తెనుగు కవులపై చాలా ప్రభుత్వం ఉంది, నీటి గురించి నవకాలినిపు విమర్శకు లే మంటున్నారో తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం పెచ్చుంది. అట్లు వ్యవహరిస్తూ ఆనాడునుండే ఈ ఎలియట్ గ్రంథం నాకు దొరికింది. చదివి ఉత్సాహితులైతాము. అలాంటి నాలో పాటల కున్న భావతెచ్చే తారామాలై నాయి. షెల్లీ చాలా గొప్పవి అని అనిపించింది, అవేలం, భావాలు అపూర్వమైనవి, ఒక అభిప్రాయం వుండేది. ఎలియట్ విమర్శ చదివిపోయాడు, ఆ అభిప్రాయం మార్పుకోవాలనిపించింది.

ఆదివారంలో నాకుచదివెదొకైన విమర్శకులు రోజులోనే, ఎలియట్ రోజులేదు. వెనకటికరం విమర్శకులన్నీ, రోమాన్ బిక్ కవులు అనిభావం, వ్యక్తులు, ఇలాంటివే వారిమతం. ఎలియట్ విమర్శ చదివాక, నాకు మామూలు మనుషులుగా, కవిత్వంపాఠం. 'షెల్లీ' అన్నది అంతవరకూ ఒక మధురమైన రుచిగా వుండేది. ఎలియట్ భావ చదివాక, ఆ రుచికి, అక్కరి, లక్షమంపాట, వాడి, పాండూ, కొచ్చాయి.

"షెల్లీ పల్ల నుక్కూన ఏర్పడం, యువ్యదంబు లెచ్చాయి. మామూలు మానిష నమాయండ్ షెల్లీ చెలికాడు— నడివయస్సులో కూడా అంతటి పుష్టిపాడవాండా?"

ఇంకా మూడండి.

"షెల్లీ భావంలే నాకు అవ్యం. అభిభావనా, ఉద్రేకానూ విదదియ్యలేం. అతని జీవితంలో కుట్టాలు పులింతుకుండా అతని కవిత్వం అపొదింటులేం. అతనితం పెరిగిపో, నాకు కనుకేషెల్లీలో హాస్యంలేదు. స్వర్ణమధుగా, దుగాకొలుగా కనుకదాడు...అతని లేఖలు వినుకున్నట్లున్నాయి

షెల్లీ భావంలే నాకురోక. ఈ రోజున్న అతని కవిత్వం అని దించలేక పోతున్నాను...నాజీతం చెప్పే కవిత్వం తనకిట్టా దన్నాడుషెల్లీ— అతనికవిత్వంలా గుంపితాలో నింపుంది." అని ఎలియట్.

షెల్లీ కవిత్వం అప్పుడున్నాడు చదివుతూ వుంటాను. అంతవరకే గతవం ఇంకాకానై విగిరింది. అయినా, ఈ ఎలియట్ విమర్శ పాఠంకో ఒకమూల మనంలా తెలుసు రావచ్చినా, కరెక్టుగా చదివకుండా అడ్డుకుంటున్న వుంది.

మరోక అభిప్రాయాన్ని కూడా తారామాలా చేసింది ఎలియట్ గ్రంథం. అలోకార్థం, కవిత్వాన్ని అప్పించాలంటే, ఒక రకం మోసాపిస్తే అంతరాయంకావచ్చు. మానవుడు ఏకాంతజీవి. వేంటిగా వోస్తాడు, వేంటిగాపోతాడు. కావు పుట్టుకకే విదమనత్వాం. ఎంతవిద్యలో మానవుడు అప్పుడు ఈ భావాని తీర్చుకున్నాడు అట్లుండే మానసిక స్థితిలో. వోలెన్స్ వుంటుంది. కవిత్వాన్ని అందరిందనీ ఈ దైన్యం అవసరం— అనుకోవచ్చు. దీనిపైన్నాడ ఈ గ్రంథంలో

“‘మంచి శైలి’ గా తీరిన స్థితిని ఎంకనందాచే, అయిన శైలి ఉత్కృష్ట స్థితిని అందుకుంది.”

“అమెరికన్ లైట్ డిజైన్ ప్రకర్షన అంతర్జాతీయంగా.”

“ఉదాహరణకు మనముం విజయరూపం లైట్ పడుతుంది దేవుడుచేయకు అధారాలేదు. భౌతికంగా ఉత్కృష్టమైన ఉదాహరణలైతే చూస్తే, మనముం తేడా కనబడదు. అందరూ ఒకటేగా కనబడతారు. ఉదాహరణకు కాక ఇతర అవస్థలలోనే వారి భావ ప్రకర్షనకి విలసన ఉంటుంది.” అందుచే ఉదాహరణ, అందగల మనముంలేనే హాస్యంబట్టింది. బుద్ధిని గోల్పోయి, ఉదాహరణకి లోనివియమముడు మానవత్వాన్ని గోల్పోతాడు మనస్సి. వైతిక సంఘర్షణ, తిరుగుబాటు ఎదుర్కొనే ఉత్కృష్టమైన అతను ఎప్పుడైనా మనముంబట్టింది. కానీ, అనామకమైన, అంబులైట్ ఉదాహరణగా, దాన్ని ఎదుర్కొని లోనిదేవుడునే ఉత్కృష్టం లేనందువల్ల, ఎవరన్నా ఉదాహరణ చూపితే మెచ్చుకుని ఉన్నట్లు గొడవలూ ప్రజ. చేత నత్తము, సత్యమును రోపించినవారే, ఉదాహరణ, తీవ్రంగా భావిస్తారు.”

నా కథలపై నా, నాలుకలపై నా, ఈ మాత్రాల ప్రభావం కాస్త కూస్తే లేకపోలేదు. ఉదాహరణ కనబడక, శిక్షణలవ్వరా అంటున్నారే తెచ్చుకుని ప్రవర్తించే వాడుకుం, వాయికలు, నా రచనలలో కనబడతారు. వీరిని పోలకుడు మెచ్చుకుంటాడా లేదా అన్నది వేరే విషయం. ఎలియట్ విసుర్లు ప్రచారంలోకి వస్తే మెచ్చుకునే అవకాశం పెరుగుతాయని మాత్రం అవలంబిస్తాను.

మరికొన్ని భావాలు.

ఒక కవిత గురించి “అతనితో రాతా తీర్చి ఉంది—కానీ బాధపడేందుకే ఆ తీర్చి ఉపకరిస్తుంది.”

అనాటి భావవిత్తంలో ఒక విషయం, రైన్స్, దుఃఖం ఉండేది. ఇది రోమాంటిక్ కవిత్వపు భావాలు. ఈ విచారానికి కారణమేమిటి?

“మానవుడి కోరికలకి అనువైన సంబంధ బాంధవ్యము మనములలో లేవని తీర్మాన—కవితామమమదం ఒక శారణం. మానవుడికి అభ్యుదయమని వాదించు కాక, మరో రకం బాంధవ్యమును గుర్తించకపోవడం మరొక కారణం. మనంకూ మనం ప్రేమయ్యా అనుభవించి కొన్ని సత్యాలని కనుక్కోగలం ఉంది అంబు బాధ.”

మరొకటి:

“మానవులందరినీకూ మనం మంచో, చెడో, ఏదో ఒకటి చెయ్యాలి. ఓ విధంగా, ఏమీ చెయ్యకపోవడం కంటే చెడు చెయ్యడమే మంచిదనిపిస్తుంది—ఏదో చెయ్యడంవల్ల మనం సత్యమైతే ఉన్నా చెబుతోంది. ముఖ్యంగా పొందడంలో ఉంది మానవుడి మనసే. విశాఖం చెందడంలోనూ అంతటి మనసా వుండేమిటి.”

తామన్ స్టేరన్స్ ఎలియట్ అమెరికన్ మిస్సూరి ప్రాంతం నెల్సన్ అయి గ్రామంలో 1888 సెప్టెంబర్ 26వ తేదీన జన్మించాడు. అయిన పూర్వీకులు 17వ శతాబ్దంలో ఇంగ్లండు నుండి వలసవారి వాస్తవ్యులే స్థిరపడిపోయినవారే. తండ్రివ్యాపారమైదు. హార్వర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో నాలుగేళ్లు విద్యార్థుడయ్యాడు, 1909లో ఎడ్వర్డుస్ట్రాక్స్ నుండి, ఎలియట్. తర్వాత కాలిఫోర్నియాలో ఉన్న కాలిఫోర్నియాలో తర్వాత, సాహిత్యము చదివి తిరిగి హార్వర్డ్ లో మరికొంతకాలం చదివినాడనిచాడు. 1913లో విశ్వవిద్యాలయం కాకపో వనెడి టెర్మినో అత్యంత ఆసక్తికరమైన ఉన్నతవిద్య నభ్యసించాడు. 1915లో వివాహంవరకు ఇంగ్లండులో వివాహం ఏర్పరచుకుని వుండిపోయాడు. కొంతకాలం ఉపాధ్యాయుడంగా, తరువాత వ్యాపారంలోనూ పనిచేశాక, 1917లో ‘బోయిస్ట్’ అనే పత్రిక సమాధులపాడకుడాగా, ఏమిట ‘క్రైటిసియన్’ పత్రిక సంపాదకుడుగా పదేళ్లు పనిచేశాడు. 1917—1920 ల మధ్య రచన మొదలైతే ఉండకావాలూ ప్రచురించాడు. 1922లో ‘థిరుచేం’ (The waste land) అనే గద్యకావ్యం వెలువడింది. దీనితో ఆధునిక కవితా ఉద్యమానికి మార్గదర్శకుడుగా వాడుకుడుగా అయిన కీర్తి, ప్రభావమూ పెరుగుతూవచ్చి ఈనాడు ప్రపంచ సాహిత్యంలో అగ్రగణ్య కవిగా అయిన స్థానం స్థిరపడింది. 1927లో బ్రిటిషు పౌరుడుగా, పౌర పత్తపు హక్కులు పొందాడు. 1925నుండి ‘ఫోర్ క్వెటెట్స్ కలెక్షన్’ వెలువడతూ ఉన్నాడు. 1930 నుండి అయిన గేయ నాలుకలూ రచించడం మొదలుపెట్టాడు. ‘మర్డర్ ఇన్ ది కెటెడ్రల్’ నా 1935లో ‘కాంటెంట్’ అనే ప్రచురించాడు. ఈ నాలుకల ప్రశ్నకున్న అకర్షించింది. మరి వారిని గేయ నాటికలు వ్రాశాడు. 1944లో ‘ఫోర్ క్వెటెట్స్’ (Four Quartets) అనే గేయ సంపుటి వెలువడింది. గతంతో నమస్కరణం కూడుకున్నాడనిపిసి రాగిం దిన వారిని యాత్రల కడపం ఇందరి మమ్మ. ఆధునిక విశ్వవిద్యారంగంలో, ప్రముఖ విమర్శకులు ఈ కావ్యాన్ని మహా కావ్యంగా ఎన్నిక చేశారు.

1920 నుండి సాహిత్య విమర్శ సాగిస్తూ, ఎన్నెన్నో వ్యాసాలు వ్రాశాడు. సాహిత్యమే కాక, ఇతర సాంఘిక సమాస్యలను పరిశీలిస్తూ గ్రంథాలు వ్రాశాడు. 1948లో ఆర్థర్ అఫ్ మెరిట్—దిరారు, వాతర్ అఫ్ మానం పొందాడు. ఎన్నో విశ్వవిద్యాలయాలు, డాక్టరేట్ ధిరారునిచ్చి ఎలియట్ ని గౌరవించాయి. మొదటి భార్య చని పోయిన కొన్ని సంవత్సరాలకి 1957లో ‘వాలెర్ స్టెన్స్ట్రోమ్’ అను నామన వివాహమొకాడు. 1965 జనవరి 4వ తేదీన కీర్తి కేసులైనాడు. సాహిత్యంపట్ల ప్రేమానుభూతులన్న ప్రియతమం రచన కంట తడిసిట్టుకున్నారా—ఎలియట్ అన్నమంచి వచ్చాడు.

కాని చిత్రం, 1949 లో ఎడిటింగ్ లో అంతర్మితమై ఉన్నప్పుడు సందర్భంలో ఎరియల్ ప్రాసెస్ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినప్పుడు, "వరివాళ్ళు చెప్పగలగటాన్ని ఈ ఎరియల్ ఎవరండి?" అన్నారట ప్రేక్షకులలో ఒకరు. ఎరియల్ రచనలు చదవకపోయినా కూడా, ఆయన పిరుకే ఎంతో చలాచలాతీ ఉంది. 1930 నుండి వెలువడుతున్న గ్రంథాలలో ఎరియల్ ప్రస్తావన ఉందితీరింది. పాపాత్యం గురించి ఎవరు ఏదీ వ్రాసినా, ఎరియల్ నిర్వచనాన్ని ఉపయోగించకుండా ఉండలేదు. ఆయనతో సమాధానం కూర్చుకుంటూనే పాపాత్య రచనలతో జరగడంలేదు. ఒక్క పాపాత్యరంగంలోనే కాక, విజ్ఞానశాస్త్రం, తత్వం, చరిత్ర, తర్కం, నాగరికత, చరిత్ర, కళలు, విద్యావిధానం—ఏదీకన్న దీర్ఘగూర్చి చర్చ జరిగినా, ఎరియల్ పేరు పేరొచ్చినదేమో, ఆయన అభిప్రాయాన్ని ఉపయోగించడమో జరుగక తప్పదు. అంతర్జాతీయ పాపాత్య వేత్త ఎవరంటే, ఎరియల్ అని సమాధానం అభ్యుపేక్షించడా చెప్పవచ్చు. వాటిక కామ్యూనిజం. ఎరియల్ కి కనిగొన్నాడు గావున, ఆయన కవిత్వం గూర్చి ముందుగా తెలియకుండా.

ఆయన వ్రాసిన ఇండకావ్యాల పేర్లు చెప్పగలగలేదుగా వ్రాసి విసిగించడం నా దీక్ష ఉంటుంది. ఇంగ్లీషుపేర్లు చెప్పగలగలే అవతరించగలే అప్పుడనే మోతాభాగం వాకు చదవ బుద్ధి స్పృహ. దానివల్ల ప్రయోజనమూ లేదు. అంగ్ల పాపాత్యంతో గంభీరమైన పరిచయం లేనవారికి, ఎరియల్ ని గూర్చి తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం ఉంటుంది. వారిని ఉద్దేశించి వేమో వ్రాస్తున్నది కూడా. కాని, అంగ్ల పాపాత్యంతో పరిచయం లేనవారికి ఎరియల్ కవిత్వాన్ని గూర్చి చెప్పడం పాత్యం కాదుకంటే. ఎందుకంటే, ఆయన కవిత్వం నిండా ఇతర పాపాత్య కవులనుండి మూలము, ఉదాహరణగా ఉంటాయి. అప్పటికే పాపాత్యం నుండి కొన్ని వాక్యాలు, భావాలూ పొందుపరచబడి ఉంటాయి. వాటి పోషకత తెలిస్తే గాని, ఈయన కావ్యం స్వార్థిక అవగాహన అవదు. ప్రాంతాత్యంతం లేకుండా, తెలుగులో అనుకరించి మూసినా ప్రయోజనంలేదు. కావున, అట్లాంటి సూరసలు, భ్రమలు, ప్రయోగాలు లేని భాగంలో కొన్నిటిని మాత్రం ముచ్చటి ఉదహరిస్తాను.

ఈయన కావ్యంలోని ముప్పైదే ? సంఘంలో ఉత్తమ తెలివైనదిగా ఉన్న వర్ణాలవారి అవగాహనం, భూభక్తవత్సవం నుండి కుతూహలం, కాలక్షేపం అవక వెర్రి పోకడలు పోయిన స్త్రీల మువ్వత్యాలు, నాగరికతలో తాత్కాలిక చౌకత, రోజు పురోభివృద్ధిని అన్వేషించేవారి పుద్గయాల్లో కరుడుక్లుగు పోయిన వైరాలు, అపరిచితి, మనశ్శాంతి, అధ్యాత్మికానుభూతి ఏమిటో తెలియక పట్టుల నాగరికత పెంపొందించడం కోసం ప్రవరిన సంకల్పిత ప్రాంతీయ తత్వం, స్వార్థం సంపూర్ణమండి దైలుచేరే యుద్ధాలు, మానవత్వం పరిచయం—ఇవి కావ్య ముచ్చటలు.

'కాపి చెంబాలో నా జీవితాన్ని కొలిచేవానులే.' ఎరియల్ కదిలాక్షరి అక్షరాశీని ? అతే పొంగి అందమైనదాన్ని, విక్రమమైనదాన్ని కుదించడం, ఉదాత్తమైన భావాన్ని, వాక భావ మూలంని వాటితోట ప్రవేశపెట్టడం, పూర్వజానంతో ఉద్వేగంతో భాష పాగి ఉద్బుతమైన కవిభావనం లేకలే, సమయంలో దానితోటాటు ఒక విభారణ జవాబ్బులిని పరచడం—ఇవి అక్షరాశీ.

"వేమో ముసిపాణ్ణే చిత్రానం..."

పెంట్లాం ఏవలం ముడిది తోచుకుంటానలే."

* * *

"వాళ్ళుండి.

ఏగది తెలుపుమీద వెంటరుంది.

జ్ఞాపకంలేదా ?

తాళంమేది నీ దగ్గరే ఉంది.

పెట్టుమీది ఆ దీపం, ఒక గుండ్రని వెంగుని మోపులుంది.

మెట్టెక్కు.

మరపు ఏదొంగ వుంది, గోదని టూల్ ట్రండ్,

తలపు దిగ్గర జోళ్ళు వోదితెయ్యి, పడుకో,

తీవరానికి సిద్ధమవు

కత్తి చివరి పోటు."

అర్ధావక విజ్ఞానశాస్త్ర పరిజ్ఞానానికి సంబంధించిన ఉపమానాలు ఉదాహరణలు, సంప్రదాయకవిత్వంతో మిళిలిపై వుంటాయి. అన్వేషకతలో లేవే పాపాత్య గూర్చిన యీ వర్ణన నాటివ్వం.

"కెటికే అద్దాలపై తన మూలని రాస్తుంది సమస్త మత్తుపాగ.

పాపాత్యం మూలమీద తన నాలుకను ప్రసరింప చేస్తుంది.

ముదుగునీటి సరస్వతిపాదక్షణం నిలిచి.

నంటంటే మూలముండి మసిన తన వెన్నుమీద జీతనిది

ప్రాకారండాటి, వాక్కుసారి గెంతి

అది అక్కడలో మానసానికి చల్లని రాత్రుని గ్రహించి ఆ ఇంట్లో ముడిది పెట్టుకుని నిద్రిపోతుంది."

పాపాత్యం అని, అదిలేకపోయింది. తోందర పడకండి అనిపాపురిస్తూ.

"వాళ్ళకి, స్పష్టతే తోతెడు వ్యవధుంది.

లింబున్న పల్లెలో ఎత్తివడేసే చేతులకు తగినంత సమయం.

నీకు నాకు తోతెడు వ్యవధి—

వంద అనిశ్చయాలే,
వంద భృత్యులే, పుస్తకముల్లే—
'టాస్టు టీ, తినుకునేముందు తరచిచూచు.'"

* * *

"అ గదిలో మహిళలు మైకెల్ ఎంటర్ (ఒకతల్లి) గూర్చి
మాట్లాడుతూ.

వోమ్మా, పాతాపున్నాడు."

కొన్ని మిత ప్రయోగాలు.

"మూలకే నవ్వించి." "చందమామ జ్ఞాపకశక్తి
పోయింది." "రాత్రిపుళ్ళి వరి (రమించే వాసనతో అమె వెంటిగా
వుంది." "మూపింగుదులలో అడవావనం." "బాధ్య
త వెళ్ళి గర్భంలోని పిండములాగా అరచు నవ్వులున్నాడు."
"మూర్ఖునిపై వీజువల్ అల్లక." "పై హేయమయ్యి బల్ల
మీద పడుకో బెట్టి నోగీ మల్లె అకాశంకింది నలుపు
సాయం (పువ్వేనీకానిపోదామ.) " "మావనీ, తాళనీ, మొట్టగా
కారున్నప్పుది." ఎలియట్ కావ్యాలన్నింటోకీ గొప్పదికాక
పోయినా 'దీసుమే' ((The waste land) అన్న
కావ్యం పొందిన ప్రచారం వరకే కావ్యముగా పొందలేదు. ఇది
వెలువడినప్పుడు, మోకాటికావ్యం కాశించాడు. మున్నె యేళ్ళ
గా వాళ్ళవారు వెలువడ్డక, అందరి ప్రాశస్త్యాన్ని విమర్శించిన
గెలుగుతున్నారు. ఈ కావ్యం విందా, ఇతర సాహిత్యముందితగాలు,
మూలం. మూలం పుండదంమూలానా, మున్నె, ప్రాచీన
మూలకాతలం గుప్పిన గాథలం పురపరించకుని నమకూర్చు
బడినందునా, ఎలియట్, ఈ కావ్యం వివరలో, అయాథాగంఠో
వాడిన పిలారి అర్థంపెట్టెలా వోక వివరణ పట్టిక కూర్చాడు.
17 పుటల కావ్యానికి 7 పుటల వివరణ పట్టిక. అందులో
ఇల్లా చెప్పుకున్నాడు ఎలియట్.

"ఈ కావ్యం అపురి, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం చలాభాగం,
బెన్సీ వెస్టర్ అను వామె వ్రాసిన 'వెస్టర్ లిట్యరల్ లు
రొమాన్స్' నుండి వేరకరించబడింది. నా వివరణాపట్టికకంటె,
అమె పుస్తకమే ఈ కావ్యంలోని అర్థాన్ని స్పష్టంగా విధా
మర్శించగలదు. కాబట్టి ఇందిరి అర్థం పూర్తిగా అవగహన
చేసుకోలేనివారు ఆ గ్రంథాన్ని చదివమని కోరుతున్నాను."

కావ్యం స్వయంప్రకాశంగా ఉండరి. అందరి అర్థాన్ని
గ్రహించడానికి మరేవో పదివే అవసరం రాకూడదని, ఈ పద్ధి
తిని అవాల్ విమర్శకులు ధుమ్ముతున్నారు. కొందరు అందరి
మూలం అర్థానా, వాల్ వెస్టర్ ఉన్న గదిలా వెడకుతూ
పరిశోధనం ప్రచురించారు. ఇవే ఆ కావ్యం అందించడం
అవగహనకీ తోడ్పడనందున ఈ పద్ధితిని వింశించారు.

ఈ కావ్యం మొదటిసారి 'దయలో' పత్రికలో ప్రచు
రించబడినప్పుడు వివరణ పట్టిక లేదను. పుస్తకరూపంగా
ప్రచురించినప్పుడు వరి విస్తరించి. కొంత విషయం చేర్చి,

గ్రంథం పరిమితి పెంచాంపై ఉద్దేశంతో ఇది వ్రాసినట్లు
ఎలియట్ తర్వాత చెప్పుకున్నాడు. అంతకుముందు వ్రాసిన
కావ్యంలో ఇట్లాంటి భాగాలంటే ఎందులోనుంచో దొంగి
రించాడప్పుడు. ఇప్పుడూ విమర్శకులు అల్లా అనకుండా
యా వ్యాఖ్యానం వ్రాసినట్లు కూడా చెప్పుకున్నాడు. ఇంకా ఇల్లా
వ్రాశాడు : "దీనివల్ల కొంత అవకాశం ఉందిగింది. ప్రతి
వాడూ సాహసించోరకట్లాంటూ, చలామణి అవడం ఉరి
గింది. ఇప్పుడు నేను మాలిని తొలగించినా తొలగలేదు. ఆ వివ
రణ విట్టాకున్న ప్రచారం, పలుకుబడి అవల్లా, కావ్యానికి కూడ
లేదేమో. ఈ కావ్యాన్ని కొవి అందులో వివరణవిట్టా కనబడక
పోతే పాతకుడు ఆ పుస్తకాన్ని ఇప్పివేసి పాము తిరిగిమ్మం
టాడు." అని.

అనేక దేశాల సాహిత్యాలకు సంబంధించిన రీతులు,
ధ్వనులు, పరిజ్ఞానం ఇందులో ఇమిడిఉన్నాయి గెలుక, ఇట్లాం
టిని తీసి ఒకటి చెందు తాగాని మాత్రం ఉదాహరిస్తాను.

గోల్డ్స్వీక్ అనే అంగ్లకవి పరిచిన గూర్చి ఒక ఇంద
కావ్యం వ్రాశాడు. ఒక అందమైన కన్య ఒకట్లో (వేది
స్తుంది. అతినికి రోజులుయింది. తర్వాత అతడు ఆమెని
పరిశ్రమిస్తాడు. అమె గతి ఏం కావాలి ? ఆత్మపాత్య తన్ను
మార్చుంటేను. అది ఆ గేయంలో విషయం. ఈ నమస్కరే
ఎలియట్ 'దీసుమే' లో ఇల్లా విల్లిస్తాడు.

"అలాతిరిగి అర్థంలో క్షణం చూసుకుంటుంది—
ప్రియూడు తమి విడిచి వెళ్ళినట్లు తెలియదు.

ఒక్క అనంపూర్ణ భావం అమె వెలుడలో మనం
తుంది.

'అమృత్యు. అది కాస్తా ఇవోయింది—ఇంక బెంగ
లేదు.'—

మొదటి రంగ పరిచయం చెందినప్పుడు
గదిలో, ఒంటరిగా అయి ఇటు సచార్లు చేసి
స్వయంప్రకరకమైన చేతో బాట్టుని పరిక్షేసుకుని,
గ్రామపోతు రికార్డు చేసుకుంటుంది."

సామాన్యవారుం దుండగాంకు గుర్తే తీడుపడిన వేం
స్వరూపం విల్లిస్తూ గంగనరి ప్రాంతాన్ని ఇల్లా వర్ణిస్తాడు.

"గంగ దిగజారింది,
వానకానం పెరిఉన్నాయి మెత్త టి అకులు—
హేమన్త శిలరాచపై నల్ల మేఘాలు గురుగుదాయి
అడివి, నిశ్చయంతో ఒంగి, పాంచి మూటైంది.
అప్పుడు పరికింది పిడుగు

దా—
చిల్లా, మనం విడిచాము ?
తక్తం గుండెని కడుపుతోంది మిత్రమా.

ఒక యుగంపాటు బాగవత్ గా ప్రవర్తించి వెళ్ళు
 గొప్ప వివేకం తుడిచివెయ్యలేదు.
 ఆ క్షణంలో మనం లోనిపోయి కలుతామన పాపా
 పిచ్చి—
 దానికోసమే మనం జీవించాం—
 ఇది మహానందరంపై తిరిగి శ్రద్ధాంజలితో పడదులే.

'బీడువేల' అన్న కావ్యం. ఆధునిక కవితా పద్ధతిని వెల
 కొల్పింది. అనేకాంశ ఈ పద్ధతిలో ప్రాప్తిపూర్వం. విశేషం. ఇదా
 ఇది గొప్ప కావ్యం అనుకోలేము మేము. అనేక పాపాత్మాలు చదివి,
 చాటిని ఆధారంగా కృత్రిమంగా కూర్చుంటున్న కావ్యం ఇది—
 జీవితపు అనుభవంమండి, ఒక తృప్తితో, తనంతో సహజ.
 మైన భావన, ఉద్వేగంతో సృష్టించబడ్డ కావ్యం కాదు.
 వాగవికల ప్రతినిధికోర్కీ, కవిత్వం పట్టికల్పితం దివ్యమి
 మెకాతె. ఆధునిక పాశ్చాత్య వాగవికలని ప్రతినిధించే ఒక
 చమత్కారమైన రచన ఇది. వివేచించి కలిగిస్తుంది, చక్కని
 గీతం పెడుతుంది. ఇతర కావ్యాల పృథులం వైచిత్ర్యం అంద
 జేస్తుంది. సమస్త పుట్టిస్తుంది. ప్రావీణ్యం పోలికని విడ
 దీయడంలో ఉన్న బుద్ధి కావచ్చు రేకెత్తిస్తుంది, స్థిరపడిన
 అందర్నాన్ని వెక్కిరిస్తుంది. ప్రోవోక్చున్న వ్యక్తులతో విచార
 తార్థం కల్గిస్తుంది. అందరూ చదవగలగ్గడే-ఇదా గొప్ప
 కావ్యం అనిలేను.

విస్మయభరితంగా ఎలియాట్ గొప్ప కవి, ప్రతిభాశాలి.
 'ది రిక్' అనే కావ్యంలోనూ, 'ది రిక్ క్వార్టెట్స్' అనే కావ్యం
 లోనూ అద్భుతమైన కవిత్వభారం ఉన్నాయి.

"మరుపు తిరగ్గానే కనిపిస్తుంది ఎదారి,
 రైల్వో ఇరుక్కుని కూర్చుంటే నీ చెక్కువే ఉంది ఎదారి,
 నీ సోదరుడి ముహూర్తం ఉంది ఎదారి."

విరాటోగోష్ఠి గూర్చి :

"భాగ్యశత్రులలో నిలబడటం,
 దీపంలేని గదిలో గలగల వెలుగుతులాం."
 "ఇద్దరు మునుషులికి వాకేటి పగవెదే
 ఇద్దరు ప్రేమకే అరగ్గాను పసియం."

"ది రిక్ క్వార్టెట్స్" అనేది మంచి కావ్యం. ఇందరి
 మన్నపు—మానవుడి అంతరంగిక పరికరం. "ఇందర్ నాన్" ఇద్దరు
 ఇద్దరు భావి—భారంగా తోటలో పిల్లలు ఆడుకుంటూ ఉంటారు.
 గమక, మరెవ్వరూ పోతున్న మునుషులున్నట్లు గ్రహిస్తాడు
 'శాస్త్ర కోకె' లో పల్లె ప్రణయ, అర్ధరాత్రి పొలంలో వాట్యం
 చేస్తూ ఉంటారు. 'ప్రైవేట్ లైఫ్' లో జిప్సీవాళ్ళు చేసే
 పట్టుడంలో విమగ్నమై ఉంటారు. తిరిగిని భర్తలకోసం
 ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. జీవితాంధ్ర భార్యలు. 'లిటిల్
 గిడ్డింగ్' లో గతంమండి మిల్టన్, చార్లెస్ ముడల్డెన్ ప్రముఖ
 వ్యక్తులు దిగ్భవ విహితరు. మచ్చుకీ కొద్దు :

"వర్తమానం, గతం
 భవిష్యత్తులో ఇవిటి ఉన్నాయి."

* * *

"వా ముగింపు నా ప్రారంభంలోనే ఉంది."

* * *

"దేన్నీ అశించకని కొద్దిమ నా ఆత్మని
 అది తప్పిదాన్నీ అశించవచ్చు—
 ప్రేమించుకోవద్దన్నాను, కూడనిదాన్నీ ప్రేమించవచ్చు
 అశి, ప్రేమ వేరెడడంలేనే."

* * *

గ యువర్థ తప్తై ద్వియమ ఉక్కుని నడుపుతాడు
 గ యువర్థ భాగస్థి ప్రశ్నిస్తుంది ఆ వేళ్ళు.
 రక్తం ద్రవించే ఆ రేతులగిరింది
 వైద్యుని అనురాగం పృథ్విపై
 వ్యాధిగతి మూలించే మలంలోని రహస్యస్థి
 వేదించటం అంతటితో సమాప్తం.

* * *

మన జన్మ మనకున్న అలోగ్యం—
 భాగవాంతుల వ్యాధి ముడతలి.
 ఈ లోకం
 నావెప్పిన కోటివరుడు కట్టింది
 అనుప్రతి
 ఇక్కడ మనం భాగంలే
 అపేక్షతో ఉక్కిరిబిక్కిరై చెప్తాము.

* * *

పద్య నాటికలను ప్రచారంలోకి తీసుకురావడానికి కృషి
 చేసినవారిలో ఎలియాట్ ముఖ్యుడు. ఇదివరలో చారిత్రిక,
 పాదాళక మొదలైనవి గురించి కవితాశైలిలో నాలుకానను
 ప్రాసే సంప్రదాయం ఉంది. వీటిలో పాత్రలు, ముద్రా
 భావులు, ప్రముఖ వ్యక్తులు, పురాణ పురుషులు ముందుపల్లె
 వారికి వ్యవహారిక భాష నమిదనీ, ఉదాత్త సాహిత్యంట్లమైన
 శీలి ఉండితీరాని, వారి వారిం. అన్నిదేశాలలోనూ ఈ సంప్ర
 దాయాన్ని అమోదించారు. కాని, సమకాలిక సమాజాన్ని
 చిత్రించే నాలుకాలో పాత్రలు సామాన్యప్రజల లైన్సులూ
 ఈ కావ్యదేశ తగినవి, మామూలుగా విశ్వజీవితంలో వారు
 పాడే భాష వాడాలి చాడాలి అభిప్రాయం. ఎలియాట్
 ముడటి ప్రాసిన పద్ధతినాటిక, 'మర్డర్ ఇన్ ది కెజురల్'.
 ఇందులో పాత్రలు చారిత్రిక వ్యక్తులు. ఇక్కడ గంభీరమైన
 కవితాశైలి రూపొందింది. ఇది గొప్ప పద్ధతినాటికం. రెండవ
 ఈయని ప్రాసిన వాటగు పద్య నాటికలూ పొంపుకములు.
 పాత్రలు ఈనాటి సంయంలో మన మెరుగున్న వ్యక్తులు.

* * *

గేయంగా, పద్యంగా, పీఠికాపాద్య మంతరముల వంతరంగా వ్రాయవలసిందిగా కోరుతున్నాను. ఈ పద్యాలను సమర్థిస్తూ చెప్పి కవిత్వంలో రెండు ముఖ్యమైనవి.

ఒకటి. అపూర్వమైన చిత్త ప్రవృత్తిని పొంది అది మైన ఉద్దేశాన్ని ప్రకటించినప్పుడు, మానవుడు కవిత్వంలో జాతకాడమి. నాలుకం అట్లాంటి అపూర్వ సన్నివేశాల కూర్పు గావున, ఉద్దేశ ప్రకటన, కవిత్వమే కవిత్వం.

సాంఘిక నాలుకతో పాఠంకీ, తింజున్న ప్రియమే లకీ, కానీ దూరం ఏర్పడంవల్ల రెండో మిత్రం. సాంఘిక నాలుకతో పాఠం, ప్రేమకవితలో వారసగా ఉంటారు, వేషధారణలో. సమజస్థిత సన్నివేశం ఇందువల్ల ఏర్పడుతుంది. కానీ, ఈ సన్నివేశం మరీ గుఱియితే ప్రమాదిస్తుంది. ఇది కళ, - 'ఇదేక నాలుక' - అని మాయ, ప్రభు పదరంగంవల్ల, ఎవరో ఎవరినైనా కోపించి కొట్టబోతుంటే, ప్రేమకుంట్లో కొందరు రంగంవల్ల పీడితీ 'తప్పించి' అనో, 'అగంద' అనో తాము కూడా ఆ పాఠంలో కనిపిస్తాయి, కార్యనికీ మూలకావే ప్రమాదం ఏర్పడుతుంది.

కార్యంతో వినియోగంకూడా, కానీ దూరంగా ఉండి, నాలుకం అట్లిన వాతావరణంలోకి జాతకాదానీ కవిత్వం, అవతరం అని ఎరియత్, ప్రా. మొదలైనవారి పద్ధతులం. ఇది నాకూ ముఖ్యమే. ఎలాగో, వడే భాషలో దిగి, గంభీర్యం, పాఠం చిత్రప్రవృత్తులను అతిక్రమించకుండా ఒక అడుపు లోకి తెచ్చి, పడిపి జీవిత సంగీతాన్ని కోకూడదు. ఈ సైన్సేషని ఎంతవరకూ ఆచరణలో పెట్టాల్సి పరిశీలిస్తూ, ఎరియత్ నాలుగు పద్య నాటికలు వ్రాశాడు. మూడవదిగా క్షిప్ర మధ్యమగా తీవ్రతం గడిపేవారి అంతరింగంలో రగిలే సేపు ర్మణ పీటల్లో ఇతివృత్తమైనందున, యీ పద్య నాటికలు సంస్కారంగం ప్రేమకవితం మున్నం లందుకున్నాయి. పిన్నలు వింతవదాయంపై తిరుగుబాటువేసి, గతాన్నుండి తప్పించు గుని వేరే కొత్త తీవ్ర విధానాన్ని అనుసరించడం అనం భవం - అని చూపడం ఒక నాలుకం ఇతివృత్తం. ఇందులో శిష్టలు, తాము విప్లవమే చేసిన తప్పిదాలు తమ సంతానం వీడలుగ ప్రవహించి ఇప్పుంది కంకటిస్తాయి. వేడుగంతా గతంలో దిగివేదానా. ఇంక విశ్చింతగా ఉండొచ్చు అనకో తానీ కల్గదు. ఆ గతంలోని ఉపంతాన్ని క్షిప్ర పెట్టేవారు ఎప్పుడో తిరుగవేదతాడు. అప్పుడు, అది క్షిప్రవేదకుండా ఉండాలంటే ఆ పక్షాన్ని పాఠ్యవేయ్యాలి. మన చేష్టల పరిణామంకీ మనంగాని, మన సంతానం కాని పాపిలేతన్న పీఠిక నాలుకంలో వస్తున్నది.

'ది పిలిపి డి యూనియన్' అనే నాలుకతో నాయకుడు హరీ. పిన్ అవతరం చేసేవాడల్లే జాతకాదానీ ఇంటికీ తిరిగి వచ్చినప్పుడు ఆ దాని తిరుగు పడిపోయాయి. అవతరం తమ చేసిందికాదు. తన తండ్రి చేసింది. తన తండ్రి తన

తల్లిని పాఠ్యవేయించు 'కనీ' తనలో తనే తన పాఠ్యని పాఠ్య చేసి ప్రాంతం వెంకట్లంది.

హరీ : నా తీవ్రం వాక కల

ఇతరం మనమేయి కన్న కల.
అమెను లోనేనీచిల్లు కలగనానమెను.

అగాత : నేమీ అదే అనుకున్నాను.

అనుతి నేం ?
మనం ప్రాపనడి పెట్టివో కని కాదు -
పాఠ్య, వేరం, పాపం, ఎన్నోతాపం ఉండలం కాదులే.
డి. రాధాకృష్ణ కుటుంబీకుల సమ్మతిని
ఆ కుటుంబంలోంచి వాక పక్షిస్తే,
ఈ సన్నివేశం కాదున్నావు.

పద్య నాలుకంలో ఉత్తమమైంది 'ది కక్ పెట్టే పిట్టి' అన్నది. మూలముగా అదే 'పిట్టి' సందర్భంలో, మన ముల మున్నుల్లో తేలుతున్న వైతక సమస్యలు, ప్రదర్శిత పోతుంది ఇందులో.

ఎరియత్ రెవరి నాలుకం 'ది ఎర్లర్ స్టేట్స్' అనేది. ఇందులో నాయకుడు పెద్ద సరిమితుండి విరమించి, తన సంతానంవల్ల తన కలపాటైన ప్రభుత్వకర్తలను అమితంగా కోరతాడు. తన శాసించినదాన్ని వారు ఇవ్వలేదు. చివరికి తన తప్పిదాన్ని తెలుసుకుంటాడు. అందులో వాక స్వగతం.

"వా బిల్లంపై ఎందుకూ చిరాయాపిల్లో అధికారం ?
(కొడుకు) మైకెలకీ ఇరుకుమార్గం ఎందుకూ విశ్చింతానో ?

ఎందుకంటే - అతనిలో నే నింకా తాండవించాని.
(కూతురు) మొనకా, ఎప్పుడూ వా దగ్గరే ఉండాలంటాను.

ఎందుకీ తెలుసా ?
నాలోనే మున్నీ అమెకీ తలవ్వకేవరకూ
వా దగ్గరే ఉండాలి.
నే వెల్గాంటి మున్నీని కావాలనుకున్నావో
అట్లాంటి మున్నీ అమెకీ దొరకారి.
అమెకాడలో, నా మనత ఎల్లాంటిదో
ఎయిర్లోని రిగ చేసుకుంటాను."

* * *
మొదట్లో చెప్పినట్లు, సన్నెకున్నగా ఆకర్షించింది ఎరియత్ విమర్శ గ్రంథాలు. కవిగా, నాలుక కర్తగా కంటే విమర్శకుడుగా, ఎరియత్ త్వతి రెవరిదానా నిలిచిపోతుం దను కుంటా. మహాకవులను గురించి, పాశ్చాత్య సాహితీచేతలను గురించి చాలా విమర్శలు వ్రాశారు. దాన్, డ్రైడన్, బాల్ఫోర్ బ్రామోర్, లాప్లెట్ విండ్రాఫ్, మార్క్స్టన్, బూల్బర్క్,

నిర్మి మొదలైన పురుగుపద్ధ రచయితల విశ్వాసము నొక పాఠముగా చూపి వారిపట్ల అభిరుచి పెంచే యుద్ధం చేశాడు. శిఖరాంత మున్న కొందరు కవుల కీర్తి ప్రతిమలను కదిపి చూశాడు. ఒకటి రెంటిని కూడలేకాదు చూచాడు. అంగ్ల కవులతో మరొకరిగా మిల్టన్ స్థానం నిర్ణయించుకుంటుంది. వేటి కొందరు తెలుగు రచయితలు ఇంగ్లీషు ప్రయోగాలు, శ్రీరీ రీతులు, భావానా తెలుగులో ప్రవేశపెట్టి భాషని కలుపితం చేస్తున్నారని పెద్దలు వాపోతున్నట్లు, మిల్టన్ కవి రాబిన్ ప్రయోగాలు, పదాలు, తెలి అంగ్లభాషని కలుపితం చేశాడన్న విషయాలని వేళాడు ఎలియట్. మిల్టన్ కవి కృతిపాత్రైన భాష. ఎవరూ అనుకుంటు చివరికది. అంగ్లకవి సాంప్రదాయాన్ని రాజకీయముండి, ముగించి ఎవరూ పదపదని పదం లోకి ముగించాడు. ఆయన భాష తెలుగు నోడలా కలిపాడు తగ్గికి అద్దంగా ఉంటుంది!

ఇదిలా ఎలియట్ మొదట్లో మిల్టన్ పై ప్రాస వ్యాసంలో ఉంది. పెద్దయ్యాక, రస అభిరుచుల్ని నిర్ణయాల్ని పింజుకోవడం చేస్తూ, మిల్టన్ మరొక వ్యాసం ప్రాస, అందుకో చిన్ననాటి రస పై తిరిగి పశ్చాత్తాపం చెలి బుచ్చి, పాఠభాష వచ్చును, అ ప్రతిపాదన మళ్ళా శిఖరం పైన ప్లాపించాడు.

కవుల ఎలియట్ చేసిన విమర్శ తోటికి పోసు యా వ్యాసంలో. ఎందుకంటే, ఆ కవుల కాలాల్లో పరిచయం ఉంటే తప్ప, ఆ పరిచయకే ప్రయోజనం ఉండదు. ఇదివాక, ఆయన కవిత్వం గూర్చి, విమర్శ గూర్చి, ఎప్పుడూ కొత్త కోణాలు తెరిచి చూపారు: సూర్యమూలాని ప్రతిపాదించాడు. పీటర్ల మనకి ముందుగా అర్థమై అన్వయించే కాన్ఫిడెన్స్ గూర్చి ప్రాసించాడు.

గొప్ప గ్రంథాల చదవడంవల్ల కలిగి అపభ్రాంతి, అనందమూ మన వ్యక్తిత్వాన్ని ఎట్లా మార్చివేసింది, జీవిత విశేషానికి తోడ్పడిన విశదపరచుతూ ఇట్లా అంటాడు:

“ప్రాచీనాలతో కూడుకున్న గ్రంథం ప్రాసించి ప్రతి రచయితా మనో యానికైన మనస్సి మొత్తంగా కదవడానికి యత్నిస్తాడు. మనకి ఇష్టం ఉన్నా, లేకపోయినా, మొత్తం మునుముసగా ఆ ప్రభావానికి లొంగిపోతాము.”

కవిత్వంపట్ల అభిరుచి ఏర్పడడమూ, కాలంతోపాటు ఆ అభిరుచి అభివృద్ధిచెందడమూ, మనం పెరుగుదలతో ఆకాశం కూడా పెరుగుడమూ గురించి ఎలియట్ చెప్పినది, మనందరి అనుభవంలోనిదే.

“కవిత్వంపట్ల కాస్తో కూస్తో అభిరుచిగల ప్రతి వ్యక్తి యావదతలో ఒక కవి ప్రభావానికి, ఒక కావ్యం ప్రభావానికి పాఠకత్వంలో లొంగిపోయిన క్షణాలు జ్ఞప్తి చేసుకోగలడు. ఒకరి తర్వాత ఒకరు—అనేక కవుల ప్రభావానికి లొంగిపోయి ఉండొచ్చు. పది వయస్సులో కంటే యౌవనదశలో మన

అపభ్రాంతిలు, గ్రాహ్యతలూ తీర్చడం అనడమే ఇందుకు కారణం అనుకోవచ్చున్నది. ఇదంతా ఇట్లా అరుగుతుంటున్నా కంటూ. చిన్నప్పుడు మన వ్యక్తిత్వం పూర్తిగా పకవించి, స్థిరపడవు—పూర్తి, బుద్ధిగమనన తోటి గదిలాంటిది, అలాగే వ్యక్తిత్వం. ఈ గదిలోకి ఎదిగిన కవి వ్యక్తిత్వం ప్రవేశిస్తుంది. ఎక్కువగా ఇదివే అభ్యాసం లేనివారిలో కూడా, పెద్దయ్యాక ఇట్లాంటిదే అరుగుతుంది. పిదో ఒక రచయిత ప్రభావానికి పూర్తిగా లొంగిపోతాము—కొన్ని రోజులు. తర్వాత మరొక రచయిత ప్రభావానికి లొంగిపోతాము. మన మునుపులో ఆ రచయితలు, ఒకరిపై ఒకరు వొలిచినవన్నీ మూలకూ ఉంటారు. వీరిని మనం తూరి, పట్టి చూస్తాం. ఒకరితో ఉన్న లక్షణాలు, రెండోవారిలో ఉండవు. అంటే, మనం విమర్శవాదాన్ని అనుసరించుకున్నామన్నమాట. ఈ వృద్ధిచెందే మన విమర్శనాశక్తి, ఏ ఒక్క రచయితకి పూర్తిగా లొంగి పోకుండా మెచ్చు కాపాడుతుంది. అవేకమంది రచయితలతో పరిచయం ఉండడంవల్ల ఇదే ప్రయోజనం. ఒకరి తర్వాత ఒకరు—ఆ రచయితల ప్రభావానికి గురై ఏ ఒక్కరికీ లొంగి పోకుండా ఉంటామన్నమాట.”

నవలలు మొదలైన కల్పనా సాహిత్యం చదివడంవల్ల కలిగే ప్రయోజనం గూర్చి ఎలియట్ అభిప్రాయాలు చూద్దాం.

“నవలలోని వ్యక్తీకాలు, ప్రాతలు, చేష్టలూ (క్లిరే కాలూ—పీటర్లారా జీవితాన్ని గూర్చిన మన పరిజ్ఞానం మూటిగా పెరుగుతుంటున్నాడంటే కల్ల. మన పెరుగుదల మన ములా, జీవితము, పీటికి మనకి ఉన్న సంబంధమూ—ఈరకం పరిశీలనతో, స్వతంగా అనుభవించి తెలుసుకోవడంతో పెరుగుతుంది కానీ, కల్పిత జగత్తు ద్వారా కాదు. నవలల ద్వారా మనకి లభించిన పరిజ్ఞానం, ఇతిరూప ద్వారా మనం తెలుసుకున్నదే కానీ స్వతంత్రం. ఇప్పటికీతాన్ని గూర్చికానీ, జీవితం కాదు. కల్పిత సాహిత్యంలోని సంఘటనలను, మన కళ్లముందు, అంగినిగా భావించినాడు, విజంతోదాలు, కాస్తంత అలెన్డం కూడా, ఎమరొలుంది.”

ఈ జగత్తు మరొక వ్యక్తి కల్పించింది—ఆ వ్యక్తి ఒక రకం మనస్సి, అతనికి ఇది ప్రాపంచికతగా లాభించి—కాన్ఫిడెన్స్ విలువ కల్పాడు, కొన్నింటిని విశదించాడు—అన్న జీజ్ఞాసతో చదివినప్పుడే, కవిత్వ సాహిత్యం మనకి ఉపకరిస్తుందని ఎలియట్ నాడం. మనం పెరిగి పెద్దవాళ్లమై, అనేక నవలలు చదివాక, వివిధమైన దృక్పథాలు, జీవితపు విలువలూ మనలో ఇమిడిఉంటాయి. ఉత్తమ గ్రంథాలు చదవడంవల్ల మనం పొందే ప్రయోజనం కూడా ఇదే మన్ని కొండ కొండరి వాదాన్ని ఖండిస్తున్నాడు ఎలియట్.

“మన అభిరుచిని పదిదిద్దుకునే ఉద్దేశంతో, శ్రద్ధగా చదివినప్పుడు కంటే, కాంతీ పనికి, వివేచనకి చదివిన కల్పిత

సాహిత్యమంటే విజయైన ప్రయోజనాన్ని పొందుటమని వా నమ్మకం. (అను లేకుండా, కులాసాగే చిదివి పోతేనే గ్రంథమే మున్నె ప్రియమైన ప్రణావాన్ని మోపుతుంటేమో" అంటాడు. దీని విశ్వవిజయం ఏమిటి : కాలక్షేపానికి, విదేహానికి, మనం ఎక్కువగా సమకాలిక సాహిత్యం చదివితే అనుకూల, సమకాలిక రచనలనే మనం జాగ్రత్తగా పరిశీలించి, వరసావచ్చినట్లు ఉంటుంటే "నెర" లో యీ అభిరూపిని గూర్చిన ప్రస్తావన ముగిస్తాడు.

సాహితీ సంప్రదాయానికి, వ్యక్తిగతమైన ప్రజ్ఞకీ ఉన్న సంబంధాన్ని వివరిస్తూ ఎరియన్ చేసిన కొన్ని విశ్లేషణలు అద్భుతమైనవి. అయిన తన "వేర్వేలాండ్" అనేకావ్యాన్ని ప్రచురించినప్పుడు, అది అంగ్ల సాహితీ సాంప్రదాయానికి విరుద్ధమైనదని ఎప్పుడూ, అలాగే విమర్శకుల విమరశకు విడదంటే ఎరియన్ సాహితీ సంప్రదాయం అంటే తనే మనుకుంటున్నాడో విశదీకరిస్తూ వ్యాపరచనకీ పూనుకున్నాడు.

"విడతరమైన కొన్ని విశ్లేషణలని ప్రతిపదించటం ముఖ్యతే సాంప్రదాయంగా ఎంతవరకేదో చేసు. మరొకమైన అంశాలు, విమర, అవగాహన—మత సంబంధమైన కర్మకాండ నుండి అవదిలిపోయి అప్పటినుంచీ విభజన వరకూ ఏదైనా సరే—ఒకే స్థలంలో ఉండే వ్యక్తుల రక్తసంబంధాన్ని సూచించే ప్రక్రియలూ—ఇవన్నీ సంప్రదాయంలో ఇవిగో ఉంటాయి. సంప్రదాయంలో నిశ్చయించబడినవి ఎన్నో ఉంటాయి. విశ్లేషించబడినవి చెప్పబడి, వేరు వాటిని పరిశీలించడానికి కొందరు అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఇది నాకు అభ్యంతరం ఉంది.

కేరళానామ గాఢీ అకుటు ఉపసాగ మిగిలిన చెట్టు మన దృష్టికి అక్షయించిట్లు కొన్ని అవధాలు, అంశాలుగా నిశ్చయించబడినప్పటికీ మన దృష్టిని అక్షయిస్తాయి. పైరా గతో అలాగే అకుటు పిరి, మల్లా కొమ్మలకు అరికించే యత్నం చెయ్యవచ్చు—కాని ఆ చెట్టులో ఇంకా చేపవుంటే, కొర్ర అకుటు అందులోంచి ఎల్లానూ వుడతాయి గావున ఆ ఎండిన చెట్టుని వరకడం మేలు.

మార్పులేక పీఠంగా నిలిచిపోయేది సంప్రదాయమని మనలో మరొక అభిప్రాయం ఉంది. ఇది పొరబాటు. తమ అధికృతని ప్రకటించుకోవడానికి, కొందరు సాంప్రదాయాన్ని నలుకు ప్రయోగపరుస్తారు. ఇది పొరబాటు. ఒక సమయంలో, ఒక సమాజానికి, సాంప్రదాయం ఎంతవరకూ ఉపకరిస్తుందో పరిశీలించి, మంచిని స్వీకరించి అనవసరమైనవాల్ని వ్యతిరేకించడం అగత్యం. మనం అవినీల సమరం తలుస్తే ఎవోచ్చు."

అన్ని సంక్రమించినట్లుగా సాంప్రదాయం మనకీ సంక్రమించదు. దాన్ని మనదిగా చెబుకోవాల్సి మనం వినియోగి అన్న ప్రజ్ఞకీ, ఎరియన్ సమాధానం ఇది.

"విశిష్టత దాటించుకుంటూ కూడా కవిత్వం కొనసాగించడమిది (ప్రతి వ్యక్తి, చరిత్రకర్త, ఒక దృక్పథం అం నడుచుకోవాలి. భూతికాలంయొక్క గతాన్ని మార్చుకోవక, వర్తమానకాలంలో దాని ఉనికిని గ్రహించగల జ్ఞాన కలిగి ఉండాలి. గతంపట్ల ఇట్లాంటి ముఠా ఉన్నాడూ, సమకాలిక జగత్తునంతా మన ఎదురుకల్గే జీర్ణించుకొని రచన సాగించడమే కాకుండా. ప్రపంచ సాహిత్యం లో అపారతంతో పరిచయం కలిగి, ఆ విశ్వ సాహిత్యం, తన జాతి సాహిత్యంయొక్క అవధులేవో తెలుసుకోవడం, ఈ రెంటి ఏకకాలీనతలో ఒక అంతరం ఉన్నదన్న ప్రజ్ఞతో కంఠం పట్టిన రచయిత, సాంప్రదాయాన్ని వదులుకోలేదు. కలానికి లోంగి విలువల్ని గురించి పట్టించుకునేవాడు, తన కలానికి ముడిపెట్టి ప్రయోజనాలని పొంది పీఠికాడు."

రచయిత వికాసశీలి, సాంప్రదాయం లేదనిన గోడల మధ్య ఉండలేడు. వాటిని వదలకట్టి, విముక్తుడు కావాలి—అన్న వాదం ఒకటి ప్రధానంలో ఉన్న రోజుల్లో, ఆ వాదాన్ని (లోనిపుచ్చ సాహసించిన కొద్దిమంది విమర్శకులలో ఎరియన్ అగ్రగణ్యుడనే చెప్పింది. "వికాసాన్ని ఏ రచయిత పూర్తిగా అర్థమేమిదు. గతించిన కవులమధ్య అతనిస్థానం తెలుసుకున్న పుస్తకే, అతని కవిత్వానికి ప్రయోజనం ఏర్పడుతుంది. ఒక కొత్త రచన వెలువడగానే, మరొక రచన విలువల్ని మరొక, మరొక క్రమం ఏర్పడుతుంది." ఎంతటి అధునికాధునిక, ప్రాచీన కవులను కొలిచిన కొంతవరకే తనే, కొంతవరకే అంటూ మరొక కవుల వెలకొల్పిన సాంప్రదాయాన్ని విన్నవించకూడదని సావధానమే ఎరియన్. గతాన్ని గూర్చిన జీవాన కవి తన జీవితాంతం "పాపించింది" అంటాడు. ఈ పరిస్థితులనే ప్రతికలాకాలమూ వర్ణన చేయవలసిన విశ్వచనం చేశాడు ఎరియన్.

"అక్షయంలో తనవిమించిన విలువలకి లభించే సాహితీ కలాకారుడు. అమర్షణమూ, అత్యంతాగే చెయ్యడంలో తన వ్యక్తిత్వాన్ని అంత మోసిందిచడంలో ఉంది కలాకారుడి పురోగమనం. ప్రజ్ఞావైభవం తన వ్యక్తిత్వం ఏర్పాటు చేశాడు, అతని రచన సాంప్రదాయంలో ఒక భాగంగా స్థిరపడిపోయింది. అ స్థితిలో కళ కూడా, విజ్ఞానకాన్యానికన్న మౌనమే మెప్పుకుంటుంది." కలాకారుడి వ్యక్తిత్వం—ఒక ఉద్వేగమం రలా మన అవుతున్న ఈ రోజుల్లో, వ్యక్తిత్వాన్ని త్యాగంచేసి, మరొకమైన విలువ పొందింది, విజ్ఞాన కాన్యానికన్న మౌనమైన పరిమాణాన్ని కలా జీవి అంటుకోవడంపున్న సాంప్రదాయం పరిచయం చేసిన ఎరియన్ విజయంగా అభివంది చేయుడు.

"కలాకారుడు వర్ణనాత్మకమైన కొద్ది, అతనిలో దాదాపు వ్యక్తి, పుష్టిచేసి మనస్సు విడిచి, దూరమౌతాయి. ఈ విడదాటున్నానే అతను పుష్టి చివరకే పుష్టి ముగియాలి అంది."

అప్పుడునే అనుభవాలు, వాటినుండి బయట అని భారతమైన ఉద్రేకాలు కలిగి అభివృద్ధి అని కలిగి ఒక విశిష్టత నమూనానుండి వచ్చి అందమైనది అని యుల్. కలిగించే రాజులు, భావము, సర్వ విధారణమైన కానప్పు. కాని అతని కలిగి ప్రత్యక్షమయ్యే మనస్సు. సంక్లిష్టమైనది కావచ్చు—కాని అది అనిభావమైన అనుభవం పొందిన స్వేచ్ఛలో కలిగి విశ్రాంతిని చిత్తశుద్ధి అని నక్కర్లేదు. కాదామంది కవులు రాగంలో, భావంలో కొత్తదనం అనేషించడం పరకాటంబాదు అనియల్. కొత్తదాన్ని అనేషించడం, వక్రమార్గాన్ని కుంకమ్మడంలో అంత ముందివచ్చు.

"కాత్త చిత్త ప్రవృత్తులను కుంకమ్మడం కలిగి కలిగించే యధామైన ఉద్రేకంలోని విశిష్టతలను స్వేచ్ఛించే, కలిగి అవతరించే చెయ్యడం ముఖ్యమే అని చెప్పి. కాని విశ్వ జీవితంలో పొంది అనుభవాలు కూడా, ఇందుకు ఉపకరిస్తాయి" అంటాడు.

అనిభావగూర్చిన ఈ వ్యాసం ముగింపు మరపురావది. "విప్లవిగా ఉద్రేకాన్ని పైకి ఉలికించడం కలిగించే విధానం—ఉద్రేకాన్ని పైకి పోషించే కలిగించే పరిమితి. స్వేచ్ఛా ప్రకర్మకాదు. స్వేచ్ఛానుండి పోషించాలి. స్వేచ్ఛా మూల, ఉద్రేకాలూ ఉన్నారనే ఇలాగే పీటనుండి పోషించడం అంటే విమల్ రెడపిస్తాంది."

కవిత్వానికి, తత్వ శాస్త్రానికి, మతానికి ద్వార నంబం ఉన్నది ప్రపంచ పాపాలకులు అమోఘించిన ముందు. ఈ నమూనా పురస్కరించుకుని, మహా కవుల కావ్యంలో లీనమైన తత్వ శాస్త్రాన్ని విదగ్ధి నెరమించడం జరుగుతూనే ఉంది. మతం అదేవిని నైతిక చింతన, అధ్యాత్మిక విలువలు షేక్స్పియర్ నాటకాలలోని గణన, షేక్స్పియర్ నియమి గొప్ప కవిగా అంగీకరించే నమ్మదు లార్వూడు. పాత్రికీ, పోస్ట్ మన్, దాండు, గెడె, కాలిఫోర్నియా, లూరీ—ఏది కావ్యంలోని తత్వ శాస్త్రాన్ని పరిశీలించి, తాత్విక చింతన కలిగి ముదిరేస్తే సంప్రదాయం ఉంది. మతంలో నమ్మక, రాజకీయవాదంపై పాపభూతి, ఏదో ఒక తత్వం, పాపానికి పరిష్కారం—ఇవే కవి అవసరం లేదనదు అనియల్. పీటపై అతనికి గురి, విశ్వాసము ఉండితలలి. సమాజంలో అతనికన్న పొద్దాన్ని గూర్చిన జ్ఞానం పోగొట్టుకోవడం. కాని, తన వ్యక్తిగతమైన నమ్మకాలు, భావాలు, విశ్వాసాలు, కలిగియే యుగం ఇవ్వడం చేరు. సమాజం పీటించే అనిభావమైన తాత్విక ప్రకారాన్ని విదగ్ధి, స్వంతంగా తా నొక వూరే పాపాభ్యాన్ని, తత్వాన్ని కల్పించుకుని అర్థంకాని కలిగి ప్రాసనంబుకు, షేక్స్ కవిని దుయ్యబట్టాడు అనియల్. సమాజ ప్రకారంలో అన్యాయం కుదరని ఒక పాత తత్వం కల్పించుకుని చిత్రిస్తే ఆ చిత్రం ఎవరికీ అర్థం కాకుండా

పోతుంది. కవి, తన కావ్యంలో ఎంతవరకూ తాత్విక చింతన కొనసాగించాలి అన్న విషయంగూర్చి విశ్లేషించే వాక్కు మనకి లేకపోయినా, విమర్శకుడు, ఈ తాత్విక చింతనలో ఎంతవరకూ నిమిత్తం పెట్టుకోవాలి నిర్ణయించుకుని కొన్ని గిరులు గీచుకోవాలంటాడు అనియల్. కలిగి తాత్విక చింతనపట్ల అభిరుచిగల విమర్శకులు, అనియ కలిగి విమర్శించే తమ స్వంత తత్వాన్ని కలిగి అపరిచి విమర్శ వ్యాఖ్యల చెయ్యడమన్నా జరుగుతుంది. లేదా ఏ తత్వం జోలికిపోక, స్వచ్ఛమైన కలిగి ఒకటున్నడంటూ, ఆ కవి వెనకనున్న సంస్కృతిని చర్చితు, సమాజాన్ని విమర్శించి సంప్రదాయాలపై నెలవలతో విమర్శ ఒడులుకుని, గణమేదో ఏకా తతి:నానికి పూనుకోవడమే జరుగుతుంది. ఈ రెండూ ప్రమాదకరమైన దుక్కుదారేంటాడు అనియల్. ముఖ్యంగా అధునికయుగంలో విజ్ఞానశాస్త్రం ప్రబలి, మతంపట్ల విశ్వాసం నష్టమైపోయి—అధ్యాత్మిక చింతన, సంప్రదాయం వెళ్ళిపోయిన ఆరాధనభావం, అలెందరియ జ్ఞానాన్నిగల మరుగునడుముపట్ల గ్రహించి వాటిని విదగ్ధి, ఏ కొత్త తత్వంలోకొకరి, ఓదార్పుపొందు తున్నారు అనం మతంలోని ఉద్రేకాన్ని మాత్రం తీసుకుని దానిలో మిగిలిన కర్మకాండని వివర్ణించాని కొందరి యత్నం. కావ్యం మన కౌంతి కలిగియే చూరగంటానని మరకొందరి యత్నం. విజ్ఞానశాస్త్రంలో కలిగియే లేదా అని కొందరి ప్రశ్న. ఈ గందరగోళంలో కలిగి ప్రపంచం పరిపాట్లు తానుమార్చే, అదే మతంగా, తత్వంగా తలవ్వడం తూండడం గమనించి అనియల్ మర్న సరిపాట్లుగ్ని గీచి ముప్పించే చెయ్యాలని గట్టి యత్నంచేతాడు. కొన్ని వాక్యాలను ఉదహరిస్తాను.

"ఉద్రేకానికి ప్రస్తుతమైన ప్రకారంలేదని, భావానికి స్ఫులమైన ఆకృతి ఉందని చెప్పుకుంటూ ఉంటాము. విజ్ఞానానికి, ఉద్రేకంలో కూడా స్పష్టమైన ఉద్రేకం, అస్పష్టమైన ఉద్రేకం అంటూ ఉంటాయి. స్పష్టమైన భావ ప్రకర్మకీ ఎంతటి బుద్ధి కులంత అవసరమో, స్పష్టమైన ఉద్రేకాన్ని ప్రకటించడానికి అంతటి బుద్ధి కులంత అవసరమే."

షేక్స్పియర్ నాటకాలలో, తత్వాన్ని వదిలేవారిని అక్షేపిస్తూ ఇలా అంటాడు అనియల్.

"షేక్స్పియర్ నాటకానికి అర్థంలేదు అనడం పాత బాటనా, షేక్స్పియర్ ఏ ఒక నాటకంలోనూ 'అర్థం' అంటూ ఒకటుందనుకోను. 'ఇది జీవితం' అని భ్రమించడమేదే గొప్ప కలిగి. షేక్స్పియర్, దాండు, వర్మిల్ హోమర్, పాప క్లీవ్ లు కల్పించిన జగత్తులోకి ప్రవేశించినవ్వడు, బుద్ధి అలంకరణ గ్రహించి ప్రకటించగలదేదో ఆ జగత్తులో ఉందనుకుంటాం—ఇందుకు కారణం? స్పష్టమైన ప్రతి ఉద్రేకమూ బుద్ధి ద్వారా ప్రకటితమనడానికి అనువైనదిగా ఉంటుంది." ఈ వ్యాసం ముగింపులో ఇలా అంటాడు. "తత్వానికి, మతానికి ఇరులుగా ఎంచడానికి విభలేదు. కవిత్వాన్ని; దాని పరిమితి, ఆ ప్రయోజనం రసానికి, ఉద్రేకానికి సంబంధించింది గాన"

బుద్ధికుళంబి తలసిన రీతిలో దాన్ని వ్యక్తం చెయ్యడం సాధ్యం కాదు."

మరొకటే :

పరిశోధనకి, సాంఘిక్యానికి లోంగని ఉదంతం గొప్ప కవిత్వంలో కాస్తంతై వా ఉండాలికుంది—మనకి ముఖ్యమైనది కూడా అదే. కావ్యం సృష్టిచేసేదాగానే, ఏదో ఒక క్రొత్త ముచ్చట తలుస్తోవలసింది. దాని పుట్టుకనీపూర్వం ఏం జరిగిందో తోలించివంతమాత్రాన ఆ రచావ్యం జైలుపడదు. జైలు పడవప్పుడే దాన్ని సృష్టిగా భావిస్తాను.

కవిత్వంకంటే తాళియమైన కళ మరొకటి లేదంటాడు ఎలియట్. తన ప్రాంతంలో, తన ప్రజలో కవి ప్రభావం తగ్గి, కవిత్వం వెనకబడివచ్చును, ప్రతి ఒక్కరూ దెంగవడటం చాదు. తన చుట్టూ పక్కం ప్రాంతాలలో, ఇరుగు పొరుగు వారిలో కవిత్వం ప్రాముఖ్యాన్ని గోల్పోయినా కూడా మనందరం శోధనదాంట్లాడు. ఈ వాక్యాలు ప్రతిఒక్కరూ గమనించ తగ్గి.

"మతంపట్ల నమ్మకం తగ్గిపోతేందని ప్రతివారూ అంటున్నారు. మతంలో ముడిపడ్డ సున్నితమైన అనుభూతి దిగజారిపోతోందన్న విషయం నీ రెవరూ గుర్తిస్తున్నట్లు లేదు. మన పెద్దలు నేర్పిన జైవారాధనాభావం, కొన్ని విశ్వాసాలు మనలో లేకపోవడంలో ఏమీలేదేదు. వారికున్న ఆధ్యాత్మిక చింతన, తత్వంబంధమైన ఉద్దేశమూ మనలో లోపించడమే ఆధునిక యుగంలోపున్న భాధ. ఇప్పుడు మనకి ఒక నమ్మికలో విశ్వాసం కుదరకపోయినా, అనమ్మిక ఏమిటో అర్థం చేసుకోగలం. కానీ మత సంబంధమైన అనుభూతి మాయమై నవ్వుడు, చరిత్ర ప్రారంభంనుండి మానవుడు సృష్టించిన భాష, భావాలూ అర్థరహితమైనవిగా కన్పడతాయి. కవిత్వాభావము, రసము, దేశ భేదానికి, యుగ యుగానికి మారినట్లుగానే మత సంబంధమైన అనుభూతి కూడా మారుతూ ఉంటుంది. అది గ్రంథం మారక పోయినా అది పురిగొల్పే అనుభూతి మారుతుంది. ఇది మానవ జీవితం తప్పించుకోలేని అవస్థ. ఇది జీవించడం గురించినదే, మృత్యుచెందడం గురించి నేను ఆడుతానడతాను. ఏమై ముందు ముందు కవిత్వం ప్రేరేపించే ఉద్దేశం, భావం అన్ని దేశాలలోనూ మాయమవుతాయేమో—అట్లా జరిగినవాడు చాలా మంది కోరుతున్నట్లుగా ఈ ప్రపంచం అంతా ఒకటే నవ్వుది యుద్ధాన్ని పూరుకుంటుందేమి".

1944 లో 'ఏది మహా కావ్యం?' అన్న విషయమై ఎలియట్ ఇచ్చిన ఉపన్యాసం ఉత్కృష్టమైనది. ఆయన వ్రాసిన సాహితీ వ్యాసారంలో, గొప్పదిగా పరిగణించదగ్గ ఒక్క వ్యాసాన్ని పేర్కొనవంటే, దీన్నే ఎన్నుకొను. ఆయన వ్రాసే లం, కైలసటిమ, సాంఘిక్యము, విమర్శనాకళము, పోష్యము ఉదాత్త భావ ప్రకర్ష, గంభీర భావాలను పోషించుటగా అమర్చి, తర్కబద్ధంగా ముందుకు తీసుకువెళ్లగల చతుర్మూర్తి, విశ్వ సాహిత్యం పరిష్కారమై అనేదన, అంతర్జాతీయ దృక్పథం, ఒక ప్రత్యేకమైన నూత్రాన్ని ప్రపంచసాహిత్యానికి అన్వయించ

చేసే తృప్తిని సాకకుడిలో రేకెత్తించగల నైపుణి, విషయం ఏదికాదో పరామర్శించి, అదేదో తేల్చడం, స్వల్పవిషయాలుపట్ల శ్రద్ధాంకులు, విశ్మయపట్ల, విమర్శపట్ల అనురాగం, ఉద్దేశ్యాన్ని ఉద్ఘాటించి, సాంకేతికతకుండా నొక్కివేళ్ళే మానసిక క్షణాలు, విజయాలి, చెప్పిన విషయాన్ని, ఎవరికివారు, వారివారి దేశాల కవిత్వానికి, కవులకి అన్వయించి, పోల్చి చూస్తుకునే పటిమను రగల్చడం—ఎలియట్ విమర్శలో ప్రత్యక్షమయ్యే ఈండ్లదా అన్నీ యావ్యాసం లో దర్శనమిస్తాయి. ఇప్పుడు ఆవ్యాసంలో ఏకీ నీలను విపులీకరించడానికి మౌనుకోవడం లేదు నేను.

ఏదిమహాకావ్యం అన్న ప్రశ్నకి, ఆయన చెప్పిన సమాధానం మాత్రం ఇక్కడ చెప్పాను.

ఒకదేశపునాగరికత పరిపాకముచెంది నవ్వుచూ, అనాటి భాష, సాహిత్యము సమరసతము చెందినవ్వుచూ, కవి మనస్సు పరిపక్వంచెంది వ్వుచూ మహాకావ్యం అవతరిస్తుంది. 'పరిపాకం' అంటే ఏమిటో పరిపాకముచెందిన వారికి తెలియవచ్చుడం సాధ్యం కాదు. మనంఎదిగి, పరిపక్వత కలిగివుంటే, అంక్షదాన్ని వెంటనే గుర్తిస్తాము. పరిపక్వమైన భాషతోపాటు, పరిపక్వమైన వేషభాషలు, చేష్టలు, అలవాట్లు కూడా వుండాలి. గతాన్నిగూర్చి విమర్శాత్మకమైన జీవితవృత్తాంతం ప్రజలలో—పరమానందపట్ల విశ్వాసం కుదుర్చుకోవాలి, భవిష్యత్తుగూర్చి అనుమానాలు కూడదు. కవికి పూర్వకపుణంగూర్చి తెలియాలి. అతని వెనుక ఉన్న సంప్రదాయంతో మనకి పరిచయం ఉండాలి. ప్రజా మోదం సాందిన కైలలో అయ్యువుపట్ల కవి వ్యవంతుం చేసి కోవాలి. సిద్ధమైన మనస్సు ఉండాలంటే చరిత్ర-దాన్నిగూర్చి జీజ్ఞాస మాత్రమే కాకుండా మరొకదేశపు నాగరికత చరిత్రలని గూర్చిన పరిజ్ఞానం సంపాదించాలి. ప్రాంతీయభావం పముని విశాలదృక్పథం అవడడానికి ఈరకంగా ఎదిగిన ప్రజల కావాలి. ప్రజామోదంసాందిన సామాన్యకైల అంటే, అట్లాంటి కైలరి తలుస్తవడగానే "ఇదొక ప్రతిభాశాలి వాడిన భాష" అని ఆశ్చర్యం ప్రకటించక "ఇది ఈభాషలోని ప్రథమి పూర్తిగా వ్యక్తం చేసింది" అనగలగి.

"ఈనాడు నామైన ముదాయాన్ని గూర్చిన భోగ్యాత్మా భావంగా చలామణీ అయి, జీవితసమస్యలను సాంకేతిక విప్లవం ద్వారా పరిష్కారం చేసుకుంటున్నాం. ఈపరిస్థితులలో మరో రకం ప్రాంతీయతత్వం ప్రబలుతోంది. ఇదికాలానికి గాని, నైలానికి సంబంధించింది కాదు. ఇది ప్రపంచంలో కాస్తే, అందరం కలిసి ఒకరకం ప్రాంతీయతత్వం అమలు జరపడం అరుగుతుంది. ఈప్రపంచం తప్పింటే, అదర్భగ్రంథం అక్షణాలను గురించి మనం పట్టించుకోవాలి."

ప్రపంచంలో తాను రచించిన విమర్శలూ, కావ్యాలూ, పల్ల అధునిక సాహితీకృషికి మార్గదర్శకుడుగా ఎంచబడిన ఒకదశలో, ఎలియట్ చేసిన నిర్ణయం, అమితమైన ప్రచారం పొంది, ఆయన్ని అంతరరకా మెప్పుకుంటూవచ్చిన వారంతా పెదవి వప్పించి, ఎనంబ్రన్, ఏముఖం పవలరచనాగర్,

నిహిత్యంలో వారి నిరంతరాయకమైన మార్గము; రాజకీయంలో రాజవత్సవలందిని, మతంలో, రోమన్ కథలిక్ని." ఇది విరుద్ధం. ఈ ఆదర్శం చాలామందికి నచ్చినట్లు లేదు. ఇందుకు కారణం లేకపోలేదు. మొదటి ప్రపంచవంగ్రామానంతరం, ప్రజలకి రాజవత్సవం, వియంతలంట్లు, విశ్వాసం పెడలంది విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని దీనిని తోపాటు, మతంపట్ల విశ్వాసం పెడలంది. సాంప్రదాయకమైన మహాకావ్యాలు, పాశ్చాత్యగ్రంథాలైన అదర్బు (గ రాలు, ఈ టువంటింటిట్లు అల్లరిచీ ఉం టువల్ల సాంప్రదాయ పాపాత్మకంపట్ల, గురితప్పింది. సామాన్యమైనపుడు ప్రధాన వ్యక్త్యుడు; గుంపు సంస్కృతి ప్రచారంలో కొచ్చింది. విజ్ఞానశాస్త్రం పొందిన ఫలితాలని మానవులందరూ నమంగా పొంది, జాతివివక్షల లేకుండా, ఒక పర్యవసాన నమాణం వెంకిల్లదలంట్లు విధాదాలు జైలుదేరాయి. ఈ ప్రవాహంలో ఎలియట్ వెలిబుచ్చిన పద్ధతి ఎదురితలా తోచింది.

తన ఆదర్శాలని, మార్గాన్ని విపులీకరించి, నమర్చిస్తూ ఎలియట్ ఎన్నో రచనలు చేశాడు. 1939 లో 'క్రైస్తవ నమాణం గూర్చి ఒక అభిప్రాయం అన్న శీర్షిక నిచ్చిన ఉప వ్యాసాలని గ్రంథంగా వెలువరించాడు. సంస్కృతి సాహిత్యాలకూ, కళలకూ, నాగరికతకూ మతం పునాది. ఒక ప్రాంతంలో ఆనెతరించిన మతం విరేళించిన నూత్రాలని, జీవితవిధానాన్ని, సంస్కృతి, నాగరికతలను విడగొట్టలేం. అదిమంచి కూడా కాదు. మతంవెనకవున్న ఆవేదన, తృప్తి, ఉద్దేశం కళలకి వెన్నెముకలాంటిది. ఆ అవేదన, ఉద్దేశం విస్మరించి, వ్యక్తులైన కళని అరాధించాలనుకోడం వెర్రి—అదీ ఎలియట్ ఈ గ్రంథంలో చెప్పదలచుకున్నది. ఇదంతా పాశ్చాత్యరేఖలోని క్రైస్తవ నమాణాన్ని గురించి చెప్పినప్పటికీ, ఇతరరేఖలవారుకూడా తమ మతాన్ని గురించి ఆలోచించుకునే అవకాశం కలగజేస్తాడు ఎలియట్. క్రైస్తవనమాణం విలులు, హిందూనమాణం, బౌద్ధనమాణం—గూర్చి ఆలోచిస్తే ఈనూత్రాలన్నీ ఎంత వరకూ ఆయామతానంబులకు వర్తిస్తాయో తెలిసిపెరుంది.

"మతాన్ని బుద్ధిబలంతో అంగీకరించి గౌరవించాలి, వొక్క ఉద్దేశంతో అంగీకరిస్తే చాదు."

"నేను క్రైస్తుమతానంబుకుళ్ళి' అని చెప్పుకున్న వ్యక్తిని దండించక విడిచేసే నమాణాన్ని వెంకిల్లమని తృప్తి పడాలి. కాని నునం విజంగా పోటిస్తున్న జీవితపు విలువల్ని గూర్చిన పరిజ్ఞానం యొక్క స్వరూపాన్ని యెదుర్కోక దాని వేస్తున్నాం. ఇతర నమాణాలని ఆక్షేపిస్తూ, మనకివారికి పున్న నన్నిహిత్యాన్ని మరుగు పరుస్తున్నాం. ఈపోలికల్ని గుర్తిస్తే ఇతరులు మనకుంటే ఉన్నతదశలో వున్నారని అంగీకరించాలి ఒస్తుంది. వియంత్యుర్యాన్ని అధిగ్రహించడంలో, వారుమానీ తీర్చిపొమ్మరాలపట్ల గౌరవం కూడా పుండేము."

మతభూయస్యమైన నమాణం మాకక్కర్లేదు అంటే, మనకి ఏద్రమయ్యేది 'వియంతప్రజాస్వామ్యం'. ఈనమాణక వ్యవస్థలో, అందరూ వొకేలాగు కనబడాలి, ప్రవర్తించాలి. వ్యక్తి గతమైన అవసరాలకు ఇందులో చోటులేదు. చాచకక్కంపేరిట,

అరొగ్గనూత్రాలకి నంబందించిన నీటినియమాలకు తలెత్తుతాయి. ప్రచారంద్వారా, అందరిభావాలూ వొకటవుతాయి. పాంతులకు నచ్చిన సిద్ధాంతాలను పురస్కరించుకుని 'కళ' కొనసాగుతుంది. 'ఇది మాకొద్దు బాత' అన్నవారికి, మతం నేర్చిన శిక్షణ, ఓరిమి నమానతలే కద్యం."

ప్రజాస్వామ్యంలో కళలో భిష్మ్యులు గురించి ఇల్లా ప్రస్తావించి ఎలియట్.

"పాంతులు కళలో మంచి, చెడుగుంతు విడదీసి, నవీకరించి దాన్ని విశ్లేషించాలి అమమ వేను. ఈ విశ్లేషణకంటే ప్రమాదకరమైన విశ్లేషణకంటే ఉంది. వ్యాపారభుక్తి, గుంపులు ప్రచారంలో తెచ్చే చాకదారు కళ ఒక ప్రమాదకరమైన విశ్లేషణ. గుంపులు వేసే ప్రచారం విధానాలు కళాభివృద్ధికి అటంకాలు. అర్థిక స్థితి కళకి అంతరాయం; విద్యా విధానం మరొక అంతరాయం; జాగృత గుర్తెరింగిన కళా పోషకులు లేకపోవడం అంతరాయం.

తమ స్వంత కళలు క్షీణిస్తున్నా ప్రతి ప్రాంతంవారు తమ కళ ఉత్తమమైందని ఇతర ప్రాంతానికి ఎగుమతి చెయ్యడం జరుగుతోంది. మత ప్రచారంలో విమగ్నమైనవారు, కళలని గురించి వట్టించుగోరు. ఆ యా కళలలో కృషి చేస్తున్న వారు, మతం గురించి వట్టించుగోరు. ఈ రంగాలపట్ల నేను అధియి కనలరచకపోలే సిగ్గుపడ నవనరంలేదని, పాంతులు ఏటివీ గురించి వట్టించుగోరు. దీని ఫలితం ఏమిటి? ఉత్తమ సాహితీ పరుడి కృషిని ఏ కొద్దిమందో తన ప్రాంతంలో వారు తెలుసుకుంటారు. చలామణీ అవుతున్న రచయిత కృషిని విమర్శిస్తూ, అక్షరాస్యతలేని గుంపులు తెలుసుకుంటున్నారు.

మత ప్రచారకులు, యువకులకు మతంపట్ల విశ్వాసం కుదిరేలాగు చేసుకోవాలని యత్నాలు జరుపుతూ ఉంటారు. అభువిక విజ్ఞాన శాస్త్ర పరిశోధకులు జైలు పెట్టిన విషయాలపట్ల వాస్తవకతల్నం ప్రజలుతోంది. ముఖ్యంగా యువ జనులలో కాపున ఇట్లాంటి పరిశోధకుల రచనలలో, మత ప్రాంతానికి దోహదమిచ్చే వాక్యాలే సున్నావుంటే వాటిని స్వీకరించేటట్లు చెయ్యాలని మత ప్రచారకుల యత్నం. 1930లో జరిగిన 'లాంఛె' నమాణం ఇట్లాంటి యత్నం. వారొక నివేదికని నమర్చించారు. ఆ నివేదికని పరమర్థిస్తూ ఎలియట్ ఒక పమీక్ష ప్రచురించాడు. మత ప్రచారకులు గుర్తన పాధక బాధకాల్ని, హాస్యంతో చమత్కారంతో విపులీకరించాడు.

"కొత్తగా జైలుదేరుతున్న యువకళరం వారిలో ఒక నూతన మానసిక విభానం, నంచనం జైలుదేరింది" అన్న నివేదికలో వాక్యంపై ఎలియట్ వ్యాఖ్యానం ఇది.

"మొత్తంగా ఒక తరంవారిలో నంచనం జైలుదేరడం అనందనం. అన్ని చోట్లా, ఎప్పుడూ, అవిధమైన వివేకం ప్రకటించేవారి నంబ్య చాలా తక్కువ. రెండువేల సంవత్సరాలగా కొనసాగి, సిద్ధించిన చచ్చి ప్రాణ్యంపట్ల కొద్ది మంది చదువుకున్నవారికి తక్కువక్కడ గౌరవం ఏర్పడింది

అని ఉండవచ్చు ఈ వివేదికలో. తత్వంవల్ల అధిరుచి గల వారు చాలా కొద్దిమందే ఉంటారు. మతంవల్ల నేటి యువ కులకు నమ్మిక పెరగజోయినా, దానివల్ల విముఖత పెరగ లేద నొచ్చు.

వార్తా ప్రతికంపారు ప్రముఖుల అభిప్రాయానివేరక ప్లరీండుకుని, 'మత ప్రాబల్యం పెరుగుతోంది' అన్న వివాదాలు ప్రచురించడం గురించి విరియల్ వాక్యాలు : "మత ప్రాబల్యం పెరిగింది అనడంలో అర్థంలేదు—ఎందుకంటే అది క్షీణించడం జరగదు. మత ప్రాబల్యం తగ్గడం ఎవరికీ సుందరికాదు. అది సుందరైతే ముద్రణాయంతో చాలా సుందరికీ వుండదు. విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని ప్రజలలో వెద జల్లుతూ ప్రజావెదానంపొందిన రచయితలకు పాఠకులు కొడవవుతారు. పాత్రికేయీలకుం టైపురైటర్లు వచ్చుదు చెయ్యవు. మతం లేకుంటే విమలతో మానవజాతే ననిస్తుంది.

తమతమ శాస్త్రాంతో పరిశోధనలు సాగిస్తూ, అందరి పరిజ్ఞానాన్ని పునర్నిర్మించుకుని, వాక కొత్తతత్వాన్ని ప్రచారం చేస్తున్న కొందరు ప్రసిద్ధ శాస్త్రజ్ఞుల కృషినిగురించి విరియల్ వాక్యానం యిది.

"ఇట్లాంటి తత్వాల వ్యక్తం చేస్తున్న వారందరూ ఇంగ్లీషువారే అని నాలకుమానం. ఐన్ స్టీన్, బ్రెడింగ్, ప్లైగ్ మొదలైన వారి వంటల కూడా ఇట్లాంటి అభిప్రాయాలు విచ్చాను. కానీ 'మమ్మల్ని ప్రభులడిగింది 'నల్లిచవో' అని పీరు నమర్చించుకోవచ్చు.....మనందరితోనూ, 'పార్.జి.వెల్పు కన్నులాంటి 'ప్రభుమహిమ' వుందను కుంటాను. ఒక ప్రత్యేక మైన శాఖలో మనం తెలుసుకున్న విజ్ఞానమూత్రం వాధారంగా అప్పించికి నమస్కరణం కుదిరే ప్రమాదాలు వెదగడంలో మన తేంలో నంతోనెంపుంది. వ్యక్తిగతమైన తత్వాలని ఐహర్మతం చెయ్యడం మనకి సరదా. ఈరంగంలో శాస్త్రజ్ఞుల్ని వాదిరిపెడితే తమ నిత్యవ్యవహారంలో తెల్పుతున్న అనుభవానీ, తాత్విక మూత్రాలుగా స్వీకరించమంటాడు." యువకులలో మతం వెలకొల్పాలంటే అందులోని సుకుచైన మార్గాలని ఎత్తి చూపాలి, కళివస్తై నవాటిని వాదిరెయ్యాలి, లాంజెత్ వివేదికలో పేర్కొన్నప్పుడు—దాన్ని ఎరియల్ ఇండించాడు. మతం క్షయైందనీ, జ్ఞానతోబాదుకున్నదనీ గ్రహించివచ్చుకొన్న యువ కులకు దానివల్ల అధిమతం ఏర్పడుతుందని ఈయన నమ్మకం.

మతంవల్ల విశ్వానం కుదరనివారు, మతంలోని విశ్వాస్సైన అనుభూతి నొదులుకోలేక, మరొక కొత్త తత్వంలో ముడిపెట్టి, తృప్తిచెందడం చాలాకాలంగా జరుగుతూవుంది. ప్రభులిని ఆరాధించడం, కళోపాసన, సమాజసేవ—మొదలైనవి ఈ విధంగా అవతరించిన ఉద్యమాలే. సవనోపసేవ, మానవతావాదం (Humanism) అంటున్నారు. ఈ వాదానికి చాలా సలుకుబడి, ప్రచారమూవుంది. విజ్ఞానశాస్త్రం అభివృద్ధిలో దీనికి మరింత జలం చేకూరింది. మానవ సేవే మార్గసేవ అన్న తత్వం అమలుకొచ్చింది. 1940—45 ప్రాంతంలో, కొందరు యువకులలాగు, నేనూ ఈవాదాన్ని

స్వీకరించినాళ్ళే. కాని మానవతావాదంగూర్చి ఎరియల్ వున్న వ రెండు వ్యాసాలు చదివాక, ఈతత్వానికి ప్రయోజనం ప్రాప్తి వుంటే, మరొకటి బదులుగా దీర్చివేసవెత్తి, తృప్తిచెందటం అత్యవసరం అని అంగీకరించక తప్పిందికాదు.

మానవతా వాదాన్ని ప్రచారంలోకి తెచ్చిన ప్రముఖులలో, ఇర్వింగ్ బాబిట్, పిర్ ప్లెర్లు ముఖ్యులు. మతంలో నమ్మకాలేని వారికి మానవతావాదమే తరణు అని వారునమ్మి, కారణాలు చూపుతూ గ్రంథాలు వ్రాశారు. ఇది ఎంత వరకూ సమంజస మైనవో విమర్శిస్తూ, ఎరియల్ వ్రాసిన రెండు వ్యాసాలూ ఉత్తమమైనవి. అందరూ చదవతగ్గవి. వాటిల్లో విశేషంమేమిప్పుడు పేర్కొనడంలేదు. దానికి మరెవరన్నాపూనుకోవాలి. మానవతావాదాన్ని గూర్చిన అభిప్రాయాలని, సంచారలోకం చేసి మూత్రాలుగా దివరలో పొందుపరచాలి ఎరియల్. వాటిని మూత్రం ఇక్కడ ఉడచారిస్తాను.

1. తాత్విక మూత్రాలని ప్రతిపాదించడం, మానవతా వాదం వనికాదు. సాధారణ సంస్కృతికి సంబంధించిందికావున, దీనికి తాత్విక సిద్ధాంతాలు పునాదులతో నిమిత్తంలేదు. లోకజ్ఞానంతోకాని, కారణంతో దీనికి వులేదు. దీనివ్యరూపం ఫలాన అని ప్రస్తుటంగా నిర్వచించడానికి యాతత్వందిగితే, అదిమరొక స్వరూపంవెచ్చుకుంటుంది.

2. బోధార్యము, సమాజత, విశాలదృక్పథము, వాటిని పెంపొందించి, ఉన్నతమైన బాలిమండి కాపాడుతుంది.

3. సంకుచితదృష్టి, మూర్ఖత్వం ఎంతవరకూ విశాలదృక్పథము, బోధార్యము అంతవరకూ.

4. దీనిని ఇండించడం దీని వనికాదు, సంస్కృతిని, అభిరుచిని ఆధారంమేసుకుని, నచ్చమృదమీ దానివని. కొత్తదాన్ని సృష్టించదు, ఉబ్బదాన్ని విమర్శిస్తుంది. రాజీయ, సామాజిక జీవితానికి, సిద్ధాంతాలకే ఇది అవసరం.

5. తత్వాన్నిగూర్చి, గట్టి సిద్ధాంతాలేని ప్రతిపాదించదు మానవతావాదం. "ఈ మతం, ఈ తత్వం వాగరికమైనవా? కావా?" అన్న ప్రశ్న అడగటం సుట్టుకే దీనివని.

6. మానవతావాదంలో తృప్తిచెడ వ్యక్తులు కొందరున్నారు. అట్లాంటివారు, అవసరం.

7. పెదలోపని వెదుతున్నప్పుడు, మనల్ని ప్రవృత్త తతో మెలగమంటుంది కాని, మతం జడలు నన్నేస్వీకరించమనదు.

8. కొద్దిమందికి మాత్రమే యావాదం ఉపకరిస్తుంది.

పాపాత్యేతర సమస్యలను లోతుగా పరిశీలించి ఎరియల్ వ్రాసిన ప్రసిద్ధ గ్రంథం సంస్కృతిని గూర్చినది. దీనిపేరు notes towards the delipiation of culture—అన్నది. సంస్కృతి అన్నదానికి అర్థం ఏమిటి? సంస్కృతి వైఖానం ఎట్లాంటిది. ఏ సందర్భంలో వర్తిల్లుతుంది. ఏయే సమయాంలో క్షీణిస్తుంది? దీని అభివృద్ధికి జరగవల్సిందే ఏమిటి?—ఈ ప్రశ్నలను గూర్చి గాఢంగా అలోచించి, అనే

తేజావ జంపెక్కుతులను దృష్టిలోవుంచుకుని వివిధంగా చర్చించిన గ్రంథం ఇది. చాలా ముఖ్యమైన గ్రంథం. సంస్కృతి వెళ్ళు త్తన్న, అధిమానం గంపారందరూ చదవవల్సింది. ఇది కఠినమైన గ్రంథం. అంత మతువుగా అర్థం కాదు. రోతులకి దిగడంలో కొత్త కోణాలను పెరామర్శించడంలో, అన్నవ్వుమైన భావనారీతులతో దిండి, మధ్యలో ఎలియట్స్ "మేమి చెప్పుతున్నది నాకే అంత వృత్తంగాలేదు" అనడంకూడా జరిగింది. ఈయన చెప్పడంబట్టి మేమిట్ తెలుసుకుందామని, నాలుగైదుపార్లు క్రొత్తగా చదివాక, విషయం కొంత విశదమైంది. చాలామంది అనుకుంటున్నదానికి, యాకొత్త భావం చింతగా, విరుద్ధంగా కనబడటంవల్ల, నన్ను ఇది ఆకర్షించడం, దీన్ని గురించి ఆలోచించడం జరిగింది.

ముందు, ఎలియట్ గ్రంథంలోని కొన్ని భావాలను ఉదహరిస్తాను. సంస్కృతులు మూడురకాలు: వ్యక్తికి సంబంధించినది, వాక తెగకి సంబంధించినది, మొత్తంగావాక సమాజానికి సంబంధించినది—ఈమూడు రకాలు సంస్కృతులూ, వాకదానిపైన వాకటి ఆధారపడతాయన్నది మొదటిభావం.

సత్ప్రచరన, మర్యాద—సంస్కృతి లక్షణాలుగా భావిస్తే, ఒక తెగకి ప్రతినిధిగావున్న ఒక ఉత్తమపురుషుడు మనదృష్టిలో సంస్కారి అవుతాడు. విద్య, విజ్ఞాన సముపార్జన సంస్కృతి లక్షణాలనుకుంటే, సంస్కృతిగల వ్యక్తిగా పండితుణ్ణి ఎంచుతాము. తాత్త్వికచింతన ముఖ్యలక్షణం అనుకుంటే, మేధావిని ఎప్పుడూము. లలితకళలన్నీ అధిరుచి ప్రధానలక్షణం అనుకుంటే కళాకారుణ్ణి ఎంచుతాము. ఇవ్వి కలిపి ఒకముద్రగా వుండాంపు నంగరి వెట్టించుకోము. దానివిట్టి, పిల్లో, మిగదాని విడిచేసి ఏదో వాక్కురంగంలో ప్రాముఖ్యం పొందినంత మార్గాన

అవ్వకేని సంస్కారిగా ఎంచలేము. విద్యలేకుండా, మంచినకడకి, అలవాట్లు రాణించవు. మంచిపదవిలేని విద్యదాంధికానికి దారి తీస్తుంది. ఎంతమేధావి అయినా, మంచితనం లేకుంటే, రాణించడు. సత్ప్రచరనకి దారితియ్యని, కళావటిమ వురా. పిల్లో ఏవొక్కదాన్ని విడదీసి, 'ఇదేసంస్కృతి' అని ఎట్లాగ అనమూ, ఏవొక్కవ్యక్తి అప్పింటిలోనూ అలితేరినా వైపులాడవలేము. పరిపూర్ణమైన సంస్కారి వుండడం అనేది మిద్య. కాబట్టి, ఒక్కవ్యక్తిలోనూ సంస్కృతిని వెతకక మొత్తం సమాజం యొక్క స్వరూపంలో వెతకాలి—అన్నది నమంజనంగా తోచినా, దీన్ని గమనించం. ఒకదాంట్లో అలితేరిన వారంతా, తాము సంస్కారం గలవారుగా భావించడం జరుగు తుంది. ఈకారణంవల్లనే, కళాకారుడు ఎంతటి ప్రతిభాశాలి అనా, సంస్కారం కలవాడనలేం.. వారికి తెలియని కళలన్నీ విద్యక్షణం చూపడమేకాకుండా, అప్పుడప్పుడు సత్ప్రచరన లోపించవారుగానో, బుద్ధికుళం తక్కువైనవారుగానో వుంటారు పిరు. సంస్కృతి సంపదకి తోపాడమిచ్చినవ్యక్తి సంస్కారై వుండితీరాలి అవలేము. కాబట్టి, వ్యక్తిగతమైన సంస్కృతిని, తెగలసంస్కృతిని, సమంజం సంస్కృతిని విడదీయ లేము. సంస్కృతి యొక్క జన్మభూమి, యామాడింటి నమన్వయంపై చాలా ఆధారపడుతుంది.

రెండోభావం, మనం పట్టుబట్టి, కృత్రిమ యత్నాల వల్ల, సంస్కృతిని అవతరించే చెయ్యలేమన్నది. సంస్కృతి సహజంగా పెరగాలి. ఒకప్రాంతంలో వుండే సంస్కృతి వెనుక చరిత్రవుంది. కాననాంవల్ల, జట్టాంవల్ల దానిస్వరూపం మార్చి కొత్త సంస్కృతిని ప్రవేశపెట్టడం ఎవ్వరి భరమూకాదు. దగ్గరగా వున్న రెండుప్రాంతాలలో విభిన్నమైన సంస్కృతులు వర్తిల్ల వొప్పు. అరెంటేనెరుద్దం తోలిగించి, బళ్ళక వెం కొల్లాలనుకోడంవెరి. ప్రాంతీయ సంస్కృతులు, తమ సహజస్వరూపాన్ని, విదాడక, విభిన్నదృక్పథాల దానిది సోగుతూ వున్నప్పడే, అరెండు సంస్కృతులూ వర్తిల్లుతాయి.

కొందరు పెద్దలు, వివిధజాతీయ సంస్కృతులని ఏకం చేసేవాక ప్రపంచసంస్కృతిని వెంకొల్లాలని కలలు కంటువారు. ఇందుకుగాను, 'ఎస్పరాంట్' (esperanto) అనే వాక కృత్రిమభాషని కూడా ప్రచారంలోకి తెస్తున్నారు. ఇది సాధ్యం కాదని ఎలియట్ భావం. సాధ్యమూకాదు, పూర్వించ తగిందీ కాదు. నాలుగైదు సంస్కృతులను, వాటిస్థానాలనుండి, సంప్రదాయంనుండి, చరిత్రనుండి విడగొట్టి, ఐంపంకంగా కలిపేవేస్తే, కొత్త సంస్కృతి వెంకొల్లాలదను పరిగిరా, అనాలుగైదు సంస్కృతులూ అంతమయిపోతాయి. సంస్కృతి మానవుడికి సహజంగా పంక్రమించేది. అతనున్న సమాజం అంతమైని విట్టి, అది వర్తిల్లుతుంది. దీని అభివృద్ధికి మనం చేసేది ఏమీకాదు—చిన్నచిన్న పాఠశాలను, మార్గప్రసరణను, పరిదిదుకోడం తప్ప, వ్యక్తి తన అభివృద్ధికోసం చించేయిచ్చాడో, సమాజం కూడా, అవే చేస్తుంది. అక్విడో ఏరన్నా అంతరాయాలుంటే వాటిని తొలిగిస్తాం.

సాహిత్యప్రియులు చదువదగినమహాగ్రంథం

కాటూరి వేంకటేశ్వర స్మారక సంపుటము

సంపాదకుడు : తె. డి. రావు, ఎమ్. ఏ.,

కీ॥ కీ॥ కాటూరివారి స్మృతివిష్ణుముగా (ప్రవాస సాహితీ, వాదీయూరూపూరూపి ప్రకటింము.జై తెల్లై లనే విల్లిక్ తెల్లై అరే వారివే అన్ని గ్రంథాలయములకు పిఠానము చేయించినది. ఇందు కాటూరివారి అమూర్త రచనలు, ప్రత్యేక వ్యాసములు కలవు. పర్యక్తి సాహితీ కేశంబయలు, దివాకం వెంకటాచారి, యుక్తగోరూపు, ఐమ్మంమడక మారసరామిరెడ్డి, కాంజూరి నంసీయోతయ్యలు, మంజులూపు వేంకటరావు గారి లాంఛన సాధనక సాహిత్యములపై ప్రాసిన వివిధ విషయ గుంఫికవ్యాసంత్సములు కలవు. భారతి, కృష్ణాపత్రిక, సాధన, మక్కాని, ప్రపతి వ్రతీకలు వేవోళ్ల మెచ్చిన గ్రంథ మిది. కొద్ది ప్రతులు మాత్రమే కలవు. ప్రతులు.

తె. కమలాదేవి, ప్రవాససాహితీ ప్రచురణలు,

273, కొత్త పిడి, తిరుపతి.

సీనికతోచదివి, అయినోరణికి అంబాపై నవారు ఎరి యుల్ రచనంబింటి వదనకుండా వుండలేరు. ఇదమిద్దమని నిక్కచ్చిగా ఒకటి రెండు వాక్యాలలో చెప్పి విడిచేసే శాసనకర్త కాదు. తీర్పు పాతకుడే చేసుకోవాలి. దానికి కావల్సిన మమ్మర్లన్నీ, సాహితీ పరికరాల్ని నమకూరుస్తాడు ఎలియట్. సాహిత్యాన్ని పరా మర్శిస్తూ, తీసికొని గూర్చి, మనుషుల్ని గూర్చి, అద్భుతమైన పరిశీలనా శక్తి వ్యక్తం చేసే విర్ణవహాలు చేస్తాడు. వాకిష్ట మైనవి కొన్ని.

“అతను తన జీవితాన్ని ధ్వంసం చేసుకున్నాడు. అలా ధ్వంసం చేసుకోడం కూడా నొకరకం వ్యాపారమే.”

“రచయితలోదేని ఒక్కదాని ఎత్తి చూడడం అతనిలో మంచి లక్షణంవల్ల అదరణి పెంచడమే అవుతుంది.”

“మంచి మనలి, దుమ్ములు, తిండి నమకూర్చినా, గుంపు గుంపే.”

“అధునికయుగంలో మతం పట్ల నహనం చూడడమే సహించరానిదిగా పరిణమించావు.”

“విమూర్ఖుడైనా అంగీకరించేటంతటి దుస్థితి పడితే తప్ప, నమాజంలో మార్పులేవాలంటే, అబద్ధం తో నచ్చచెప్పాలి.”

“పాతకులు ఏ నమ్మకాని స్వీకరిస్తున్నారన్నది ముఖ్యం కాదు. ఏ నమ్మకాని స్వీకరించాల్సి వచ్చింది—అన్నది ముఖ్యం.”

హమెలెట్ వాటకం గురించి ఎలియట్ చేసిన తీర్పు నన్ను కలవరపెట్టింది. అవాటకం గొప్పకలా శంఠంకాదంటాడు. వాయుకుడైన హమెలెట్ అంతరంగంలో వున్న ఉద్వేగాన్ని బహిర్గతం చేసేందుకు అమనైన పరిస్థితి బాహ్యజగత్తులో తేజహవడం వల్ల, అతను కార్యదూరుడవడం, వాటకం వ్యధగా కొనసాగడం జరిగిందంటాడు. “షేక్స్పియర్ అంతరంగంలో ఏదో పైకి చెప్పుకోలేని బార వుంది. ఆ బారని లోకంలో చెప్పుకునే ఉద్వేగంతో, తగిన పాత్రగా హమెలెట్ ని ఎన్నుకున్నాడు. కాని

హమెలెట్ ఎదుర్కొన్న సంఘర్షణ, నవ్వివేళం, తనలో ఉద్వేగాన్ని, బాధని పూర్తిగా వ్యక్తం చెయ్యడానికి అమనైనవి కావు. పరిస్థితిని మించిన ‘గొడవ’—ఉద్వేగం ఉండటం మూలాన ఈ వాటకం కళానుగుణంగా కొనసాగక చెల్లుతుందన్న ఎలియట్ వాదాన్ని, కొంతవరకూ ‘చివరికి మిగిలేది’—నవనలో ‘చికటి నమవ్వ’ అన్న అధ్యాయంలో ముచ్చటించాడు. ఇది సాహిత్యానికి సంబంధించిన విషయమే అయినా, సాహిత్యం—జీవితం రెండూ ఒకటే నన్ను ఎలియట్ తత్వంలోని తనవ నన్ను ఈ అధ్యాయానికి పురిగొస్తోంది.

సాహిత్యంవ్వలా జ్ఞానాన్ని తెచ్చుకున్న విశ్వసాహితీవేత్త ఎలియట్ గెలిచి గురించి ఆయన ఇల్లా వ్రాశాడు.

“గొప్ప కవికున్న జ్ఞానం, అతని రచనలకి ఇమిడి ఉంటుంది. దానిని గ్రహించడంతో, మనం కూడా జ్ఞానం అవుతాము.” ఈ వాక్యాలు, ఎలియట్ రచనలో పూర్తిగా వర్తిస్తాయి.

‘హెర్ థింగ్స్’—కావ్యం ముగింపులో కొంతభాగం :

“మహిమనవారితో మనమూ నవిపోతాం.

వారితో మనమూ పోతాం.

మనం వారితో పుట్టాం ....

చరిత్రలో ప్రతి

కాలాన్నిండి విముక్తి చెందరు.

కాలాతిష్టమైన అద్భుత క్షణం సమీకరణ చరిత్ర.

విరాడంబరుంపై పరిపూర్ణంగా జీవిస్తే

అన్ని బాగుంటే.

విప్రు, వ్యాధి కిరిటంగా అల్లుకుని

విప్రు, గులాబీ వాకటపుల్లై.”

ఒకటైన అన్ని గులాబీలంటి జ్ఞాని టి. ఎన్. ఎలియట్.

గ మ్యం

శ్రీ వి. సి. బాలకృష్ణ శర్మ

(వ్యర్థియ టి. యన్. ఇరియన్ ముఖం రచించిన Four Quartets అనే కావ్యాన్ని చదివిన ఉత్సాహంతో వ్రాసిన కావ్యాలు. ఇవి ఆ కావ్యంలోని తొలి భాగంలో రచించిన భావాలు.)

శ్రీ ఘడియలు, గడచిన ఘడియలు,
రాగల ఘడియలలో వర్తమాన ఘడియలు
రాగల కాలం గతకాలంలో గ్రసితం.
కాలం నకలం కలకాలం వర్తమానమైతే
కలకాలం నిర్వికల్పమే.

జరిగిఉండ వచ్చునన్న దెంతైనా అగోచరం
జరుగవలసి ఉండేదని నీ వనుకున్నది
జరిగే అవకాశం అనవరతం అదృశ్యం
అది ఒక ఊహా నిర్మిత లోకం.

భవితవ్యం, గతకాలం,
నిర్దేశించే గమ్యం
అది నిత్యం—ప్రస్తుతం.

స్మృతి పథాల అడుగుల సవ్వడి
మన పయనించని వీధుల దారుల్లో
మన మనలే కదిలించని ద్వారాల్లో
గులాబీలు వికసించిన తోటల్లో
అడుగో

నా పలుకులు నీ యెడలో
ప్రతిధ్వనిస్తున్నాయ్.

నరిలే.....ఇది దేనికి ?

శయనించిన రోజాపత్రోపరి
ధూళిధూసరాలను కదలించుట !

... ..ఇది దేనికి ?

ఏమో నే వెలుగను.

ప్రతిభవనులు ఇంకా ఉన్నాయ్
తోటనిండి వస్తున్నాయ్

.....మఱి వస్తావా!

పద పద,

త్వర త్వరగా పట్టాలి.

ఇక మలుపు తిరిగితే సరి.....

.....అంటున్నది పిక కిశోరి.

సింహద్వారం దాటి గమిద్దామా?
మన ప్రప్రథమ ప్రపంచం లోనికి
పిక సుందరి మాయాజాలం లోనికి
మన ప్రప్రథమ ప్రపంచం లోనికి.

అదుగో అక్కడ ఉన్నాయ్
హుందాగా; ప్రచ్ఛన్నంగా;
కుదుపు లేని కదలికతో
ముక్త పత్రనిలిడిమైన
శిశిరోష్ణ విలాసంలో
సమీరగమన స్పందనలో.

పిక వధూటి పిలిచింది
ప్రత్యుత్తర మిచ్చింది.
చాదల ఎడల జనియించిన
వినబడని కుహూ గీతాన్ని
కలిపి మురిసి మెరిసింది.

చూడు చూడు గులాబీల
చూపు పడిన చిహ్నాలు
అదిగో అక్కడ ఉన్నాయ్
అతిథులవలె. స్వీకరించు, స్వీకృతులు.

మరి మన పయనం సాగెను
అవి కూడా ఆ కృతిగొని
అలికిడి ఉడిగిన దారుల

నిర్గమించి గుమికూడెను,
నీటి పడియచుట్టు చేరి.

పడియలోని తడిపోసి,
తడిఆరిన మట్టిదఱుల
పడియనిండి తోలుకులిడెను
భానుకిరణ జనిత జలము.

కలువచాన మెలమెల్ల గ
కనులు తెరిచి మేలుకొనెను
కాంతి కడుపులో మెరసెను
అవి—
మన వెనుకనె ఉన్నాయ్
అదిగో ప్రతిబింబిస్తూ.

అంతలోనే మబ్బు తెరలు
ఆ జలమే అదృశ్యం
కదల మంది పిక లతాంగి.
పత్ర నముచ్చయమంతా
పసి పాపలు, పసి పాపలు.
ఉద్వేగభరంతో ఒదిగిన
ఉదిత హసన గ్రసిష్టువులు

పద పద మని పిక కుమారి
అదలించెను మరల మరల
మనుజ జాతి ఆగలేదు
మరీ అంత సత్యానికి.

గతం, భావి, భవితవ్యం,
వర్తమాన మత్యంతం,
నిర్దేశించే గమ్యం
అది నిత్యం—ప్రస్తుతం.

ప్రజలు ప్రభుత్వం

శ్రీ జాన్ స్ట్రాచీ

మీరు చెప్పడంతా బాగానే ఉన్నది. అయితే భారీ పరిశ్రమలపట్ల ఇంత శ్రద్ధ మాపకపోయినట్లయితే రష్యా సైనికశక్తి తగ్గిపోతుందని రష్యను కమ్యూనిస్టులు చెబుతారు. విజానికి రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత వారు పెంచు కున్నంత సైనికశక్తి వారికి అవసరమని నే ననుకోను. అంతకు ముందు అవసరమై యుందవచ్చు. కేవలం సైనికశక్తిని మాత్రమే పెంచుకుంటా ఉంటే వారి నిజశక్తి ఇంకా ఎక్కువగా ఉండేది.

1941 నం. లో రష్యను సేనలు పట్లారు చేతులతో అతిపూరించిన పరాజయ్యాల్ని పొందాయి. జర్మను సేనల ప్రథమ పురోగమనంతో దాదాపు 100 రష్యను దీవిజనులు టాంకులతోపా నాశనమైపోయినాయి. దానికి స్టిలిన్ పారపట్లు కారణం. అంతేకాకుండా అతను భారీపరిశ్రమలపట్ల, ఆయుధ నిర్మాణంపట్ల చూపించిన వెర్రి ఆసక్తి కూడా కారణం. దాని వల్ల నిత్య జీవితావసర మస్తువుల ఉత్పత్తిని, వ్యవసాయాన్ని శ్రద్ధగా చూడటం జరిగింది. 1930లో ఎచ్చిన క్షామం దాని ఫలితమే. ఈ క్షామం రాజకీయ, సైనిక పదపోతలకు కారణమింది.

రెండుకోట్ల మందికిపైగా రష్యన్లను విభుంధ నివాసంలో పెట్టారు. రష్యను కమ్యూనిస్టుపార్టీ వట్టి పిచ్చి అయిపోయింది. సైన్యంలోంచి అనేకమంది అధికారులను లాగి పారవేశారు. పిలుస్తూనే మూలాన, రష్యను ప్రజల మానసికశక్తి తగ్గిపోయింది. భారీ పరిశ్రమలు ప్రవహించిన నడు పాయాంవల్ల ప్రయోజనం లేకపోయినది. అంటే అవి ఉన్నందువల్ల పోట్లాడవలసివట్టుగా పోట్లాడలేదు. అందుకు వారి శక్తి పన్నగించి దమకోటంతో నండేపాలేదు. రష్యన్ సైన్యానికి కనుక అన్ని పెద్ద ఆయుధాలు, ఆయుధశిలాలు

లేకుండాఉండి అంతకుముందు 4,5 వం.లు సైనికఅధికారులను నిర్మూలించుకుంటా ఉంటే నాటి కలైర సేనలు మాస్కో నగర పరిసరాలకు చేరి రష్యను సేనలను పూర్వ పరాజితులను చేయగలిగి ఉండేవారు వారుకారు.

ఇంతకీ దీనికి ప్రజాప్రభుత్వానికి సంబంధ మేమిటని అనవచ్చు దానికి గల సంబంధమిది. రష్యను ప్రభుత్వము భారీ పరిశ్రమల నిర్మాణంపట్ల, ఆయుధ నిర్మాణంపట్ల తపస్సుపైని కేంద్రీకరించివట్టు ప్రజా ప్రభుత్వం కేంద్రీకరించటం పాధ్యమయేదికాదు 1930 సంవత్సరాలలో స్టిలిన్, 1950 సంవత్సరాలలో కృశ్చీన్ అవలంబించిన విధానాకోసం ప్రజలు చేయవలసి వచ్చిన త్యాగాన్ని ప్రజా ప్రభుత్వంలో అయితే ప్రజలు నమ్మితిస్తారనేది అనూహ్యం. తాము కోరిన ప్రభుత్వాన్ని ఎప్పుడోవి ప్రతిష్ఠించగల ప్రాథమిక పాక్క కనుక రష్యను ప్రజల కుప్పట్లయితే ఈ భారీపరిశ్రమల, ఆయుధనిర్మాణముల శ్రమగలిసి కొంత తగ్గింది అచోరవస్త్రాన్ని, గృహపనికి నిర్మాణం అభివృద్ధికి ప్రాముఖ్యత విషయమని వట్టులట్టేవారు.

అలా చేయటం మంచిదో చెడ్డదో తప్పి ఎప్పు అనేది వేరే విషయం. కాని, అలాగే చేసి ఉండేవారు. కేవలం నిరంకుశ అధికారంతోనే ప్రజలను వొప్పించే వద్దతిలోనే రష్య అభివృద్ధి వడింది. కేవలం వెడలు విరచి చేయించేవారవ్వమూట. ఒక ప్రభుత్వం తను ప్రజను ఇంతగా దారించటం అనేది అవచార మనటమే గాక పారపట్టు కూడ అవి పరిశ్రమ తీర్పు ఇవ్వ గలదు. వైతిక, ఆర్థిక అంశాలను పరిగణించకపోయినట్లయితే చివరకు ఈ వద్దతి సైనికశక్తిని ఎక్కువగా అభివృద్ధి చేస్తుందనే విషయమూ కూడా నండేపామే. అంతేకాదు ఈ వద్దతి అవలంబించిన చోల్లా క్షీణంకొనడంకారాక తప్పవు.

కమ్యూనిస్టులు అవలంబించే నిర్దిష్ట నిరంకుశ పరిపాలనా దుష్కర్మాలను రద్దీలోనే కాక దాని ఉపగ్రహ రాజ్యాల్లో కూడా, అందులో ముఖ్యంగా తూర్పుజర్మనీలో చూడవచ్చును.

మీరు టెర్రిన్ గోడను చూశారు ? దీనిని చరిత్రవారిలో చాలామంది చూపించారు. మీరు దానిని చూపించటం బాగుండేది. అదేమీ అంత గొప్పదని కాదు. అది విశాలమైన అద్భుత గోడ. దానిపైన ముళ్ళుతీగ కంఠంగా చేశారు. దానికి అవతలి వైపు 50 గజాలలో తుపాకులు వట్టుకుని పై నికులు సిద్ధంగా నుంచుని ఉండకపోతే ఎవ్వరైనా దాన్ని వెట్టి అవతలకు వెళ్ళగలిగేవారు. ఆ గోడ చిన్నదే. కాని, అది కలిగిపో విషాద భావం మాత్రము మనో పెద్దది. శత్రుపీఠము అరికట్టుదానికి రోమను చక్రవర్తి పాడ్రీయాన్ ఉత్తర బ్రెటనులో మెద్యగా కట్టిన గోడగాని, చైతాళాని పెద్ద గోడ గాని, దాన్ని చూచి నపుడు స్ఫురించవు. చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన ఈ గోడలో దీని మోస్తరుగా కేదని అనిపిస్తుంది. అది బయటనుండి వచ్చే శత్రువులను నిరోధించటానికి నిర్మిద్దాయి. అట్లాగే కనుపడతాయి. ఈ టెర్రిన్ గోడ పూర్వమైన లక్షణం ఏమిటంటే, తనువారివే ఎదిరివారిగా చూస్తుంది. అడ్డగిస్తుంది. రక్షణకొడు. తమ ప్రజలకే తెలుగోడ. అది తూర్పు జర్మను ప్రజలను శత్రువుల దాడినుండి రక్షించటానికి కట్టినది కాదు. అక్కడనుండి తప్పించుకుపోకుండా ఉండటానికి కట్టబడింది.

ఎందుకంటే ఆ గోడ ఆకారంలో ఇప్పటి కనుపడుతాయి. కొన్నిచోట్ల అది నిజంగా గోడ కాదు. వీరిలో ఒక ప్రక్క ఇళ్ళ వరకు మీదుగానే వెళుతుంది. ఈ ఇళ్ళ తూర్పు టెర్రిన్ పరిపాలనలో ఉంటే వాటి కిటికీలు ఇటివోలో మూస చేశారు. పశ్చిమ టెర్రినులో ఆ కిటికీల క్రిందుగా వెళ్ళాడంటే చూపుపోయిన కళ్ళ ఇంతలాగా చేకొని మనవైపు చూస్తున్నట్లుగా ఉంటుంది. తూర్పు జర్మనీ నుంచి తప్పించుకోవడానికి ఈ ఇళ్ళ పైనుంచి కిందకు దూకి వచ్చిపోయిన వారు చాలామంది ఉన్నారు. వారు వచ్చిపోయిన చోటు గుర్తించటానికి అక్కడ కుప్పలు కుప్పలుగా వాడిపోతున్న పువ్వుల గుత్తులు అగవడుతాయి.

ఇదంతా ప్రచారం అని మీ రనవచ్చు. కాని, ఇలాంటి చరిత్రాత్మిక చూపు ప్రచారంచేయకుండా ఉండగలగటం పితృము కాదు. తమ ప్రజలపై న ఎలాంటి పరిరక్షణనా తీసుకు రావటానికి వెనుకాడకునే కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వ దృఢ విశ్వాసానికి ఇది సహజమైన పరిణామము. (అంటే ఈ గోడ) ఇది ప్రజాప్రభుత్వ తిరస్కరణలో ఉంది చిర్య. ఈవిధంగా చేస్తా ఉంటే చివరకు దేశం చుట్టూతా గోడ కట్టాల్సి వస్తుంది.

లేకపోతే ప్రజలు పారిపోతూ ఉంటారు. అప్పుడు దేశమే ఒక బంధిజానా అవుతుంది.

కమ్యూనిస్టు రాజ్యాలు పీఠించిన దానిలో ప్రధానమైనది వారి పై నికత్తి గాని, అర్థికానిర్వహణ కాని కాదు. రష్య అంతైన రాజ్యమే. కాని ఒక పెద్ద దేశము ఇంత అలాన్ని సంపాదించటానికి 45 సంవత్సరాలు తీసుకున్నదంటే అందులో పెద్ద విశ్లేషణ తీసుకోవాలి. రష్య కొంతవరకు ఉపగ్రహ రాజ్యాలు, పీఠించిన వాటిలో గొప్పది అని చెప్పుకోవలసినది విద్యారంగంలో. తన జాతీయ ఉత్పత్తిలో ఎంత మొత్తము విద్యకోసము రష్య ఇర్బు పెడుతున్నదో వరిగా తెలియదు. కాని పశ్చిమ రాజ్యాలంటే ఎక్కువగా ఇర్బు పెడుతూ ఉండాలి. బ్రిటనులో మేము 3-4% విద్యకోసం ఇర్బు పెడుతున్నాము. ఈ మొత్తము చాలదు. ఏ విధంగా చూసినా చాలదు.

విద్య అంటే రసవంతంకూ మాత్రమే అని అనుకోంటూ ఉండేవారు. మిగతా అవసరాలను గురించి ఆలోచించిన తర్వాతే విద్య సంకలిపి గురించి పట్టించుకోవేవారు. ఇది చాలా తప్పు. కేవలం అర్థిక ప్రయోజనాల దృష్టితో చూసినా, అంటే దేశ అర్థిక సంపదను అతి శీఘ్రంగా పెంపొందించాలనే దృష్టితో చూసినా విద్యమీద చేసే ఇర్బు అన్నిటికంటే ముఖ్యమైనదిగా పరిణమిస్తుంది. చేరే ఏ తప్పులు చేసినా కమ్యూనిస్టులు ఈ సత్యాన్ని గుర్తించారు. ఇదివరకు ఏ దేశమూ చేయవంత పనుల గురిగా విద్యా ప్రణాళికను అనుసరించుకున్నారట. ఎక్కువమంది ప్రజలను విద్యావంతులుగా చేస్తాన్నారు. దీనివల్ల దేశానికి ఎంతో ఉపయోగం. వారు ఇప్పుడు చేసిన తప్పుల వలన గలిగిన నష్టం భవిష్యత్తులో తోలిపోవచ్చు. విద్యా విషయంలో కమ్యూనిస్టుల రాజ్యాలు కూడా ఇంతగా శ్రద్ధ చూపక పోయినట్లయితే వెనుకబడుతారు. కమ్యూనిస్టులకు ప్రపంచములో అధికృత ముంది. అయితే ఇక్కడ ఒక చిన్న విచిత్రం ఇమిడిఉంది. విద్యా ప్రణాళికను అవలంబించేటటువంటి వారు చేసిన తయారకరమైన తప్పులను కూడా సరిదిద్దుకుంటే తప్ప ప్రపంచంలో కమ్యూనిస్టులకు ఆ అధికృతరూపు. చివరకు వారు తమ తమ తప్పులను దిద్దుకుంటారనే నా నమ్మకం. విద్యావంతులైన ప్రజలు నేడు కమ్యూనిస్టు దేశాల్లో ఉన్నా నిర్బంధ విధానం క్రింద ఉండటానికి ఎక్కువ కాలం పనించరు. వ్యక్తి స్వతంత్ర్యము రాజకీయ స్వతంత్ర్యము, లేకుండా ఎల్లకాలముగా పడి ఉండరు. తమ ప్రభుత్వాలను అదుపులో ఉంచే రాజకీయ వ్యవస్థానిర్మాదానికి వట్టుపడుతారు. అదే ప్రజాప్రభుత్వము.

ప్రజలందరికీ నిద్ర నివృత్తి అనే ప్రధాన రహస్య పొందినవా అన్నిటిలోకీ మహత్తరమైనది. వారి తప్పులు, అపరాధములు తెచ్చిపెట్టిన నష్టానికి మించిన మంచిని అది తేనెచుక్క. అయితే మన మిప్పుడు చూస్తున్న కమ్యూనిస్టు సంఘ వ్యవస్థ ప్రకారంపై పూర్తిగా మార్పుదానికి ఉపకరిస్తేనే ఆ మంచిని తెచ్చిపెట్టవలసింది. ఇదే ఇక్కడ ఇమిడి ఉన్న విచిత్రం. పశ్చిమ రాజ్యాలు కనక తన విద్యార్థాన్ని ప్రయత్నాలను ఇనుమడించే కేయకపాతే కమ్యూనిస్టులు ప్రపంచ నాయకత్వాన్ని గెలుచుకోవచ్చు. అయితే కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వాలను ప్రజా ప్రభుత్వాలగా మారిస్తేనే వారి కది సాధ్యం అవుతుంది. అలా జరిగిన పక్షంలో వారు అందరికన్నా బలీయంగా ఉండటానికి ఏమీ అభ్యంతరం ఉండనక్కరలేదు.

కమ్యూనిస్టుల విద్యాప్రణాళికలు నేడు మనం చూస్తూ ఉన్న కమ్యూనిస్టు సంఘాల విద్యనైపుణు ఉత్త్యంజనుల కారణం అవుతాయని వాదోహం. ఇలాంటి విచిత్రాన్ని చూచి మార్క్సిస్టులు వింతపడ నక్కరలేదు. ఇది గతి తార్కిక విచిత్రాలు. అర్థిక అభివృద్ధి, విద్యాభివృద్ధి, ప్రజాప్రభుత్వ వ్యవస్థలు ఒకదానిపై ఒకటి తమ ప్రభావాన్ని చూపుతాయి. పెట్టుబడి వ్యవస్థ ప్రాప్తిలేరేటును పుష్టించుటకోసాలు దాని సమాధిని కట్టివారిని కూడా పుష్టిస్తున్నదని మార్క్స్ అన్నాడు.

అయితే కమ్యూనిస్టు సంఘాల భవిష్యత్తు ఏమిటి? వారి అభిమానులు చెప్పుతున్నట్లు అవి వర్గరహితమైన సంఘాలుగా పరివర్తన చెందుతాయా? వర్గరహితమైన సంఘం ఉండాలని నేనప్పుడూ నమ్ముతాను. అది ఒక విధమైన అర్థిక సాంఘిక వ్యవస్థ అనీ, ఆ వ్యవస్థలో వ్యక్తులు చేసే పనుల మూలంగా విభేదం ఉండకూడదనేదే వర్గరహిత సంఘం. ఈ స్థితి కనుక సాధించగలిగితే అది మానవ సంఘము సాధించగలిగిన

వాటిలో అన్నిటిలోనూ మహనీయమైనది కాగలదు. అందుకే నేను నొవ్వలివ్వును.

మనం ఒకరి నొకరు వాశనం చేసుకోవకుండా ఉండాలి. కాని విజానికి అభివృద్ధి స్థితిలో ఉన్న దేశాన్ని వర్గరహిత స్థితికి సాగిపోతున్నాయి. కమ్యూనిస్టు దేశాలవల్ల కూడా ఇది విజయము. కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వాల సరి అయిన ప్రజా ప్రభుత్వ వ్యవస్థలను పెంపొందించకపోవటమే కాక వాటిని వాశనం కూడా చేశారు. కాబట్టి వర్గరహిత సంఘానికి చాలా దూరంలో ఉన్నారు. ఇతరులకంటే వారు ముందు చేరుకుంటారనేది కూడా అనుమానమే. కమ్యూనిస్టులు గాని దేశాలు అనేకం—వారి అర్థిక వ్యవస్థ కమ్యూనిస్టులదానికన్న హేతురహితంగా కనుపడినా,—కమ్యూనిస్టులకన్నా ముందు చేరుకుంటారు. వారి రాజకీయ వ్యవస్థలు అందుకు అనువుగా ఉన్నాయి.

ఉత్పత్తి సాధనాల యాజమాన్యముకంటే ప్రజాప్రభుత్వ వ్యవస్థలు ఎక్కువ ముఖ్యమని తేలుతున్నది. ఇలా అంటున్నానని అపార్థము చేసుకోవద్దు. ఈ రెండూ చాలా ప్రాముఖ్యమైనవి. ఉత్పత్తి సాధనాలు ఎవరి చేతుల్లోనున్నవి అనేది చాలా ప్రధాన విషయం. ఎందుకంటే సంఘాభివృద్ధి గతిలో ఒక స్థితిలో దీనివల్ల ఆ మేర నిర్ణయం ముపుతాయి. మార్క్స్ కాలంలో దీనిని అలా జరిగింది. అప్పుడు ప్రజా ప్రాతినిధ్య సంస్థలు లేవు. పనివారికి వోలు హక్కు లేనందున ఉత్పత్తి సాధనాలు తమ చేతులలో ఉన్నందున పెట్టుబడిదారులకు, భూస్వాములకు సంఘంమీద పూర్తి అధికారం వచ్చింది. కాని ఇప్పుడు 100 సం.లు తరువాత, పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో అందరికీ చదువు వచ్చి, అందరూ రాజకీయ జీవితంలో పాల్గొనటం జరుగుతున్నది. ప్రజా ప్రభుత్వ వ్యవస్థలు సంఘ జీవనాన్ని బీర్విదిదుతున్నవి. ఉత్పత్తి సాధనాల యాజమాన్యాన్ని నిర్ణయించకలసి. అంటే వాటిని అదుపు అక్తంలో పెట్టగలరు.

నవ్యాంధ్రసాహిత్యంలో దృక్పథాలు

క్రిస్టెనబరు వెం భావితో గోపిచంద్రగారి నవలన్న మధ్యంగా 'దృక్పథం' వచ్చింది. ఇంతంతమందిని అమె భర్తయొక్క అనుమతి లేకుండా తీసుకువచ్చి అమెతో కాపురం చేసి ఉంటున్నాడని అమె ఇతరులతో గూడా చెబుతూ ఉంటున్నది అమెని హత్య చేశాడు. ఈ నంద్యంలో రచయిత చాలా నవలయిన ప్రశ్నలు చేశాడు. "ఇప్పుడు తమ పదాభివ్యంబర బాధా ఒక్కప్పుడు అమె భర్త నడిఉండాలిగా! భర్త అడుపుతో నుంచి తీసుకువచ్చిన తనకు, తన అడుపుతో అమె ఉండాలి భావం ఎందుకు కలగాలో! ఆ అధికారం తనకు ఎవరిచ్చారో!", అని అన్నారు రచయిత. అంటే తన పాత్రను చూచి రానే ఆశ్చర్యపడ్డాడన్నమాట! దానిపైనే విమర్శకుల వ్యాఖ్యానం ఇది— "సాంఘికవాదులు, పే తువాదులు ఇంత దూరం వెళ్లనే వెళ్లరు. వాళ్ల విమర్శ ఎప్పుడూ పర పరాపర్యేనై ఆత్మ విమర్శగా రూపొందదు" అని.

విమర్శ ఎక్కడ లేదని అలాంటి చోట్లలోనే అలాంటి భావాలు వ్యక్తం చేసేటట్లుగానే విమర్శకుడు తొలుపాలు పడకుండా ఉండాలి. పే తువాదులుగాని, సాంఘికవాదులుగాని అంత దూరం వెళ్లనని ఎందుకున్నాడు? ఎందుకు వెళ్లరు? అక్కడ ఆగిపోతారని ఎవరు చెప్పారు వారికి? ఏదయినా సిద్ధాంత గ్రంథంలో ఉందా? లేక తమకు తెలిసిన 'పే తువాదు' లేవరయినా ఉన్నారా? లేక అలా ఆగిపోయిన వారినే 'పే తు వాదులుగా నిర్వచిస్తారా? దీనిలో విమర్శకుల ఉద్దేశం ఏమిటి? అసలు 'పే తువాది'గాని రచయిత ఆ ప్రశ్నలు వెయ్యకలుగుతాడా?

సాహిత్యంలో తాత్త్విక దృక్పథాన్ని వివరించాలనే పని క్రొద్దేకంటే ప్రారంభించినవారు ఇలాంటి అనందంపై భావ ప్రకటనకు పూనుకోవటం కోపనియం. తన భావాను విదో ఒక రకంగా వెళ్లబోసుకోవటం, ఆ భావాల ప్రభావంనుంచి బయటికి రాలేపోవటం—విమర్శకునిలో ఉండగల దని రోపాలు. ఆ రోపం ఉన్నవారు విమర్శకు పూనుకోవటం ప్రమాదకరం.

అలాగే ఇంకొకచోట "వక్రవర్తి భావనకు దాహ్య ప్రపంచంలో, సంఘంలో అస్తిత్వంలేదు. అంటే కేవలం

ఒంటిపాటుకు ద్వారా నిరూపించబడి విశ్వయంతవలె సత్యం స్థూలంగానే ఉంటుందని, ఒంటిపాటుకు కంటిని వైచిత్ర్యం దానిలో ఒక్కొక్క వ్యక్తి మనస్సును ఒట్టి ఎంతో మేర ఉంటూ ఆ మాత్తే క్షం గ్రహించేది, దానికి పక్షి, వ్యక్తి అంతర్యం మూలమేనని తెలుస్తోంది. 'పే తువాదులు ఈ అంతరంగిక పైని నవ్యాన్ని దాని విశిష్టతను అంగీకరించరు" అన్నారు. 'పే తువాది' కేవలం బహిరుపాఠంమీదనే ఆధారపడదని, మానసిక పరిణమాన్ని ఒట్టి వ్యక్తి గ్రహణం ఆధారపడిఉంటుందన్న విషయాన్ని ఎవరూ కాదనని విమర్శకులు గ్రహించలేదా? లేక గ్రహించి అవసరం కొద్దీ విస్మరించారా? 'పే తువాదం మీద పదలిప్రాయం లేకపోవచ్చులాత్త్వికంగా—కాని ఆ వాదాన్ని విమర్శించటానికి నుంచి పడి దానిలో లేదని దుమ్మెత్తిపెట్టిన వనరంలేదు. అది సందర్భంలో ప్రస్తావించబడిన ఉద్దేశాని సక్రమరూపం సంభాషణ 'పే తువాదాని కొక మళ్ళీ తమక ఉద్దేశాని 'పే తువాది'గా వాచించి ఉండకపోలే పక్రవర్తి అంత లేకుండా నిరూపించు దయ్యవారుకాదు.

తన కిష్టమయిన భావాలున్నంతవరకు రచయితను పొగడి, ఇష్టంలేని చోట 'చింత వచ్చినా పూవు రావలె'దనటం వర్ణిమర్శ అనిపించుకోదు. "వివాహాలేని సంఘం స్వర్గం అవుతుందో, వరకం అవుతుందో చెప్పలేం" అన్నంతమాత్రాన భయపడిపో—అలాగే 'అంతయూరం' వెళ్లలేనవారు 'పే తు వాదులో, విమర్శకులో తెలియటంలేదా?

"నిజమైన ప్రేమ ఇలాంటిది అని సిద్ధాంతం చెయ్యటంలోనే దాన్ని సర్వ జనియూ సామాజికమూరేనీ, దానికి లిప్తమైన వ్యక్తిగతమైన అనుభూతులను విశిష్ట సయజుగా ప్రోత్సహిస్తున్నట్లు ఎంతో మేర మానవత్వాన్ని వాస్తవిక జీవి తాన్ని, నిరాకరించటం ఆరంభిస్తుంది. ఈ ధోరణి సంఘము దృష్టి ఎలా ఉన్నా, వ్యక్తి విధానం భృష్యమా, సాహిత్యం రోమా అభిషేకియంకాదు" అని క్రొత్త దృష్టిని సమర్థించారు విమర్శకులు. కాని తరువాత ఈ "క్రొత్త దృష్టి వివాహ భవిష్యత్తుకి విదో సంబంధం ఉన్నదన్న అధిప్రాయం పోతకు ంకు సామాజికమూరూ రచయిత కలిగించవలసిందికాదు" అన్నారు. ఎందుకని? మొదట చెప్పిన క్రొత్త దృష్టిని అనుకుంటే,

దాని ప్రభావం వివాహించిన లేకుండా ఎలా ఉంటుంది? ఉప్పునూరు రకముల మోలించుకుండా ఉండాలి కోరలు ఎందుకు? కొత్త చుట్టి ప్రభావం ప్రతివ్యవస్థలమీద ఎలా ఉంటుందో మూలించినంత మూలాన చెరిగిపోయే వాళ్ళు (కొత్త చుట్టి కావానటుం ఎందుకు? ఇంట్లో రకముల ఉత్పాదనలు విడుదల చేస్తుంటున్నా, రకములను చాలు వేళ్ళకుని విడుదలము లను ఉత్పాదన చేస్తుంటున్నట్లుగా ఉంది. అది ఉపిశంకారు. విడుదలకు చెప్పుకుంటున్నా వాని చుట్టిలో

రకముల విలువను చేస్తు కనుగొనాడు. అందులో తప్పులేదు. కాని జనలో ఏకీభవించినప్పుడు రకముల తాత్త్వరంగా వున్నా మించాడో? తనకు కుట్రమొనాడు 'పాత వాటిమూలంలేదే'ని 'నితర చచ్చినా వున్నా వాటి'లేదే అటుం విడుదలకు విలువ నివ్వడు. అలాంటి బురద రాళ్ళను ఏది రకములపై నరున్నటం విడుదలకుకు భావ్యంకారు.

హైదరాబాద్

జె. జనమారులాల్

స మా ధా నం

1. తత్త్వశాస్త్రంలో ఒక 'పాత' మైన పాతవాదానికి (Rationalism as a school in Philosophy) మున్నో ఉండే పాత వివేకవాదానికి (Reasoning as a function in man) భేదం గమనించుకుండా మొదటి దాన్ని రెండోదిగా అనుకోవటంవల్ల 'పై' లేకుండు అధికామము త్వంలో పెడి, గోపించి లేదో అవధానం జరిగింది అనే పదం లున్నాడు. 'పాతవాదానికి బుద్ధిచేసే పాత వివేకవా, ఆ పాత వివేకవా కంటే అపారంభితులగా ప్రమాణం. 'బుద్ధి' తన పాత్రల నర్తకిమించి అది తొలిక విజయములను నిరూపించుట కాలం లించినదో ఆ నిరూపణములు కేవల విశ్వాసులే గాని, యధార్థ తనం కలిగియుండ' వని పాతవాది మంము. అత్యమర్శ. అంటే 'తన పాతవాదము ఎటువంటిది? అని వచకాడెనా! ప్రమాణం కాకెనా' అనే నందేవాం, కలిగిన వ్యక్తి 'పాత వాదం' పెరిగి 'దాటిపోయాడన్నమాట. ఆ దాటటం 'పాత వివేకవాదాన్ని' అతడు ఒక మెట్టుపైకి ఉపసంహరించుట ద్వారానే కావచ్చు. గోపించిదో పెచ్చు చెబామం యాదే! "అత్యానికి అందయిండా ఉండే మూలపుట అభిమానంలోకే వచ్చే అను భూతాలు కొన్ని ఉన్నాయి. మూలపుట అనే కాళ్ళును చేయించే స్వలిమానం అనే గుణం ఉంటు. ఏటిని చేయి అల రోకి తీసుకోదు. పాతవాదం ...." 'పై వాళ్ళకు గోపించి 'తత్త్వవేత్తలు' కీకీలో వ్రాసినది, వ్యాసంలో ఉత్పత్తింప నద్దాయి కూడా. భేదంబుడు పాతవాది, పాపించివాది, (అంటే పాపించి ప్రయోజనం ద్వివ్యక్తి భేదంకములే తన లెదుపులో ఉండే చాట్యం వర్గం చేర్చుకోవడమే) చాల పాతబద్ధంగా కనిపిస్తుంది అతనికి. గోపించి వనంలో వ్యాఖ్యానించినట్లు భేదంబుడికి తన అవేదా, భేదంకములే తత్త్వ అవేదా ఒకటిగా, చుట్టూరినది భేదంకములు (అతడు తనలోని స్వభావానం, అంభానం అలలోకి తీసుకో లేదు. అందుకే వివరకు భేదంకములేని వాళ్ళవచ్చాడు. అలా శంకర్యుని పాత్రను రిక్తించి విరూపించి గోపించి 'పాత వాది' కాదు, పాతవాదాన్ని దాటి వెళ్ళాడు. ఆ వెళ్ళటం 'పాత వివేకవా, దానికి మూలమైన బుద్ధిని మళ్ళి 'పాత వివేక' వెళ్ళుటం ద్వారానే! అంటే గోపించి 'పాత వివే కవాదా' కేవలం 'పాతవాదపు' పరిధుల్ని దాటింది అన్నమాట.

పై వివరంగానే ఉపిదానే పాతవాదం సంభాషణగా అర్థంజేసుకోవాలి. ఉపిదానే 'పాతవాద' గా మూలమైన తుంది, అపారంభితుల కంటిని, తన బుద్ధికి గోపరంకాని పాత నర్తకి (మేమే ద్వివ్యక్తి) గుర్తించటానికి నిరాకరిస్తుంది. అయితే చుట్టూరి అంభానంలోని భావానికి అన్ని త్వం లేదా, ఉన్నది అంటే అది కేవలం పాతవాది ద్వారానే గ్రహ్యం. ఆ పాతవాది 'పాపించింబుకొంటుంటే' గోపించి చుట్టూరి పాత్రను పుష్టింబాదిగాడు, ఇది కేవలం 'పాతవాది' అయిన వాడు చెప్పులేదు.

2. అన్ని త్వవాదానికి మూల పాత్ర్యంలో భూమం కల్పించిన వివం 'పాతవాదం' లుంటుం. కేవలం ఆ ద్వివ్యక్తిలో వనల విరూపాన్ని, వనంలో (పై అంభాని) పెరిగించటం జరిగింది. అయినప్పుడు వనంలో పాత్ర్యపు దౌర్భ్యం ద్వివ్యక్తి గోపించి వివాదా వ్యవస్థ భవిత్యాన్ని ఉపిదానే పాత్ర వైకవ్యంలో ముడిపెట్టడం, దాన్ని గూర్చిన అలోచనల్ని (అంటే పాపించి ద్వివ్యక్తి) అంభానం చెప్పుడం రోపమే! అందువల్ల విరూపించుచు అన్ని త్వవాదాన్ని స్వభావం పుష్టి తనం కోల్పోయింది! అంతేగాని గోపించి అలా అలోచన చెప్పు టమే తప్పని, నాకు చెప్పులేదే కాదు! నిజానికి యీ అలోచనల్ని కేవలం పాతవాదించి 'రిక్తంబుం' 'పేమోనాతాన' అనే వాంట్లు గూర్చి వ్రాస్తూ "ఇది గోపించి అన్ని త్వవాదానికి కల్పించిన మూతాకు" అన్నాని (వివరి వ్యాసంలో).

3. రకముల చుట్టూరి దాని క్రమ వనానూన్ని ఒక వైపు అలాగే రకము ద్వారా వివరిస్తూనే, మరొకవైపు ఆ రకవల్ల పాత్ర్యపు విలువల్ని, దౌర్భ్య వారిత్యానూ వరికి రించటం జరుగుతోంది యీ వ్యాపారాల్లో. చుట్టూరి గురించి తన యాద్యివిద్యలు, మంచి చెడ్డలు వివరించుట వ్యక్తం చెప్పుటంటేదు. కాని, ఒక చుట్టూరి వింతవలకు వివరంగా రకంలో వరిపుష్టిగా ఉన్నది లేదు అనే విషయ, పాత్ర్య వివరం బుగు లున్నది. దాన్ని చుట్టూరిపించి వివరంగా యీ లేకుండు ప్రమా నద్దాడు. పాత్ర్యరంగా మూస్తే 'అన్ని త్వవాదానికి' అంటే మైన వనంలో 'వివాదా వ్యవస్థ భవిత్యానికి అన్ని త్వవాదానికి

ఏదో కంటకం ఉన్నదే అని రహస్యం కలిగించడం
 బాధ్యత అవుతుంది! ఈ లోపం ఎట్లా మన్నించి అది అవ్వే
 దిస్తే 'రహస్యం' అయితే ప్రాత వానినూ మరలదు' అని
 నమాధానం మన్నించి, దీన్ని విమర్శకునికి దృక్పథంపై గల
 అభిప్రాయంగా తీసుకుంటే బాధ్యత అని తేలం
శైశవ ప్రకృతి (Childish Mentality) ఈ
 ప్రకృతి అభిప్రాయాలకు మించిన వివేచనాత్మకత ఉండదు
 కాబట్టి, తలకుండి గోపించుకుంటుంది అభిమానం ఉండవచ్చు.
 కానీ, ఆ అభిమానం గోపించడం ముందు 'హేతువాద' అనే
 మూలవిధానంపై, ఆ 'హేతువాదం' ముగిసి 'హేతు
 వివేచనాత్మక' యధాతథంగా అభిప్రాయమైందే అభిమానం
 మీద ఆధారపడివుంటుంది, పైగా అది అవేతనం వ్యక్తి
 మైనందుకే అవసరం అవుతుంది. గోపించుకుంటుంది అని
 రహస్యం అనిపిస్తుంది—తేలం పాపించుకుంటుంది—అంటే అభిమానం

ఉద్బంధమై, మనస్సుగా, ముఖంగా దాని దృక్పథంపై అభి
 మానం పాపించుకుంటుంది. పుస్తకాలకు కుదించుకుంటుంది తలపెట్టే
 దాన్ని అంటుంది అభిప్రాయం చేసుకుంటుంది తేలం వివేచన
 అంటే ప్రాతవంతు తీర్చిదిద్దే దురభిమానాలు పెంచుకుంటుంది
 చేసి దిద్దుతుంది. ఒక రహస్యం పుస్తకాల మీద అభిమానం
 వివేచన అంటుంటే దీన్ని గూర్చి ముఖ్యంగా అంటుంటుంది, పుస్తకం
 అంటే రహస్యంకంటే గల సంబంధం మేములే వివేచన చేసి ఉద్దేశ
 కమే 'పుస్తకాలు' వ్రాయటానికి కారణం. ఇందులో ఏం
 'మహిమ' ఉందో, 'మహిమ' పోలే అక్షరాల వివేచన
 వివేచన వివేచనమైంది! పోలే, 'హేతువాదం' అంటే ఏమిటి?
 అని తీసుకుంటే దిద్దుకుంటుంది అని పోలే వివేచన
 వివేచన ముంది. అక్షరాల అభిప్రాయం అభిప్రాయం!

—ఆర్. ఎన్. సుదర్శనం

ఏది అభ్యుదయ కవిత?

“భావం” అనవలసినదిగా తీసికొనిపోతే
 కృష్ణ మూర్తిగా—అంటే కవిత “వ్యక్తి గీతం” అనే గీతాన్ని
 గూర్చి రాసుకుంటే విమర్శన “అక్షయ” గానం ముగిస్తుంది
 కానీ, ఆ ముగియడం కొన్ని అంశాలకు కారణమై, అభ్యు
 దయ కవితాన్ని గూర్చి కొన్ని విషయాలు వ్రాశారు. వాటిలో
 కొన్ని భుజివైచి. ఆయన ప్రతిపాదించిన విషయాలు
 ప్రధానంగా రెండు. ఒకటి, అభ్యుదయ కవిత తత్వం
 అభిమానాభిమానంగా ఉండవచ్చు. రెండవది, “వ్యక్తి గీతం”
 చదువరి పరిమిత అభిమానం పొందవచ్చు. ఏదో మొద
 లు కవితా నమూనాను వివేచనం చేసి వివేచనం చేసుకుంటుంది
 పది. రెండవది కవితానమూనాకి సంబంధించినది. ఏదీ
 నమూనా ముగిస్తుంది.

అయితే అభ్యుదయం అంటే ఏమిటి? సంఘం అని
 వ్యక్తుల ముగియడం వ్యక్తులకు పురోగమనము, వ్యక్తుల
 వివేచన పోషక నిత్య భావమిస్తుంది. అభ్యుదయం—అంటే
 ఇది కానీ, అభ్యుదయ కవిత అంటే, ఆ భావాన్ని నమానంలో
 వృద్ధి పొందించగల స్వేచ్ఛతో, వ్యక్తుల పురోగమనం
 పురోగమనం అనిపిస్తుంది. అభ్యుదయం అంటే వ్యక్తుల
 ముగియడం పురోగమనమే? అభ్యుదయం అంటే వ్యక్తుల
 ఆ కవితానామా? నిత్య కవితానామా? ఆ కవితానామా అభ్యు
 దయ కవిత—అంటే ఒక దృఢ నిర్ణయం (ప్రతిపాదన) చేసు
 కొన్నాడు. కానీ, వ్యక్తుల గమనమే, అలా, నిత్య—రెండూ
 అభ్యుదయానికే దారి తీస్తున్నాయి. అభిమానమున్న ప్రధానం
 ప్రధానం మైచి, నిత్యకావ్యమున్న ప్రధానం ఏదో
 మైచి. వివేచన అభ్యుదయం నిత్యకావ్యమునే ముగిస్తుంది.
 అందు రేకెత్తించే రహస్య, చదువరిలో ఒక అభిప్రాయం కలిగి

గలది ముగియడం ముగియడం—నిత్యకావ్యం వివేచన రహస్య, చదువరి
 పురోగమనం కలిగించి, అది కలిగించుకుంటుంది అభ్యుదయ
 భావాన్ని దృఢంగా నిర్ణయిస్తుంది. అభ్యుదయమునందే
 అభ్యుదయమున్నా, కలిగించుకుంటుంది వివేచన రేకెత్తించి,
 కావ్యమైచి.

ఇక ఆయన రెండవ ప్రతిపాదన—ఒక నిత్యకావ్యం
 పరిమితం వ్యక్తులమైచి, అభ్యుదయ కారణమైన దీని దిశ
 గూర్చి గూర్చి వ్రాస్తే, చదువరిలో పాపభావం కలిగించుకుంటుంది
 రేకెత్తించే కంటకం అంటే. “వామకంటకం” అని ఆయన అంటే
 అభ్యుదయం అంటే. ఎందుకంటే, నిత్యకావ్యమున్న వ్యక్తుల
 యావత్తునా పుస్తకం చేసుకుంటే పరిమితం అని నమానం
 ఎవరికైనా, అభిప్రాయం కలిగించుకుంటుంది మరలకొన్న వివేచన
 అంటే ఒక తీవ్ర భావం పెంచుకుంటుంది, రహస్యం మరల
 దాన్ని పెంచు కలిగి. అది అభ్యుదయ అభ్యుదయం వివేచన
 ముగిస్తుంది. కానీ, ఏ నిత్యకావ్యమైనా, వ్యక్తుల భావం
 వివేచనం చేయడం—భావం ముగియడం అభ్యుదయం ప్రాత
 వివేచన కలిగి ఉంటుంది. ముగియడం వ్యక్తులముగియడం
 “మహిమ” అంటే ముగియడం ప్రాతవివేచనం.
 “మహిమ” అంటే ముగియడం? అని తీసుకుంటుంది అభ్యుదయ
 కాదు. ముగియడం పురోగమనం పురోగమనం కలిగించుకుంటుంది
 రూపం ముగియడం చేసుకుంటుంది—ఆ ముగియడం
 కవి పరిచయం అభ్యుదయం, కవితానమూనా, స్వేచ్ఛ నిత్యం
 కంటే పరిమితం చెప్పుకుంటే అంటుంది. వ్యక్తులముగియడం,
 కారణం అంటే ఒక మహా పురోగమనం పరిచయం కవి
 కవి, ఒక్క ముగియడం ఒక మహా దీని దిశను వ్యక్తుల
 చేసి ఒక కవి పుస్తకం కలిగించుకుంటుంది. కవితానమూనా

వాదమేద అధారమైనది. చెప్పిన మాటలను అనుసరించి వ్యంజక శక్తిమీదా అధారపడి ఉంటుంది. కాలేజీలు చేస్తే గాని మనస్సు కలగదు—అదడం పొంగుతున్నారే, కన్నులు కన్నీ గారి అనేక ఇంటికూ, శ్రీ శ్రీ యొక్క 'ఒకలాంటి', విశ్వ వాదన "ఏ రథము"—ఒకటిమిటి? దీని దళావర్ణనలోని చాతర్యానికి పెద్దదియైన అనేక ఆంధ్ర, ఆంగ్ల పాఠశాల స్థాని మహా కవుల రచనలపై వ్యర్థం కావాలి. కానీ, కాలేజీ. రివ్యూ చేసే సత్యం గుండె కలిగిస్తోంది ఉన్నది. ఎందుకంటే, పితరులపై కలిగించేది శిష్ట శక్తియేగాని వేరే మనస్సులో ఏర్పరచుకొన్న పిద్మాంతరాలకావు.

"ఎప్పుడు కడుపునోరు
దరిద్ర దేవతానామికలకు స్ఫురతేత
మీటలమీద అద్దాలకి నెలం పాటలు
అనంత వాయురీమిచ్చి పోయాయో!"

అనే పక్కలు చూద్దాం. "ఎప్పుడు" అని ప్రారంభమై గుండె ను బాదుకొట్టుకుంటూ భావాలపై అంతం చేసే ప్రశ్నార్థకంగా వాక్యం ముగిసే ఒక విరామం గేయంమీదా అనుసరించబడి ఉండడం, వాక్యమంతా ఉద్దేశ వాదనగా పోగొనే పదుపాటల గానీ, రెప్ప అనుప్రసాదంగానీ పూసిన పదానుసంకలనం చేయడం, దరిద్ర దేవత వరాహం మీటి గానం చేస్తోందిన్న భావ చిత్రణ, ఆ పాటలు అనంత వాయువులో రివ్యూ తుప్పుపడడంలో మరల వ్యంజకతలోని హార డికా, ఇంకా మరకొచ్చి ఏకీకరించుకోగలిగే, ఈ పాటల పితరుల పూర్వ యాన్ని కలిగించుతున్నాయి. "అకలితో ఎంతమంది చనిపోయారో!" అంటే కవితా శక్తియేగాని, ఎంతో వ్యంజక సామగ్రి ఉండడంతో పై పాటలు పితరులపై కలిగించుతున్నాయి. కాబట్టి, "వ్యంజకత" అనేది కవితా శక్తిలోని రహస్యం. కాలేజీ కల్పన కాదు. కాలేజీని గూడ ఎంతో వ్యంజకతతో వెలులడిస్తే ఇంకా అనుభూతి కలుగవచ్చునంటే, బాగు. అనుభూతికి అంతే ముప్పుంది? కవి శక్తి విస్తృతమైన విషయం అది.

"ఎప్పుడు నీవే పంపిరాడోనీ
విశ్వ వైశిష్ట్య మహా సాగరి తరంగాలు
ప్రపంచపు బంధం కట్టుకోని
తనా తనకై వెలిగి పోయాయో!"

అనంతం కవి వ్యంగ్యం చెప్పుకుంటున్నాడని ప్రపంచంలోని మూర్ఖత్వాన్ని, ఎందుకు మహానుభావుల పదేదాంకి బాగుపడని ఈ అనుభూతియొక్క పూర్వం లేదా కష్టాన్ని అంటేగానీ, ప్రపంచం అంతా బంధం ఎట్లా బాంధవ్యం మహా తులన ఉపదేశానికి కొండవైదా మారలేదో? తరంగాలు ఏరు గుచ్చేగాని సమస్తయ్యా? ఇక్కడ ప్రశ్నలు చెప్పుకుంటే, అక్కడ ఉన్న పదశక్తిని అధిగమించడమే. ఒక విరాళా దిశను ఇక్కడ ఎట్లా Image తో కవి వ్యక్తం చేశాడు?

ఇక్కడను "ప్రపంచపు బంధం" అనే పదాలతో కవి ఎంత విరాళాను ప్రబలంగా వ్యక్తం చెప్పుకుంటాడు? తరంగాలు ఎక్కడం అనే అత్యంత తరస్కృత భవనం ఏకీకరించే వివిధ? ఇక్కడి విషయానికొచ్చినది ముచ్చటలు. అంతేగానీ, ఏదో కాలేజీని గూర్చి అంటే, అదే ఆ కాలేజీని విరాళం రిపరెంటును. కవి చెప్పిన పత్యమేకాదు, అనంతమిదమంది అనుభూతిరారు—అనంతమను. తర్వానికి అంతటా పిమ్మనీ గమన? కాబట్టి, కవితానాథాని తర్కం ప్రాధానమైన చోట అరంభమైంది.

గేయం తులన— "కీచరాయి, ఈ పాట అంటే పోయే భవంతాడు వివాదాని అయిన ఈ పాట వివరించు కోడు!" అని కవి కీచరాయియొక్క వివరించే నాదాన్ని రూపించింది విరాళా భావనా వర్ణన మాడక, "భగవంతుడే వివరించు కోడలే దిక్కేమిటి?" అని శ్రీపాదవారి ప్రశ్నిస్తే, అక్కడ నే దాళా భావానికి దిక్కేమిటి? భగవంతుడు వివరించుకోక పోవడంలోని ఒక దౌర్భాగ్య రుచి చూపు గుర్తు ఉండే కదా కవి ధ్యేయం? ఆ దృష్టిలో దూడవద్దా వివరించుకుంటే మరే? భగవంతుడు పోయే దృష్టి చెప్పి—అనే ఒక భావాన్ని స్థిరీకరించు కొన్న మనస్సులో చదివే సరియైన అనుభూతి ఏర్పడుతా?

"అయిన ఎప్పుడు వివాదాని" అని మేంటాను. అన్నా రాయన. కానీ ఆ మాటతో గేయం విస్తరించి పోతుంది. "అయిన వివరించుకోడు, అయిన వివాదాని కీచరాయి తన పాట అడడు" అనిదండో కీచరాయియొక్క వారి కొత్త తత్వపు సూత్ర విషయంలోని చదువులతో తోడించడంలోనీ, అనంత వైరాగ్య భవనం పై మాటల్లోలేదు.

శ్రీపాదవారి సహానీ, మరొక్క మాట. అయిన అదేకా నానుసరించి గట్టిగా చెప్పిను. అదికలకు అయిన ప్రాస వివరించుకున్న రుచివాడు. అయిన శైలలో శక్తి ఉన్నది. అదేదే ఒక విరామం ఉన్నది. అనుభూతిగర్భిత ఉన్నది. ఇంకా కొన్ని ఉత్తమ గుణాలున్నవి. కానీ, కొన్నిచోట్ల ఒక తపస్సున్నది. అయిన కొన్ని పిద్మాంతరాల గట్టిగా ఏర్పరచుకొన్నాయి. వాటికి ఎంపికైన భావాన్ని, అవి ఎంత కవితా శక్తి వివరించుకొన్నానో, అయిన ముచ్చటలేదు. అక్కడ మాత్రం తర్కమే. తన పిద్మాంతరాలకొచ్చేసే, ఇక తర్కం ప్రశ్నిలేదు. అనుభవించడమే! కాకపోతే

"కవి పూర్వయంతాగా
వొక్కరినీ కీచరాయి గొంతు."

అంటే, "ఎవరు వొక్కరినా దాని గొంతు?" అని ప్రశ్నించడం విచిత్రం ఎంత భావాలలో? కీచరాయియొక్క ముప్పది వాదనల వొక్కరినీ గొంతుగా ఉత్పేక్షించి, దాని పోలికగా కవి పూర్వయాన్ని చెప్పి, భావతర వైరాగ్యాన్ని భవనం

జీవిత వైషమ్యం చూడకుండా తర్వాన్ని తానే నిరూపించే విధముంది?

“అశాపాదాభిముఖత్వము” ఉంటేనే అభ్యుదయ కవిత్వం, అది ఒక సూత్రం ఏర్పడి, ఆ పరిధిలో అనుభూతిని నిర్ణయించడం చాలా అవ్యాయువైన విధముం. ఒకడు తన నిరాశను చెప్పగా, అది మిది చాలిపోయింది, వాని అభ్యుదయూ పోలి తోడ్పడటం అవలంబింపబడుతుంది. ఇది తార్కిక సమాధానమేగాని, కవితానుభూతి సమర్థవశాటం. అయితే అనుభూతిని నిర్ణయించాడు గానట్టి కవి ప్రాధునానం వచ్చింది. ఇది “అభ్యుదయ కవిత్వం” అని పేరుమోస్తే తాత్పర్యం ఉంటుంది. అది తానెంతో అవసరమైన అభ్యుదయ కవిత్వమే అనుభూతి కల్గిస్తుంది. మరొకటి కల్గించడం—అవలంబించాలి. పైగా “అభ్యుదయం” అనేదాన్ని సమగ్రంగా వివరించేటటువంటి ఈ గేయం అభ్యుదయ కవిత్వమే అనేదానికి అగ్ర ఉపకర్తృత్వం మొదటే నిరూపించాను.

ఏమైనా, శక్తిమంతంగా చెప్పడమంటే, అవలంబనాత్మక చారిత్రకదంకాటం. చిరకాల భావాన్ని చెప్పేవాడికి మరలనే శరణ్యమనడం చాలా అవ్యాయం. అయినా దృష్టిలోపెట్టా, అది అభ్యుదయభావంకాటం. “ఇకమందు ఉప రచనలో అగ్రము బలంగా చెప్తి కి కవి” అని తన అశాపాదాభిముఖత్వం మిది?

ఏది ఎట్లా ఉన్నా, ఏ వర్షం ఎట్లా పోగా, ఏవరి మూట ఏమిటంటే—ఎంతో శక్తిమంతమైన కవిత్వమైనదా అందర్నీ కదిలించడం. తదభిముఖ భావం ఉంటేనే, అందులో అనుభూతి మన హృదయం నిహిత ద్వారాన్ని చాటుతుంది. ఒక కవి రాస్తాడని—దానిలోని తత్వం ఎవర్నీ కదిలిస్తుందో వాన్ని కదిలిస్తుంది. వాని ద్వారా, సాంస్కృతిక పీఠా, సాహిత్యమంతా పీఠా, దాని విలక్షణ ఉంటుంది. మూడు కాలాల్లోనూ, కవిత్వతత్వం ఇదే! అనిపించేవాన్ని అనందించుకున్నాడు.

మరింతగా — ఎ. రామమోహనరావు.

గ్రంథ విమర్శలు

పరమాణు కేంద్రపు భౌతిక శాస్త్రాంశములు:

ఇది ప్రపంచము మీదనేలకు రచించిన "పరమాణు కేంద్రక(న్యుక్లియస్) భౌతిక శాస్త్రము" (Nuclear Physics) అనే ఉద్గ్రంథమునకు శ్రీ గో. వె. ర. కృషి రావుగారి ఆంధ్ర అనువాదము. మొదట విశ్వ విద్యాలయమువారి ప్రచురణము. 6×10 అంగుళముల పైజాలో 358 పుటలు. మొ 10 రూపాయలు.

ప్రపంచ మీదనేలకు ఉపన్యాసముల రూపములో వినిపించి అధ్యయనములగు ఈ పుస్తక మూలమును జర్మన్ భాషలో రచించెను. ఇది ఇంగ్లీషు లోనికి పరివర్తించునాకా ఆ ఇంగ్లీషు గ్రంథమును తెలుగులో ప్రచురించవలసి వుండ రాదు విశ్వ విద్యాలయమువారు పాటి వేర్వరని, వారిగో అధ్యయనమును తక్కినవారికప్పు తెలుగులో చక్కగా రచించిన గో. వె. ర. కృషి రావుగారిని తక్కిన గ్రంథమునున్నా ప్రాయముని నియమించువారు. ఇది వారి పూర్తి గ్రంథము. తెలుగు భాషా పరిచయము కాక ఇంత పెద్ద పైజాలో వైజ్ఞానిక గ్రంథమును తెలుగులో ప్రచురించినవారు లేరనే అనుభవించి రాదు.

అయితే నియమ వైజ్ఞానిక గ్రంథంలో సామాన్యంగా గోచరింపజేసిన పరిభాషిక పదాల పునఃముద్రా, అక్షరాల ముద్రా గోచరము, భావ మూలభంగమునూ, ఈ పెద్ద గ్రంథములో కూడా భావంగా కనబడుతూండడముతో ఆంధ్రీకరణోద్వేగము రాదనరావాలి? అన్న సందేహము కలుగుతోంది. పరిభాషిక పదాలని - ఈ గ్రంథకర్తవలె - ఎవరి పదవని వారు పుష్టింపకునే సేపు పుష్టి పుష్టి ముద్రతో ప్రతిబంధి కము. ఏకశబ్దంలో వైజ్ఞానిక పదాలని కొంత వరిగి వరిగి క్లుప్తమై ఆ రూపానికి వచ్చింది. తెలుగు భాషా మూలగ్రంథాలలో సుందర పుస్తకాల యోగ్య మైన పదాలని చాలా ఉన్నది. ఆ అనుభవాన్ని ఉపయోగించుకోవడమూ ఒక్కొక్క పదాన్ని మూసాన్ని వాడడమూ యుక్తమునని, "కొంత పూర్వముగ ప్రతి పుస్తకము (Total internal reflection), విద్యుత్ తీరస్థితి, తరల (Frequency), విద్యుదావేశకములు (Charges) ఉపరితల ఉద్బేగము (Surface tension) ప్లాంకు స్థిరరాశి (Planck's constant), విస్తృత (Absolute), గ్రహణశీలత (Valency), రేడియో క్రియాశీలత (Radio activity), ప్లానక్ అక్షణదర్శిని

(Periodic table) (సాధమిక పరివర్తనము (Quantum) అవధి (Space), ఊదాకా అత్యంతతరంగం (Ultra violet light), న్యాయము (Law), సరితూగిన భారము (Equivalent weight), అణుస్థితి - అక్షరము - ద్రవ్య దర్శిని (Mass spectograph) అంటూ "అనుభవాల పరిభాషిక పదార్థం - రసాయనము సమర్థురూపి" వేస్తూ పోతే ఎవరి రాతలు వారికోసమేగా తయారవుతాయి, ఇలాగే ఒక్క పరిభాషిక పదముకోసము మిళిమిళిపి, విశ్వ కల్పము, అక్షరము (Indestructable), రేణు, అందరి, అవకాశము (Space), సంక్షేప, సంక్షిప్తతత్వము (Conservation) కణము, అణువు (Molecule) రణము, రేణు, రేణువు, రవంత (Particle), అవశేషము, అవశేషము, విద్యుత్ పూరణము, శక్తి (Charge) అంటూ మిప్పటి తెలుగుది తట్టిన అప్పటికా మూల వాడిలే రచయిత వేర్వరు చూచి చూచి, చదివే ఓర్పు పోతుంది. "ఆ పదము ప్రమాణమునాది, ఇది కాదు" అన్న అభిప్రాయము రుండవచ్చునని అన్ని మాటల్ని మార్చడము పులుసులుగా కనబడిపోతుంది. విదేశీకరణములో అన్న పరిభాషిక పదాల ప్లాంకులో దిండార్గయ పదాలు ప్రవేశ పెట్టడము రచయితకు జాగ్రత్త రోపించినది, తొందరగా రచించి ఉండవచ్చుననే మునిషుండి.

జాగ్రత్త లేకపోవడమువల్లనే మూలాల్ని వైజ్ఞానిక పరిభాషా చెప్పవచ్చునని విశేష భాషా వైశిష్యముగా కాక పులుసులు ప్రవేశిస్తుంది. "ఎంత కొంత పరిమాణమునం పైజాలో అవ వాయువు మరెంత కొంత పరిమాణమునం అట్టి ఎంత పరిమాణమునం దిగిపోయింది. అది 1:8 లో కలిసి..... పీకే ప్రమాణము" అ. పరిమాణము అన్న పదాన్ని విశ్వ (Volume Quantity Magnitude) అను చూడ, పదాలకూ ప్రయోగించాలి. పై వాక్యానికి చుట్టుపట్ల చుట్టు అన్నమాట విశ్వ వాడవలెదు. మరి ఇక్కడ 1:8 మిశ్రుతి "అయిదు పట్టి" అని ఎలాగ తెలుస్తుంది? "ఈ ప్రత్యేక ముద్ర దాని తాటి (పరిమాణమునం) ప్రమాణం నియమ కొనసాగు" అ (57 వ పుట) Black body అన్న (తరంగం) ప్రపంచమునూ చూపించాలి, మళ్ళీ ప్రతి రచనగారిది. నియమకొనసాగు ప్లాంకు అవలెదు, మీసెల్ అన్న అని యుండదు (అది విద్యుత్తర) మూలములు చెప్పేట్లు అక్కరలేని మాటల దుబలా మ్మకరి. ఈ పుస్తకములో పరిభాషా పరిమాణ భావముగా కనబడుతున్నాయి. విశేషములేనే యాత్రిము కావాలి. ఆ అలవాటు నిర్వహణ అకూ, మూలాలుకూ కూడా సంకల్పించినట్లున్నది. అలా

కీరణములు గురించి చెప్పటా 61 వ పుటలో "అల్ప కీరణములు, రేఖాకీరణములు కావడము, అవి ప్రసార తేంద్రము నుండి వెల్లువెత్త వలె దిశల వ్యాపించిన తరంగములైన ఈ పిక్చర్లనువలన ఋజువయ్యెను" అన్నారు. ఇది చాలా తప్పు అల్ప కీరణములు 'రేఖాకీరణములు కావడ' వల్లగా అదు తెలియనివారు తప్పు. "అల్ప కీరణములు లోంగ ప్రభావము కూడా ఉన్నట్లు కొన్ని ప్రయోగాలవల్ల తెలియవచ్చును." అని అంటారు. ఎలక్ట్రానులతో కొంత స్పృశముగానే కనబడే తరంగ స్వభావము, అంతకున్న తేంద్రకీరణములతో అల్పకీరణములలో అంత స్పృశముగా కారాకరేపించా, అ స్వభావము—స్వభావంగా నైతేనేమి—'ఉప్పు' అని చెప్పడానికి వీరివేరులక పిక్చర్లను ఉద్దించినది. అంతేకాని అవిరేఖాకీరణములు కావని ఎవరి అభిప్రాయమో కావాలదు. చర్చించి ఈ ప్రవక్తలను తదవధములల్ల తేంద్రకీరణములు లేని దెన్నెము కాబోవచ్చును. అది ఎప్పుడవని రోముకారు. అయితే మూల గ్రంథకారుని భావము అనిచాటుకుని అది వచ్చు వివరణవల్ల అభాసం కలదు. పైది ఒక ఉదాహరణ. తేంద్రకీరణములకు భౌతిక, దౌర్భాగ్య, కాన్స్ట్రం భవనపు పై అంతవల్ల దానికి చేరదారి ఆ కాన్స్ట్రం ముఖ్య అధ్యయనలోనుండి ఉద్భవముగా వెలుగుతుంది. అనువాదకుడి కొలు తెలిసి ఉండవలసి ఇలాటి గ్రంథము ప్రయోగానికి ఉత్తమార్గము. కనీస పక్షము తెలియనివారు అనువాదము తప్పు అగా దిగకుండా చూచుకోవలెనుకదా? 45 వపుటలో ("వస్తులక్షణములు అయాన్లంబులు.") పూర్తిగా వీటి అని రిపో నిండి యుండే గాలి—వర్షించే చెప్పగిల్లిన వీరిని మునిగించే తేజస్వీరేఖములు తోడ్పడుచుండును. వాస్తవముగా నయిట్లు, సునిలవించినది వాయుతేంద్రములవల్ల, స్వయముగ గట్టపడి తేంద్రములై చెల్లుకు. దీని చుట్టును వీటి అనిరి 'పేరుకొని, గట్టపడి మాక్స్ వీరువులై ఉండి పొవును" అని రాశారు. వస్తు లక్షణములపై అయానులకపు. విద్యుదావేశముగల వరమాలు కేంద్రములూ, అట్టి కేంద్రములు అటాకొన్న వరమాలువులూ, అటువలెనా, ఇవి అయానులు.

దన అయాను లేదా 'గాలిని సునిలవించేయటము తోడ్పడుచుండు' వచ్చారు. ఇది అద్భుతము. ఇది వీరే. గాలి సునిలవించుచుండు. అయితే అక్కడ సునిలవించే లేదు! అయానులయినట్లు వీటి అనిరి 'ప్రవీణమైందికాని 'సునిల'వించదు' Condensed అన్నమాటకు తాదోలు వీరి వల్లెన్నము "సమీపించు" 'వాస్తవము' నాలు 'స్వయముగ' అట్టి వడి' యుట! 'తేంద్రములై' అన్నమాట "Stand as Nuclei (for the condensation of water vapour)" అన్నలాంటికొకటి (Nuclei)కి తెలుగు! ఈతేంద్రములు వరమాలు తేంద్రములుకావు అని వాస్తవంబున: పింఛం, "అట్టి వరకుండా తేంద్రము తెల్లు కలెవు?" అని కదోలు తరయిత వడదీసించి, ఎల్లన్ ప్రయోగాల్ని పురివి పెట్టవారు. 47 వ పుటలో 'వెలని దోహపు తిక్కల ద్వారాలల్ప కీరణములు పింఛములు" అన్నారు. తిక్కలంటే పిరలు కావు గదా? పింఛం. రూపరేఖల ప్రయోగము: దోహపు పిరలతో, తిగింకోతారు. 69 వ పుటలో 'పిర' వైట్టా నీకుడు 'పిదేని ఒక కక్ష్యలో ఒక ఎలక్ట్రాన్ మాత్రమే' తిరుగాగులుకు పిదకాశముండును" అన్నట్లు వ్రాసెవారు ఈ వల్లెన్నలు ("తేంద్రమున వల్లెన్నము" అని అచ్చు వేలం వచ్చును. గదా) ఇది పిరకి అనిచాలము. వెలదలే కక్ష్యలో రెండు, రెండవ కక్ష్య తొలి వాయుములో రెండు, రెండో వాయుములో అరు, మూర్తిము రెండో కక్ష్యలో 8, మూడో కక్ష్యలో 18, నాలుగో కక్ష్యలో 32 వచ్చిన ఉంటాయన్నాడు పిర. అయితే ఇక్కడ వల్లెన్నల ఉద్భవము? 'ఒక కక్ష్యలోని ఎలక్ట్రానులకు అన్ని నిదానా మూలముగా ఏ రెండు ఎలక్ట్రానులకూ ఉండవు' అన్నాడు పిర. ఒకే గుణము గలది ఒక ఎలక్ట్రాన్ ఉండగలదు. దీనిని ఒకే ఎలక్ట్రాను ఉండు' అన్నట్లుగా వీరి వల్లెన్నలెరవారు. 82 వ పుటలో "ఇది గామా కీరణములు వలెదే పిక్చర్లన్న ప్రభావమువలెనే పిక్చర్లముగ అరుగుచున్నవి" అన్నారు (17వ పంక్తి) గామా కీరణాలతో ఎలక్ట్రాన్లు ఉండవు. అవి ఎలక్ట్రాన్లు వలెంపు. (1) గామా కీరణ తీర్చి తిందుపు (Gama Quantum) లాంటిది, (2) గామా క్వాంటం, మింగిన వరమాలుపు వీరితో ఎలక్ట్రానులయొక్క ఉద్భవత విశ్లేషణవల్ల తీక్కిన వరమాలువులలోని ఎలక్ట్రానులు తొలగిపోగా, అయినకలము అరుగుండు. మూలములో (Released) అని ఉన్నది కావోలు, "వడదీ" అని వీరు వరమిరింతేకాదు! అవి వడలపు, (ఇతర) వరమాలువుల నుండి వదిలిపెట్టు. 84 వ పుటలో పిరప్రభావం ఎలక్ట్రానూ వాయోగము చెందినాడు "విదాతర ప్రవీణము" వాయువుచున్నవి" అన్నారు. లేక విదాతరము? అన్ని ప్రవృత్తులుండు. ఆ ప్రసారము విదాతరము, అయినాకా కాదు. ఎలక్ట్రాన్ పిరప్రభావం అయితే ప్రసారముకల వర

కవి పుంగవులు హెచ్చుగా మెచ్చుకున్న, బోగి సామయాలపురం పెద్దకావ్యాలు (1) గోమంతాశ్రమము (2) కామారంధ్రము (3) కలగూరకం (4) శ్రీ కామాక్షి స్త్రీశ్రమ (5) వీరికథానైటము. పాత్య జ్ఞానం పున్నదని వ్రాయుకానికి ఉపతముగా వంపించును. 10 రోజులు మాత్రమే.

అయ్యగారి జోగిసోమయాజి,
జోసోపురం, అంబాజీ పేట (P.O.)
(కూర్పు గోదావరి)

ఇహం. ముందుందుమో తస్మాత్ ప్రపంచమాహు. 'యజ్ఞః కర మగు ప్రపంచము' ఏమిటి? 'యో యోగోయోగో' (ప్రపంచ మని. 86 వ పుటలో "శ్రీవేదంశ్చైవ అయస్సాంత శ్రీత్ర మున ఏలంబా) స్థాన దిశకూ.....పోతప్రాస్థానక దిశగా చెరుక గొట్టుటయు. అందువలన నది పృథ్వాకార మార్గ ములతో జరిగియుండును" అన్నారు. చెరుక గొట్టుటయే పృథ్వాకార మార్గమో వ్యతిరేక దిశలలో తిప్పబడతాయి. మూడు ఫలితాలూ ఒకే క్రియ. ('అందువలన' అని అక్కర లేని తప్పుడు మాటలు వేస్తూ) ఒక దానికి యాంకకటి ఫలితా లన్నట్లు తప్పుగా మారినదాని. 'చెరుకగొట్టుటయే' అన్నది వేరకాదు, 'తిప్పబడు' అవాలి. ఈ త్రిప్పటకీ కల్గినట్లున్నది చెరుకగొట్టు' అన్న మాటకీ కల్గెను లేదన్న తర్కమున్నది. 'గమించే విధ్యుద్ధావేశితకము అయస్సాంత శ్రీత్రములో' మర్రిం మార్గంలోనీ తిప్పబడుతుంది" అన్న తొలిక మాత్ర ఫలితము చెందిపోతోంది 'పై రాతలో. పైజ్ఞాపక మాత్ర ఫలితాన్ని చదువరి గుత్తముగా కూడ దీసుకున్నట్లు ఇవ్వరి గాని చెప్పిస్తే ఎలా? "అంగ్రమున పరిష్కృతము" అయిన ఈ పుస్తకంలో ఈ రకపు పరిష్కృతము జరుగడము మూల గ్రంథ ము పరిజ్ఞాన రోజమున్నదే. అనువాదకునికి ఇంగ్లీషు, రెండూ రెంపే చాచు, మూల గ్రంథ మున్నపు యాయకపోతే "మూర్ఖముడై దీక్షిల్లా.

ఇంగ్లీషు (వచన) రచన విహీన యావమునైతె వెలు ముఖ యుగా పాగవోయదు. రెండు రచన వ్యాకరణమూ జాతీయమూ అన్న ఘటములు శిరశపాహించి పరిమతి రణమునైన నర్త మ్మంది. ఇంగ్లీషు మూలములో వాక్యము వాక్యమే "నది పోవునట్లుగా" మాత్రము రెండు వ్రాసుకుంటూ పోవ డము ఇంగ్లీషు రచనా భావ మాత్రము తెంగులో నిరంతరము ముగా దిగదానికి చాచు. "తీర్మానికి తీర్తమూ, ప్రవీదానికి ప్రపా దమూ" అన్నట్లు తెంగు వాక్యాల దారి వాటిది, మూల గ్రంథకారుని అపోహనా మాత్రపు నెలత దాటిది అయిపో తుంది. పైజ్ఞాపిక గ్రంథాలలో యీ నెలగుడువలని నిర్మల్య విక్రూన. అయ్యా కూడా ఇది భారతముగా కూడా కనెద్య తూండడము కోసమేయును. ఈ పుస్తకములోనూ ల ముద్దము బాగా చెప్పింది. 86, 87 పుటలు పోలి కనుకొన్న 'మ్యూప్రే' అన్న వింతైన దర్శనమును గురించివని. పోలి మేధా నిండర్థము పైన చెప్పిన కారణమునల్ల నెరిపేయి అచ్చుకొనుచుతోంది. వెనకటి దీక్షితులగారి 'పాక తాత్ర వరీక్ష' లో పెట్టకూతురు, నోరును దవ్వ తూని వేసింది, వెయ్యి కొరివి వేసింది, నిల్చి మీదే పెట్టింది. చాచి వెట్టు కుని, అర వివిషయ వేది, కొరివి పెట్టిన నీళ్ళే పోసింది. ఉన్నా ముద్ద ముద్ద అయిపోయిందంటే అనిగారి తప్పే విటో అవెకు తెలియలేదు! ఆ కథ జ్ఞానవానికి వచ్చునది. ఈ గ్రంథపు మొత్తపు పైజ్ఞాపి చూస్తే. క్లిష్టాతి క్లిష్ట పైన కేంద్రక విజ్ఞానమువంటిది వాక్యముల తెలుగు సేద

మాత్రానికి నరిగా దిగవు. ప్రతి వాక్యమూ దాని క్రితపు వాక్యము అందించే విజ్ఞానపు పూనా పుస్తకమని సాగరి. ఆ పది చేయగల అదేపు మూటలను మూల గ్రంథకారుని పూనాకు అనుకూలమూ, విజ్ఞాన మున్నపుకు నగ్రంథకూలమూ అనువాదకుని వచన రచనా ప్రత్యేక గుణాలకు నాటికూలమూ అయ్యే పాకములో వ్రాయగలరాలి. వ్యంత గ్రంథాలు వ్రాచు డమొకని. అనువాదాలు రచించడములో జాడ్యత ఎక్కువ ఇక్కడ ఒక చిరజ్ఞానులతో ఇంగ్లీషి తప్ప! అనువాదించిన ఇలాటి పెద్ద గ్రంథాలు గ్రంథ ము పరిచయముగల వా రిద్దరు మొగ్గుకు పరిశీలించి దీనిన తరవాతగని ప్రచురించేయడము యుక్త ముకాదు. వారిలో ఒకరికేనా తెలిసి ఉంటుంది రక్కిన వాని పాపురించడమికి. పెద్ద పుస్తకాలు చక్కగా ఉపయో గము కూలంగా ఉండాలి అందరూ అతిపిరు గదా? పుస్త కము అచ్చు కొట్టేసిన తర్వాత లోపాన్న తెలుసుకోడము కంటే - తమ స్వంత పుస్తకము వాడుగదా - లోపాలు నవ రించించుకోడము రచయితకే రాధము.

—అచార్య

క వి రా జు జీ వి తం

(కర్త : త్రిపురనేని సుబ్బారావు, వయ : పాదా ప్రతి : 4-00, మేలు ప్రతి : 5-00, ప్రతిపత్తివం : కవిరాజు పాదా పదనం పి, 75, మలకోటెలవాసి, హైదరాబాదు 24.)

త్రిపురనేని రామస్వామి చౌదరిగారిని గూర్చి యీ తరము వారికి ఎక్కువగా తెలియదు. వారిని గూర్చి తెలియజేయుటకు అప్పుడప్పుడు అర్హతయినవారు, అవర్ణతయినవారు ప్రయ త్నము చేయకపోయి. ఈ ప్రయత్నములవలన రామస్వామి చౌదరిగారి మూర్తి తెలుగువానికి పరిపూర్ణముగా పరిచయమై యి వికరముగా చెప్పుకొనుట. ప్రాచీన భారతీయ విజ్ఞానమును వ్యాఖ్యానించుచున్నవారి మూరిగి, రామస్వామి చౌదరిగారి విద్వాంశములను నలుమూలల చాటుచున్నవారైనా పరచదు యుద్ధారు. తమ తండ్రును రామస్వామి చౌదరి పాపిత్యమున కంటట్టి, వారిని వేదికమీద నిలుపువారు కొంటూ కాగా కొంటేటూ అయిన మూల విద్వాంశములను నరికా అనుభవ మునకు చెప్పకొనకాలకే తేమము చెప్పనిదీన వారి మూర్తిని నలుపుడు చూపుచున్నారు. దీనివలన కలిగిన ఫలము, క్రోత లకు ఒకరికొకరు రామస్వామిగారి సత్వస్వరూపము పాక్షాత్క రించుకుంటుట. అనుభూయాల యధికారేమేమునెట్టి ఈ ద్విధి నిర్మిస్తోన్నదో, రామస్వామి చౌదరిగారి పాపిత్యము గిట్టని, పెట్టనివా వలన నెంత విక్రమి కలుగునో చూచి చెప్ప వలెయి. ఈ గిట్టనివారు కవిరాజా పాపిత్యమును వసు విత్తముతో చదివినవానిగాని, ఒకవేళ చదివినను నమరర్థక మును పొందినవానిగాని చెప్పాలకు నీలులేదు. తమ మనస్సు లలో తండ్రులో, నడవడికలో ఎంతో క్రుక్కు కువాడమో

సీతాకావేగ, రామస్వమిచౌదరిగారి సహిత్యముతో ముప్ప డంతయు పడేయని యీ యెదిరి వెగవారు తూలవాడుటలు. మొత్తముమీది రామస్వమిచౌదరిగారి నీర్వాంతయును విగడవ వారి వలన, వెగడవారి వలన అయిన వర్ణజేపి, భార్యకుడను తలపులు తెలుగువాని విరివిగా పెరిగినవి. ఇది అయినటు ఒరి గిన ప్రాంతావారము. రామస్వమిగారి మొదటను, వారు విమర్శించిన ధర్మమును మెచ్చుకొన్నవారు నవ్వవర్ణములో మున్నారు. చారిత్రక కాలములనుబట్టి వారిమొదటకొంతాను ఈ టెంపర సీతాకావేగమో! అది రామస్వమి చౌదరిగారి తప్పు గాదు. అభ్యుదయార్థ, ధర్మవిరాలన చేయజాలని ఈజ్మిసాం కారమును పెరిగిపోవారి తప్పు రామస్వమి చౌదరిగారి తప్పులును ? మూల వీర్వాంతముల మేల్పెరిచి పోయి, వర్ణధర్మములను వ్రాచి, ఆ ధర్మములను అజ్ఞానం నెత్తి మీది రుద్దివలరే యింతగా అజ్ఞత పొందినచో, ఆ ధర్మముల వలన వేరొంది యొద్దన్నుండి నడుములు విడిగిపోయి, అలాగ రిపనా వెంతగా అభివృద్ధిగలుగు కావలె. యథార్థము ఎప్పుడు లోకమునకు కలగిపోయేదో యుండును.

రామస్వమిచౌదరిగారు ధర్మమును రామజీయముగా ప్రవరించిన కవి. అయిన విగవరతన పేర ఆరకు ప్రళయ ములను వివరించుకొనిన సీతాకా. పరిమితములను ధర్మ మును వాడుతు తెప్పిన పుణ్యములందోని అధర్మమునుబట్టి జయలు చేసిన నర్తకాది. పైందవ సంస్కృతిని యధార్థము లోడి దృష్టితో పరిశీలించి ధర్మవేత్త. పైందవ రిద్దమువే ప్రమాణముగా తీసికొని, కేవలంబని జీవితమువే సాత్య మగా ముట్టించినచో, అతనికంటె దుష్టుడు మఱి క దుండది తేలుతెచ్చులు కాకపోయి. చెప్పనలగిని గొంగరెట్ట వర తంయుగాను ఒప్పుకొని పే జువదము, తలరలముల నుండి యొకటిమిడి దివ్యము, గ్రుడ్డివారై ఎద్దిత్యముతో ప్రత్యేకియై పాపములెల్ల వలపుచూపు మానవతావదము, ఎక్కడి కక్కడ గిఱిగిసిన ధర్మములని మంచి పెచ్చులను వెలయన కీడ్చు విల్పంక సాహసము, ఆ ధర్మము వెల్లడించు గ్రంథముల గుట్టు ముట్టులను కూలంకషముగా రెసికొని తీవ్ర పరిశోధనము, ఆ పరిశోధన ఫలములను అందముగా ముద్దులొలుకు తెలుగు నుడికారముతో, నడక కుంలునడ కుండ పొయకు, కత్తి పదునుపంటి కుడాత్తి, అత్తి వెల్లడి యగుకు మార్గములను యువచోవము, రామస్వమి చౌదరి గారిని పడించిన మాం శక్తులు. తన విశం ధర్మమును విపులీకరించుటయు వారు చరిత్రన, సాంఘికశాస్త్రమును, అదివ మానవ శాస్త్రమును స్పష్టంగా వినియోగించుకొనిరి. నర్తకమును చెప్పునప్పు డాయన వాక్కులో వడివిని, వేడి మిని పుడేమిపుచ్చుకొన్న గడుతులము లెకటియి. వెలుట్టు వెలుదలసారిగా క్రొత్తతలులు వ్రాకువారి పితడలో వాడిమి చేడిమి యుండక తప్పకేమా ! తనవాడు తన ముట్టు మట్టు ప్రతినిరతాడు దొనుగును చూచియే కవిరా

సహిత్యము గావించెను. ఆ దొనుగు కన్నె యావాడు లేపు. కన్నె యున్నది. మఱికన్నె క్రొత్త దొనుగుల వికరేగుచున్నది. ఈవాడు రామస్వమిచౌదరిగారి సహిత తత్వములను ప్రయోజన మున్నదా ? యను ప్రశ్న జనంక తిరు. రామస్వమి చౌదరిగారి సహిత్యములో ధర్మశాస్త్ర, కవిరా వీరధర్మము ప్రవలాంబములు. దొనుగుల తొగించి ఇలావ కొనువారికి వడివిన రెగిపు, నవసిత్రములో చలాచలా వారికి ఉపయోగ్యములను అందము కలిగరా కావ్యము రిచ్చును. శ్రేష్ఠేంద్ర మేనవాడుం కావ్యములకన్న వెన్న ఒడియే వారి కావ్యముల కుండును.

అట్టి రామస్వమి చౌదరిగారి జీవితమును, సహిత్య మును ఒక యావారమునకు దీసికొనవచ్చు శ్రమగనె సుదృఢా రావుగ రీవా దాంధ్రంబు కందిచ్చిరి. సుదృఢాపుగారి నడమారి వివేకముతో కవిరాజ జీవితమును రచించి బాగుకొనిరి. ముట్టు రామస్వమి చౌదరిగారి జీవితమును విరచించిరి. నడవ వారు రచించిన యొక్కొక్క సహిత్య ప్రక్రియను గూర్చి యొక్కొక్క యధ్యయము వ్రాసిరి. ఈ సహిత్య ప్రక్రియ వివరములకు నీదన కవిరా నరయార్థ, చారిత్రకదృష్టి యను మఱి రెండధ్యయములను చేర్చి. ప్రతి భాగమునందు కవిరా గారి అంతరవ్యక్తి విగూర్చి, సహిత్య వ్యాసంగమునుగూర్చియు— విశ్వాలు, సత్రికలు వెలువరించిన అన్ని ప్రాయములను చూడించిరి. ఎక్కడెక్కడో యున్న మెయములను కవిరాలో సంగ రించినవాని సుదృఢాపుగ రోకచో చక్కని వరుసలో చేర్చిరి. శ్రేరి నరకములను శిష్ట వ్యావహారికము. అతుకులు గతుకులు తెలిచిక్కని కూర్పు కంది. సుదృఢాపుగారు చేసినది చారి త్రక విమర్శ. ఇది ప్రాసెలంకు రెయింది. సాత్యత్య విమర్శ వానన గంది. చారిత్రక విమర్శ యుగా సహిత్యన తరణములను మూలములయిన రోజు కాలములను కను గొనుట. కవి పుట్టి పెరిగిన సంఘము, అవాటి సాహితీక శక్తులు, ఆ శక్తులు కవిమిది పనిచేసిన రెండు, తర్వాతముగా కవి పొందిన దీప్తి అదీప్తి అ కవి రచనలో చోటు చేసి కొన్ని రీతు ముచ్చగున వచ్చెయు చారిత్రక విమర్శలో మహాంక నులు. రామస్వమి చౌదరిగారి సహిత్యమునకు పరిచరించిన యీ మహాంకముల వరావచ్చుయే యీ గ్రంథములో చూపము. సుదృఢాపుగారు ఒక్కొక్క సహిత్య ప్రక్రియను చారిత్రక విమర్శ కోణమునుండి సమగ్రముగా వివరించెరి. కలె సహిత్య ప్రక్రియకు పరిచరించినచో అటు సుదృఢాపుగారు చేసినది వ్యాఖ్యమునరే నున్నది. పుస్తకముల పూర్తిగా చదివిన తరువాత పితకులకు కవిరాజ సహిత రోజుమూర్తి వందర్శముగా సాత్యత్వగించుకు. ఈ గ్రంథమును జరిపు నపుడు రామస్వమిచౌదరిగారు తన గ్రంథములకు వ్రాసిన సీతకము సంతోషమున్నట్లు యుండును.

ఒక కవి సహిత్యముయొక్క లక్షణమూర్తి కంటె అతి ప్రధానమైనది దాని అంతరమూర్తి. ఈ యాంతర

మూర్తితోనే కవియొక్క ప్రతిభయే లేకపోయినది. సుబ్బారావుగారు యీ యధ్యాయములో, “కవితా పరమర్థ” యను పద్యాయములో కవితా పాపీయాలతలమూర్తిని గూర్చి మోక్షముగా మాత్రమే వర్ణన చేసిరి. ఆ వర్ణన యొక్క పద్యముల వెక్కువగా తాళకాణింపులులే పద్యసంపాదక తప్పు. కవితా కవితాత్మ స్వప్రకాశం రూపిండుటతో కావ్యమే లేదు. అట్లే కవితా తాత్త్వికదృష్టి మీమాంసయు పరిపూర్ణముగా లేదు. రాసేష్వియోచిచ్ఛంగారిది యుపదేశ (Satire) మార్గము. ఆ మార్గము వెలువీరు లిల పరా మృష్టములగులేదు. కవితా కవితా శక్తియుక్తులను పరీక్షించుచు సుబ్బారావుగారు వెల్లడించిన తలపులు పరపూర్ణ పరిశీలనలకు ఫలములు గవని చెప్పవచ్చును. కావ్యదీపికామూల పుస్తకమునే యుపయోగించుటయే ప్రాచీన సంప్రదాయముగదు. తిక్కన విరాట పద్యమును ఉల్లేఖనాతో వెలుడకెడు. ఏలరస, క్రివాభేదము, కృష్ణదేవరాయలు నంది తిమ్మన మున్నగువారా మార్గముననే వ్రాయిరి. “చేసిన దోషము” మున్నగు పద్యములలో సుబ్బారావుగారు కష్టము వ్యంగ్యములేదు. సంతతియున్నది యుపదేశము. ఉల్లేఖన సంబంధము—రచయితయనెయిన యర్థాంతరమును బోధించు శక్తి వ్యంజన యనవలదును. ఆ యర్థాంతరము వ్యంగ్యము. ఆ శబ్దము వ్యంజకము. ఇది సంప్రదాయము. సుబ్బారావు గారు మూసిన పద్యములలో వ్యంజనాశక్తి నలన ఉపించు రుచి యర్థాంతరము లేదు. అనగా వ్యంగ్యములేదు. అంకశర శాస్త్రమును గూర్చి, లోకములో పరి ప్రత్యయ నేయ బుట్టు యుకొను మాటలకే సుబ్బారావుగారు వివరము వ్రాసిరి. కవితాసమృద్ధిను గూర్చి ప్రాచీన ర్షాణికల విశేషము నంకు వితమని పరి తంపు. స్ఫూర్తి నేడును కవిక భావ్య మానము కావలయుననియే ప్రాచీనంకరికలు చాటిరి. దనంజయుని యీ శ్లోకమును జూచుడు :—

రమ్యం జగదీశ ముదాః మధాఽపి నిలం
ఉగ్రం ప్రసాది గుణం విక్రమం చ మమ
యాద్యైః మమ కవి భావక భావ్యమానం
తస్మాన్ యస్య రసభావ మున్న తి లోకే.

“అమృతపూర్ణ”, “శ్రీకృష్ణాక్షర” రామస్వామిదాసరి
గారి కవిత్వములో ప్రతీతింపబడు మూతన వంశప్రదాయమునందు
ప్రసాదన లాక్షణికము సూత్రములనుబట్టి వానికి కవిత్వములో
స్థానము లేనిదియు సాక్షాదాపుగారి తిప్ప. ఇది పోలికలు,
వాటిపండి నేటిదాక కవులు పశువుల ముసమాములముగా
స్వీకరించుచునే యున్నారు. “అర్చితరాష్ట్రంః యః పుష్కల
వనో విదగః ప్రతాపకై” యని నమ్మియుగా రన్నారు. తిక్కన
విరాటరత్నములో భీష్మరత్నముల యుద్ధమునకు వర్ణించుచు
“మరిసి అంతెను వైరులును మా అంకవివ పుష్పభరణుల కంగి
పక్కరకు పుష్పభరి తిల్లు” అని యున్నాడు. కంకటి పాపరాజు
నీతను విదనాభానిని లక్ష్యించి “శ్రీమన్నును బాహుఃఖాని

వర్ణము" తో పోల్చారు. "అముచెక్కలు" రెండు చివరకు
చుండ" అని కవిరాజు పద్యములలో త్వాదమున
మన్నుడని యొకవాడకు వ్రాసెను. అమూలకు ధేనుతో
కూడినట్టిది కాని సాహితీ సంగ్రహమును తిరిగియున్నది
గాదు. సుబ్బారావుగారు 142 పుటలో రెండవ పేజీలో
వ్రాసిన మాటలు స్పష్టముగా లేవు. 60 పుటలో ఎరు
వాకటాపములను గూర్చి తార్కాణగా వ్రాసిరి. భాషకము
సామాన్య పరిజ్ఞ. వాటకము ప్రత్యేక పరిజ్ఞ. భాషక భాషక
మీలలో వాకట. భాషకము లనడన వాని పేరు వాటకము
అనుమిచ్చారు. గాని, వాటకములను భాషకము అనుమిచ్చెడు.
కుకవులనుగూర్చి రామస్వామిచోటిగారు ప్రాథమిక చింత
లింగిని సుబ్బారావుగారి వాదన. ఆ ప్రాథమిక చింత
రామర జ్ఞాపకమిది. అతడు కావ్యాలంకార సంగ్రహములో
కుకవులను గూర్చి "ఏ సహిత్యముల గల్గి భూమిలో పథలలో,
గవులకు వధిక విఖ్యాతి గల్గె" అని యొక పద్యమును
వ్రాసెను.

[illegible]

న వ రా త్తు లు

(వా.కం. కర్త : కవిరత్న ముష్ణం వీరరాజు. సం : 2-00, ప్రతిష్ఠాపకము : ముష్ణం వీరరాజు అండ్ సన్స్ వసువిహారి, విశాఖపట్నం-1)

దానిని రావు నిజ్జీ గిరిమ మయ్య (బాపిలకుమారిలో)
పుట్టినవాడు. అతడు పంచాయితీర్షి అధ్యక్షుడు. ఇప్పటి
రాజకీయనాయకుల జక్కిమమిగ్నీయం కుటుంబాధ్యక్షుడు.
జక్కి అతని కుమార్తె. అమె బాల విరంతువు. రాజారావు కళా
నాయకుడు, గాయకుడు. (బాపిలకుమారి గారు, ప.టి నాయకుడు.
మూర్తి రాజారావు మిత్రుడు. జక్కి రాజారావును (సీని

చును. అట్టిని ప్రేమించిన మూర్తి యీ నాలుకమును ప్రతి నాయకుడు, అప్పుడు భుజంగరావు నమ్మినదియు. అట్టి రాజారావును ప్రణయము ప్రాప్తించేయుట కతడంతో తోడ్పడును. అట్టి రాజారావునకు ప్రాసన ప్రణయలేఖను చూచి, మూర్తి, తంత్రములు నన్ని, భుజంగరావు అట్టిని చెఱజెట్టునట్లుగా చేయును. రాజారావు వచ్చి అధ్యాపకముగా అట్టికి వివరము నట్లుగా నొక వర్ణము తెలియను. అట్టి చెఱుండి తప్పించు కొని అప్పుడు నాశ్రయించును. అప్పుడు అట్టి రాజారావులకు వివాహము చేయునే భుజంగరావు పువ్వువలనవర్తనము గలిగిన మనిషి వచ్చి వర్ణాంతరవివాహము చేసికొనుచున్న తిన్న జంటను దీచుచును. పురోహితలకు అవధాని, సిద్ధాంతి ప్రాసన పంపెదయాధిమామును. అట్టి రాజారావుల ప్రణయమును వర్ణముగా ప్రతిఫలించినవారు. స్మృతముగా ఇది కథ

దీనికి "సవరాత్రులు" అను పేరేం కల్పించి? ప్రతి నాయకుడు మూర్తి సిద్ధాంతిలో ఈ విధముగా చెప్పును. "అట్టి రాజారావులు ఈ గాంధీ సవరాత్రులు తొలిరోజున ప్రేమించు కుమార్తె! క్రమంగా వారి ప్రేమ పుద్గిలించి మళ్ళా వారికి ఎడతాటు కలిగినా, మళ్ళీ నిష్కలించిన కలిసికో గలిగిం! రేపు తొమ్మిదవ రోజు కదూ? ఆంచేత అలాడు ఈ వర్ణాంతరవివాహము జరిగిస్తే గాంధీగారికి అత్యంత కలుగుతుందట! ఆయన ఆశయము? పెరివేరుతుందట! తెలిసినదా?" తొమ్మిదివార్లలో చెల్లిన యింతవృత్తిమిది!

ఇది ప్రచారవృత్తిలో ప్రాసన నాలుకము. నాలుకయి శిల్పము వ్యక్తము. పద్మిదేముల చేర్పులో గాని, సంభాషణల కూర్పులో గాని, పాత్రల మహాభర్యము తిర్పులో గాని సంభాషణల మహాభర్యము నాటిదు. అట్టి రాజారావుల ప్రణయగత యిప్పటి సినిమాలోని కథల మాదిరిగా నడచినది. పాత్రలు సంపూర్ణతరములు గాని యిదిగత సంగతులు చేయును. వారి మాటలలో ఇప్పటి సాంఘికవనస్థల ప్రాప్తి నును నిర్మితముగా గా దొరలును. భుజంగరావు పుద్గిలించు పరివర్తనము సంభ విధించినారు అపవాదముగా నున్నది. వర్ణాంతర వివాహములు ప్రభావము చేయువారు వేడు వేల నిధిని పాముచేయు చున్నారు. ఆ పామే యీ నాలుకములో కలదు. సంప్రదానసంఘమున విస్మరించిన యాదర్శవాదము వలన కలుగు మేలు పొందగల్గి సంఘసంస్కారమును నిర్వహించుటకై వాటివేటికి వ్యక్త కులములవారు ఇహముఖములుగా ప్రయత్నించెరి. ప్రయత్నించు చున్నారు. చారిత్రకకారణములను బట్టి భర్తము పేరిట ఒకకులము అహంకారమును పెంచుకొనగా, వర్త మానకామమును బట్టి, వాగిరకతా ధుకనకము పాపముల పేరిట మరొకలము అహంకారమును పెంచుకొను చున్నది. స్థితిగతులను పాశ్చాత్యముగా సమీక్షించక యొకకులమును విమర్శించుట "అభ్యుదయము" నకు అడ్డుమేరగా కొని పనుచిత్రము రాజకీయము గాదు. అట్టి రాజారావుల ప్రణయము ఇకలవలపు. ఈవలపును జూచి పరిత్ర పార్యులన ముందే యంగిరించు చావుడి యంతరత్వ యుకాంతికి

నిశ్చయమై కుంగి కూలి పోవును. పెద్ద పెద్ద మాలలను వాడుచు, నలుగురిలో చెప్పుచు, ప్రభుకును వర్తకంబుల మగుచువారు మనకొనువారు ఈవలపులలో యున్నారు. అట్టి ప్రచారమాత్ర తీపుల కీ నాలుకము రుచించును.

అంతు

కథాసంపుటము, కర్త: కె.వి. అచార్య. వెల: 2.00, (ప్రింట్రిము:— ప్రజానిపాతి, బచ్చెరావునది కడ)

మానవజీవనము విశాలమయిన రంగస్థలము. ఈరంగ స్థలములో వ్యక్తి నెలరెకములయిన కొలకలో పిరాధు చుండును. కొంత కొరికలు, నెలరెకలు. కొరికలు నెలరెకల నెప్పుడు సంయుక్తముగా కోల్పోవారు కొండలుకాగా, కొండలు మనమును చెఱజెట్టుకొని తమతోపాటు ఇతరులనుగూడ నాశము చేయుదురు. జీవితములో రెండు శైలిలు. ఇవి యితరుల కల్పించినవి కావచ్చును. లేక వేని త్రోవచేతెప్పును చిత్రకృతమునకు త్రోవచేయు కొరికల త్రోవకు కల్పించినవి కావచ్చును. అభిచిందానిలో తృప్తి నడుచుచువారు కొండలు అందని దానికొకట అలానరువారు కొండలు. జీవనములో ఏదోయొక సందర్భమున వైతికముగా పతనముగవారే యొక్కన మంది యుంటారు. పరిత్రులలో కూడ అంతర్విధానములందును. సర్వకార్యవృత్తి యుండును. జీవితములో తనవలన కుంగి పోయినవారు వర్తము చేసికొను సమాధియంత, వారికి మేలు చేయు సమాధియంత పరిత్రులలో నుండును. చేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తముగా వారు అయినవారికి తనివారికి ఉపశ్చర చేయుదురు. వీరి మనుగడలో ఒక ప్రమాణమును బట్టి చూచిన వెలగు, మరొక ప్రమాణమును బట్టి చూచిన లికి యున్నట్లు అగుదును. కాని సంఘము వారి వేదము యిందు. దానివృత్తిలో వారు అప్పుకులే. వాంఛలు, సంఘము అను రెండు తిరుగు తొల నడుమ వ్యక్తి చిలికిపోవుచుండును. ఎప్పటికప్పుడు వ్యక్తి వివేకము మునయొగింపచో, అలదు తన జీవనములో అకాలవిధియుములను వృద్ధిచెక్కును. అత్యవసర, సహన భూతి, ప్రాయశ్చిత్తము, సర్వకారము— సినియన్స్ లికి మానవ జీవితములో చోటు గలదు. అదర్శవాద సంతప్రధానమో, స్థితిగతిచిత్రము చేయు వివేకము గూడ సంతప్రధానము. ఈనాటి చిన్నకతల తిరుకెన్నలకు మారినా, మానవుల మను గడకు విశమాత్రత కల్పించుట దుస్సాధ్యము. పరిత్రులను మానవజీవన మకావ్యకము. ఇంద్రుణ్ణి జరిగిం వో దాని ననుభవించువారికి తెలియుదు.

కె. వి. అచార్య రచించిన యీ రమణీయకథా సంపుట ములో మనగదర్శన గుట్టుతెచ్చియో తడవించినవి. ఇంతగా మానవ మహాభర్యమును చూచిన కథకు లీలాదండలో లేరు. పాత్రలు పోపు పోకడకు సుస్థిరమయిని కారణముల చూపుట, పద్మిదేములను కార్యకారణవివరణముతో శిల్పవృత్తిలో అలాకుట, పొగిన్నెన తప్పులను పొగిన్నెన భావలో వెలువ రించుట, మహాభర్యమును ప్రధానమేతపుగా భాసించేయుట

యీ కథలకు ప్రధానోపాదాయములు. "మేధాలోకభవతి...." కథను చెప్పుటలో సామూల పోవుటయే గాక మానవజీవితములో నిర్మలైతరు గల బలిమిని చూపుచు, నిశ్శబ్దతీర్థము నిశ్శబ్ద మెట్లు సౌర పరిణామమునకు చేర్చునో తెలుపును. మొదటి కథలో రీంగనున్న సహానుభూతి విశ్వామిత్ర స్పృష్టిలో ప్రపంచ తపనయినది. ఇందులో యథార్థమును మఱియొచ్చిని వ్యక్తి చిత్ర సంస్కారము ముక్కుటగా చిత్రించబడినది. ప్రేమ లోక వివేకానుభవములకును ప్రాధాన్యమును వెల్లడించును. పల్లవ్యాపాన సహకార స్పృష్టి లేని మనుష్యుల చిత్ర ప్రస్తుతిని చూపును. తన కోపము తన శత్రువు భూరి కపనీయ మన న్నత్యమును వ్యక్తికరించును. కీలకములు—తలవోపులు మామ జీవనముయొక్క అస్తిరతను ప్రదర్శించును. మూల మనో ధర్మమునబట్టి సునితాదేవి, విశ్వామిత్ర స్పృష్టియందలి నాయకుడు ఒక రెహమాన్. కాని ఆ మనోరత్నము శిష్టి పరి పాకములో కానబడుచున్నది. జానకమ్మ బ్రదుకు ఆరణ్యజప పూరితము. కథా కథనములో వైవిధ్యమున్నది. కథాంతమున ఏదో యొక ముఖపురో పితకులను ఆత్మర్య పరితరలమ చేయుట ఆచార్య గారనుసరించిన మరయొక శిల్పము.

ఈవాటి కథకులలో ఆంధ్ర దేశ—భారతదేశ ప్రామాణిక పరిస్థితులను అర్థము చేసికొన్నవారు ఇట్టి సహజములకు ప్రాధాన్యమిచ్చువారు, మానవ సువోధ్యము అదుగల పరంపర బట్టబయలుచేయువారు, బాధితికరముగలవారు, స్పందన ముగా సంభాషణములను పీల్చివేయువారు అన్నిటిమీంచి సంభా వ్యతను పోషించువారు కొందిమండియే. ఆ కొందిమండిలో ఆచార్య గారొకరు. ఈ కథ లింతకుమునుపే ప్రతిక తెక్కి నట్టిది.

వ్యాస మంజరి

(వ్యాసమంజరి; కర్త :—వంశరాం రామకృష్ణ రావు ది.వి. (అనగల్) పరి : 2.00. ప్రతిష్ఠానము. క్రింద ప్రచురితములు ఇచ్చాపురము.)

ఇంద్రుడు వ్యాసములకులపు. రెండువ్యాసములు ప్రాచీనకావ్య ములను, మూడు వ్యాసములు పేజీ కావ్యములను పరిమర్శించు చున్నది. ఉత్తర పరివంశముందలి హంసదే భక్త పితృముని లెప్పుగా విమర్శించబడినది. వార విరావములను చేసిన విమర్శ వేయారి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ప్రాచీన వ్యాసము భోరణిలో నున్నది. శ్రీభాను స్వధామము గుర్తించు ప్రయత్న వివరములలో నొక కొంచెము కండ్లు. ఆ ప్రయత్నము గదియారము వేంకటేశ్వరాన్న మున్నగువారు కల్గించిన పద్ధతితో కూడినది. విశ్వనాథవారి రామాయణ కల్పవృక్షమందలి రామ భంగ స్థానములను—విమర్శ మూడవ వ్యాసము. పీఠలెంగము గారి యథాగ్రహణము విమర్శమును బాల్మవ్యాసము. కథా కల్పనా పద్ధతా శైలి సంక్షురి పరిచోనములు సోదాహరణ ముగా వివరించబడినది. సమీక్ష కావ్యముల ప్రసిద్ధి తెల్పిన రాధా ప్రదాన పీఠా పరిత్రము, శివభారతియ, ఆంధ్రపుర

జము అను చారిత్రక కావ్యత్రయ సమీక్ష యొక్క వ్యాసము. ఈ సమీక్ష సంక్షిప్తము.

రామకృష్ణ రావుగారు ప్రాచీన సమీక్ష పాపీని సంప్రదాయములను చక్కగా గుర్తించి ఈ వ్యాసమును రచించిరి. విశ్వనాథ వారి విమర్శ పద్ధతియే రామాయణ కల్పవృక్ష పరిశీలనము పట్ల స్పృహకలయినది. అమృతబాణ ప్రస్తావనలందలి శిల్పమును ఎక్కువగా చాటిచెప్పుట యిట్టిపరి విశ్వనాథవారి లోదానే మొదలయినది. మహాకవులు కావ్యములో ఒకా మశాసనమును శిల్పమును గమనముగా నొందుదు. ఆ గుప్త శిల్పాంశములను ప్రవృత్తి తలతెచ్చుటలోనే విమర్శకుని ప్రతిభ కానబడును. ఆ ప్రతిభ రామకృష్ణ రావుగారిలో కలదిని హంస దేభక్తపితృము విమర్శ చాటుచున్నది. వారి విరావ విమర్శలో కథలు తెప్పించి పోవుట ఎక్కువ యయినది. "కడులు వాణింటి నిలుకొను గొడుగులుగదా" యనుచోటగల్గిన ప్రాధాన్య యముల విడిచివేలి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు చూపిరి. "గ్రంథము చదివుమున్న పితకుడు విడిచి వధులో బలకురాముని విజృం భణమును బ్రత్యక్షముగా జూచు పథ్యముగా నొనరున్నాడు" అని రామకృష్ణ రావుగారు ప్రాసించి. పితకుడు పథ్యము గానల నిననని లేదు. పరకురాము చెప్పెడు లేదో, ఎప్పుడు కూర్చుం డెవో లేని చెల్లుముగా చెప్పుట సమగ్ర శిల్పము సందాళయగు కని ధర్మము. అట్లు చెప్పుకుండుట యంతయు శిల్పము నక్షుతోమె యగును. పాత్రల పరస్పర చ్యేలు పితకుడు హేతుబద్ధముగా స్పృష్టముగా విరచించబడవలయును. అట్లే యున్నదే వారి యందలి శిల్పమును పాక్షాత్కర్షించిచేసికొనును. ఈ యుద్ధిపాటు భేదముల కేమిగాని, 'రామకృష్ణ రావుగారు చక్కగా కావ్య విమర్శ చేయగలవెయ్యి ఈ వ్యాసముల విడిచి వారికి తెలియును.

—“కాక్యసీంహ”

శ్రీరామ కథామృతము

(రచయిత : శ్రీ ముని చిట్టడారు, ప్రచురకు : రచ యిత, రాజాధి, శ్రీభానుల శిల్ప, మూల్యము : మూడు రూపాయలు, డిమ్మి 19 పుటలు)

ఒక గ్రంథము ఒకరు వ్రాయ వచ్చునని గాని, మరొ కరు వ్రాయ కూడదని గాని లేదు. అందును రచయితము నంటి గ్రంథము పేరుయొనని నట్టి ఒకటి సరిపెరిచారు. తెలు గుతో పుట్టి తెండభి రామాయణ రచయితలవ్వారో పరిగా చెప్పుట కష్టము. ఈ రచయితలు తెరపుల కొలుపు కూలములలోని వారివారి వివిధ ప్రకరుల యున్నారు. శ్రీ చిట్టడారుగారును అందొకరుగా తమ భక్తిని తీర్చివట్టి ఈ గ్రంథమును వెలయించినారు.

పరమశివుడు పోర్టుకి చెప్పిట్లుగా కథాశ్చ రామాయణము పద్ధతిని ఈ గ్రంథము రచించి అడిగిది. క్తావ్య కేమున పరమదేవు డినులలో రచించ అడుటయే దీని

విశేషము. కవిత్వముని పేరు పెట్టబడకుండునని రచన కొక్క భక్తి చాటుదు. అది కత్తి కట్టుటకు లక్ష గుణములను సంపాదించిన వలయును. అట్టి పని నీ రచయిత పెట్టుకొనలేదు. రామాయణ కథా స్వరూప మనకు తెలియని వారికిది ఉపయోగ వర గల దనిపించుచున్నది. ఈ గ్రంథము కథా కథముల నందినను, వర్ణన రచనయందును వరము సంక్రమణములను పేగవంతయైన నిర్వికల్పమైన శేషయో హరికథ వలెనున్నది. ఆ ధోరణిలో జాలకాండమునుండి యుద్ధకాండము తుదిగా నీ గ్రంథము రచించి బడినది.

రామణునిచేత నవహరించబడి గవిపోయిన మున్న నీలా దేవి తన భాషణములను తీసి జాలవెడుచుటను చెప్పు వర్ణము చూడుదు.

మదరి రత్నము చేగాని వశమై కట్టించు పక్కోయనన్ ఎరతో వేద్యుడు మింటిపై నరహంసన్ ప్రిక్షింపె బ్రహ్మస్థిత్తన్ ముదమేపిలగ వానిరాపుత తలమొన బుష్ప మూకాడివిన్ వదిలించుచు భాషణాపలుల వాస్తై వైచేమూలుగాన్.

మిగిలిన గ్రంథములంతయు నీ తరహానే రచించి బడినది. మరియు కొన్నింటిగల వాక్యముల యర్థమును ప్రసన్నము కాదు. "మాను భవాన్మందు, దురిత సంహారికీ" (పు. 7) "వార్గింటి వెల్గింటి కిర్గింటి రేర్గింటి, యభాస మొనరింతు నమిడిమ్ము" (పు. 4) "దీక్షి సుత కళాదరా" (పు. 31) "వ్యంగ్యమో కోటిగ" (పు. 142)— ఇట్టివి చాల గలవు. "అన్యోన్య జతలు" (6) "కషాయబట్టలు": (37) 'జతికెన దా" (58) "వనవాని పైవోడు": (118) ఇత్యాదులందెక్కువగా గలవు. "అలవ్యమేముంది" (26) "ప్రేమార" (39) "వల్కారి" (111) ఈ మొదలైన నలుకు బడులను గ్రంథమునిండ గలవు. భందమ్మ విషయమునను శ్రద్ధ తక్కువగా నున్నది. ఓకిత యారన పుట చివరి యాటవెరిచి వర్ణము, బాకాండము వందొమ్మిదవ పుటలోని చివరిక

మాం వర్ణములను చూడవచ్చును. ఇక అచ్చు తప్పుల వంటి వాని విషయ మెత్త విక్రమదయిలేదు. రామచంద్ర, నీలాదేవి అగ్ని ప్రవేశము ఇత్యాదులైన తరువాత అవిలాసంగ వరచతులైన వారులు శ్రీరాముని మురించిన పండకము "శ్రీ చిట్టె రాచిభ్య పాల నదాదీనపాలా నిమస్తే నమస్తే నమః అను ముగింపుతో నున్నది. కవిత్వమును గణించి భక్త్యావేశము తోడి రచన విశిష్ట యందును. గుహాదు నీలారామ లక్ష్మణులను గంగదాటించినాడు. అందుకు ప్రతిగా శ్రీరామ చంద్రుడు వానికొక బంగారు వాణి మీయబోగా

'తేలు మోదాద్ది గుహాదు నీలిమేఘశ్యామ !
చిన్న నదికె ఇంత కేరితై
ప్రతికు సంక్రమింప బడ నీవర్ణణమ్ము
నీటి ఇవ్వగలవు ఇంకలే' (పుట 38)

అవి "కసుల నీరునించి"వాడట గుహాదు రచన ఎట్లున్నా చూడయ నువదయ్యెని భావ సంస్కర్మముగల వర్ణమిది. ఇట్టి వానికి గ్రంథమును గావించవలయును,

నీతారామాయణము

(రచయిత : శ్రీ మేధూరు నీతారాయ్యకర్మ. ప్రచురింపకు : రచయిత, రాజాం, శ్రీకాకాళంజిల్లా. ముద్రాణము : రు. 1-25 కాసు 70 పుటలు.

మూడు వందల డెబ్బది ఐదిది కంటి వర్ణములలో ఉత్తర కాండాంతముగల రామాయణ కథను సంక్రమణముగా చెప్పిన గ్రంథము. శ్రీరాముని వైకుంఠ యాత్రాదికమును వదిలి అవకుళులతో, నీలతో శ్రీరాముడు ముఖముగా మున్నంత వరకే రచించి రచయిత గ్రంథమును ముగించెను. "విశ్వ కల్యాణార్థము శుభాంతముజేసి, రామ తారక మంత్ర నీజా క్షరము లన్ని బచ్చల వర్ణములలో అచ్చులికరములగునట్లు నిలిపి వ్రాసి"నట్లు రచయిత చెప్పుకొనెను. ఇంతకామించి ఈ గ్రంథమును గూర్చి చెప్పదగిన దేమియునులేదు. మిగిలిన అన్ని విషయములను చిట్టిరామగారి గ్రంథమున కిది తల కట్టుగా నున్నది.

తొంకరి మొలుపుల వందము
తొలి మొలుగుల మోముగోము దొంగిలు మగపురో
మొలకల మీనలు కులుకుకు
మొలచుచు నుండంగ కొన్ని మొలుగుజూచున్
(చాం—14)

రామ లక్ష్మణులను యోనానిర్యవ దళా వెళ్లెమును వర్ణించు వర్ణ మిది. గ్రంథములంతయు నీ ధోరణిలోనే పాగివది.

—జే.మేంద్ర.

ఉ ప యో గ క ర మై న
స రి క్రొ త్త గ్రంథ ము లు

వ్యవసాయము - ఫిషరీ - కోళ్లు పెంచకం - ఆడవులు -
తొల పని - యింజనరింగ్ - వైద్యము - వివిధ సాంకేతిక
విషయములపై గ్రంథములు గలవు. తేలులాగు ఉచితము.

ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి :

N. K. PAUL & SONS,
P. B. No. 12202, Calcutta—5.